

Sefer ha-Mishkal

Text and Study

A Dissertation

Presented to

The Faculty of the Graduate School of Arts and Sciences

Brandeis University

Department of Near Eastern Judaic Studies

In Partial Fulfillment
of the Requirements of the Degree
Doctor of Philosophy

By

Jochanan H. A. Wijnhoven

March 1964

To my teachers and friends
who have shown me a road
to wisdom and life
under the wings of the Shekhinah.

" עמך עמי ואלהיך אלהי " (רוח: א, טז)

Preface and Acknowledgements

The subject of the present thesis is Moses de Leon's Sefer ha-Mishkal. A new and critical text of this book had become a desideratum to replace the outdated and faulty Basel-edition of 1608. The text, here presented, is based on a selected collection of manuscripts of the Sefer ha-Mishkal. The book deals with the kabbalistic view on the doctrine of the soul. In light of the renewed interest in the Zohar, in Moses de Leon's Hebrew writings, and in Kabbalism in general, this thesis may serve as a contribution to the understanding of the psychology in the Kabbalah.

My personal interest in Kabbalism has grown ever since I attended Professor Scholem's lectures on Kabbalah as a student at the Hebrew University in Jerusalem. I owe a great debt of gratitude to him for having me introduced into a field of Jewish tradition which has become for me a source of personal scholarly interest and of spiritual wealth.

When I came to the United States in 1960 I found in Professor Altmann of Brandeis University a person and teacher who helped and stimulated me to develop my interest in Jewish mysticism and philosophy. He guided me into the first experiments with Hebrew manuscripts which resulted in a master's thesis on Moses de Leon's

commentary of the Jewish morning-prayer, his Sefer Maskiot Kesef. It was Dr. Altmann who advised me to work on a critical text of the Sefer ha-Mishkal for my doctoral dissertation. I want to thank him here for his advise and help throughout my studies at Brandeis and as the director of my doctoral thesis.

The completion of a thesis is a welcome occasion to express my thanks to the many persons I am indebted. To my parents for having me taught the value and primary importance of spiritual things; to my uncle, Martin Wijnhoven, whose love for Israel was of such great influence on my life. To the Dormition Abbey in Jerusalem I am greatly indebted and thankful that the opportunity was given to me to live and study in Israel and to complete my studies at the Hebrew University. The teachers and friends I have found at the Hebrew University are too many to mention. I feel privileged in having shared their company and quest for knowledge. At a very difficult juncture of my life it was Brandeis University that provided me with the means to pursue my objective of Jewish studies. In particular I want to express my thanks to Professor Glatzer, chairman of the Department of Near Eastern and Jewish Studies at Brandeis. I am grateful to him as a teacher, and as a person whose advise has often helped me. His confidence in me, and the first opportunity in teaching which I received through him, I

will always appreciate.

I want also to express my especial debt of gratitude to my colleagues at Smith College. They have helped me greatly in this first difficult year of teaching and completing my thesis, by their personal sympathy and friendship. Their encouragement and interest for my work and their cordial fellowship has made this year also a year of joy. I am aware that this was a great source of energy which I needed to complete my research and dissertation.

Finally I want to thank those who provided me with scholarly advise during my work on the thesis, in particular Dr. Raphael Loewe, visiting professor at Brown University, Providence R.I., and the libraries in Europe and the United States that provided me with the necessary research material. In particular I want to mention the Goldfarb library of Brandeis and the Vatican library in Rome.

May this fruit of my studies also be a seed for a fruitful life for Jewish scholarship and a quest for true wisdom.

Northampton, Passover, 1964

Table of Contents

Page

<u>Part One</u>	Introduction	1
	Method	2
	The Material - The Manuscripts	6
	The Translations	14
	The Basel-edition	15
	Authorship	19
	The Book - purpose and content	26
<u>Part Two</u>	<u>Sefer ha-Mishkal</u>	
	A critical and annotated text	31
<u>Part Three</u>	<u>The Book of the Balance</u>	
	An English summary	162
<u>Notes</u>		235
<u>Bibliography</u>		246

PART

I

INTRODUCTION

The Method

The main-part and purpose of this thesis is to present a new and critical text of the Sefer ha-Mishkal of Moses de Leon. The Basel edition of 1608 is outdated. The text is full of mistakes, printing errors, and copies of the book are very rare. The manuscript that served as a basis for the Basel text presented the editor with many difficulties as will be explained in the following section of this introduction.

As a basis for the new and critical text of the Sefer ha-Mishkal, here presented, a collection of eleven manuscripts have been used and compared with the Basel edition. The manuscript of the Ambrosian library in Milan, found in codex 59.60, was chosen as a basis. After a comparison of the manuscripts that were available to me, this text proved to be the most reliable and to provide the best reading for a critical edition. The text of the Sefer ha-Mishkal, presented in this thesis, is therefore the Milan version, corrected and annotated according to the various readings of other manuscripts.

The text of the Sefer ha-Mishkal of the Milan codex 59.60 is not found continuous in the same codex, but in two separated parts. The second part starts with a new pagination. The pagination of the codex, as well as the division according to the number of lines in the text has been preserved in this critical edition with the exception

that the pagination here is continuous. In order to avoid duplication of numbering f.1r of the second portion is changed into f.49r to provide unity in pagination throughout the text.

When a majority of manuscripts showed a different and better reading than the Milan version, the variant was introduced into the text in square brackets and the Milan reading is found in the footnotes. Frequently the omissions in the Milan version have been supplemented also from other manuscripts and are provided in square brackets. The variants from the Milan version can be found in the footnotes at the bottom of every page. A list of sigla, representing the various mss, that have been used, precedes the text.

Differences in abbreviations of words, in introductory formula, in formula for the Divine Name, or mere variants in plene or defective script, have not been collected as variants. No attempt has been made to correct grammatical errors, or to bring consistency into the use of plene or defective writing throughout the text. I have tried to represent the original reading in the Milan codex as faithful as possible, as correction of grammar or method of writing would be merely subjective.

A second series of annotations at the bottom of every page indicates the quotations from Scripture in the text, or are references to sources: Talmud, Midrashim or kabbalistic literature. These source annotations could be

expanded much further. The references to the sources have no pretension to be exhaustive.

The thesis consists of three parts. The second part which presents the critical text of the Sefer ha-Mishkal, is the main-body of the thesis. In this introductory part a section is devoted to a survey of all the different version of the Sefer ha-Mishkal that I was able to trace. Those manuscripts that have been used for this text are discussed as to their respective value. A special paragraph is devoted to the problem of authorship, in particular to the problems connected with the appendix, the so called part of the Sodoth. Finally, a short section describes content and purpose of the Sefer ha-Mishkal, and its relation to other writings of Moses de Leon.

The third part of this thesis gives an abbreviated content in English of the Sefer ha-Mishkal. Those who want to consult the content of the book in English will find the basical ideas of the Sefer ha-Mishkal, rendered in the English version of the "Book of the Balance".

The scriptural quotations in the Book of the Balance follow the numbering of chapter and versions of the English translation of the Jewish Publication Society. Though the King James version was often preferred as reading above the JPS version, the discrepancies in the numbering of verses between the King James version and the Hebrew could only be avoided by using the numbering according to the JPS version. Sometimes the scriptural

quotes in English represent neither the reading in the King James version ~~nor~~ the JPS but I had to use a new wording in English in order to bring out the verbal connection between so many kabbalistic ideas and the text of the Bible. The English abbreviated text of the Book of the Balance presented numerous difficulties. Frequently there was no other option than to betray the wealth and richness in symbolism of the Hebrew original through the poverty of the translation.

Notes relating to the introductory part and to part three of this thesis are found at the end. They are followed by a bibliography of the books that have been utilized for this thesis.

The Material

The manuscripts of Milan.

The renowned Bibliotheca Ambrosiana, erected in 1603-09 by Fabio Manzone, is a library famous for its manuscripts. A catalogue of the Hebrew codices in this library appeared in 1933 from the hand of C. Bernheimer.¹⁾ The catalogue lists two manuscripts of the Sefer ha-Mishkal. Codex 59.60 (C 15 inf. N. 157 sup.) contains as its first item: ספר המשקל, Liber trutinæ, by R. Moses ben Shemtob de Leon.²⁾ Bernheimer indicates shortly the content of the book which consists of five parts (f.2v - f.34r). The same f.34r continues with a collection of Sodoth, mysteries, which are presented here as an integral part of the Sefer ha-Mishkal. A note by the copist indicates that one page of the text is missing (f.40v) but the hiatus has been supplied by a later hand on f.43r. The text runs till f.48v and continues in cod. N. 157 sup. f.1v. The part of the Sodoth ends on f.16v and a note of the copist on f.17r reads: Here ends the Book of the Balance. "Praise to Him who rideth upon a swift cloud." In this manuscript the text of the Sefer ha-Mishkal has 65 folios, or 130 pages. Each page has a rule 25 lines of text. Only on certain pages this number exceeds or¹⁶ less than 25. The book is written in Spanish rabbinical script. Bernheimer remarks that the text gives frequently a various reading from the codex Lugdunensis of Scaliger (vide infra).

The text of this manuscript has been used as the basis for the new edition of the Sefer ha-Mishkal and is henceforth indicated by the siglum (**N**). The library of the Brandeis University in Waltham possesses a microfilm of this manuscript.

A second manuscript of the Sefer ha-Mishkal in the Bibliotheca Ambrosiana is described by Bernheimer under Miscellanea 110 (cod. Y 41 sup. part. III, second item).³⁾ This codex has also the five parts (f.10v - f.23v) and the appendix of the Sodoth (f.23v - f.38v) which appear in the title of the Sodoth with the name Gikatilla. Bernheimer follows the opinion of Steinschneider who supposes that the Sodoth are from Moses de Leon and not from Gikatilla.⁴⁾ This manuscript differs frequently from (**N**) as Bernheimer notes. A microfilm of the manuscript was not available at the library of Brandeis University at the time of composition of this thesis and has therefore not been consulted. The major part of this manuscript is not readable on account of water damage.. The manuscript is referred to under the symbol (**NA**) .

The manuscripts of the Vatican

Both the Hebrew manuscripts of the Sefer ha-Mishkal in the Vatican library are incomplete. Codex 528 contains a large part of the book on folios 133r - 155v. The title of the book lacks. Of the five traditional parts of the book this manuscript has only part one, two and five. The

appendix of the Sodoth is in this manuscript curiously called part six, though the author states clearly in the beginning that he is going to divide the book in five parts. The appendix, or part six, is incomplete. It deals only with the mystery of the Fringes and Phylacteries, and ends abruptly. The script is Spanish rabbinical semi-cursive. The text is partly damaged by humidity. The catalogue of the oriental manuscripts in the Vatican by Assemanus does not describe this codex.⁵⁾ A photocopy was obtained from the Vatican library and used in the preparation of the new edition of the Sefer ha-Mishkal. The library at Brandeis University possesses a microfilm of this manuscript. Quoted as (K7.) .

The second fragment of the Sefer ha-Mishkal, also used in preparation of the final text, is contained in codex 283.⁶⁾ This fragment contains only the appendix of the Sodoth, which appears in this manuscript under the name of Gikatilla. The mystery of the verse of I Chron.. 4, 22, which appears in the other manuscript as the conclusion of the appendix, is treated in codex 283 as the first (f.40r). The last mystery in the traditional series of Sodoth in the Sefer ha-Mishkal is found on f.54r. The text then goes on with mysteries under authorship of Joseph Gikatilla which do appear in other manuscripts. About the confusion of authorship of the Sodoth vide infra. The text is written in beautiful, clear Spanish rabbinical script. A photocopy, obtained

from the Vatican library, was used in preparing the critical text of the Sefer ha-Mishkal. Brandeis library possesses a microfilm of codex 283. The siglum for this manuscript is (77).

The Parma manuscripts

The library of Parma has two manuscripts of the Sefer ha-Mishkal, described in the catalogue of the library by Giovanni Bernardo de Rossi, after whom the library was called.⁷⁾ The first manuscript is a compendium of the Sefer ha-Mishkal, of an anonymous author, which is contained in codex 402, mentioned briefly in the catalogue, vI, p.26 as item no. 18 of forementioned codex. A microfilm at Brandeis University was consulted but proved of little value for establishing a new text.

The second manuscript, likewise available in microfilm at Brandeis has been described by de Rossi⁸⁾ as item two of codex 1230. The text is complete, including the Sodoth, which de Rossi considers an addition by an anonymous author. The manuscript is in very clear and beautiful Italian rabbinical writing. The text has many omissions which have been supplied by a later hand in German rabbinical cursive script. The manuscript is henceforth quoted as (1). Folios are not numbered.

The manuscript of Florence

The Bibliotheca Laurentiana in Florence has among its many manuscripts one copy of the Sefer ha-Mishkal.

The codex Plut. 88.42 contains the complete text of the book, including the Sodoth. The folios are not numbered, but the Sefer ha-Mishkal counts 135 pages. The writing is in Italian rabbinical characters. The photocopy of the manuscript proved to be very valuable for establishing the text. A microfilm of the codex is at the Brandeis library. The manuscript is quoted as (7).

The manuscripts of Munich

The National and Royal Library of Munich is particularly rich in copies of the Sefer ha-Mishkal. All the manuscripts have been described by Moritz Steinschneider in his catalogue of Hebrew manuscripts from the National and Royal Library of Munich.⁹⁾ They are the following: codex 22, containing the Sefer ha-Mishkal as item three in the codex, and the Sodoth as item four. Together they occupy the folios 104r - 148v, i.e. 89 pages of text. The Sodoth are ascribed to Joseph Gikatilla in the title.¹⁰⁾ The manuscript is written ca 1550, in German rabbinical script. A photocopy of the manuscript was consulted only for dubious places. The manuscript is referred to as (12). The manuscript of the Sefer ha-Mishkal in codex 56 is described by Steinschneider as a faulty copy of codex 341 (vide infra). The manuscript is written in German rabbinical script and from the second half of the sixteenth century.¹¹⁾ The title is given as Nefesh ha-Hakhamah and contains the Sodoth; folios 157v - 202r.

The copy has not been consulted for this thesis. Codex 59 contains a fragment of the Sefer ha-Mishkal, folios 255r - 260v, in German rabbinical cursive script.¹²⁾ Not consulted. Codex 129 bears the Latin title: Liber Miscal - ponderis. The codex contains only the Sefer ha-Mishkal, including the part of the Sodoth, altogether 32 folios. The manuscript is written in Spanish (perhaps North-African) rabbinical script and dated by Steinschneider¹³⁾ as being from the fifteenth century. The manuscript has been consulted for this thesis and is cited as (JM). Codex 341 has a fragment of 4 pages of the Sefer ha-Mishkal (item 16, folios 186v - 188v). Items 19-20 of the same codex are the Sefer ha-Mishkal and the Sodoth. In the title of the appendix appears again the name Gikatilla.¹⁴⁾ Together with the Sodoth the manuscript counts 72 pages (folios 200v - 236v) and is written in semi-cursive Spanish rabbinical script. This manuscript is quoted henceforth as (KM) and proved to be of great value for this thesis. Of the four complete copies and two fragments of the Sefer ha-Mishkal from Munich, the copies (KM), (JM) and (LM) are now in microfilms in the library of Brandeis University.

The manuscripts of Paris

The Bibliotheque Nationale of Paris has two complete copies of the Sefer ha-Mishkal and three fragments. The fragments are: codex 334.14, comprising 30 pages of text

from the fifth part of the Sefer ha-Mishkal, dealing with the resurrection; codex 837.8, a fragment of 18 pages, and codex 800, a fragment of 26 pages of very unclear, hardly readable script.

Two complete copies, (MS), (25) were of great value establishing the critical text. Codex 726.3 contains the Sefer ha-Mishkal with the appendix of the Sodoth on folios 47r - 98r, altogether 102 pages of text, written in a beautiful, clear, Spanish rabbinical script. Codex 840.3, also in very clear Italian rabbinical script, has the Sefer ha-Mishkal and the Sodoth on folios 120v - 170v, i.e. 100 pages of text. The last folio 170v contains also a fragment of Joseph Gikatilla, immediately following the text of the Sefer ha-Mishkal, as happens to be the case in many of the manuscripts. Concerning the authorship of the appendix vide infra. All forementioned Paris manuscripts are in microfilm at the Brandeis library.

The manuscripts in Oxford and Cambridge, England

The Catalogue of the Hebrew Manuscripts in the Bodleian Library by A. Neubauer¹⁵⁾ lists a copy of the Sefer ha-Mishkal in codex 1630.2. The text comprises folios 89v - 131r, or 83 pages. The manuscript is written in Greek rabbinical characters. The codex is also referred to as codex Huntington 41, or codex Uri 371. A microfilm of this manuscript was too late available to me to be consulted regularly for this thesis. The manuscript

however was of value in confirming the text, presented here at dubious places. Quoted as (כה).

A second copy, incomplete however, is contained in codex 2222, known also as codex Reggio 22. This copy of the Sefer ha-Mishkal lacks the appendix of the Sodoth and ends with the fifth part, the treatise on the resurrection.¹⁶⁾ The fragment counts 40 pages in Italian rabbinical characters. Not consulted for this thesis. Referred to as (כז).

The Cambridge University Library has a fragment of the Sefer ha-Mishkal in codex U.L.C Ms Dd. 4.2.3.¹⁷⁾ The folios are numbered 41 - 50, but contains also two folios that are not numbered (after f.46 and f.49). There is a hiatus before the last numbered folio, f.50. The text comprises part one, two (with hiatus) and three (incomplete) of the Sefer ha-Mishkal. The manuscript is written in clear Spanish rabbinical script. Quoted as (פ).

The Scaliger codex of Leyden

The University of Leyden, Holland, has a complete copy of the Sefer ha-Mishkal with the appendix of the Sodoth in codex Scal. 13. 5-6. The copy has been described by Steinschneider in his catalogue of the Hebrew manuscripts of Leyden.¹⁸⁾ The text comprises folios 16r - 44r, 54 pages in Spanish rabbinical characters. The copist of the book is Daniel ben Salomo, known from the

colophon on f.46. The manuscript was copied in 1467-8. The copist writes frequently personal observations about the content of the book in the margin.¹⁹⁾ A photostat of this manuscript has been used for this thesis. Quoted as (D).

The Jerusalem fragment

In the catalogue of Hebrew manuscripts of the Kabbalah by G. Scholem, item 11 in codex 24 (=266 of the University library) is described as a fragment of the Sefer ha-Nefesh ha-Hakhamah; it is only 8 pages long. It is written in oriental rabbinical script and dates from the seventeenth or beginning of the eighteenth century. The fragment contains certain Sodoth which appear only in the text of the Basel edition (vide infra). These Sodoth do not appear in the appendix of the Sefer ha-Mishkal in most of the manuscripts that are consulted for this thesis and do perhaps not belong to the original Sefer ha-Mishkal.

The Translations

A Latin translation of the Sefer ha-Mishkal is contained in codex 191 of the Vatican Library.²¹⁾ The title of the book is Anima Scientiae. The content is divided in six parts and not as in most of the Hebrew manuscripts in five parts with an appendix. The manuscript occupies folios 126v - 208r.

In 1609 a German Sod ha-Neschama appeared in Basel, edited by the same Abba ben Salomo Bumsla who edited the

1608 Basel edition of the Sefer ha-Mishkal (vide infra).

The Sod ha-Neschama contains much from the Sefer ha-Mishkal by Moses de Leon and R. Machir's Abkat Rokhel in German.²²⁾

The printed edition of Basel, 1608

An edition of the Sefer ha-Mishkal appeared in 1608 from the Hebrew printing press of Konrad Waldkirch in Basel. The editor was R. Abba ben Salomo Bumsla. The book bears the title Ha-Nefesh ha-hakhamah and appears with an introduction by the editor.²³⁾ In the introduction the editor explains that the text is based on an old manuscript which was partly deleted and blurred. He is aware of a disunity in the content and of the fact that the manuscript is not written by the same hand. He dissociates the appendix of the Sodoth from the Sefer ha-Nefesh ha-hakhamah, but combines it with the Sodoth in the edition on account of similarity in content. The editor states also that he tried to investigate the authorship of the Sodoth but that he did not succeed and presents them therefore as of anonymous author except for the fragmentary commentary on the Passover Haggadah which is from Joseph Cikatilla and which is inserted in the Sodoth. The manuscript showed a great disorder but the editor confesses that he is only a "faithful transmitter from one book to another", though he chose the best from what he found, i.e. was eclectic in his selection. This accounts

perhaps for the parallel explanations in the commentary of the Sodoth, which he might have found elsewhere in the manuscript and inserted at their proper place among the Sodoth as alternative interpretations. The parallel commentaries on certain Sodoth do not appear in any of the manuscripts consulted for this thesis. In addition to the traditional series of Sodoth, the Basel edition presents a continuance of other Sodoth which appear only in the Vatican manuscript (כך) and the Jerusalem fragment (ש).²⁴⁾ The Basel text is full of errors and omits a long passus about the provenience of the soul of the Gentiles at the end of part five, evidently for fear of censorship. Throughout the work, the word "Gentile" (גוי) is substituted for "unbeliever" (כופר). The book has no pagination but counts 126 pages of text, including the introduction by the editor which is followed by an acrostic poem on the Hebrew alphabet and by an index. The index divides the book in five parts, a treatise on the resurrection, and a series of Sodoth. The treatise on the resurrection, belonging to the fifth part, appears in most manuscripts under a special heading and was often considered as an independent treatise. Jellinek supposed the manuscript from which Abba ben Salomo Bumsia edited the 1608 edition, to be an autograph of Moses de Leon. He does not present sufficient reason for his view.²⁶⁾

Other partial editions of the text should be mentioned. The Sefer ha-Mishkal (with exception of part two)

appeared in 1515 in Constantinople under the title Sodoth Gedolim, of anonymous author. A new edition of this book in Venice (1607), attributes it to Abraham Zaccuto (1450-1510) and the new edition has a new title added to the previous: Matok la-Nefesh.²⁷⁾ In the book Abkat Rokhel, which plagiarized the second part of the Sefer ha-Mishkal, we have another partial edition of Moses de Leon's book under the name of R. Machir. The warning which Moses de Leon writes in the introduction to the Sefer ha-Mishkal "not to delete my name from this my heritage" is not an idle one.

Conclusion

Summing up this survey we count 12 complete manuscripts of the Sefer ha-Mishkal, 10 fragments among which several large and important ones; one complete (though faulty and unreliable) printed text; one compendium; one Latin version; a partial German translation, and three other works that contain large portions of the Sefer ha-Mishkal under a different title and author.

In comparing the manuscripts, no close relationship between any of them was discovered. Each manuscript seems to have its own peculiarities and mistakes. An attempt to establish a pedigree of the manuscripts on basis of similarities in mistakes failed. However, it may be said that some affinity shows up between (אג) and (אפ), and between (ב), (ד), and (ז). The affinity of the

manuscripts does not go far enough to suppose them to be directly dependent from one another. (K), on basis of which this critical text has been prepared, has an affinity to (J), though also here both mss. have too many idiosyncracies to be closely related.

Authorship

The problem of authorship of the Sefer hā-Mishkal rises only in regards to the appendix of the Sodoth. There is no doubt that Moses de Leon is the author of the first five parts of the book. Twice he introduces himself as the author of the book ²⁹⁾ and he is anxious to preserve his prerogative as the author, for he implores the copist not to omit his name from the work. Parts of the book have been plagiarized and appeared under a different name (vide supra).

Two problems will have to be examined. Is Moses de Leon the author of the Sodoth? If so, do they belong to the Sefer ha-Mishkal?

In the introduction to the Sefer ha-Mishkal ³⁰⁾ Moses de Leon announces that he will divide the book in five parts and gives us a synopsis of the topics he will deal with. Nothing is mentioned about the Sodoth. Most of the manuscripts continue after the fifth part with the kabbalistic interpretation of a series of commandments, the so called Sodoth. It is no wonder therefore that several theories have been proposed to solve this contradiction.

The editor of the Basel edition of 1608 appended the Sodoth to the Sefer ha-Mishkal because he found them together in a same manuscript and felt that they were of similar content as the Sefer ha-Mishkal. He does not

believe that they are of Moses de Leon, but considers them to be of an anonymous author. In a similar way de Rossi³¹⁾ considers them to be an anonymous addition to the Sefer ha-Mishkal.

The problem becomes even more intricate when one finds the Sodoth ascribed to Joseph Gikatilla in some manuscripts. The Sodoth in (12) are introduced: "The part on the Fringes and Phylacteries...all from the writings of R. Joseph Gikatilla of blessed memory."³²⁾ Though this is a very clear attribution of the Sodoth to Gikatilla, all the other manuscripts that have "Gikatilla" in their title mention this name quite out of context. The manuscripts (27), (28), and (29) have at the beginning of this section of Sodoth a short synopsis of the mysteries to be dealt with, the last of them being the two verses of I Chronicles 4, 22-23 starting with the word "we-Yokim". This key-word is then immediately followed by the name "Gikatilla", not mentioning him explicitly as author. In manuscript (7) this word was already completely misunderstood and here we read the even more cryptic "katilah"! Assemanus in describing codex 283 (27) attributes the Sodoth to Gikatilla, apparently on no other evidence than the word "Gikatilla" at the end of the inventory of Sodoth in the title.³³⁾ Joseph Gikatilla (1248-1305) and Moses de Leon (1250-1305) were contemporaries and kabbalists, close in kin spiritually. They exercised a mutual influence on each other's writings.³⁴⁾ Both

wrote on the mysteries of the commandments and a confusion of authorship is thus very obvious.

Steinschneider comments upon the name Gikatilla in the title of the Sodoth as being an erroneous attribution of this part to Gikatilla. Without explaining his further reasons for doing so, he considers the Sodoth as being of Moses de Leon.³⁵⁾ He considers on the other hand the part of the Sodoth as an independent work, wrongly combined with the Sefer ha-Mishkal.³⁶⁾ In his opinion the fusion of the two is merely a result of carelessness.

Jellinek considers the Sodoth to be both of Moses de Leon and a part of the Sefer ha-Mishkal.³⁷⁾ He considers the double title Sefer ha-Nefesh ha-Hakhamah and Sefer ha-Mishkal respectively to refer to the first five parts and to the Sodoth. This view seems unacceptable, as already Steinschneider has shown.³⁸⁾ However, the point seems well made that the kabbalistic psychology in the five first parts is an introduction to the practical life of Kabbalah in observing the commandments, the content of the Sodoth. They are not only "clumsily connected" in the same codex (Steinschneider), but show an inner connection and unity.³⁹⁾ Jellinek is of the opinion that some confusion may have entered because Sodoth by Joseph Gikatilla were later added to the original series of Moses de Leon. The Basel text could therefore be a mixture of both authors and this would explain the additional and alternative mysteries on the commandments

which appear in the Basel edition and in the manuscript (37). Jellinek goes even further in suggesting that this addition of Sodoth might be the work of R. Jacob, the disciple to whom Moses de Leon dedicates the Sefer ha-Mishkal, the same disciple which he considers to be the author of the book Abkat Rokhel, where a large part of the Sefer ha-Mishkal has been plagiarized.⁴⁰⁾

Before entering further into the question of Moses de Leon's authorship of the Sodoth it may be well to suggest an explanation for the "clumsiness and confusion" by which the name Gikatilla has slipped into the title of the Sodoth in some manuscripts. Most of the manuscripts present the mystery of "we-Yokim", immediately followed by the Sod Batsheba, which is of Gikatilla. Often it continues the text on the same page where the Sod we-Yokim leaves off.⁴¹⁾ In inserting a little synopsis of the Sodoth at the beginning of the appendix as is the case in the mss. (37 , 38 , 39), the scribe could easily have copied the heading of the mystery of Batsheba because it bears in its inscription "Gikatilla" (cf. 38).. This error was repeated by later copists till it became unintelligible.

The reasons for Moses de Leon's authorship of the Sodoth are many. There is a perfect unity in style. It does not take long to notice Moses de Leon's peculiar style, his use of grammar and his own usage of words, which is so different from that of Gikatilla.⁴²⁾ All the

characteristics of Moses de Leon's style are represented in the Sodoth. Secondly, in the Sodoth the author refers to books which he has written or intends to write and which are books by Moses de Leon. Such is e.g. his Sefer ha-Rimon (to which he refers in p. כ/כ, line 21-22) and his Perush Koheleth (on p. א/י, line 12). Thirdly there are crossreferences from the Sodoth to the first five parts of the book, such as כ/מ, line 2 to כ/ו, line 5-15, or כ/ט, line 9 to א/ו, line 4. The strongest argument for Moses de Leon's authorship against Gikatilla's, seems to me the theory on the origin and function of the evil. Both kabbalists who have a very similar doctrine in other respects, disagree strongly on this particular point. In Moses de Leon's view the evil serves a very positive function, and is a necessary element in the cosmic process. It "stings and it heals", it tempts and it protects. In combination with the good it is very valuable, as the shell^{is} valuable around the nut, to protect it, and as the body is for the soul. Detached from the nut, the shell is worthless and loses its function. This is the theory of evil which we find in the Sodoth and which could therefore hardly be from the hand of Gikatilla.⁴³⁾ All these arguments plead strongly in favor of Moses de Leon's authorship of the Sodoth.

Let us now consider the question whether the Sodoth do belong to the Sefer ha-Mishkal. One might first point to the fact that manuscript (א) calls the Sodoth the

sixth part of the Sefer ha-Mishkal. The Latin translation⁴⁴⁾ divides the Sefer ha-Mishkal also in six chapters, the sixth being the part of the Sodoth. The manuscripts (ב) and (כז), which contain the Sodoth, both are a complete unit in itself and appear both as a single codex entitled Sefer ha-Mishkal. As we observed already, manuscript (ו) has a colophon at the end of the Sodoth, including the Sodoth as an integral part of the Sefer ha-Mishkal.

Of more importance is the argument that in their content the five earlier parts form a unity with the appendix. Every single mystery of the commandments is related to the kabbalistic doctrine of the soul. Soul - Sefiroth - Commandments are a sort of trilogy of which the soul occupies the key-position. The soul provides the understanding of the Sefiroth and the Commandments and the soul brings the perfect balance between theory and practice. The book can therefore appropriately be called the Book of the Balance. The crossreferences which we mentioned above could be multiplied⁴⁵⁾ and in reading the Sodoth one gets the impression that Moses de Leon is still continuing his same exposition because he is referring frequently to the earlier parts of his exposition. It remains a question, however, why the author speaks only of five parts in the beginning and does not mention that the division "according to the mystery of the faith and the Torah in the light of the holy Menorah (כ/כ, 23)", will be followed by "the gate concerning

the foundation of religious practice and the basis of the faith (א/תל,11)."

As an "appendix" is a separate unity, attached and belonging to a book, we feel justified in calling the Sodoth the "appendix" to the Sefer ha-Mishkal.

The book and its content

The Sefer ha-Mishkal was written in the year 5050 (=1290) in Guadalajara a Castilian town in Spain.⁴⁶⁾ Moses de Leon had already written his Shushan Eduth (1286), his Sefer ha-Rimon (1287) and his Or Zarua. To the latter two he refers in his Sefer ha-Mishkal. In 1290 Moses de Leon is in the midst of his literary activity of his Hebrew writings, being the period from 1286-1293.⁴⁷⁾ Moses de Leon's Hebrew writings followed the composition of the Midrash ha-Neelam (1275-1280) and the Zohar (1280-1286) and was intended to spread the doctrine of the Zohar through his Hebrew writings. Of all these Hebrew writings only little has been published, namely the Basel edition of the Sefer ha-Mishkal (1608) and the Shekel ha-Kodesh of 1293 which was published in London (1911) by A.W. Greenup.⁴⁸⁾

The similarity in doctrine between the Zohar and the Sefer ha-Mishkal has been analyzed by Jellinek,⁴⁹⁾ Gershom Scholem⁵⁰⁾ and R.J.Z. Werblowsky⁵¹⁾ and need not be repeated here. The doctrine of man; of the soul; its origin and fate; the angels in relation to man; the eschatological theories etc., are identical in the Zohar and in the Sefer ha-Mishkal.

The content of the book is the kabbalistic doctrine of the soul as propaedeusis for understanding the theosophy of the Sefiroth and as a preparation for the understanding

of the mitsvoth, which were an object that fascinated both the philosophers and the kabbalists in the Middle Ages in their respective writings on the Taame Mitsvoth. The Sefer ha-Mishkal reminds one sometimes of a Jewish Divina Comedia. It guides the reader through the compartments of Hell and Paradise and shows the fate of all the different souls. The central secret is always the mystery of the sefirotic world. Hell and Paradise on earth are preparations, copies and emanations of the Sefiroth, and thus aspects of the Divinity. The interrelation between the world below and the world above, the Sefiroth, is the secret of kabbalistic wisdom. This mystery cannot be understood by philosophy, by human reason. The Sefer ha-Mishkal has a very strong polemic undertone against the philosophy and in particular against the influence of aristotelianism in Judaism.⁵²⁾ True understanding comes only "by mouth of a sage who is wise in the mysteries of THE wisdom (ג/ק, 6-8)." The wisdom from the sages "by mouth" is perhaps also a vindication of the oral tradition against the Karaites.⁵³⁾ Kabbalah was delivered from master to disciple and not in "public teaching". This is perhaps the reason that Moses de Leon "writes this book for the beloved friend, the virtuous R. Jacob" (ק/ק, 13), "you Jacob which I love" (ג/ק, 2-3). That Moses de Leon speaks over the head of his disciple to a larger audience is clear from all his

warnings to the "bene ha-dor". He writes with the intention "that the children of man will learn not to stumble any-more" (ב/ב, 18).

The book makes the impression of having been written in a hurry. All the grammatical mistakes, such as carelessness in the use of feminine nouns with masculine adjectives and vice versa, wrong plural endings, the use of plene and defective script without any consistency, cannot be blamed all on copists. In fact Moses de Leon ~~beseeches~~ in the beginning not to seek beauty or poetry in this work. He has written this book "in haste" and "avoiding to speak in verses fitting only for courtiers" (א/ב, 10). He even apologizes if he might have slipped inadvertently into poetry "because the things came naturally to me!" (ib.).

The major themes to which Moses de Leon comes back again and again are the mystery of man as the microcosmos and as the image of God;⁵⁴⁾ the Tree of Life from which the souls come and to which they return; and the Tree of Knowledge of good and evil, the two sides which together form one unity. Above and below, left and right, all the extremes meet in man and are united in him. The extremes are sanctified in him by living from the mystery of unity which is contained in the understanding of the Sefiroth. The Sefiroth unite above and below, right and left, by the power of the Name, the Holy One Blessed Be He, as the source of dynamic unity.

Moses de Leon refers to his "masters". They are the "wise of blessed memory": the "sages of the Mishnah" (א/יב,9), and "the masters of the names" (א/מכ,10; נא/כ,14) which refers to the Kabbalists who derived their theories from speculations on the letters of the Divine Names. He frequently speaks about the "wise of the times of old", expressing the conviction that Kabbalah was of old and hoary tradition. In his work he refers to treatises of the Talmud, to Midrashim, or sometimes to the Midrashot ha-penimiyyim, the "mystical lore". Finally, to the "Sitre Torah" (perhaps the Zohar?) and to his own (Hebrew) writings.

The name of the book Sefer ha-Mishkal, the Book of the Balance, is a pun on the Hebrew root sh-k-l as it appears also in his book Shekel ha-Kodesh. One could say perhaps that the Shekel represented the "Intellectus" in kabbalistic sense, i.e. the Sefiroth, whereas the Mishkal refers to the "Intelligens" i.e. the Neshamah, or the "highest soul."⁵⁵⁾ The subtitle of the book which was the title Moses de Leon had designed first to be the maintitle (cf. א/ג,4-6), is Sefer ha-Nefesh ha-Hakhamah, The Book of the Wise Soul. This subtitle is again a reference to the highest soul of man, the Neshamah. The title was misunderstood sometimes and read as "The Book of the Soul of Wisdom," (Nefesh ha-hokhmah).⁵⁶⁾

For a further analysis of the content we refer here to the English Summary of the Sefer ha-Mishkal, which constitutes the third part of this thesis.

PART

II

TEXT

ס פ ר ה מ ש ק ל

אשר נקרא גם

ס פ ר ה נ פ ש ה ח כ מ ה

לרכינר

משה בן שם טוב
די ליאון

סמלים

(אמברוסיאנה 59.60)	מילאנו	א	(1
(וטיקאן 528)	רומא	רא	(2
(וטיקאן 283)	רומא	רב	(3
(הספריה הלאומית 726)	פאריס	פא	(4
(הספריה הלאומית 840)	פאריס	פכ	(5
(הספריה של המלוכה והמדינה 341)	מינכען	מא	(6
(הספריה של המלוכה והמדינה 129)	מינכען	מב	(7
(לאורנטינה 88.42)	פלורנץ	ל	(8
(ספריה די רוסי 1230)	פרמא	ג	(9
(הספריה המכללית, סקליגר 13)	ליידן	ס	(10
(הספריה המכללית Dd.4.2.3)	קמברג (אנגליה)	ק	(11
(הוצאת דפוס 1608)	בזיליא	ב	(12

הסמלים אשר לכתבי היד שהם אינם מופיעים
בשנויי הגירסאות

(הספריה של המלוכה והמדינה 22)	מינכען	מב
(בודליאן 1630)	אכספורד	בה
(בודליאן 2222)	אכספורד	בר
(הספריה הלאומית 24 (=266))	ירושלים	ש
(אמברוסיאנה Y.41)	מילאנו	אב

[דף א/א]

1. ספר המשקל

- אמר משה בר שם טוב מן
ליאון ספרדי ז"ל כראותי ידידי האות נפשך להכנס כפרדס
נפלאות החכמה ולדעת ולהשיג מתקי [הדבש] המתוק הנה חמלתי
5. עליך ונשאתי פניך הואיל וחשוקתך לעבודה הכורא כ"ה
על כן יש לי לחבר חבר אחד בסוד ענינים ידועים וחלקים
נחלקים בסוד משקל הקדש ושיהיה בו לשון פתוח
לרוחה למען תוכל לעמוד בהיכל המלך פנימה
ולהכנס בשער החכמה זה שער ליי' צדיקים יבאו
10. בו על כן חברתי חבר זה כרמזים ידועים וענינים
סתומים ואני מביא כברית נאמנה לכל מעיין בספר
זה והמעתיק וקורא בו לבלתי ימחה שמי מנחלתי
זו כי אני חברתי לחבר הנחמד כליל מדות ר'
יעקב ש"צ למען יוכל ללמוד ליראה ולדעת בסוד
15. דעת הכורא ית' ועל כן הקורא בו אל יעשה בו דעות
זרות כי אין זה כשאר דעות בני אדם ואין כונתי
לפי אומד הדעת אלא שיהיה הכל ממקור החיים
כל הדברים נחצבים וממעיני נכבדי החכמה
נשאבים ואע"פ שקראתי שם הספר ספר הנפש
20. החכמה מפני שהוא מחובר על עניני הנפש
בסודותיה ומשפטיה כחחלה אבל הספר הזה
קראתי שמו ספר המשקל וחלקתיו לחמשה
חלקים למען [יהיו] הדברים על מתכונתם ועל
תכונתם כל דבר ודבר בסוד החכמה הנתונה
25. למשה בסיני מורשה כפי דרכי התורה הקדושה

שנויי הגירסאות:

- (ג) ספר המשקל. סוד נפש ורוח ונשמה. סוד ירידת הנפש לעולם הזה.
סוד הנשמה אחר צאתה מן הגוף. סוד גן עדן ומחלקותיו. סוד דיני
הנפשות ועונשיה. סוד גהינם ומשפטי ועדותיו. סוד העולם הבא.
סוד תחיית המתים. סוד הציצית. סוד מן הספורים שאין בענין מצוה.
סוד השבת ויום טוב. כלאים ושעטנז. סוד יכום וחליצה. למה נכתב
בתורה איסור כשר בחלב ג' פעמי'. פירוש פסוק ויוקים ואנשי
כוזיבה ופסוק המה היוצרים ויושבי נטעים. 2. (פא) דליאון|(רא),
(פב) מעיר ליאון|(מא), (מב), (ס) די ליאון|(ג) מליאון|(ק) אני
משה בר שם טוב די ליאון ז"ל|(ב) הקדמת המחבר ידידי כראותי. 3.
(מא) בסודי נפלאות|(ס) בסוד נפלאות. 4. (א) מתקי דבש|(ג) מתוקי
הדבש|(ק) מתק הדבש|(רא), (פא) מתקי הדבש. 6. (ג) בסוד הענינים
(ב) על כן ראיתי לחבר. 8. (ג) למען תשכיל לעמוד. 9. (ק) זה השער
ליי'. 11. (ק) כברית ואמונה. 12. (פא) הזה והמעתיקו... את שמו
מנחלתי|(פב) והמעתיקו... את שמי. 13. (רא) חברתי אותו אל החבר...
כליל המדות|(ג) בעל המדות. 14. (פא) ודעת בסוד דעות הכורא. 15.
(מב) לא יעשה בו. 17. (ס) כפי אומד הדעת. 20. (פא) מפני החכמי
מפני שהוא. 22. (רא) ספר משקל|(רא), (מב), (ב) וחלקתי אותו כחמשה.
23. (א) למען יהיה|(ס) הדברים מכוונים על תכונתם. 24. (ג) החכמה
כמו שנחנה למשה. 25. (פא) כפי דברי התורה.

מקורות:

7. דניאל: א, ד
8. תהלים: קיח, כ

[דף א/ב]

1. והחלקים הם מוחלקים בלי אריכות אלא כל דבר ודבר על אפניו ועל עניניו ועתה יעקב אשר אהבתיך יש לך לדעת ולהבין כי דרכי החכמות הפנימיות הם דרכים ונתיבות פנימיים ועמוקים שאין כל אדם יכול להשיגם ולדעתם מדעתו זולתי מפני איש נבון וחכם בסוד החכמה ואין לך ליכנס זולתי ממדרגה למדרגה וממדרגה קטנה בתחלה וכלולים יעלו אל התיכונה ומן התיכונה אל השלישית וכן ממדרגה למדרגה
10. ועתה שמר לך פן תעשה בדברים דעות זרות מדעתך כי אין הדברים האלו לפי אומד הדעת ומחשבות כל בני אדם ועל זה הוצרכתי לכתוב אליך עניני הנפש תחלה בסוד מחלקותיה וסודותיה ומלקחיה ומחתותיה כולם בסוד משקל החכמה
15. שקולים לבלתי ימעדו אנה ואנה כמלים ומפני כי אדם הבא להכנס בהיכל המלך פנימה צריך בתחלה לדעת נפשו ולדעת אודות משפטי הנפש אשר היא בגופו ומה עניינה ומשפטה ומזה הדרך תוכל ליכנס בענינים פנימיים כי סודותיה בדוגמת בוראה אשר
20. בראה כענין אמרם ז"ל על פסוק ברכי נפשי את יי' תבא הנפש שאינה נראית בו ועל כן בהיות האדם יודע מעלת הנפש וענינה משם יבין ויתפשטו רעיוניו לכו בסוד עניני המלוכה ויוסר לטהר עצמו ויזהר לכוונן במשפט נפשו ולסעדה באמת
25. במשפט ובצדקה וכן לדעת אי

1. (מא), (מב), (ל), (ס), (ב) בלא אריכות | (פא), (פב), (ג), (ק) אריכות דברים. 3. (פא), (מא), (ג), (ס), (ק), (ב) לדעת ולהשכיל. 6. (רא) חכם ונבון | (רא), (פא), (ל), (ס), (ק) בסודות החכמה. 8. (רא), (פא) וכלוליהם יעלו. 10. (ב) ועתה השמר לך ושמור את נפשך מאד פן. 12. (פא), (פב), (ק) ועל כן. 13. (רא) עניני הספר בסוד מחלקותיה. 14. (ל) משקל הסודות החכמה. 15. (מב) לבל ימעדו | (ק) שהולכים לבלתי ימעדו. 16. (ב) האדם הבא | (רא) כחצר המלך. 17. (רא), (פא), (פב) לדעת את נפשו | (רא), (פא), (מא), (ל), (ג) ולדעת את אודות המשפט. 18. (ג) ומזה החלק | (ב) ומזה הדרך | (ג), (ק), (ב) יוכל להכנס. 19. (רא), (ל) בענינים הפנימיים | (רא), (פא), (ל) כי סודות הנפש הם בדוגמת הכורא | (ס) בענינים הפנימיים כיסודותיה | (ק) כי סודות הנפש היא כדוגמת בוראה. 22. (ג) יודע את נפשו ומעלתה משם יבין | (ל), (ק) מעלות הנפש | (ס) יבין יחפשו. 23. (רא), (פא), (פב), (ס), (ב) רעיוניו בסודות עניני המלוכה | (ק) ויזהר לטהר עצמו.

2. משלי: כה, יא

14. שמוח: כה, לח; לז, כג

20. תהלים: קג, א-ב; קד, א, לה

ברכות י/א; ויקרא רבה: ד, ח; כמדבר רבה: כ, כו; מדרש

תהלים: קג, א

24-25. ישעיה: ט, ו

[דף ב/א]

1. זה דרך ישכון אור ואנה תלך הנפש אחרי צאתה מהגוף כפי אשר נפרש בע"ה כי כל העניינים יש לדעת בתחלה ולשים רעיוניו כדי לעלות במדרגת מסלות הקדש ואשרי אדם מצא חכמה ואדם יפיק תבונה. ספר המשקל לבלתי יהיה בו משפט מעוקל והוא ספר נפש החכמה וסודות הנשמה בעניינים ידועים ואע"פ שכחתי במרוצה זאת העצה היעצה להרחיק ממני דרכי המליצה ולא לעשות בתים באריכות דברים כבתי החצרים אשר אין בהם [תועלת] ואם [אתא] לידי על פי עניין בכתיבה נכונה כיון דאתא להוי במנינה אכל אין דעתי זולתי לרוץ ארח להכנס באורחות התורה ומהללה כפי החכמה בסודות דרכי הקבלה ומי' אשאל מענה לשון כאמ' לאדם מערכי לב ומי' מענה לשון ונא' יי' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך נפשי אויתך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו כל יושבי תכל כרכי נפשי את יי' יי' אלהי גדלת מאד הוד והדר לכשת. ספר הנפש החכמה וענין סודות מעלות [הדומה] ומוצאה ומובאה ועניינה ותכונתה אשר להגידה תמיד חכמים לאו ויבקשו ולא מצאו על כי מעלתה עלומה ונסתרה סוגרת ומסוגרת זולתי החכמים הקדמונים אשר היו כמעלה עליוני ואותם אשר קבלו קבלת התורה מהר סיני וכן סוד ירידת הנפש הזאת לעולם הזה ומה תועלת כהכנסה בתוך הגוף האפיל והנחשך טיפה סרוחה אשר למחר תתכלה בעפר

1. (ס) הנפש תלך אחר צאתה מן הגוף. 2. (רא) העניינים ההם | (ס) העניינים האלה. 3. (פכ), (ס) לשום רעיוניו | (ל) ולהשים רעיוניו | (רא), (פא), (פכ), (מב), (ל), (ס), (ב) לעלות במסלות הקדש | (ג) לעלות במעלות הקדש. 5. (ב) משפט משקל. 6. (רא), (פא) והוא הנפש החכמה | (פא), (פכ), (מב), (ל) וסודות החכמה. 9. (ק) לאריכות | (פכ), (מא), (מב), (ס) כבתי החסרים | (רא) אשר בהם תועלת | (א) תולעת. 10. (א) איתה | (ס) ואי אתא לידך | (ק) איתה לידיעת פירוש הענין בכתיבה. 12. (ל), (ס), (ב) דרך הקבלה. 13. (ב) אשאלה | (פא) ולאדם. 16. (ב) צדיק למדו. 18. (א) הרמה | (ק) וענין מעלת סודות הדומה. 20. (מב), (ק) נלאו | (רא) ילאו ויבקשו | (רא) מעלת עלומה. 22. (ל) אשר קבלו מעלת התורה | (ב) קבלות התורה | (ס) התורה מסיני. 23. (רא) סוד ענין ירידת הנפש. 24. (ס) כהכנסה בגוף. 25. (ל) והחשך | (מא), (ס) למחר יכלה בעפר | (מב), (ק), (ב) יתכלה בעפר | (ג) בעפר אשר תעלת לרמה ותולעת.

1. איוב: לח, יט
4. משלי: ג, יג
11. תהלים: יט, ו
- 13-14. משלי: טז, א
14. תהלים: נא, יז
- 15-16. ישעיה: כו, ט
- 16-17. תהלים: קד, א
25. משנה אבות: ג, א

[דף כ/ב]

1. ויכסנו תולעת ורמה חרש את חרשי אדמה וכן סוד דיניה ועונשיה אחר הפכה וצאתה מן הגוף ולמי היא ואנה חלך ואיה מקום מושבה אחרי כן וכן סוד גן עדן ומחלקותיו ועניניו ותכונותיו ואם הנפש תנוח שם ומה היא המנוחה והנחלה וכן סוד גיהנם ומשפטיו ועדותיו להיות הנפשות החוטאות נדונות שם כפי רעשתן וכן סוד העולם הבא ומהו שקראוהו החכמים הקדמונים ז"ל עולם הבא וכן סוד תחיית המתים ועניניו ואם אותו הגוף ממש יתנער מעפרו ואם הנפש ההיא תשוב אליו כבראשונה ותנוח מנוחת העולם הבא ועדוניה ומעלותיה ואם תשוב אל הגוף הזה אשר כמדבר שממה לגור שם כאשר כתחלה הלא זה מקום לפתוח פיהם הסכלים הטפשים לומר הלא דרך הוא לאלהינו לשחק בנו הלא משחק הוא עם כריותיו ועל הדברים האלה אשר זכרתי בערתי חצני ועוררתי את רוחי [אני משה בר שם טוב מעיר ליאון]
- והכרתי הספר הזה בשנת ה' אלפים וחמשים לכריאת עולם בעיר [ואדאל חבארה] למען לא יכשלו בני אדם בדברים האלה ובקשתי ודרשתי ומצאתי כי מאמת מציאות הבר' ב"ה והיותו נמצאו כל ההיות ומתוכה דמות ארבע חיות וכי כל העניינים כלם מסוד התורה מוכנים ונכונים וכל הסתרים וסודותם הם במצפוניה להאיר אל עבר פניה ועל כן חלקתי הספר הזה בחלקי סתרי הדת והתורה מול פני המנורה 25. הסהורה. החלק הראשון הוא בענין

1. (פב) וכסתה תולעת | (ב) ויכסוהו תולעת | (ס), (ב) חרשי האדמה. 2. (פא) סדר המשפטים ככתב היד הזה הוא: 1, 4, 2, 3, 6 וכו'. 3. (ס) איה מקומה ומושבה. 5. (ג) ואם הנפש תנוח עוד ומה הוא המנוחה הגדולה | (ב) ואם היא המנוחה. 6. (ק) כסוד גיהנם. 7. (פא) החוטאות נחונות | (פא), (פב), (מא), (ג), (ס) כדי רעשתם. 9. (ג) תחיית המתים ועניניו. 10. (רא), (פא), (מא), (ג), (ס), (ק) ינער מעפרו. 11. (רא) אליה. 12. (ס) ומעלותיה ותשוב אל. 13-14. (ג) ולסתום פי דוברי שקר הסכלים המשחקים על אלו הדברים. 14. (רא), (פא) פיהם השכלים. 15. (רא), (פא), (ק) לשחק בו. 16. (ק) זכרנו בערתי חצתי | (א) [אני וכו'] חסר. 17. (רא) וכחכתי הספר הזה | (פב), (ק) וכוונתי הספר הזה | (מא), (מב), (ג), (ס), (ב) וכוונתי | (ל) וכוונתי | (ל) ליצירה. 18. (א) ואדאל תארה | (ל) ודאל חבערה. 20. (ס) מציאותו ית'. 21. (ל) וכן כל העניינים. 22. (פא), (פב), (ל), (ב) מסוד התורה. 23-24. נכונים | (ק) נחונים. 23. (פא) בצפוניה | (ב) אל אבר פניה. 24. (ס) הספר הזה נחלק | (ב) הנה בחלק סתרי הדת.

1. ישעיה: מה, ט
16. נחמיה: ה, יג
24. במדבר: ח, ב

[דף ג/א]

1. הנפש כמו שהתעוררתי כתחלה כי ענין דרך הנפש השכלית היא עלומה ונסתרת בסודותיה [ומלקחיה ומחתותיה] ונקראת בסוד דרכי התורה נשמה מעלה מוחלטת על כל שאר שמות השכל האמיתית כאשר 5. [נפרש] כ"ה ואמנם כי הפילוסופים קראו לה נפש השכלית על כל פנים לא נתרחקו מדרך האמת כי פיר' רבן' ז"ל מהם שמעלת נפש השכלית היא המשכת אור השכל שהיא נמשכת מאור השכל הפועל על כל פנים לפי השגת דעתם קרובים הם מעט מעט אל 10. דרך האמת אבל על דרך האמת [ומסוד] דרכי התורה נפרש כפי יכלתנו בע"ה והנני נכנס כביאור הענינים [כ"ה] למען ירוץ הקורא בהם ויוכל לעלות במדרגות הסולם וממדרגה אחר מדרגה להכנס בפרדס נפלאות סודות החכמה וי' אלהינו ירצנו 15. יורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו ונזכה לאור באור החיים סוד הנפש נחלק לשלשה ענינים מתיחדים באחדותם ואע"פ שנראים [מוחלקים] כחלוק שמותם והם סוד אחד וענין אחד נפש רוח ונשמה שלשה אלה כחות של מעלה 20. והאדם נכלל מהם מן השלשה הכי נכבד ואמנם כי הכל סוד אחד בלי שום חלוק והפילוסופים חלקו ענין הנפש כג' מדרגות וקראו אותם בשמותם כל אחת בסודה ועניינה נפש הצומחת נפש הבהמית נפש השכלית וחלקו כל ענין מאחת מהן אבל 25. לא בסוד דרכי סודות התורה כחלקי דרך עץ החיים

1. (ג) הנפש כאשר אמרתי (ל), (ב) כאשר התעוררנו. 2. (א) [ומלקחיה ומחתותיה] חסר. 3. (א) נשמה 2א (ק) נשמה עליונה. 4. (רא) על כל שאר שמות שכליים האמיתיים. 5. (א) אפרש. 7. (ל), (ס), (ק), (ב) מעלת הנפש. 8. (רא) אור שכל המשכת משכל הפועל. 10. (א) ומסוד דרכי. 12. (א) [כ"ה] חסר (ק) הקורא בו. 16. (רא) החיים הנצחיים (ב) לשלשה חלקים. 17. (א) מחולקים. 18. (ק) והוא סוד אחד. 19. (ל) ורוח ונשמה (ג) הם שמות של מעלה (ס), (ב) אלה הם רוחות של מעלה. 20. (רא), (פא) והאחד נכלל מהם (ק) נכלל בהם (ב) השלשה ההיא נכבד. 22. (ב) חלקו סוד הנפש בסוד שלשה (רא), (ס) בסוד שלש מדרגות. 23. (ל), (ס) אחד (ק) כפי סודה. 24-25. (ג) אבל בסוד דרך סוד התורה כחלק דרך עץ החיים (ב) אבל בסוד דרכי סודות (פא), (פכ), (מא), (מב), (ל), (ס), (ק), (ב) אבל בסוד דרכי סודות (מב) כחלק הדרך עץ החיים.

15. ישעיה: כ, ג ; איוב: לג, ל
- 18-19. זוהר ב': צה/א-צה/ב ; שם: צח/א-צח/ב
25. בראשית: ג, כד

[דף ג/כ]

1. הוא על תוכן אמת הדבר ודרך עקר שרשי האמונה אשר ממחצב הקדש נחצבו הדברים הכל הוא בענין אחד כפי הדרך שהתעוררנו והנני נכנס בחלקי הספר ומהלכיו וצדיק יי' בכל דרכיו הר השכל ובושם החכמה יש לך לדעת בסוד [מעייני] נכבדי החכמה ענין הנפש ואחה שמע וחכם כי בסוד אמתה הכורא ית' וית' וידיעת שמו תמצא סוד המשכת הענינים הפנימיים האמיתיים אשר ממקור החיים נחצבו ויש לי להקדים ענין הקדמת הדברים שהתעוררנו בם בתחלה [בסוד] נפש רוח ונשמה בדרך האמיתי אשר הוא באמת שהאדם נהווה ובעשה מסוד הויה ומציאות הכו' ית' וית' כי תוכן מציאות [הויה האדם מכת הכורא ב"ה] הוא בשלשה

- דברים מוחלקים במחלקותם ומתיחדים כאחדותם והם סוד בריאה [יצירה עשייה] שלש מעלות 15. באחדותם כלא שום חלוק וגם כי מוחלקים הם הענינים בביאורם כי סוד מעלות הללו אשר האדם מתהווה בהם מכל שאר הנמצאים אשר הם מתחת גלגל הירח ועל זה נבחר האדם לעבוד את יוצרו ולהכיר את בוראו וכבודו כמו שאמ' כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו הרי בכאן סוד בריאה יצירה עשייה ופן תאמר בלבבך הלא דבר נקל הוא חלילה חלילה כי לא דרך רק הוא אבל הענין הוא גדול ופנימי יותר ממה שהעין יכולה לראות והאזן יכולה לשמוע והדברים הם [עתיקים] פנימיים וטהורים גזרת ספירים ועל סודו 25. הענין הזה במעלות הדברים הללו נאמ' יוצר אור

2. (ס) האמת אשר. 4. (ס), (ב) בחלק הספר. 5. (א) אחד ממענו | (פא), (ב) מעייני. 6. (ל) בענין הנפש | (ס) אתה שומע וחכם. 7. (א) אמתה 2x | (דא), (ק), (ב) אמתה מציאותו ית'. 8. (פא), (ל), (ס), (ק), (ב) המשכת הדברים הפנימיים. 10. (א) בתוך נפש | (רא), (פא) הדרך האמיתי | (ס), (ב) בענין הדרך האמיתי | (ק) בענין דרך האמת. 11. (ג) דע כי האדם אשר נהווה מסוד | (רא), (פא) מצד מציאותו. 12. (א) [הויה וכו'] הנוסח בכתב היד אינו ברור. 14. (א) עשייה יצירה | (ק) בסוד בריאה | (ב) והוא סוד בריאה. 15. (ג), (ב) כלי שום חלוק. 18. (רא), (ג) לעבודת יוצרו ולכבודו | (ל) ולכבוד | (פא), (פב), (מא), (מב), (ס), (ב) לכבודו. 19. (רא), (פא), (מב), (ל), (ס), (ב) בענין שכתוב. 20. (ס) הרי בהיכן. 21-22. (פא), (פב), (ס) כי דבר רק אלא הענין | (מב) דבר רק הוא | (ל) הוא דבר רק | (מא) דבר הוא רק. 23. (רא), (פא), (פב), (מא), (מב), (ס), (ק), (ב) ממה שהלב רואה | (ל) העין רואה. 24. (א) [עתיקים] חסר | (רא), (ל) על סוד. 25. (ס) ועל זה הענין סתם במעלות.

4. תהלים: קמה, יז
19-20. ישעיה: מג, ז
25. שחרית, הפילת יוצר אור

[דף ד/א]

1. ובורא חושך עושה שלום הרי כריאה [יצירה עשייה] שהם בדברים עליונים יותר מגוף האדם ועל שורש עקר החכמה הפנימית הדברים עולים הם ונכנסים בהיכל המלך פנימה ולמעלה מכסא הכבוד חונים ושם היו נכונים ובסבתם הכסא עומד על מתכונתו על כסא דוד ועל ממלכתו ובהתייחד האור והחושך והשלום כאחד אזי תמצא כי השם ית' לבדו הוא אחד במעלתו ובאחדותו בלי שום שתוף והקול נשמע באחדותם כפי אשר הם יוצאים מחדר הורתם ואמנם כי סוד כריאה יצירה עשייה שלשתם מתיחדים בסוד אחד והם מוחלקים בענינים כריאה הוא קטן מסוד יצירה כי יצירה עולה על ענין הכריאה עשייה היא כוללת את כלם והיא נכללת בה והדברים הם מוכרחים כנגד הנפש ורוח ונשמה שהם דברים עולים זה למעלה מזה נפש הוא קטן מסוד רוח כי הרוח עולה למעלה מסוד הנפש נשמה עולה על כלם וכוללת את כולם כמו המדרגות שכוללים כולם והנני נכנס בכיאר הענינים בסוד החכמה הדקה הפנימית 'הוה ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וכו' יש לך לדעת ולהכין 20. כי דרכי החכמות הפנימיות אשר בסוד המקרא במים עליותיו והם בסוד החכמה העליונה אשר היא מסורה למשה מסיני כל רודפיה השיגוה בשרשיה החזקים במעיני העמוקים מיושבת לכינה על גבי אריה חומה גבוהה דלתים וכריח ותקת לה 25. החותמת והפחילים וכינה שכל המשכילים

1. (א) עשייה יצירה. 2. (רא), (פא), (ל), (ס), (ב) יוחר מן האדם | (ל) ועל שרש עיקר. 4. (ל) חוננים | (ס), (ק) חונים ויהיו נכונים. 7. (רא), (פא), (מב) תת' אחד מיוחד במעלתו בלא שום | (פכ) כי הוא יתעלה אחד מיוחד | (מא), (ס), (ק) יחיד ומיוחד במעלותיו. 8. (ב) שום שתוף רק והקול. 9. (ס), (ק) ועשייה. 10. (ס) מחולקים. 12. (ס) נכללים בה. 13. (רא) הדברים נכללים בה ומוחרהים. 14. (פא) למעלה מסוד הנפש. 17. (ק) ונכנסתי | (רא) ועתה הנה נכנסתי | (פא) ועתה הנה נכנס | (מא), (מב), (ל), (ס), (ב) ועכשיו הנני נכנס. 19. (רא), (פא), (מא), (מב), (ל), (ס), (ב) ולהשכיל | (ג) להשכיל ולדעת. 20. (רא), (פכ), (ל), (ג), (ק), (ב) בסוד המקרה. 21. (פא) במים עליות | (רא), (פא), (פכ), (ג), (ק) והם בתוך החכמה. 22. (ג), (ק) בשרשים. 23. (רא), (ל) חזקים | (ג), (ס) במעיניה נכבדיה | (פא), (פכ), (מא), (ק) לבנה. 24. (ק) על גבי אריא | (ב) על גבי ארוח חומה גבוהה דלתים וכריח. 25. (ק) וכינה שכל.

1. שחריח, הפילח יוצר אור
13. זוהר א': פג/ב
18-19. בראשית: ב, י
22. איכה: א, ג
24. דברים: ג, ה
25. בראשית: לח, כה

[דף ד/כ].

1. וחטמנם בפשתי העץ בתוך הסוגה [כחבוי] הסלע כסתר המדרגה ולפי' אשרי אדם מצא חכמה ואדם יפיק תבונה יש לך לדעת כי סוד הנהר הוא האספקלריה המאירה אשר בצדו חיה שדי יתלונן והוא ככרוש רענן עץ החיים אשר לנו ישועות ישיה וכו' מתפלגים
- כל מימי בראשית ומהלכו חמש מאות שנה בסוד מדה נכונה עד שנת החמשים שנה והוא האילן אשר הוא מוגבל בשנים עשר גבולי אלכסון ובשני העשר גבולי אלכסונים יש כנגדם [פקידים] והם שנים עשר וישראל שהם קדושים נטלו גוף האילן שהוא [לכו] וכנגדו חוט השדרה באדם שהוא עקר הגוף והוא סודו
- מסוד כלולב ולולב נתיבות [פלאות] חכמה ככל נתיב מהם צורת שומר שנ' לשמור את דרך עץ החיים ועל זה הסוד נאמ' אני ככרוש רענן ממני פריך נמצא מסודו פורחות הנשמות כלן שהן פריו של הקב"ה והן נחונות בתוך גן עדניו ומשם יצאות כל אחת ואחת כפי סוד דמיון יסוד מעלת הכנין העליון והואיל והתעוררנו בסוד זה והנהר אינו פוסק לעולם והגן הוא פורח כפרחי סנסניו והנשמות עומדות על תכונתן יש לך לדעת ולהתעורר על סוד הנפש והרוח והנשמה הנפש היא כח משותף בהרגשות הגוף בכל עניני סבותיו בדם ובכל הסבות הסוכלות את הגוף בכל קיומיו בהרגשות העולם הזה בכל מה שיצטרך הגוף וזהו קיום הגוף ועל זו הנפש היא
- 25.

1. (א) [כחבוי] חסר | (מא) בתוך סנסני הסלעים | (מב) בתוך מחוגת הסלע | (ס) בתוך סנסני הסלע. 4. (ק) אשר בצלוחית | (ס), (ב) אשר בעדו חית השדי | (מב) חית השדה. 6. (ב) וכו' מתכרכין. 7. (ס) כל מיני בראשית. 10. (א) ממונים. 11. (א) [לכו] חסר. 13. (פא) מוסד כלולב | (א) [פלאות] חסר. 16. (ק) ומתוכו פורחות. 17. (פא), (ל), (ס), (ק) בסוד גן. 18. (פא), (ג) מעלת יסוד הכנין | (ס) דמיון וסוד מעלת הכנין. 20. (ק) פורח כפרחי נפש והנשמות. 21. (ס) מכאן יש לדעת ולהתעורר מה הוא סוד הנפש. 22. (ס) כח משיתוף הרגשות | (ב) משתוף. 23. (ס) וכל הסבות. 24. (פא), (פכ), (מב), (ק) בכל קיומו. 25. (ב) שיטת הגוף | (פא), (ס) ועל זה.

1. יהושע: כ, ו ; ירמיה: מט, טז ; שיר השירים: כ, יד
- 2-3. משלי: ג, יב
5. הושע: יד, ט
7. בראשית רבה: טו, ו-ז ; ירושלמי: ברכות ג, 1 ; אבות דרבי נתן: מג, קיט
11. יהודה הלוי, הכוזרי: ב, לו
14. בראשית: ג, כד
15. הושע: יד, ט
17. תנחומא פקודי: ג

[דף ה/א]

1. נזכרת בכח הדם כהרגשות הגוף כאמר' כי הדם הוא הנפש דמו כנפשו אף את דמכם לנפשותכם לעולם כח זה הוא כח קיום הגוף הרוח הוא כח המקיים את הנפש להתקיים בגוף כי בקיום הנפש [זולתי בכח הרוח כענין הרוח הנושך ובסבת הרוח האדם מתקיים בכח הנפש] 5. ההיא ובהמניע הרוח אין הנפש אזי הוא סבת המות כי אין הנפש יכולה להתקיים בגוף בלי הרוח . הנשמה הוא ענין השכל האמיתי אשר הוא ממקור החיים נחצב וממעיין השכל והחכמה בא לשכון בכוד בגוף לקיים הכל לעבודת הבורא ב"ה להנחילו יש יש לך לדעת כי אע"פ שהאדם דוגמה סוד אלהים כאמר בצלם אלהים עשה את האדם וגם אשר התעוררת בספר אור זרוע כי על כל פנים האדם הוא בסוד דוגמא עליונה אמיתית על כל שאר נברא' מטה כי הוא עולה בפני עצמו ולפי' נקרא עולם קטן ועל אשר אמרנו כי האדם נהנה בצלם אלהים לא בצלם יוד' הא' 15. ואו' הא' ולא בצלם שדי ולא בצלם צבאות על כל פנים כך הוא כי אינו [זולתי] בצלם אלהים ובהיותו שם כלול גוף וצורה כיחד לא אשר הוא גוף כאשר הגופות חלילה חלילה דהא כתי' ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו ואומ' ואל מי תדמיון ואשור אבל כדי לשכך את האוזן כמה שהיא יכולה לשמוע 20. ומה שאמר שם זה שהוא כלול ר"ל כלול הוא בסוד כח המקבל כח וגדול ממנו נותן בו שפע כפי הראוי אלהים הוא שם משותף ככל עניניו וככל צדדיו ואמנם כי התיבה ממש הוא שם משותף אליה [שני] שמות משותפים כיחד כח נושא כח וסוכל כח בהיות השם השני עקר 25. הכל ושרש היחד התקועה הנכונה והוא השם המנהיג

1. (ס) נזכרת תמיד כחורה בכח הדם כהרגשות. 3. (פא) לעולם כח הגוף ככל הרגשותיו | (פכ) כח קיום הגוף כהרגשותיו | (ק) הגוף ככל הרגשותיו הכח הוא מקיים | (ס) הגוף והדרגותיו. 4. (א) [זולתי וכי וכו'] חסר | (פא) את הנפש זולתי בכח הרוח כענין הנפש היושכ ובסבת הרוח | (ק) להתקיים כי אין קיום הגוף זולתי בכח הרוח כענין הנפש הנושכ ובסבת. 5. (ק) ובהמנע הרוח מן הנפש. 6. (ס) בלא הרוח. 9. (ס) כחוד הגוף | (ק) הגוף להתקיים הגוף ולהתקיים הכל לעבודתו. 10. (ס) כי בצלם. 15. (ק) כי על כל פנים. 16. (ק) כולל גוף | (ס) כלול תורה כיחוד. 17. (ס) חס וחלילה. 19. (ס) כדי לשכך את האוזן. 20. (רא) מה שאמרנו | (ק) מה שאמרנו | (כ) כח המאכל. 21. (מא), (ס) כח מגדול ממנו | (כ) גדול ממנו | (ק) ונותן בו. 22. (ג) ובכל עדריו וצדדיו. 23. (א) שתי שמות. 24. (ק) סוכל כח בהיותו. 25. (ק) כיחד.

2. כראשית: ט, ד-ה

10. כראשית: ט, ו

13. אבות דרבי נתן: לא, צא-צב; תנחומא פקודי: ג (עולם קטן!);

אגרת עולם קטן: נז-נט; האלף בית של ר. עקיבא: יג

18. ישעיה: מ, יח

18-19. ישעיה: מ, כה; ברכות: י/א; ספר משקל הקדש דף ד

25. ישעיה: כב, כה

[דף ה/ב]

1. את הספינה ובהיותו השם העליון מסוד האויר שהוא על סוד המחשבה הנכללת בסוד קדש הקדשים פנימה בענין סוד גדול למשכילים אשר נחה עליהם הרוח ועל כן הוא סוד השם העליון ממעלה על וְהַ כִּי הוּא הַנוֹתָן בּוֹ 5. כח לעשות חיל כנגדו מוח האדם באדם אשר הוא מקום דירת הדעת והחכמה והוא מקום הראש אשר ישתחוו בו האדם אצל ראש העליון והוא [מוכן] לכוף כאגמון ראשו עם מוח הראש ושם הדעת והחכמה השרויה בתוכו ולא ידע [מאין] הוא כך הוא ענין החכמה 10. העליונה הפנימית אשר הוא ראש והיא ראשית הכל אשר משם נתהוו כל ההויות על תכונתן ואפנן ועל מתכונתן ומפני כי היא שורש ועקר לכל ההויות נקראת חכמה סוד נקודה העליונה אשר ממנה יתפשטו הענפים המאירים אל מול פני המנורה הסהורה ואמנם כי מסוד הנקודה 15. הזאת יתפשט אור ההיכל הפנימי קדש קדשים לפני ומתוך זה ההיכל הפנימי יוצאות כל ההויות בסוד הויות מציאות הכו' ית' וית' אחדותו כאשר נפרש ענין קצת זה ברמז מועט כ"ה ונחזור [למה] שהיינו בכיאורו אלהים זהו שם משותף על כל פנים והאדם הוא בצלם שם זה יְהוָה הוא 20. העיקר הפנימי המנהיג את הכל אל הוא שם [הנשפע] מתוכו והמניע מכחו והוא דוגמת הגוף בצורה כי שם יְהוָה הוא דוגמת הצורה [המניעה לגוף ושם אל דוגמת הגוף] המתנועע מכחה וסכתה וכלתי הצורה אין קיום לגוף כלל ועל כן הכל תמצא בשם זה אלהים ואם תאמר ענין השם על כל פנים אות זה 25. מורה על גרעון לגוף כלתי הצורה [כי כשהצורה בתוך הגוף הוא מניע ומתנועע וכשאינן הצורה] בתוכו הרי הוא אלם

1. (ל), (ב) מסוד האור. 4. (פא) מעלה נכונה על וְהַ| (ל) מלמעלה נכונה| (ק) במעלה נכונה| (כ) ה' כי הנותן. 5. (ס) כנגדו זה. 7. (רא), (פא) הראש העליון | (א) והוא כונן. 8. (ס) ראשו על מוח וְהַדַּעַת. 9. (א) מעין הוא. 10. (ק) ראש הכל וראשית הכל. 13. (ס) התפשטו. 15. (ל) יתפשטו סוד ההיכל. 16. (פא), (ק), (כ) יוצאים. 18. (א) כמה. 19. (ג) כי יְהוָה הוא. 20. (א) שם השופע. 20-21. (פכ) השופע מתוכו ומתנועע. 21. (ס) הגוף. 22. (א) [המניעה וכו'] חסר. 23. (רא), (ס), (ק) תמצא בסוד שם. 25. (פא) גרעון| (א) כי וכו' [חסר]

5. דברים: ח, יח

8. ישעיה: נח, ה

14. במדבר: ח, ב

[דף ו/א]

1. לא יפתח פיו על כי נסתלקה ממנו הצורה שהיא דוגמת
 י' ואמנם כי על דרך הפנימי הוא ענין גדול בסוד
 סתרי התורה ויש לעיין ולדקדק ולחקור מי הוא
 הנק' אדם אם הגוף או הצורה כי אם תאמ' שעל הגוף
 5. הכא מטפה סרוחה בשר מלא רמה ותולעת נאמ'
 שהוא כצלם אלהים חלי' חלי' ואל יעלה זה בלב שום
 חכם ואמ' בסתרי התורה כתי' עור וכשר תלכשני
 וכעצמות וגידים תסוככני אם העור והכשר הוא
 מלכוש ענין היטיב מי הוא האדם כי הפנימי הוא
 10. הנקרא בשם זה והוא העיקר והעור והכשר הם
 המלכוש והסכוך העולה הוא על האדם כי הפנימי
 הוא הנקרא אדם והגוף הוא הלבדש החופף עליו
 ואמרו על ענין אמרו על בשר אדם [לא] ייסך בשר
 אדם ודאי כי הגוף הוא הכשר והאדם הוא הפנימי
 15. שהוא דוגמת אלהים ועל דרך זה יתפשטו כל יתר
 הנבראים למיניהם אשר המשכת רוח בהם בין מצד
 טהרה בין מצד טומאה כי יש הנמשך מצד טומאה
 ויש רוח נמשך מצד רוח הטהרה ומשם יתפשטו שאר
 הנבראים כזה העולם והפנימי בהם הוא העולה בשם
 20. אלהים והגוף הוא מלכוש ועל דרך זה כשר שור כשר
 חזיר כי הגוף הוא ככשר [והפנימי הוא העולה בשם] ומפני זה
 האדם הוא הפנימי
 והוא המניע לזה הגוף בסכת כח אלהים ועליו נאמר
 ויברא אלהים את האדם בצלמו כי על כל פנים מסוד
 שם אלהים נמשך [בכח] הנשמה בסכת הנהר
 25. היוצא מעדן על כי משם פורחות הנשמות

1. (ס) פיו כן כשנסתלקה ממנו. 2. (ס) י' וכו' ואולם כי. 4. (פא),
 (ל), (ס) אם הצורה. 5. (ק) היוצא מטפה. 6-7. (פא), (פכ), (ס) בלב
 חכם בעולם | (ב) על לב אדם חכם בעולם. 9. (ס) מלכוש עיין מי הוא.
 10. (ק) בשם זה ר"ל אדם. 12. (פא), (מא), (מכ), (ל) המלכוש. 13. (א)
 [לא] חסר. 16. (ס) המשכתו רוח. 18. (ס) ומהם יתפשטו. 20. (פא), (מא)
 (מכ) הוא המלכוש. 21. (א) [והפנימי וכו'] חסר. 22. (פא), (פכ), (מא)
 (מכ), (ל), (ג), (ס), (ק), (ב) מניע לזה הגוף. 23. (ב) ויבראה. 24.
 (א) [בכח] חסר. 25. (ק) מעדן על כל פנים.

5. משנה אבות: ג, א
 7-8. איוב: י, יא
 13. שמות: ל, לב
 23. בראשית: א, כז
 25. בראשית: ג, א

[דף ו/כ]

1. והוא סוד ענין האילן שאמרו ז"ל אילן יש לו לקב"ה והוא סוד מוגבל וענין זה פיר' כבר ואמנם כי המשכה השכל הקדוש המקיים כל חלקי כחות הגוף הוא נמשך מסכת זה האילן [ועל זה נאמר ממני פריך נמצא ומה שאמרו אני כבדו רענן כך הוא] על כי זה הכח הנמשך ממנו הוא סבת קיום חזק שלא תכלה מעלת נפשו השכלית לעולם והכן כי כהיות תכור זכר ונקבה ומשך הזכר בנקבה כל המשכות הכחות המתקיימות את הגוף בקיימו ומצייר שם ציורו אותיותיו בסודות כח הנשמה המקבל כל הגוף בקיומו והכן כי הכל סוד דוגמא ומאחר שזו המדרגה הנקראת בשם זה סוד הנשמות נשפעות כתוכה וכולן מצויירות בציור דק פנימי ונעלם עד אשר השיג תור כל אחת ואחת לבא להתלבש בזה המלכוש ולעשות פעולה באלו האיברים ולהראות פעולתה בהם כי האומן הוא צריך לכלים והכלים צריכין לאומן להוציא כלי למעשהו ולפעול פעולתו [הצריך] אליו כך הנשמה צריכה להראות פעולתה להתלבש בזה הגוף ולפעול בו פעולת העולם הזה [ועל כן הנשמה היא דוגמה ממש כענין ארז"ל בפסוק ברכי נפשי את יי' מה הקב"ה רואה ואין נראה כך הנשמה רואה ואינה נראית מה הקב"ה קדוש אף היא קדושה מה הקב"ה זן את העולם אף הנשמה זנה את הגוף כולו] כמו שאמ' חכמים ז"ל תבאו הנשמה שזכה כל הגוף וכו' כל זה להורות כי בצלם אלהים עשה את הצורה ומדרך זה תוכל לדעת ויכרא אלהים את האדם בצלמו ומה שאמרו על סוד ענין ירידת הנפש הזאת לזה העולם [ולהכנס בתוך זה הגוף טפה סרוחה על כל פנים] יש לך לדעת ולהשכיל כי סוד הנשמה העליונה היא דוגמת כורא כדוגמת הכן מן האב כי היא בניינו ממש כך הנשמה העליונה היא בנין דוגמת כורא והיא צלם אלהים צלם דוגמת כורא כי אין הגוף בצלם
25. הכורא ית' כי הדבר הרוחש המובדל מכל

3. (ס) כל חלק בתוך. 4. (א) [ועל זה וכו'] חסר. 5. (ג), (ס), (ק) מעלתו לעולם. 6. (פא), (ל), (ג), (ס), (ק) והתכונן. 7. (ס) ימשוך הזכר. 9. (פא) כח הנשמה המקבל הגוף. 11. (פא) כל סוד. 12. (פא), (פב), (ג) הגיע תור [ל] הגיע תור כלומר אחת ואחת [ב] כהגיעת תור. 14. (פא) כמו האומן. 15. (א) [הצריך] חסר. 17. (א) [ועל כן וכו'] חסר. 19. (ק) עשה את האדם ומזה הדרך [ב] אלהים הוא ומזה הדרך. 21. (רא), (פא) הזאת בעולם [א] [ולהכנס וכו'] חסר. 24. (ס) בניין לכוראה. 25. (פא), (פב), (ק) הדבר הרוחני [ס] הדבר הקדוש המובדל.

1. זוהר ב': סד/כ ; ספר הבהיר: אות מ"ב

4. הושע: יד, ט

17. תהלים: קג, א-ב ; קד, א, לה

ויקרא רבה: ד, ה ; דברים רבה: ב, כו ; מדרש תהלים: קג, א

17-25. ברכות: י/א

[דף ז/א]

1. מאורעות הגוף אין הגוף צלמו ומי הוא
צלמו ומי הוא דוגמתו [על כל פנים היא הנשמה והיא דוגמת
צלם אלהים ממש מעלותיה וסתריה הגוף כרא הקב"ה מזה
העולם ומפני שנתהווה בזה העולם כל ענייניו וסבותיו הם
מכתו והגוף הכינו הוא ית' ששנטל אותו] מזה העולם להיות
דוגמא העולם ודמות כל הדברים אשר בעולם
הזה הם בצורת הגוף ואין לך דבר שאינו דוגמא
5. [באדם] ולפי' הנשמה [הקדושה היא] כצלם אלהים והגוף
הוא דמות כל העולם כלו וכל דבר נמשך אחרי מינו
הנשמה נמשכת לעלות אחר בוראה והגוף נמשך
לרדת [אחר מינו וטבע הדברים הגופניים ולפיכך האדם הוא סוד

- הצורה העליונה] היא כצלם
אלהים כדי להמשיך לה אמינת הוית [מציאותו מעלה ומטה ככל
העולמות נתן הנשמה הקדושה שהיא מסוד אמתה מציאותו] בזה
10. העולם והכניסה בזה המלכוש כדי לפעול בזה
העולם פעולות ולפי' נמצא לנפש כי המשכת אמינת
הדת מציאותה וידיעתה מעלה ומטה ככל העולמות
ובכח סבה זו הנשמה הקדושה יכול האדם השלם
להמשיך המשכת טובו של מקום [לעולם הזה למטה והשפעתו
על כל העולם] למעלה
15. וכח השפעתו על כל העולם ועל כל פנים נר יי'
נשמה אדם להאיר למטה ולהמשיך השפעת טובו של
מקום בעולם הזה ואם הגוף אשר יתכלה בעפר
האדמה וישוב בוש ורמה והתפשט הנשמה ממנו
לאחר זמן כל זמן שהיו שניהם ביחד בזה העולם אין
20. העולם יכול להתקיים בלתי שניהם וכל תועלת העולם
וטובו כסבה זו נמצא כפי אשר אמרנו ותועלת הגוף
כל ימי קיומו בעולם אינו זולתי כנשמה וכל טובו והדר
גאונו כסבתה הוא ואינו זולתו אפס ותוהו בלתי כדי
לקיים כל שאר הכחות אשר אמרנו ותועלת [הגוף כל ימי קיומו
בעולם אינו זולתי כנשמה ותועלת] הנשמה
25. כהכנסה בזה הגוף הוא כדי להראות כחותיה

2. (א) דוגמתו הגוף נטלו הב"ה מזה העולם להיות (ס) יצרו הקב"ה
מזה העולם. 3. (פא) דוגמת זה העולם. 5. (א) בעולם (א) הקדוש
הוא. 8. (א) לרדת אחרי מיניו לדברים הגוף והנשמה היא וכו'. 9.
(א) אמינת הוית מציאותה בזה (פב) והגוף שהוא מלכוש מבחוץ הוא
דמות העולם הזה. 11. (ל), (ב) פעולותיו (ס) פעולתו. 14. (א)
[לעולם וכו'] חסר. 15. (ל) והשפעתו (ס) השפעתו על כל פנים. 16.
(פא) להמשיך המשכת השפעת טובו. 17. (פא), (ל), (ב) לעולם הזה
(ק) יכלה בעפר. 18. (ג) ותתפשט. 19. (ל), (ס) כל אותו הזמן (ב)
לאחר זמן אותו זמן. 20. (רא) העולם מתקיים. 22. (ס) זולתי
הנשמה (רא) והדר וסוד גאונו. 24. (ל) כל שאר הרוחות (א) [הגוף
וכו'] חסר.

15. משלי: כ, כז

18. איוב: ז, ה

[דף ז/כ]

1. ופעולותיה כזה העולם [מפני שהיא צריכה לכליה כפי אשר אמרנו] וכו' תוסיף כח ושפע כדי להנהיג הגוף וכרדתה לזה העולם תוסיף כח ושפע כדי להנהיג האדם לזה העולם [השפל] והתקנתה בתקון מעלה ומטה להיותה במעלתה יתירה יותר בהיותה כלולה מכל הצדדין ואם אינה כלולה מסוד מעלה ומטה אינה שלמה נמצא שהנשמה היא נשפעת קודם שתרד לזה העולם המעלה [העליונה] וכשהיא בזה העולם נשלמת ונכללת מזה העולם התחתון [וכשתצא] מזה העולם היא שלימה בשלימות כל העולמות מעולם של מעלה ומעולם של מטה ואזי הנשמה היא בשלימותה מה שלא היתה כתחלה קודם שתרד לזה העולם כי גרועה היתה קודם שתרד וכרדתה לזה העולם נשלמה מכל צדדין וכלולה היא בשלמותה ועל כן תועלת הנשמה ושלימותה כרדתה לזה העולם כל שכן וכל שכן האדם הירא לקונו וכולל לזו הנשמה בכמה מצות ובתורה ובכמה מעשים טובים ואזי הנשמה שלימה מכל טוב וזו היא תועלתה לרדת לזה העולם ושלימותה כפי הראוי ודי כזה לכל משכיל אשר נחה עליו הרוח כפי אשר אמרנו. החלק השני הוא
20. בענין סוד הנשמה [אחר צאתה] מן הגוף לדעת למי היא ואנה תלך ומה ענינה כצאתה מזה העולם והתפשטה מן הגוף וחנייה לזה הלכוש אשר לבשה כזה העולם תדע לך כי כמה יקשה [בעיני] בעלי הטבע ובעיני העוסקים בדברי הפילוסוף מה שאמ' חז"ל בכמה מקומות ומביאים ראיה מן התורה על ענין

1. (פא) לזה העולם | (א) [מפני וכו'] חסר | (כ) לזה העולם מפני שנדמה לכלים כפי אשר אמרנו וכרדתה לזה העולם תוסיף. 3. (א) [השפל] חסר | (פא), (פכ), (מא), (ג), (ק) ותתקן | (מכ) ותתקן | (ס) ותתקן בתקון מעלה. 5. (ס) מכל אלו הצדדין. 7. (א) עליונה | (פא), (מכ) המעלה העליונה | (פכ) מסוד מעלה עליונה | (מא) מסוד מעלה העליונה. 8. (א) וכשתכא. 12. (רא) וכירידתה. 16. (ס) מכל טוב. 18. (ס) ודי לזה. 20. (א) אשר כצאתה | (פכ), (מא) אחרי צאתה. 22. (פא), (מכ), (ל), (ס) והתפשטה מתוכו. 23. (א) בעיני | (מכ) בעיני בעל הטבע | (רא) בעיני הטבע. 24. (רא) בדבר הפילוסופים | (פא), (פכ), (מא), (מכ), (ס), (ק) הפילוסופים | (רא) הפילוסופים כל דברהם בצד דיעות בני אדם על כי אין משיגים וכו' (דף ח/א 3).

[דף ח/א]

1. הנפש אחר צאתה מהגוף ויש אנשים מכני תורתנו שהם מחזיקים חמיד בדברי הפילוסופים על כי [כל דבריהם בצד דעות בני אדם] אין משיגין יותר מדברי המחשבה אשר בהם ואומ' כי [אותו] הדרך הוא דרך אמת ממש וחושבים כי כל דברי תורתנו 5. הוא באותו הדרך ממש. ומה שמוציא אותו מזה הדרך כאלו מוציאם [מדרך] החיים ולא ישיבו אל לבם ולא דעת ולא תכונה לאמר הלא שם טוב הוא ואין דעתו ומחשבתו כדרך דעות בני אדם והתורה שכל בני העולם מאמנים אותה אומרת כי 10. כגבוה שמים על הארץ כן גבהו דברי מדבריהם ומחשבותי ממחשבותיהם והיאך תוכל דעתנו ומחשבותנו להשיג דבר שהוא חוץ ממנו והיא מחשבת הכורא כ"ה ודעתו השלימה מצד דעתנו ומצד דעות בני אדם והלא התורה היא מחשבתו 15. של הקב"ה [ודעתו השלימה] ואם אינו כן למה הוצרך כשנתן התורה [הזאת] להרגיז שמים וארץ שנ' ארץ רעשה גם שמים נטפו והים ראה ויננס והר סצצי עשן כולו והקולות והלפידים וקול השופר הלא ארססו ראש המדברים בכל מקום יגיד לנו את כל 20. דברי התורה כלחש כלא קולות וברקים [וענן וכבד וקול שופר וכלא התרגזות שמים וארץ] אלא חלילה כי אין אדם ודאי שיוכל להשיג מחשבתו ודעתו ית' ולפי' הוצרך משה לאחר כן לקבל בקבלה דברי פירוש התורה שהיא מחשבתו ודעתו של הקב"ה ואע"פ שכל בני העולם יודעים 25. שמשה רבן של כל הנבראים לא כחר בו השם ית' וית'

2. (פא) ככל דברי הפילוסופים | (א) [כל וכו'] חסר. 3. (ל), (ק) משיגים יותר מכדי. 4. (א) [אותו] חסר | (פא), (ג) דרך האמת. 5. (פא) ומי שמוציא אותם. 6. (א) בדרך החיים | (כ) ישיגו אל לבם. 10. (ס) שמים מעל הארץ. 11-12. (ב) היאך דעתנו ומחשבותינו יכולים להשיג. 15. (א) [ודעתו וכו'] חסר | (א) כשנתן לן התורה. 16. (ק) להרגיז ארץ ושמים | (רא) רעשה אף שמים | (פא), (ס) אף שמים נטפו. 20. (א) וברקים וכל השאר.

7. ישעיה: מד, יט
- 10-11. ישעיה: נה, ט
16. שופטים: ה, ד
17. תהלים: קיד, ג ; שמות: יט, יח
18. שמות: כ, יח
20. שמות: יט, טז

[דף ח/כ]

1. שהיה חסר דעת ומוחו ריקן ולא היתה דעתו שלימה
 כדעת ארסטו וחכמתו כחכמתו והוצרך
 לדעת פירוש התורה ולקבלו בקבלה מה שלא היה
 הוא יכול להשיג אפי' שום דבר ממנו כדעתו
 5. וכמחשבתו ובכל יכלתו מפני שהיא דעת המקום
 ב"ה ואותן בני אמונתנו המאמינים היום
 בדברי הפילוסופים ודנים בדברי תורתנו הקדושה
 על אותו הדרך אשר רואים דברי התורה או דברי
 רבותי' ז"ל חושבים באומד דעתם מענה לדבר
 10. ולהשיב על אותו הדבר למען לא [יהיה בלא מענה]
 ולא ישימו גרעון בחכמתו ואם כל זה אע"פ
 שמשיבין מענה לשון בינם לבינם אינם מאמינים
 באותו הדבר מדברי רבותי' ז"ל או מדברים אחרים
 שהם אמת זולתי כדי [שלא יראו עצמם] מחוסרי אמונה
 15. בעיני העם ויש לנו לדעת כי כל התורה כלה
 היא דעת המקום ב"ה ולא תמצא בה שום ספור ומעשה
 ודבר וענין כתורה שאינו דבר שכל העולם תלוי עליו
 וסוד שמו ית' וית' שהוא סוד שם המפורש נכלל באותו
 הספור ובאותו המעשה ואותו הספור והמעשה הוא
 20. בנוי עליו [ושם באותו הספור ומעשה נראה סוד השם
 המפורש] וסוד המעלות והמרכבה והחכמות השכליות
 [בנויים עליו ונראים כתוכו] מה שלא יוכלה להשיג כל בני
 הטבע ובעלי האומד אפי' רמז ממנו [ואפילו מכל רמזים
 שבעולם] ולמה יעמלו להכל
 ולרוח ולקרב בדברי תורתנו לדבר אפי' ברמז אות אחת
 כי ליושבים לפני יי' יהיה סחרה לאכל לשבעה
 25. ולמכסה עתיק [ולמכסה] דברים שבהם גלה אותן עתיק יומים

2. (כ) ארסטוטליס. 3. (פא) פרוש דברי התורה. 4. (פא) ממנה. 5.
 (ג) מפני שהיא דעת ומחשבתו האלהית | (ס) מפני שלא היה מכין
 וחכם ומפני שהיא דעת. 8. (פא), (ג) ועל אותו הדרך | (פא), (ל), (ס)
 כאשר רואים. 10. (א) יהיה לי כלי מענה. 11. (פא) ועל כל זה.
 13. (רא), (פא) שאותו הדבר. 14. (ג) שהם אמיניים | (א) להראות עצמם.
 15. (ב), (ס) בפני העם. 17. (ס), (ק) תלוי בו. 18. (ב) וסוד שמות
 ית'. 20. (א) [ושם וכו'] חסר. 21. (א) כדורות עליו ונראים
 כתורה. 22. (א) [ואפילו וכו'] חסר. 23. (ק) להקריב כדרכי
 תורתנו. 25. (ס) עתיק יומיא ומן יומין | (ב) יומין עתיק | (א)
 [ולמכסה] חסר.

12. משלי: טז, א

24-25. ישעיה: כג, יח

[דף ט/א]

1. ונחזור למה שהיינו בכיבורו על ענין הנשמה אחר צאתה מן הגוף והשתוללה ממנו למי היא ואנה תלך ומה עניינה וסודה ואם היא יודעת הגוף אשר הניחה או אם היא זוכרת ממנו או אם שמחה בצאתה מן העולם 5. הזה ומה עניינה ואם יש לה דין ועונש וכמה נדונה ודינה מה הוא עשרה דברים אלו יש לדעת ולחקור בהן כל אשר אמרנו לדעת פשר דבר ויש לחזור על הענין כתכונת הנשמה כאשר פירשנו כי הענין חוזר לקדמות השורש והעיקר בסוד הסכה 10. הראשונה

15. [לא לצורך שלן ית' המציא העליונים והתחתונים] כי לא באו לעזרת יי' זולתי לפי' חסד ולהמציא חסדו עמהם כראם והמציאם ועל כן היה המענה אמרתי עולם חסד יבנה ולפי' כהיותו ממציא עולמו לפי חסד יש לחקור ולדעת על דרכי סודי תורתנו וענין סוד אלהותו הממציא 20. חסדו עמנו ונתן בנו סוד הנשמה הקדושה [ממקום] הקדש נחשבה ומהר השכל הציב דלתיה ממקור החיים ודע והבן כי בעוד שסוד הנקודה העליונה היא משפעת לסוד קדש הקדשים אזי כל ההויות יוצאות על תכונתן והשפע הוא יורד על הראש 25. שהוא סוד הימין וכהן גדול נוטל כראש ומשם יורד

1. (פא), (ס) סוד הנשמה. 2. (ק) למה היא. 3. (פא), (ס) יודעת מן הגוף. 5. (ב) ואם יש לה מן הנפש וכמה נדונה. 6. (פא), (פכ), (מא) דברים הללו. 7. (פא), (ס) על אשר. 8. (פא) כאשר. 9. (ב) חוזר לקדמותו. 10-13. --- דיטוגרפיה מוחקה ע"י המעתיק. 14. (א) והמציאות. 15. (א) אם לצורך שלא המציא העליונה והתחתונה. 19. (פא), (ל), (ס), (ב) על סוד דרכי תורתנו. 20. (א) ממקור. 21. (ב) הקדוש נחשבה. 22. (ג) שסוד הנקרא עליונה. 23. (ב) לסוד קודש הקודשים. 25. (ב) נוטל חלק כראש ומשם.

15-16. שופטים: ה, כג

17-18. תהלים: פט, ג

21. מלכים א': טז, לד

25. יומא: יז, ב

[דף ט/כ]

1. על פי מדותיו סוד המדות העליונות אשר הם מתחת יד הכהן הגדול והן כלן עומדות וקיימות בסוד הנקודה העליונה עד אשר נמשכו המעלות לסוד האילן אשר הזכרנו שהוא מוגבל בשנים עשר גבולי אלכסון והוא בסוד ארבע רוחות העולם ומזה האילן הנשמות [פורחות] וזהו אמרם [ז"ל] תניא ר' יוסי אומ' אילן יש לו לקב"ה

והוא מוגבל בארבע רוחות העולם וכו' תלויים שנים עשר גבולי אלכסון ובכלם יש פקידים ונגידים מופקדים להנהיג העולם השפל וישראל שהם קדושים נטלו גוף האילן והאלכסונין הן לרוח מזרחית תשעה לרוח צפונית תשעה לרוח דרומית תשעה לרוח מערבית תשעה והם ל"ב ומשם פורחות הנשמות ועל אותו האילן כתי' אני ככרוש רענן [ממני] פריך נמצא מלמד שהנשמות הן פרי מעשיו של הקב"ה וזהו שנ' במעשה בראשית עץ פרי עושה פרי למינו ואלו הן [נשמות שהן פרי של הקב"ה ועל כל פנים כי משרש זה האילן הנשמות פורחות ואלו הן] נשמתן של צדיקים שהן נתונות עמו במרום

15. ולא תאמר כי סוד השלש מדרגות אשר אמרנו שהן נפש רוח ונשמה כי הכל [ממקום אחד כא] יש לדעת כי סוד הנשמות העליונות לבדי הן [ממקום] האמת ומגזע שרש [אילן] האמת נגזרו ועכשו הנני נכנס בכיזור כל עניינים הואיל והתעוררנו בזה דע כי סוד הנשמות העליונות בסוד שכל אמייתי נמצא שכל מתוך שכל ככח סכת הנהר אשר לא יכזבו מימיו וזהו כח המקיים כל כחות [הגוף] להגיע לזה העולם השפל ואם תאמר בלבבך אם כן נפשות הגוים והרשעים מאי זה מקום באו אם מסכת זו המעלה הנאמרת למעלה אם כן 25. כל אפיא שוין ומקרה אחד לכל חלילה חלילה

1. (ס) אשר הן. 2. (רא), (פא), (פכ), (מכ), (ס), (ק) הם כולם עומדים ומקיים | (מא) כולם עומדים בסוד | (רא), (פא) באור הנקודה. 3. (רא) אשר הוצרכנו | (ס) שהרי הוא מוגבל. 4. (פא), (ס) ומה הוא האילן. 5. (א) [פורחות] חסר | (א) [ז"ל] חסר. 12. (א) [ממני] חסר | (ס) מלמד שהנמצא הם פרי. 14. (א) [נשמות וכו'] חסר. 15. (ב) ואם תאמר. 16. (א) ממקור אחד יבא. 17. (א) ממקור האמת. 18. (א) [אילן] חסר | (ק), (ב) מגזע שרש האילן | (ב) באמת נגזרו | (ג) והנני מכאן כל העניינים הללו. 20. (פא), (ק) אמייתי נמשך | (ג) שכל אמייתו נמשך | (ס) שכל מתוך שכל. 22. (א) כחות להגיע | (רא) כחות הגוף להטע | (פא) להגיע לזה העולם | (פכ), (מא), (ל), (ב) כחות הגוף והגיע | (ס), (ק) כל כחות הגוף להגיע. 23. (ס) סכות הגוים | (ק) סכת נפשות הגוים | (ב) סכת נפשות הכופרים. 25. (ג) כולן שוין ומקרה אחד.

11-5. זוהר ב': סד/כ ; ספר הכהיר: אות מ"ב

11-12. הושע: יד, ט

13. בראשית: א, יא

[דף י/א]

1. כי אין להאמין בזה כי כרחוק מזרח ממערב כן ריחוק הקדש מן הטמא והנקלה מן הנכבד והואיל והתעוררנו בזה יש לנו לפרש במיעוט דברים על ענינים האלו תדע לך כי [מעלות] הקדש הם שבעים מעלות עליונות וסכות נכונות אשר כל קיום האמונה תלוי בהן וכולן נמשכות מהמעלה הפנימה הנקראת קדש ראש כל המעלות [חומה] נשגבה זוהר הסתום מעין יוצא [ובא] הנמשך מסוד האויר הזך הנעלם בסודו ובסתר חקירתו ומשם נמשכות כל מעלות הקדש למיניהם ובסכותיהם
10. ובהם תלויים כל קשרי האמונה בקיומה ויש מדרגה [אחריה בסכת הרע והוא מצד המשכת מקום] יצר הרע והוא מקום הטומאה המטמאה [שקץ] כשקוצי הטומאה וסוד סכתה נקרא אלהים אחרים ומשם יתפשטו כל חלקי סכות הטומאה והגוים והכופרים והכאים לטמא עצמם
15. ממשיכים רוח מאותו צד ורוח הגוים משם הוא ועל כן הגוי בעוד אשר בו הרוח הוא טמא ומטמא מה כבר יצאה טומאתו ממנו ועל כן מטמא בחייו בעוד אשר טומאתו בתוכו הוא טמא ומטמא כמותו כשיצאה טומאתו ממנו ואינו מטמא ונחזור [למה שהיינו]
20. בכיאורו על ענין סוד הנשמה אחר הפרדה מן הגוף אם יודעת וזוכרת הגוף אשר שכנה בתוכו תדע [לך] כי הנפש אחר צאתה מן הגוף אמרו ז"ל שהיא זוכרת ומתאכלת עליו כאמרו אך כשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאכל תאכל עליו על הפרדה ממנו ואם
25. תאמר הואיל והנפש כבר יצאה מן הגוף והגוף נשאר

2. (ג) רחוק הוא טמא מן הטהורה. 4. (א) מעלת הקדש | (רא), (פא) כי כל מעלות עליונות. 6. (ק) הנקרא קדם בא שכול ראש כל. 7. (א) חכמה נשגבה | (א) יוצא כבא. 8. (פא) ונסתר | (ל), (ב) מסוד האור הזך | (ק) מיסוד האויר. 9. (ב) ושם נמשכות. 10. (ק) כל קשר האמת והאמונה | (רא) ויש מחשבה. 11. (א) כסכה אחרת מצד הרע והוא סכת המשכת יצר הרע. 12. (ב) מהמטמא ישקץ כשקוצי הטומאה | (א) שקוצים כשקוצי. 13. (רא) נקראת אלהים. 14. (רא), (פא) הטומאה למיניהם | (ב) הטומאה והכופרים. 15. (ב) ממשיך כח מאותו הצד ורוח הכופרים. 16. (ב) כן הכופר. 19. (א) ונחזור על ענין שאנו בכיאורו. 21. (רא), (ס) זוכרת לגוף | (פב) זוכרת עליו. 22. (א) כך כי הנפש | (פא) כי הנשמה. 23. (רא), (מא) עליו תאכל.

1. תהלים: קג, יב

14. זוהר א': כז/ב

16. יבמות: סא/א ; כבא מציא: קיד/ב

23. איוב: יד, כב

24. איוב: יד, כב ; ברכות: יח/ב ; סנהדרין: קח/א

[דף י/ב]

1. ככלי אין חפץ בו היאך אמ' אך כשרו עליו יכאב זהו דבר שהוא חוץ מן הטבע ומן הנראה לעין ואם תאמר שאינו כך הרי התורה העידה וחז"ל אמרו בכמה מקומות הענין הזה שאמרו שאין אומרים בפני המת 5. אלא דבריו של מת ואם הגוף הוא כאכן דומם מה אכפת לו לומר' כין דבריו או דברים אחרים כי אינו יודע ולא מכין ולא מרגיש וכך אמרו באותו מעשה דר' תיבא ור' נתן דהו אולי כבי קברי וכו' והודיעו ודאי שהמתים יודעים ומרגישים ואע"פ שהנפש יצאה מתוכו 10. וגם אשר אמ' ר' נתן בענין סוד אמרו כי החיים יודעים שימסדו והמתים אינם יודעים מאומה והשיב אם קרית לא שנית ואם שנית לא שלשת וכו' והודיע ודאי הוא שיודעים ואמרו במסכת תענית למה הולכים לבית הקברות כדי שיבקשו המתים רחמים עלינו ועל כל פנים 15. חכמים גדולים קדושי עליון היאך יאמרו דברים בטלים שאינם אמת אלא על כל פנים הגוף אע"פ שהנשמה יוצאה מתוכו יודע הוא ומרגיש ודאי כי קבלה גדולה ונכונה וידיעה גמורה [ידעו] בענין זה והענין הוא ידוע למבינים הקדושים משרתי עליון כפי הקבלה הנכונה 20. ואמנם כי על כל פנים הנפש יודעת וזוכרת מקום רידתה בעולם הזה והיא מתאבלת עליו ודואגת עליו ובעלי הטבע אמרו היאך הוא זה הדבר מה שאי אפשר כי הרוח דואג ומשתומם ומתאבל באי זה פה [מתאבלת] וכאי זה גוף דואגת דבר שהיא צורה פשוטה בלי צד שחוף אחד על זה ישחקו 25. והתפשות נשאר בהם שאינם משיגים לידע פועל השם

1. (רא), (פא), (ס) כאכן ככלי | (פכ), (ל) כאכן דומם. 2. (ל) לענין יצאת הנפש | (ב) באמת בכמה. 6. (רא), (פא), (פכ) מה אכפת לן | (רא) כין הדברים אחרים לדבר אל מה | (ס) מאי אכפת ליה. 7. (ב) ואינו מכין. 10. (רא) בסוד אמרו | (פכ) עם אשר הקשה ר' נתן | (מא), (מב), (ס) וגם אשר הקשה | (ב) אשר הוקשה. 12. (ק) ואם שלשלת לא פירשו לך להודיע כודאי שיודעים | (רא), (ס) להודיע כי ודאי יודעים. 13. (פכ), (ב) ואמרו עוד כהעניות | (ל) עוד כהעניות. 15. (ב) היאך אמרו. 16. (ל) שהנפש יוצאה. 17. (ג) קבלה גמורה קבלו בענין זה | (ב) קבלה נכונה קבלו. 18. (א) גמורה ידועה. 19. (ס), (ג) למשכילים. 21. (רא), (ל), (ס) דוגמת על הגוף | (פא) דאגת על הגוף. 22. (פא), (ל), (ס) יאמרו. 23. (א) באי זה פה ודאי | (מב) באי זה רוח מתאכל | (מא), (ל), (ב) באי זה גוף דואג. 24. (ל), (ב) צד שחוף אחד. 25. (פא), (ל), (ס), (ב) משיגים ויודעים.

1. איוב: יד, כב
3-4. ברכות: ג/ב
7. ברכות: יח/ב
14. תענית: טז/א

[דף יא/א]

1. ומעשהו דבר זה כבר כתבתי אותו בספר הרמון שהוא ספר טעמי המצות ופרשתי בו כל הצורך כפי אשר השיגה ידי ועל כן אין לחזור על העניינים בכמה מקומות והנכון והאמת דברי רבו' ז"ל בכל מה שאמרנו ואין לסמוך לדברי 5. אומד הדעת וכל דברי רבו' ז"ל הם אמת וקיימים ונאמנים דבריהם אשריהם ואשרי המאמינים לדבריהם כי חיים הם למוציאם ומות לעוזביהם הנפש אחר צאתה מהגוף היא מתאכלת עליו לאחר כן היא נדונה כדי רשעתה כמספד בכאן יש לשאול ולדעת ולהכיר 10. מה ענין דיניה וענייניה כי כבר התעורר בתחלה שהנשמה גזורה מאותו מקום ממעלה העליונה הנסחרת שהיא פרי מעשיו של הקב"ה היא כעין דוגמה ממש כמו שהתעורר בסוד [אמרו] ויכרא אלהים את האדם בצלמו ואם הנשמה היא בצלם אלהים והיא נגזרת ממנו היאך יתע' דן לעצמו 15. לעוצם הויח מציאותו הויח שהוא דבר שלו ממש אלא אמרו בכאן קצת מבעלי החכמה כי הנשמה היא בעולם הזה כמאסר הגוף ומתלכלכת בלכלוך הגוף וכשהקב"ה רוצה להסיר לכלוכה ממנה ולטהרה מלכלוכה אינה רוחצת אלא באש והיא אש של גיהנם כמו שנפרש בע"ה ואמנם כי 20. העברת הזוהמא ולכלוכה אינה זולתי בהיותה נכנסת באש ויש לנו ללמוד מסלמנדרא שעושיין מצמר קטן שבה בגד ואותו בגד אינו נרחץ זולתי באש מפני שאותו הבגד בא מאותו סלמנדרא שהיא חיה כמין עכבר הנמצאת בתנורי הזכוכית ותולדותה אש מכח סבת האש ומהבגד 25. העשוי ממנה אין רוחצין אלא באש והנשמה שהיא ממש

1. (ג) אני כתבתי טעמו. 4. (רא), (פא), (ל), (ק), (ב) והאמת הנכון | (פא), (פב) ככל מה שאמרנו | (פא), (פב), (ל), (ק) ואין לחוש. 6. (פא), (פב), (ל), (ס), (ק) השומעים לדבריהם | (ג) אשרי השומע | (ב) השומעים בדבריהם. 9. (רא), (ס) כפי רעשתה | (ג) יש להתעורר מה ענין. 11. (ל) נגזרה | (פא), (ל), (ב) הנשמות הם פרי. 13. (א) בסוד ויכרא | (ק) בסוד אומר ויכרא. 15. (רא) לעצם מציאות הויח מי שהוא דבר | (ק) לעצם אמתו ומציאותו והויח | (ק) ממש יהיה נדונית ונמצא כביכול עושה רעה לעצמו אלא. 18. (פא), (פב), (מא), (מב), (ל), (ס), (ק), (ב) רוצה להעביר. 19. (רא), (ס) זולתי באש. 20. (ס) אינו זולתי. 21. (רא), (פב), (מא), (ב) מסלמנדרא שאומרים שעושים | (ג) ונלמד מסלמנדרא מסלמנדרא | (ס) מצמר שהיץ קטן. 23. (ג) שהיא בריה כמו עכבר. 25. (פא), (ג), (ס) זולתי באש.

13. כראשית: א, כז
18. זוהר ג': טז/ב ; זוהר חדש: בלק סו/א
- 21-25. חולין: קכז/א (עין בפירוש רש"י)
- זוהר ב': ריא/ב

[דף יא/ב]

1. תולדת האש וממקום אש על אחת כמה וכמה שאין
טהרה מלכלוכה [זולתי] באש ועל כל פנים יפה אמרו ועדיין
נפרש בסוד זה הענין גהנם ועונשיו ודיניו כפי אשר השיג ידי
ב"ה ונחזור למה שכארנו בתחלה והתעו' בסוד הנשמה למי
5. היא ואנה תלך [ומה ענינה] כבר הורונו חז"ל הקדושים
משרתי עליון בספריהם על זה כי הנשמה אחר צאתה מן
הגוף אם היא
זכה וברה וכלולה כמעשים טובים בעולם הזה היא הולכת
לגן עדניו של הקב"ה להתעדן שם ולזכות באור החיים וכל
בני העולם יש להם הכונה הזאת וכולם מודים
עליה אבל ראיתי בדברי [חכמי המשנה בהתזיקם
10. במוסר] בני העולם וליסרם במוסר השכל ואמרו ענין גדול
והוא האמת ודאי הוא כי כל העולמות כלם הם דוגמות זה
מזה ואע"פ שהעולם של מעלה הוא זך בזכות האור
העליון יותר כמה פעמים מאור ממש אבל כמורד
המעלות והמדרגות אלו מאלו כלם הם דוגמא אחת ומה
15. שיש בכאן כדוגמתו יש בכאן כפי שאמ' חז"ל בענין
ירושלים הכנויה כעיר שחברה לה יחדו כשם שיש ירושלים
למטה כך יש ירושלים למעלה כדוגמתם יש למטה גן עדן יש
למעלה והוא גן עדניו של הקב"ה והנהר יוצא מעדן
20. להשקותו כאשר נפרש בסודו בע"ה כעין זה יש גם עדן
למטה במקום חלקי העולם וזהו אמת ומדתו ארכו ורחבו
והפחחים שלו בכמה מקומות הן ואמרו פתח אחד יש
לו לגן עדן סמוך למערת המכפלה ואמרו שכיון שיוצאת
הנפש מהגוף אם היא ברה וזכה נכנסת במערת המכפלה
25. ומגיעת לאדם הראשון ובכאן דרשו ז"ל דרשו וענינים

2. (א) אלא באש | (ק) כי אם באש. 5. (א) [ומה וכו'] חסר | (ג), (ל)
על ענין זה כי. 7. (ב) בגן עדניו | (ס) לכל. 9. (א) חכמים המשנה
בהתזיקם במוסרי. 10. (ג) בני אדם לכבד עליהם במוסר השכל. 11.
(רא) דוגמא זה מזה. 12. (ס), (ק) בזכות האויר. 13. (ג), (ל), (ס)
כמה וכמה פעמים | (ק) אבל במוסר. 15. (פא) בענין אמרו. 16. (ל),
(ג), (ב) יחדיו. 20. (ב) כענין זה יש. 21. (ל) חלק העולם. 25.
(ק) דרשות הרבה.

5. זוהר חדש: נח (בהתחלה)
16. תהלים: קכב, ג; חגיגה: יכ/ב; הענינה: ח/א
22-23. זוהר א': נד/ב; שם: פא/א; שם: קכז/א
תנחומא: א, כא; שם: ד, קכד
25. זוהר רוח: א, צד/ב; פרקי דרבי אליעזר: כ

[דף יב/א]

1. אשר אין לנו לדבר בהם ולהאריך כם ואמ' שמשם הנשמה נכנסת באותו גן שהוא בעולם הזה ושם מתעדנות ויושכות באור כענין דוגמת האור העליון להתעדן שם כל אותו זמן הקצוב עליה ואומ' 5. כי כבר הקדמתי כי אין להמשיך דעתנו לדעת [אחרת] זולתי לדעת אל עליון הקדוש אשר קבלו זוהר הפנים קבלה ידועה מסיני איש מפי איש וכל דבריהם פנימה כהיכל המלך ואמרו כי ודאי הנפש שהיתה מורגלת בזה העולם המורגש ושכנת בזה הכלי כשיוצאה מתוכו אינה יכולה 10. להכנס מיד לתוך זוהר העליון ולסכול להסתכל באספק' העליונה שלא היתה מורגלת בהם ועל כן הכורא ית' הוא ממשכה בזה גן עדן שבארץ שהוא מעין העולם הכא ודוגמא מעין [העולם] מעלה ובכאן גלו הנסתרים הגדולים וענינים הנסתרים אשר אין ראוי להזכירם בכאן ולכתבם 15. בכתובה והסתרים אשר חכמים הגידו ולא [כחדו] הם גדולים ורמים על ענין הנשמה כאי זה ענין היא עומדת שם [ורואה] ויודעת ומשבת עד שחהיה מורגלת [באותם] הציורים והענינים הפנימיים שהם דוגמת העולם העליון ואמרו היאך היא מתלבשת כמלכוש ידוע ומתהווה קורלן 20. לאותו מלכוש חלוקי דרכנן עדיין לא נשלם חלוקו של פלו' כי ודאי סתרים גדולים יש כאן אשר גלו בסתריהם וענינים ידועים למשכילים משרתי עליון ואמנם כי הנשמה היא מתעדנת שם כל אותן הימים והזמן הנגזר עליה עד היום עלותה בית יי' וכיום מלאה הזמן

1. (ב) אין ראוי לדבר. 2. (ב) הנשמות נכנסות בגן ההוא שהוא. 3. (ב) כעין דוגמת. 4. (ל), (ק) כל אותו הזמן הקרוב | (פא) עליה ואמנם. 5. (א) לדעת אחת | (ב) לדעת אחר. 6. (רא), (פא), (פב), (ל) זולתי משרתי עליון | (רא), (פא), (פב), (מא), (ס) זהר הפנינים | (מכ) - זוהר הפנימית | (ק) זוהר הפנימי. 10. (רא), (פא), (פב), (מא), (מכ), (ס), (ק), (ב) אספקלריות עליונות | (ב) לתוך הזוהר הגדול העליון. 12. (פא) העולם של מעלה | (ב) שהוא מעין העולם הזה. 13. (א) מעין של מעלה. 15. (א) כחדות מאכותם. 17. (א) ראייה ויודעת | (ב) שחהיה מתבדלת. 18. (א) בלא ציורים. 20. (ק) של פלוני כמלכוש ידוע. 21. (ב) גלו לנו ז"ל | (ל) בסתריהם הפנימיים. 24. (ג) הימים הנגזרים עליה.

19. זוהר א': סו/א

24. שמואל א': א, ז

[דף יב/כ]

1. עולה למעלה לחזות כנועם יי' ולכקר כהיכלו ושם תוסיף
 כח והדר וכבוד מה שלא היה לה קודם שתדל לזה
 העולם ושם תהיה צרורה כצורר החיים אשר עין לא
 ראתה אלהים רק מעלת הנפש הכרה והזכה ואל
 יקשה בעיניך באמרי לפעמים נפש ולפעמים רוח
 ולפעמים נשמה [ואיני] מדקדק על מה שאמרתי כי
 הואיל ודקדקתי בתחלה שוב לא חששתי באותו דקדוק
 זולתי כשעה הצורך ואם תאמר הואיל והנפש לא תעלה
 מיד למקום מרומים להיות צרורה כצורר החיים אלא היא
 יורדת למטה לארץ מה [הפחד] יש לה ממה שאמ' חכם
 הרזים ומי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה כי על
 כל פנים הוא אמ' שעולה למעלה ואתה אמרתה יורדת
 למטה לארץ כאמרו ורוח [הכהמה היורדת] היא למטה לארץ
 אם כן אין הפרש כי על כל פנים שמענו ואכותינו ספרו
 לנו כי נשמת הצדיק היא כאמת עולה למעלה מיד בלא
 [שום] עכוב כלל ואמ' החכם ראיתי בני עליה והם מועטים
 וסיים הענין ואמ' האי מאן דעייל כבר והאי מן דלא עייל
 בלא בר ועוד אמרו על ענין שכחה של ארץ ישראל
 הדר בארץ ישראל דומה למי שיש לו אלוה וחדר כחוצה
 20. לארץ דומה למי שאין לו אלוה כענין שאמ' כי גרשוני היום
 מהסתפח בנחלת יי' לאמר לך עבוד אלהים אחרים
 על שהוא נגרש מנחלת יי' בתוך רשות אחר ואומ'
 כשיוצאת נשמת האדם בארץ ישראל היא עולה למקום
 מנוחתה ואין טורח אחר לעלות כי אין עליה שר ושליט

1. (ק) ושם שתוף. 2. (ק) קודם שתבא. 4. (פא) אלהים זולתך יעשה
 במעלות הנפש (ב) מעלת הנשמה. 6. (א) ואני מדקדק (ב) ואינו
 מדקדק. 7. (ל) הואיל והקדשתי. 8. (פא) בשעת הצורך. 9. (פא) למרום
 מרומים. 10. (א) מה הנפש יש לה. 11. (ל) הרזים והוא אומר. 12.
 (פא), (ל) אומ' שיורדת היא. 13. (א) הבה' היום. 15. (רא) בלי שום
 עכוב. 16. (א) [שום] חסר (פא) חכם ע"ה. 17. (ק) ובא וסיים
 הענין. 17-18. (ב) האי מאן דלא עייל בלא בר והאי כבר ועוד. 20.
 (ב) דומה כמי (ק) אין לו אלוה וא' דע"ה ואם בני אדם ארורים
 הם כן גרשוני (ג) כענין שאמ' דוד כמע"ה כי גרשוני. 21. (ק)
 מהסתפחה. 22. (רא), (ס), (ל), (ק), (ב) על שהיה נגרש. 23. (ב) נפש
 האדם. 24. (ב) מנוחתה מיד ואין (רא), (ס), (ק) ואין לה טרח.

1. תהלים: כז, ד
- 3-4. ישעיה: סד, ג
7. זוהר א': פג/כ ; עיין גם בדף ד/א בספר המשקל
11. קהלת: ג, כא
13. שם
16. סכה: מה/כ ; סנהדרין: צז/ב
19. כתובות: קי/ב
- 20-21. שמואל א': כו, יט ; אבות דרבי נתן: כו, פה

[דף יג/א]

1. זולתי הקב"ה ולפי' היא עולה מיד והמה בחוצה לארץ
 מת ברשות אחר ועל כן אין הנשמה יכולה לעלות
 מיד כי מתגלגלת בכמה גלגולים [עד] שיצאה ברשות
 אחר ואמרו על ר' אליעזר שהיו עולים וכו' וראו
 5. ארונות של מתים שהיו מביאים [להקבר] בארץ ישראל
 אמ' ר' אליעזר מה הועיל לאלו שיצא נשמתם לחוצה
 לארץ בחייהם לא זכו כמותתן [יזכו] אבל אני קורא
 עליהם ותבאו ותטמאו את ארצי וכו' הרי לך בכמה
 פנים ובכמה ענינים כי כאמת נשמה של
 10. צדיקים עולות מיד [ואתה אומר שמתעכבת לעלות וחרד למטה
 לארץ] ועל כל זה
 יש לך לדעת ולהבין יי' עמך כי היטבת לשאול ושאלתך
 נכונה ונכוחה ומיושרת על אופן החכמה והנני
 משיבך אמרים בקצור ענינים והכל סתום
 בדבר אחד כי בכל השאלות לא הבאת לי
 15. ראייה שעולה מיד אלא שעולה ואני מודה לך שעולה
 ומה שאמ' החכם ראיתי בני עליה והם מועטים בודאי
 הכי הוא כי מועטים הם אותם הנכנסים בלא רשות
 בשעה עלייתם וכבר ידעת כי השם ית' וית' שאין מי
 שיכול להכנס לפניו כל כך מיד אפי' צדיק כמשה
 20. רבינו עד שירגיל עצמו מעט מעט להכנס באור העליון
 כי כתחלת נבואת משה רבינו מפני שעדין לא היה
 מורגל ולא נגלה עליו זוהר האספקלריא המאירה זולתי
 אספק' שאינה מאירה עד שהיה מורגל ולאחר נגליה לו
 שנ' וירא מלאך יי' אליו בלכת אש מחוך הסנה ועם כל

2. (רא), (פא) אינה יכולה | (ס) ברשות אחר והנשמה אינה יכולה |
 (פא) לעמוד. 3. (א) על שיצאה. 4. (ב) שהיו עולים בו וראו. 5.
 (א) לקבור | (ב) מביאין לקברו. 6. (רא), (ל), (ק) בחוצה. 7. (א)
 כמותתן זכו | (ב) כמותתן יזכו אבל קורא אני. 9. (ג) ראיות שודאי
 נשמתן | (רא), (פא), (ס) כי ודאי נשמתן. 10. (רא), (פא) עולה מיד |
 (א) מיד ואינם מתעכבות לעלות ועל כל זה. 10-11. (ק) ענינים
 שזכותם נשמתם עולה למעלה מיד ואינה מתעכבת וחרד למטה לארץ
 על כל זה. 11. (ל) כי השבת לשאול. 12. (ב) נכונה ונכוחה מיושבת |
 (פכ), (ל) מיושבת. 13. (ג), (ל), (ב) בקוצר. 14. (רא), (פא), (ג)
 השאלות ששאלת. 15. (פא) שהנשמה עולה. 18. (רא), (ס) בשעת עלייתם.
 19. (ל), (ב) שיוכל. 20. (ב) להכנס לאור. 23. (רא), (פא), (ס) ולאחר
 כך עלה.

4. פסיקתא רבה: א ; ירושלמי: כלאים פט, ה"ד
 בראשית רבה: צו

16. סנה: מה/ב ; סנהדרין: צז/ב

22. יבמות: מט/ב

24. שמונה: ג, ב

[דף יג/כ]

1. זה ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלהים הרי לך כחלה כי אע"פ שנבלה לו מתוך אספק' שאינה מאירה אע"פ כן יראה ורעד נכנס כחוכו על שלא היה מורגל לאחר כן עלה ואל יכנס בדעתך להיות בעיניך נקל ענין גן עדן בארץ כי מי ומי הם הזוכים להכנס כחוכו ועם כל זה יראה ורעד יש כחוכו ומה נורא הוא המקום הזה ואין זה כשאר [המקומות] שבעולם כי מקום [זה] מנוחת הנשמות מוכדל הוא כמעלתו ואמנם כי כל הציורים והעניינים אשר הם בגן עדן של מעלה כלם הם בגן עדן של מטה ואותן הציורים והעניינים הם נוראים וגדולים לנשמות אשר אין שם להסתכל כחוכו זולתי ממה שיש ציורים ועניינים ודוגמא שם דוגמא מזה העולם ועל כן הנשמה חוכל לסכול העניינים הנוראים ההם כי מי שהיה [מורגל לשכון] בחשך אם נותנים לו [האור לפי שעה]
15. תטרף דעתו [ויאכז הכל אלא] נותנין לו מעט מעט לא יכדל כל כך מן החשך ולאחר שהיה מורגל יצא מאפלה לאורה ועל כן אין נכנסין מיד [לזוהר] העליון ואמנם כי סוד זוהר האור העליון של מעלה הטוב הגנוז לנשמתן של צדיקים עין לא ראתה אלהים זולתך [יעשה למחכה לו] ויש לנו להאמין ולדעת באמת כי
20. גן עדן של מעלה הוא סוד צרור החיים ואותו הגן הוא שהקב"ה חפץ בו תמיד ונשמות של צדיקים צרורות שם ונהנין ונזונין מזיוה וזהו גן עדן של מעלה שאינו זולתי מאור זיו הנהר היוצא מעדן הנכנס לחוכו ומשפיע בו אור וזוהר הפנימי מסוד העולם הבא שהוא
-
1. (פא) הרי הוא. 2. (ב) כי כחלה אע"פ שנראה לו | (פא), (ל) נראה אליו. 3. (ב) רעד נכנסו | (פא), (פב), (ל), (ס), (ק) מפני שלא | (ג) על דבר שעדיין לא הורגל. 4. (ב) אל יעלה בדעתך. 5. (פא), (ל), (ב) שבארץ. 6. (פא) ורעד ומורא גדול | (ס), (ב) רעד גדול | (רא) רעד יש כחוכו. 7. (א) המקום שבעולם כי מקום מנוחת. 9. (ל) בגן עדן של מקום למעלה | (ס), (ק) בגן עדניו של מקום למעלה. 11. (רא), (פא), (ס) לנפשות אשר שם להשתכל. 12. (פא) שם ציורים ועניינים. 13. (ג) לסכול המעשים הנוראים | (א) שהיה רגיל כחשך. 14. (א) מקום לעמד שיש בו אור גדול מיד. 15. (א) תטרף דעתו ואם. 16. (פא) שהיה מורגל. 17. (א) לאור העליון. 19. (א) [יעשה וכו'] חסר. 22. (פא), (פב), (ל), (ס) וזיו גן עדן של מעלה | (ב) נהנים מזיוו גן עדן. 23. (ל) נכנס כחוכו. 24. (פב), (מא), (מב), (ל), (כ) וזוהר הפנינים מסוד זוהר העולם הבא | (ק) זוהר הפנימי מצד זוהר העולם הבא | (פא), (ס) מסוד זוהר העולם הבא.

1. שמות: ג, ו

6. בראשית: כח, יז

18-19. ישעיה: סד, ג

[דף יד/א]

1. קדש הקדשים של מעלה ועליו נאמ' עין לא ראתה אלהים זולתך ענין גן עדן זהו סוד גנוז וסתום לחכמים המקובלים יודעי חן ומביני מדע וסוד אלומיו וגנוזיו ושערי ו האבנים יקרות בכמה מינים מסודרות
5. והנשמות [נהנות] שם ומשכחות יה בסוד ירושלים הבנויה והשערים הם פתוחים כנגד שבעה נהרות עליונות אשר עליו הם נכונים ועל זה הסוד אמ' חז"ל על ירושלים של מטה שהיא עומדת על שבעה הרים שנאמר ירושלים הרים [סביב] לה והם שבעה הרים אשר הם
10. קיומה והדרה ועליהם אמ' [נעים זמירות ישראל] אשא פני אל ההרים מאין יבא עזרי ואמנם כי אותו הנהר הוא כולל את כלם להאיר אל עבר פניה ועל זה הסוד א' חז"ל שהעולם עומד על שבעה עמודים שנ' חצבה עמודיה שבעה וחזרו לו' שעל עמוד אחד [עומד] וצדיק שמו שנ' וצדיק יסוד עולם
15. והכל סוד אחד וענין אחד מי יעלה בהר יי' ומי יקום במקום קדשו ודרשו ז"ל מי יעלה בהר יי' זהו גן עדן של מעלה ומי יקום במקום קדשו זהו גן עדן של מטה שזהו מכוון כנגד זה מי שזכה כזה [יזכה] בזה כי על כל פנים אין עולה נכנס בהם זולתי צדיקים גמורים כענין אמרו פתחו לי שערי צדק אבא כם אודה יה זה השער ליי' צדיקים יבאו בו ואמ' חז"ל נאמ' עליה בהר יי' ונאמ' קימה במקום קדשו עליה בהר [יי'] כן צריך כי ההר הטוב הזה הוא ההר חמד אלהים לשבת הר השכל וגבעת הלכנון אשר הנשמות צרורות בתוכו הר המור נקרא ונר שם כאשר יי' הוא
25. שם והוא ההר הכולל שפע ההרים הרמים

2. (פא) גן עדן זה שכארץ זה הוא סוד. 3. (ק) מביני חן ומביני מדע | (ל) ומביני דעה. 5. (א) והנשמות נהרות | (ק) נחנות שם. 6. (ל) שבעה נערות. 7. (רא), (ס) עליונים | (ב) אשר עליו עמודי בית נכונים. 9. (א) מסביב לה. 10. (ב) קיומה והודה והדרה | (א) [נעים וכו'] חסר. 11-12. (ב) כלם כמנורה הטהורה אשר ששת קנים מאירים על עבר. 12. (ג) על עבר פניה. 14. (א) נעמד | (ק) עומדת. 17. (ס) יקום בהר קדשו. 18. (א) זכה. 19. (ס) ונכנס בהם. 22. (א) [יי'] חסר. 23. (ק), (ב) לשכתו | (ל), (ב) גבעת הלכונה. 24. (ק) נקרא וגר שם כאשר יהיה שם. 25. (ל), (ב) הכולל שבעה ההרים.

1. ישעיה: סד, ג
6. תהלים: קכב, ג
7. פרקי דרבי אליעזר: י
10. תהלים: קכא, א
- 11-12. שמות: כה, לז
13. משלי: ט, א ; חגיגה: יב/ב
14. משלי: י, כה ; חגיגה: יב/ב
15. תהלים: כד, ג
- 19-20. תהלים: קיח, יט-כ
21. מדרש תהלים: מזמור יא
- 22-23. תהלים: סח, יז

[דף יד/כ]

1. הרמים והנשאים בלי כחד [על] ידי צדיק אחד ועל כן יש בו עליה ממטה למעלה נאמ' [קימה] במקום קדשו ודאי כי כך הוא כי גן עדן שכארץ מאחר שהנשמה יוצאת מן הגוף והיא כצפור נודדת מן קנה ודאי יש לה קימה כזה גן עדן שכארץ שהוא מקום מוכתר מכל חלקי העולם מכוון תחת גן עדן של מעלה ונשפע ממנו כפי קבלתו מן ההרים הרמים והנשאים ועל כן יש לה קימה גדולה להתעדן שם [בהתכוננות] גלגולה לדעת ולהשכיל ולהתרגל כרגילות ציורים של מעלה ומאחר שהיא מורגלת שם מעט מעט תעלה אל מקום השבת להיות צרורה בצרור החיים ולהתעדן שם בזיו הכבוד של עולם הכא הנמשך לשם דרך הצנורות המדליקים כמה נרות ומה נחמד ונעים הנכנס בהיכל המלך פנימה ויעיר בלכבו לשאל ולדעת האמת האמתי הלא הכל אומ' ומודים שהנשמה היא עולה למעלה שהיא נשמת הצדיק להיותה שם צרורה בצרור החיים לחזות בנועם יי' ולבקר בהיכלו ובאמת ידענו כי האבות ושאר חסידי ישראל הם ראויין לעלות נשם' למעלה ולהיותה צרורה בצרור החיים אם כן ראינו כי ר' יהושע בן לוי ורז"ל אומ' על גן עדן שכארץ שהאבות שם [בהיכל] ידוע כראש הקרואים והיכל אחר 20. כל חסידי ישראל וכל הרוגי השמד ובהיכל אחר כל גרי הצדק ואנקלוס הגר כראשם ובאחר עשרה הרוגי מלכות כאחר כל אותן שקבלו יסורים כזה העולם וכמה ענינים גדולים אמרו ואם תאמר [שעל] גן עדן של מעלה נאמ' זה תס ושלום כי לא יוכל ר' יהושע בן לוי להכנס שם בחומר וגוף כאשר נכנס שם על כן 25. אם אתה אומ' שכל נשמתן של צדיקים הם עם

1. (ק) כלי אחד ע"י (א) [על] חסר. 2. (רא), (פא) מלמטה (א) [קימה] חסר (ב) עליה שהנשמה יוצאת ממטה. 3. (ג) הנשמה במקום קדשו יוצאת. 5. (פא) מקום נכחד. 6. (ב) כפי יכלתו וקבלתו. 7. (א) בהתכוננות (ק) להתעדן בהתנועות. 8. (רא), (פא), (ל), (ק), (ב) גדולה לדעת (מב) גלגלה (ג) גדולות (כ) ציורים של מטה. 9. (ב) למקום עליון. 10. (רא), (פא), (ג), (ס) שם מזיו. 11. (רא) דרך המקומות (פא), (פכ), (ל) נשמת הצדיקים. 15. (ב) לבקר תמיד בהיכל. 16. (פא), (פכ), (ל), (מא), (מב), (ג), (ס), (ק), (ב) אברהם יצחק ויעקב. 19. (פא), (פכ), (ל), (מא), (מב), (ג), (ס), (ק), (ב) אברהם יצחק ויעקב (א) ההיכל. 20. (פא) והאחד עשרה (מא) ישראל וכל אותן שקבלו עליהם דין שמים (מב), (ק) אנקלוס הגר בחוכם. 21. (ג) וכל שמסרו נפשם על קדושת השם. 22. (א) תאמר שלכל. 24. (פא), (פכ), (מא), (מב), (ל), (ס), (ב) שם בגוף וגויה (פא), (פכ) אם כן.

15. תהלים: כז, ד
18. פרק גן עדן: נכ-נג (ילקוט א, כ); מעשה דברי יהושע בן לוי: מח-מט (מדרש קונן כח-ל); זוהר א': מא/א; שם: קכה/א; זוהר ג': קסז/ב

[דף טו/א]

1. הקב"ה כמרום צרורה בצרור החיים מי נתן אותן למטה חקוקות בהכללי גן עדן זה כי ראויים הם לעלות מיד בין מיד בין מהיום כמה שנים ולהיות נשמתן צרורות בצרור החיים למעלה ולא להיותן למטה [הרי] נראה שאין זה מה שהתעורר עד עתה ולא מה שאומ' [רוב] בני העולם הדע [לך] כי הבא [להקשות] זה יתעורר דבר גדול מה שלא יוכלו להשיב לו על דרך האמת מענה זולתי מי שטעם טעם הדבש ואכל דיו וידע המענה על בריו זה דבר גדול נפלא ונסתר אשרי הזוכה לשמוע לו יתמה בעצמו תמה [גדולה] וידע העקר והשורש על כל העניינים האלה אשר אין ראויין לכתוב כל כך ונחזור למה שהיינו [בכיאורו] על ענין הנשמה הזוכה ליכנס לסוד זה הגן עדן של מטה ויש לומר כי גן עדן יש בארץ והוא בנוי בהיכלות מרוקמות כיופי וככל מיני אבן יקרה כעין העולם הזה ושם האילנות ובשמים וריחות טובים ובו עץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע ויש בו דברים פנימיים וציורים נוראים וגנזי סתרים מעין העולם הגנוז של מעלה [וסוד גן עדן של מעלה] ואומ' כי יושבי הארץ הלזו רואים זה מרחוק ורואים עץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע ורואים שם להט החרב המתהפכת ואמרו כי חכמי יון הקדמונים כראותם כחמתם בענין שקל חלקי הישוב ידעו על המקום הזה וראו הארבע נהרות היוצאים משם ולקחו עצתם ביחד שאלמלא יוכלו ללכת לשם ולקחת גם מעץ החיים אשר בגן כדי

1. (פא) צרורות. 2. (פא) היו לעלות אותם למטה חקוקות בהכללי גן עדן זה היו לעלות (ל), (ק) חקוקים. 4. (א) הלא נראה. 5. (א) [רוב] חסר. 6. (א) [לך] חסר (א) להשקות (ל) הבא לשאל. 7. (פא), (ב) להשיג על דרך. 8. (ג) אכל פרי וידע המעשה (ב) וידע המעט. 10. (א) גדול. 11. (ל), (ס), (ב) ראויים לעלות בכתיבה (ג) לגלות בכתיבה (ל) על כך. 12. (א) בכיאור. 14. (ג) וככל מיני הענוגים. 17. (ל), (ב) וגנזים וסתרים (ב) וציורים נאים ונוראים. 18. (א) [וסוד וכו'] חסר. 21. (א) [כראותם וכו'] חסר.

8. יחזקאל: ג, ג

14-16. ילקוט שמעוני: כראשית כ

21. לקוטים מספר חמדת החמדה: יד, א ;

ספר שקל הקדוש דף קכ

[דף טו/ב]

1. שיחיו לעולם ויאכילו גם לאחרים עמם והלכו דרך נהר פרת למעלה עד שהגיעו לשם בקרבחם כחצי מיל אצל הגן לוהט אותן להט החרב ונשרפו ואזי אבדה חכמת היונים הקדמונים כי על כל פנים הם קרובים אל דרך האמת וגם חכמי תורתנו היו מתקרבים תמיד ושומעים ולומדים וחכמתן היתה קרובה אצל האמת ואחר כך באו החכמים האחרים ואריסטו וחבריו [ולקחו חכמה בדרך] אומד הדעת ואין להם צד וענין כתורתנו וכדרכיה כלל והנה גן עדן זה שכארץ יש בה דברים גדולים נפלאים ונוראים על כי הוא כלול משתי דוגמות כדוגמת העולם הזה וכדוגמת העולם הבא ועל סוד אחד עומדים שניהם כפי מה שאמרנו בתחלה זה למעלה וזה למטה וכל אחד מהם עולם הנשמות נקרא ודי כמה שרמזנו 15. והתעוררנו בענין זה לכל משכיל ונכון אשר נחה עליו הרוח. החלק השלישי הוא בענין דין וענש הנשמות כגהנם של מטה ומהו גהנם של מטה וגם הוא סוד דוגמת גהנם של מעלה [ומה הוא גהנם של מעלה] יש לך לדעת כי יש גהנם למטה לארץ 20. כדוגמת גהנם של מעלה וכמו שהתעורר שיש גן עדן למטה לארץ כדוגמת סוד של מעלה כמו כן יש גהנם למטה בארץ שהוא המקום הנקרא גיא כן הנזם ועל שם זה נקרא גהנם כפי הסוד הנכון למשכילים יודעי חן והוא אש דולקת והענין הזה הוא סוד גדול ונכון למוצאי

1. (ל), (ב) לאחרים בתחילה להלוך דרך | (ס), (ק) עמם והתחילו להלוך. 2. (ל) שהגיעו קרוב לשם ובקרבח | (ב) קרוב למקום. 3. (ק), (ב) ליהט אותם | (ג) ואזי אבדו היונים הקדמונים. 4. (פא), (פכ), (מכ), (ל), (ק) אותם הם קדמונים קרובים היו. 5. (פא), (פכ), (ל), (ב) ועם חכמי תורתנו. 7. (פא), (פכ), (מא), (ג), (ב) באו האחרונים. 8. (א) וחלקו חכמה בדבר | (פא) ואין לה. 10. (ל) יש בו דברים. 11. (ק) כולל משתי. 13. (ק), (ב) וזה למטה דוגמא אחת להן. 14. (ב) ודאי כמה. 19. (א) [ומה הוא וכו'] חסר | (ל), (ב) למטה בארץ.

- 1-5. ספר שקל הקדש דף קכ
- 17-18. זוהר א': קו/ב (מדרש הנעלם)
22. ירמיה: ז, לב

[דף טז/א]

1. דעת כי האש הגדולה הזאת מוכנת לנפשות של רשעים להענישם שם ואמנם כי זו האש היא נמשכת על דרך הוית אורת הכורא [ית'] מעם המשכת האש היסודי של מעלה שהיא מדת שמאל הנקראת פחד יצחק וזה שהתעורר ז"ל בפסוק אמרו מפחד כלילות ואמ' מפחדה של גהנם כי מאותו הפחד נמשך המשכת גהנם של מעלה וזהו שאמרו חז"ל גהנם נכרא בשני ואמנם כי לאחר שנמשכת משם נמשכת המשכה לגהנם של מטה להיות הכל מעם סוד האש היסודי אשר אמרו שהוא אש [דק] פנימי וחזק יותר [משאר] 10. אשות ועל דקותו וחזקו וכורתו יש בו יכולת לשרוף רוח הנשמות אע"פ שהם דקות בדקותם כי מעלת זו האש הגדולה יותר מהמקום שיוצאות הנשמות משם וממנו שואב המקום ההוא ועל אותה האש נאמ' הנה יום יי' בא בוער כתנור וא"ז על ראש רשעים 15. יחול והענין הוא כראש הפסוק שנ' על זה הנה סערת יי' חמה יוצאה וסער מתחולל על ראש רשעים יחול והכל מאותו היום שהוא בוער כתנור ואמרו חז"ל על ראש רשעים בגיהנם כי אמנם ענין גיהנם של מטה והאש הנוצרת בקרבו מהמשכת האש היסודי של מעלה נמשך שהוא אש דק פנימי יותר משאר אשות ועל כן יש יכולת באותה האש לאכול ולשרוף דבר דק שהוא הרוח כפי ענינו וסודו ואמנם כי כבר התעורר כתחלה כי אותו המקום שהנשמות יצאות מתוכו מכח הנהר היוצא מעדן אותו המקום

3. (פא), (ג), (ק) אות הכורא ית' | (ל) הויתו אות הכורא | (א) הכורא יתכרא. 5. (ב) של גהנם שדומה ללילת כי. 7. (ב) ואמרו כי לאחר. 8. (פא) גהנם של מעלה משם נמשכת המשכת לגהנם של מטה. 9. (א) אש דרך פנימי וחזק יותר משאר. 11. (מא), (כ) כח הנשמות. 12. (ל) הנפשות. 13. (ב) וממנה. 15. (ל) יחלו. 24. (מב) מתוכו ענין עמוק גדול כזה הענין יש צדיקים גמורים מכח | (ל) ממנו כח.

5. שיר השירים: ג, ח ; יכמות: קט/ב
7. בראשית רבה: ד, ז ; תנחומא: חיי שרה ג פסחים: נד/א ; פרקי דרבי אליעזר: ג
14. מלאכי: ג, יט
14-15. ירמיה: כג, יט ; שם: ל, כג
16. ירמיה: כג, יט ; שם: ל, כג
17-21. מסכת גהנם: קמז

[דף טז/ב]

1. אותו המקום ממש הוא מקבל כח ושפע מאותו האש היסודי [ומכח אותו השפע הנשפע מתוכו יש בו יכולת לאכול אש אחרת כענין אמרו כי אלהיך אש אכלה הוא אל קנא אש אכלה ממש] רומז על זה המקום כי יש אש אוכלת אש וכמו שהמקום הזה אוכל אש מכח האש היסודי כך אוכל רוח ממש שהוא גדול מרוח בני אדם ואמרו שהמלאכים נבראו כיום ב' שהם סבתה חיצונה יותר משאר המלאכים שנבראו בכח שאר הימים שהם של [מעשה בראשית] [ואותם] המלאכים נקראים רוחות כאמ' עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוחט והם מתקרבים אצל המקום הזה שהוא מקבל מכח האש היסודי פחד יצחק כאשר אמרנו ובקרבתם אצל המקום הזה כשעה שאומ' שירה האש מלהטת אותם ונמוחו כנמוח הנעורת באש ולאחר כן חוזר אותם ומוציאם כמתחלה וחוזרים על משמרתם ואומ' שירה ובקרבתם הולכים להם באותה האש וכן בכל יום ועל זה נאמ' חדשים לבקרים רבה אמונתך והבין כי כשם שכח האש ההיא יש בו יכולת לאכול רוח גדול מרוח אדם כל שכן המשכת האש ההיא [למטה] שיש בו כח לאכול רוח השוכן בעולם הזה כתוך גוף כשר ואמנם כי על המקום הזה התעוררו רז"ל בכמה מקומות וכמה פתחים יש בו ואותן המדרגות אשר בו בסוד שמות ידועות שהם סוד דירות [ומקומות משונות זו מזו] להכניס שם הרשעים כפי חיוב חטאתם כי יש רשע שנכנס בדירה העליונה [למעלה ויש רשע שמכניסין אותו בדירה התחתונה] למטה [ממנה] וכן לכל אותן המקומות

2. (א) היסודי כאמרו כי יי' אלהיך אש אוכלת. 4-5. (ב) כך אוכל ממש כח שהיא גדול. 5. (ל) שהוא מרוב בני אדם. 7. (א) מעלה. 8. (א) בריאותם. 16. (פא), (ל), (ס), (ק), (ב) והתכונן כי. 17. (ק), (ב) רוח בני אדם. 18. (א) למעלה. 21. (פא), (ס) אשר לו. 22. (פא) סוד הידות | (א) ומקום משונים זה מזה. 24. (א) בדירה העליונה למטה וכן וכו'.

2. דברים: ד, כד ; שם: ט, ג

יומא: כ/א

3. פרקי דרבי אליעזר: ג ; מסכת גהנם: קמז-

5. בראשית רבה: א, ג ; שם: ג, ח ; פרקי דרבי אליעזר: ד

זוהר א': מו/א ; זוהר חדש: יא/ב ; שם: יב/א

9. תהלים: קד, ד ; בראשית רבה: עח ; חגיגה: יג/ב-יד/א

16. איכה: ג, כב

20. סוטה: י/ב ; עירובין: יט/א ; מדרש תהלים: מזמור יא, ו

פרקי דרבי אליעזר: נב ; זוהר ב': קנ/ב

[דף יז/א]

1. המקומות החשובים להעניש שם רוחות ונפשות החסאים כדי רעשתן מכח האש שהוא והבן כי לא כל האשות שוות כי בכמה מינים כלן נחלקות [והתבונן] האש כי האש של מזבח אינה מן האש שלנו ולפי כך 5. לא היתה צריכה להתכבות תמיד שנ' תמיד תיקה על מזבח לא תכבה ואותו האש מלמעלה היתה שירדה מן השמים והיתה אוכלת על גבי המזבח ואם האש הזאת ירדה מלמעלה [אל] התמה על אש של גיהנם שתרד מן השמים מהמשכת גיהנם של מעלה [ומכח האש היסודי שהיא ככח לאכול אש ורוח כפי אשר אמרנו] 10. וכמה ענינים גדולים הורנו ז"ל על ענין האש של המזבח מה שאין בשאר האשות כדאיתא במסכת יומא [ובמקומות] רבים ואמנם כי מתוך אותה האש היו נראים עניינים גדולים ורמים כמו שאמ' ז"ל בשעה שהקרבן מתקבל כרצון היו רואין באותה 15. האש דמות אריה רבוץ שם אוכל הקרבן תמיד וכשאין הקרבן מתקבל היו רואין מתוך אותה דמות כלב רבוץ שם אוכל הקרבן ואזי היו יודעין שאין קרבנם מקובל וכל זה לענין מוכרח וידוע בסוד אותה האש שעל המזבח שאינה כאש 20. שלנו והיא אש מיוחדת בסוד אש של מעלה כמתן תורה ראו ישראל אש נורא מאד כמראה ומן [מראה] אותה האש נפלה עליהם יראה ופחד ורעד מתוך הראיה ממש שנ' זאת האש הגדולה הזאת לא אראה עוד ולא אמות להודיע 25. שאין כל האשות שוות ואמ' חז"ל שאותה האש

1. (פא) המקומות החשובים. 3. (ב) נחלקות כולן | (א) וכין. 8. (א) [אל] חסר. 9. (א) [ומכח וכו'] חסר. 11. (ב) שאר האשות כדאמר במסכת. 12. (א) ובמקום | (ב) ובמקומות אחרות. 14. (ב) רואים מתוך אותה. 15. (פא), (מב), (ק) אוכל הקרבנות. 20. (ל), (ג), (ב) היא אש מיוחדת. 22. (א) מארה. 23. (ב) מתוך היראה ממש.

5. ויקרא: ו, ו

10-18. יומא: כא/ב ; בכא כתר: קמז/א ; תנחומא: ג, ס
ויקרא רבה: כ, ד ; זוהר ג' : לב/ב-לג/א

21. שמות: יט, טז-יט

23-24. דברים: יח, טז

[דף יז/כ]

1. של מתן תורה היתה האש שנותנת חיים לנשמתן של צדיקים הדבקות בה כדי ליהנות מזוהר החיים שנ' ואתם הדבקים ביי' אלהיכם חיים כלכם היום כשם שיש אש אוכלת [אש ואוכלת] רוח ושורפת ודולקת כך [יש אש] 5. [קלה] דולקת בשכיבה נוראה כמראה אש ואינה אוכלת כלום שאין בה כח לאכול ולשרוף והיא האש שבראיתא דרבנן למשה בסנה ונאמ' [וירא והנה הסנה כוער באש] והסנה איננו אכל מפני שהאש היתה קלה משונה משאר אשות הלוחות היו כתובות באש שחורה על גבי אש לכנה ארכע 10. מראות שלהן לאש מעלה וכל אחת יש לה שנוי זו מזו והן אש אדומה ואש שחורה ואש לכנה ואש ירוקה וכל [אחת] מאלו יש לה כח בפני עצמה זו בשנוי מזו וזו בשנוי מזו ולפי' יש לה לדעת שאין כל האשות שוות ועל כן אין לתמוה על האש של 15. גיהנם שיש בה כח לאכול רוח כמו שאמרו ואמנם כל הנפשות כלן [מהאש יצאו והאש תאכלם לאותם החטאות] ונכנסות בגיהנם של מטה ונדונות שם כפי רשעתן וראיתי אומ' כי דין הנפשות אותו כך זולתי הנפשות הצדיקים עולות מיד אל המקום אשר 20. היה שם אהלן בתחלה ונדונות שם מזיו האספק' המאירה ואינן יורדות כפי הדעת אשר אמרנו ונפשות הרשעים רוצות לעלות אל המקום ההוא ומפני שהיו חוטאות מעכבין אותן ונוטלין בגלגל [החמה] שהוא סובב כל העולם [ורודף אותם ומטלטל אותם בסובב] כל העולם מעלה ומטה ונדחפות 25. עד מלאה להן עונש כדי רשעתן ומכאים

1. (ס) היא האש. 2. (ל) הדבקים בה. 4. (א) [אש וכו'] חסר. (א) כשהאש. 5. (א) כלה. 7. (א) [וירא וכו'] חסר. 8. (ס) קלה ומשונה. 10. (פא), (ל), (ג) מראות אש הן למעלה. 12. (א) אלו מאלו. (פא) יש בה כח. 14. (ג) על אותה האש. 16. (א) מאש האכלם לאותן החוטאות. 17. (פא) שם כדי. 18. (פא) הנפשות אינו כך. 19. (ב) מיד אל אלהים אל המקום אשר. 20. (פא) מזוהר האספק' (פכ), (ל) מזוהר זיו האספק' (ב) מזוהר זיו האלהים האספק'. 23. (פא) מפני שהן חטאות (כ) מעכבות. 24. (א), (מכ) חמה (א) ודוחפן ומטלטלן (פכ), (מכ) בסבת כל העולם (פא) כסביב כל העולם (ל) כסביבה כל העולם (ל) ונתחפות.

1. אבות דרבי נתן: לז, צה; פרקי דרבי אליעזר: ג
זוהר: א' / לא/ב; שם: דלד/א; שם: מה/כ
3. דברים: ד, ד
4. יומא: כא/כ; מדרש קובץ: כד
7. שמוח: ג, ב

[דף יח/א]

1. ראייה מזה הפסוק [דכתי'] ואת נפש אויביך יקלענה בחור
 כף הקלע כסבוב הקלע להשליך האבן וזהו דין
 הנפשות ואין זה הוא הנכון והדעות הללו הן
 רחוקות מדרך האמת כרחוק מזרח ממערב והנכון
 5. והאמת הוא אשר התעוררנו אמנם סוד זאת
 נפש אויביך [יקלענה בחור כף הקלע] בהיותם נשאו
 ממקום למקום

- בגיהנם ונדחפים מרעה אל רעה ועל כן אין [רעה] כמוה
 כמו שהתעוררנו ועל אשר אמרנו בתחלה בסוד
 גיהנם אשר בארץ ואין רשות לשום רוח בעולם
 10. להמלט משם רוח צדיק שיש בו לכלוך מעון
 או מחטא והרוח שלו תחלבן כאש ותעלה נקיה
 וטהורה ונרחצת למעלה באותו גיהנם של מעלה
 כמי שנרחץ בטבילה להיותו טהור ומלובן כפי הראוי
 ויש רוח צדיק השלם שתעבור
 15. כמי שעובר דרך העברה כזו האש
 ותכנס בגן עדן של מטה ובעלותה להיותה צרורה
 בצרור החיים ואמנם כי אין רחיצה לנפש כלל
 זולתי כאש בכואה לזה גן עדן שכארץ [ונרחצת ומטהרת
 כלבון האש] קודם
 שתכנס לשם כדי שתכא שם טהורה באותו מקום
 20. קדוש בעלותה לראות את פני האדון יי' קודם
 נרחצת ומטהרת כלבון האש של גיהנם למעלה
 קודם שתכנס לפני יי' ועל כן יש שני מינים גני
 עדנים מטה ומעלה וכן שני גיהנם מטה ומעלה
 גהנם של מטה לתקון גן עדן של מטה וגיהנם של
 25. מעלה לתקון גן עדן של מעלה והכל מתוקן

1. (א) [דכתי'] חסר. 5. (פא) הדרך אשר. 6. (א) [יקלענה וכו']
 חסר| (פא), (ג) נשאים ועולים ממקום. 7. (א) [רעה] חסר. 10. (ב)
 משם יש רוח צדיק שהיא מלוכלח. 11. (פא) שלו טהור לכו| (ב)
 מחטא צריכה שתחלבן. 14. (ס) הצדיק. 16. (ב) ונכנסת בגן עדן של
 מטה. 17. (פא) צרורה תעבור כמו כן דרך העברה למעלה לאותה האש
 ונרחצת ותטהר להיותה צרורה בצרור| (ב) בחיים תעבור כמו כן
 דרך העברה למעלה באותו האש ונרחצת וטהר להיותה צרורה בצרור
 החיים. 18. (א) [ונרחצת וכו'] חסר. 20. (ב) יי' צבאות. 21.
 (פכ), (ב) ונרחצת ומטהרת כלבון. 22. (מכ) שני גני עדנים.

- 1-2. שמואל א': כה, כט
 6. שמואל א': יז, מט
 18. זוהר ג': טז/ב
 20. שמות: כג, יז

[דף יח/כ]

1. לצורך כפי הראוי ולרחמים ולדין ולחקון הנפשות ועל כן אל יעלה כלבבך שיש אדם בעולם שיכול להמלט משם ועל סוד זה כתו' מי גבר יחיה ילא יראה מות ימלט נפשו מיד שאול סלה ועל כל פנים
5. לצדיקים הוא חקון לקבל מרגוע ונופש ככל הצודדין כפי אשר אמרנו ולרשעים הוא עונש ורע ומות וכיזיון כפי רשעתו ואמנם כי אין חקון ומרגוע לצדיקים בלתו [ואין עונש לרשעים בלתו] ומזה הדרך תוכל להכין כי כמה שהקב"ה מוחץ לזה הוא רופא לזה כענין סוד אמרו וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה צדיקים יש להם
10. בה רפואה רשעים נכזים ממנה ועל כל פנים כי הענין הוא נכון למוצאי דעת סוד גיהנם של מטה שהוא דוגמא ממש כענין שאמרנו והכין הענין הנכון כי סוד גיהנם של מעלה הוא סוד נכון ואע"פ שהרכה
15. דעות מוחלקות בענין זה יש דעות שאומ' כי סוד גיהנם של מעלה כפי הדעת אשר אמרנו מאותן הדעות אשר אינן נכונות והן רחוקות מדרך האמת יש דעות אחרות שאינן יוכלת להשיג הדרך הישר ואומ' כי הענין שאמ' הכתוב נהר דינור נגיד
20. ונפיק מן קדמותי שהנשמות העולות להיותן צרורות בצרור החיים שנכנסות באותו נהר של אש שהוא נהר דינור ואין זה נכון כי כבר אמרו ז"ל שנהר דינור אינו אלא מזיעת החיות ואם מזה נעשה הרי כי אינו גיהנם כפי אותה הדעת והדרך הנכון הוא על המשכת
- 25 האש היסודי אשר אמרנו שהוא כמו המשכת שמרי היין

1. (ל), (ס) לחקון הנשמות. 2. (פא) יעלה בדעתך | (מא) על לכבך | (ב) שיכול. 5. (ב) ככל הצדיקים. 7. (ג) כדי רשעתו. 8. (א) [ואין וכו'] חסר. 9. (פא), (פכ), (ל), (ג), (ס) הוא מרפא לזה | (ב) לזה הוא כן מרפא | (ב) אמרו מרפה לכם יראי | (פא) יראה. 11. (ל), (ב) רשעים נדונים ממנה. 12. (ס) דעת כי סוד. 13. (פא), (פכ), (ל), (ג), (ס), (ב) והתכונן הענין. 15. (ב) מחלוקת בענין. 18. (פא), (ל) אינן יכולין. 19. (מא) הישרה | (ב) שאמרו חז"ל | (פא) דינור נגד. 20. (ג) הנפשות העולות | (ב) העולות למעלה. 23. (ל), (ס) ועם מזיעת החיות נעשה הרי. 24. (פא) לפי אותה.

3-4. תהלים: פט, מט

9-10. מלאכי: ג, כ ; דברים: לב, לט

19. דניאל: ז, י

21-23. חגיגה: יג/כ-יד/א ; בראשית רבה: עח, א

זוהר ג': טז/כ

[דף יט/א]

1. מהיין המוכחר והיין אינו מוכחר זולתי כשהוא שוקט על שמריו וסודו ויאהב יצחק את עשיו ואמנם כי כשתוכל לדעת סוד זה תדע מהו גהנם של מעלה ותדע חטאתו של אדם הראשון ופחית סוד הנחש הקדמון שהסית לאדם ולאשתו וזהו כי ציד בפיו ועל כל פנים כי סוד גהנם של מעלה הוא סוד הענין כאשר אמרנו [מסוד המשכת האש היסודי כפי אשר אמרנו] שלש כתות נדונות ליום הדין צדיקים גמורים רשעים גמורים [ובינונים] והם כנגד שלשה ספרים שנפתחים ביום ראש [השנה] כענין אמרם ז"ל צדיקים גמורים נכתבים ונחתמין לאלתר לחיים רשעים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה בינונים הקב"ה ממתיך להם מראש השנה ועד יום הכפורים הענין הזה מסוד שלש כתות הללו כבר הורונו ז"ל בכמה עניינים וסודות נסתרים ואמנם כי סוד כל כת וכת מכוונת לפני המקום ב"ה כי על כל פנים כת של צדיקים גמורים הענין ראוי הוא להיוחס מיד בתוך החיים וכבר פרשו על ענין זה כי על החיים של העולם הזה הוא ואינו זולתי על החיים שהם טובים מחיי הנשמות כאותו העולם כי הם נקראים חיים ובכל מקום שנ' בתורה חיים לא נאמ' על חיי הגוף כזה העולם והמיתה 20. כמו כן אינה על מיתה הגוף זולתי על הפסד וגרעון [הנשמות מאותן] החיים וזו היא המיתה אמנם כי צדיקים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר לאותן החיים שהם חיי הנשמות והחיים הגם הם [החיים הנתהוים מסוד מעלה העליונה] ונשפעים ויורדים למטה עד מקום הכסא המתנשא מקום צרור החיים ועל סוד אותן החיים נקרא צרור החיים על שם
- 25.

-
3. (פא) ותדע ענין חטאת אדם. 4. (פא), (פכ), (מכ), (ל) הקדמוני שפחה. 6. (א) [מסוד וכו'] חסר. 8. (א) בינונים. 9. (א) ראש חדש. 11. (ל), (ג), (ס) מיום ראש השנה. 13. (פא) עניינים בסודות נבחרים. 14. (פא), (פכ), (ל) נדונות לפני. 15. (פא), (ס) ראוי להם להיוחס | (ס) להיותם כאור החיים. 16. (פא) פרשנו. 19. (פא) העולם כי אינו כלום זולתי על החיים של גשמות באותו העולם. 20. (א) וגרעון מאותם. 23. (א) הם ההוים סוד למעלה העליונה.

2. כראשית: כה, כח

5. שם

7-9. ראש השנה: טז/ב

[דף יט/ב]

1. שנצדדים החיים של מעלה כתוכו כהיותם יורדים ממדרגה למדרגה עד המקום ההוא ונצדדים שם ולפי' נקרא צדור החיים והחיים הם השפע והזוהר והזיו [מסוד האספק'] המאירה [הנשאב מהמקור העליון וזהו אותו הזיו] והשפע הם החיים נעימות האור העליון ממדרגה למדרגה עד שנוטל הכל אותו עץ החיים ונקרא עץ החיים עץ החיים של מעלה ומשם יוצאים עד מקום צדור החיים והצדיקים נכתבים ונחתמים מיד לאותן החיים שיזכו לאור כאור החיים רשעים
- גמורים [נכתבים] ונחתמין ליד למיתה שהואיל ולא זכו לאור 10. כאור החיים שיזכו להפך ממש שהוא הגרעון וההפסד מאותם החיים וזהו סוד גהנם של מעלה [כי מהמשכתו כא הגרעון וההפסד לגהנם של מטה] ועל כן רשעים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר לגהנם שהוא המות וההפסד והגרעון מהאור [הכהיר] ועל כן אור זוהר השפע והטוב היורד ממעלה מעם סוד המעלה סוד 15. מעלה עליונה והם [החיים הטובים הנשפעים מזוהר המעלה העליונה והם הנקראים] חיים כפי מה שאמ' והמיתה היא כאשר אמ' כינונים שהם מחצה על מחצה [עונותיהם וזכויותיהם] הקב"ה ממתיך להם מראש השנה עד יום הכפורים שהם סוד ימי החשובה ימי החשובה הם כנגד חמשים שערי כינה ויש לך [להקשות] לי מה שאמ' חז"ל עשרה ימים 20. שבין ראש השנה ליום הכפורים וכאשר תענין כחשכונם לא תמצא כי אם שבעה אם כן איה הם העשרה ימים ודאי כפי הנראה אינו כפי מאמרם ז"ל אלא הענין הנכון רמזו בדכריהם העניינים הנכונים וכל דכריהם פנימה מן הנראה ומה שאמרו בענין זה הכינו דכרי החפץ 25. והרצון מאותן העניינים שהם סוד ימי החשובה

-
1. (פא) שנצדדים החיים. 3. (מב) ממקום העליון | (א) מאספק'. 4. (א) השואכת מהמאור העליון ואותו הזיו. 5. (פא), (פכ), (ג) החיים נועם הזיו העליון | (ל) החיים נזנים מזיו העליון. 6. (ל) נקרא צדור חיים. 9. (א) נכתבים | (ס), (ל) מיד למיתה | (מא), (ל) דכריהם. 10. (פא) להפך ממנה | (פכ), (ג) להפך ממנו. 11. (א) כי וכו' [חסר. 13. (א), (ג) הכאיר. 15. (א) [החיים וכו'] חסר. 16. (א) וכיותיהם. 18. (ל) הם חמש כנגד חמשים. 19. (א), (פא) להקשות. 22. (ג) כפי הנראה אינם כאומרם ז"ל. 23. (פא), (ס) רז"ל רמזו.

-
8. איוב: לג, ל
 - 9-10. איוב: לג, ל
 - 19-20. ראש השנה: יח/א

[דף כ/א]

1. ימי התשובה הם שבעה והם ימים נכונים למוצאי דעת וכאשר תסתכל כמה שאמ' ימי התשובה תוכל לדעת כי סוד ימי תשובה הם ענינים נפלאים וסוד התשובה הוא סוד מעלה ומדרגה 5. הנקראת תוצאות חיים והמקום הזה קראוהו ז"ל העולם הבא כאשר נפרש סוד זה ב"ה והתשובה היא עומדת על משמרתה אם רובצת על אפרוחיה כשבעה כניה לתוכה כשמחה ואמנם כי ימי התשובה הם שבעה 10. והם הימים שאמ' ז"ל שכין ראש השנה ליום הכפורים והם שבעה והם ששה והם חמשה והכל מה שאמ' ז"ל הכל שם שבעה הם כנגד שבעה קצוות מקום והם [המדות] הידועות ועל סוד זה נאמ' ויכנהו שבע שנים שהם השבע הנזכרות ששה הם שהם סוד [שש] קצוות 15. בלתי המדה המעמידה את כלם שהוא העליונה עליהם הנקרא יום הכפורים ובלתי אותה של מטה חמש הם ואין ראש השנה ויום הכפורים ככלל והנהר והחמש הם בין זה ובין זה ועל סוד זה אמרו שהם עשרה ימים [בין ראש השנה ליום הכפורים ואם תאמ' הואיל והם חמש היאך הם עשרה דע ודאי כי החמש הם עשרה ועליהם אמרו ז"ל שהם עשרה ימים כי אותן החמשה כל מדרגה ומדרגה מהם כלולה בחברתה וכל יום כלול בחברו ואותם] החמשה הם עשרה והכל במקום [אחד] דבורו 20. ומה שאמ' ז"ל והכל אמת ואותם הכינונים נכנסין בימים האלה שהם מוכנין לכפרה ונקראים ימי תשובה שאם חזרו הקב"ה מוחל להם ונכתבין ונחתמים לחיים כענין אשר התעור' וכל הדברים האלה נכונים למוצאי דעת ודי כמה שרמזנו כזה והנני מפרש 25. לך על ענין נפשות הרשעים כי האדם שבא להיות

1. (פא), (ס) נכונים וידועים. 3. (א) משפט זה מופיע כפול בכתב היד. 4. (ס) נפלאים למוצאי דעת | (ל), (ג) נפלאים נכונים למוצאי דעת. 5. (פא) קראו לו רז"ל. 7. (פא) האם רובצת. 10. (ב) יום הכפורים הם הוא יום התשובה. 11. (ב) שבעה ימים הם של יום הכפורים שכין ראש השנה ליום הכפורים הם אותם השבעה והם שבעה והם ששה. 13. (א) מדות. 14. (א) [שש] חסר. 19. (א) [בין ראש וכו'] חסר | (א) [אחד] חסר. 22. (פכ), (ס) מוחל לעונותם | (ל) עונותיהם. 23. (פא) אשר אמרנו.

7. דברים: ככ, ו
9. ראש השנה: יח/א
13. מלכים א': ו, לח
19. ראש השנה: יח/א

[דף כ/ב]

1. רשע ומטמא עצמו אע"פ שהיה צדיק בתחלה ועכשיו
בא לטמא עצמו כיון שהמשיך עליו הטומאה רוח הקדושה
מסתלק ממנו והטומאה נמשכת עליו וזהו אמרם ז"ל
מטמא עצמו מלמטה מטמאין אותו מלמעלה כפי דרכו
5. כך ממשיך טומאה ודי למכין. החלק
הרביעי בעניין סוד העולם הבא
ומהו שקראו החכמים הקדמונים העולם
הבא כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנ' ועמך
כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ הבין העניין כמה
10. שאמרו ומה שאמ' כל ישראל וסמכו על ענין סוד
אמרו [ועמך] כלם צדיקים יש לנו להתעורר על ענין
הזה כי התורה היא תורת אמת וחיי עולם כי אם
תאמר היאך העידה עליהם התורה שכלם צדיקים
וכמה רשעים גמורים [ישנם בעולם ואין לך דור ודור
בעולם שאין שם עזי פנים וקשי עורף ורשעים גמורים]
אשר אין להם מספר היאך
15. אמרו כלם צדיקים אלא פשטו של מקרא בתקון
המפרשים לומ' ועמך אשר הם כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ
אבל יש פשט נכון [יותר] כמה שאמ' ועמך כלם צדיקים
כי אותם הנקראים עם יי' [הם עם] נבחר מובדל מכל העמים
נאמרו עם יי' אלה והם עם נקרא כנסת ישראל
20. הכלולה ועליה אמ' הכתו' ועמך כלם צדיקים [הואיל והם
עמך כלם נבחרים הם כולם צדיקים] ומוכחרים
ועל כן לעולם ירשו ארץ והנכון והאמת כמה שאני
נכנס עכשיו בכיאר דע כי מי שיורש ארץ בהיותו בארץ
החיים זולתי אותו הנקרא צדיק [ואל תחשוב כלכך שאותו
הנקרא צדיק] הוא דבר נקל להיות
[האדם] הנכון בסוד מדרגה זו להקרא צדיק בשם כוראו [וגם]
25. מעלת המדות הם נכונות במדרגות זו למעלה

1. (פא), (ל), (ב) רשע ולטמא עצמו. 2. (פא), (ל), (ב) כיון שמושר |
(ס) תחת הקדושה. 3. (פא), (ל), (ג), (ס) נסתלקת. 4. (פא) אדם
מטמא | (ל), (ב) מטמא נפשו. 5. (פא), (פב), (מא), (מב), (ל) כך ממשיך
עליו הרוח. 6. (ל) הוא בעניין. 9. (פא) והתכוון העניין כמה
שמזנו ומה. 11. (א) [עמך] חסר. 14. (א) [ישנם וכו'] חסר. 16.
(פא), (פב), (ל), (ב) המפרשים | (פא) ועמך כלם עם הם כלם צדיקים.
17. (א) [יותר] חסר. 18. (א) [הם העם] חסר | (ב) נבחר ונבדל |
(פא), (ס), (ב) משאר העמים. 19. (ב) והם עמך מובחר לכנסת
ישראל. 20. (א) [הואיל וכו'] חסר | (ג) צדיקים נבחרים. 21. (פא),
(ב) ולפי כך לעולם. 22. (פא), (פב), (מב), (ג), (ב) כביאורו הדע
לך | (פא), (ס) בהיותו כחלק | (ב) להיותו נצרך כצורך. 23. (א)
[ואל תחשוב וכו'] חסר. 24. (א) [האדם] חסר | (א) כוראו עד. 25.
(ב) כל מעלות.

4. יומא: לט/א
8. סנהדרין: צ/א
9. ישעיה: ס, כא
16. ישעיה: ס, כא

[דף כא/א]

1. מזו כמעלת צדיק וחסיד החסיד הוא שלם
 בשלמות המדות יותר מצדיק ועכשיו [הנני] מפרש לך
 בדרך קצרה וברמז דבר חדש לך כי סוד צדיק הוא
 [מעלה ומדה ידועה מובדלת משאר המדות וגם כי מעלה זו
 היא מדה ידועה ומדרגה ידועה] הנקראת כך ואין נקרא
 5. כך זולתי האדם עצור ונמנע מחאוות החצונות
 שהן רעות וקשות הרוחות לאדם כבהנם והאדם
 הנמנע והעצור מאותן תאוות כגון המשגל כמה
 שאינו ראוי לו להתאוות והוא שומר ברית [כי אוהב]
 את המקום שלא לחלל בריתו [של מקום עם אשה שאינה
 ראוייה לו] ובא לידי דבר עברה
 10. ונעצר ונאסר לפני המקום ונפרש ממנה אזי נקרא
 צדיק בענין יוסף שבא לידי דבר עבירה ולא רצה
 לחלל הברית ושמר אותה בקדושתו על כן [זכה]
 להקרא צדיק שאומ' על יוסף הצדיק כי על כל
 פנים לא נקרא האדם צדיק זולתי שומר הברית שלא לחללו
 במקום שאינו ראוי לו וכל אדם שהוא כמעלה זו הוא
 נקרא צדיק וזהו שהוא ראוי לירש ארץ
 15. החיים ולאור באור החיים ולאור נפשו באור זוהר
 האספק' המאירה ועל סוד האמת זה אמ' הכתו' ועמך
 כלם צדיקים הם נבחרים שלך הם הנקראים צדיקים
 שומרי ברית אלהיהם והפך זה אותם המושכים
 ערלתם והם רחוקים מיראתו של מקום ומכניסין
 20. ברית הקדש במקום שאינו ראוי ומשחיתים חותם
 המקום ב"ה [אוי להם כי השחיתו חותם המלך]
 שהוא חתום בכשרם אלא הם שנכנסים
 לבאר שחת ונדונים שם לדורי דורות וסכת המיתה
 שנקבסה על כל העולם [כולו כעטיו] של נחש הוא
 ענין חלול ברית הקדוש של מעלה ועל סוד זה אמרו

2. (א) [הנני] חסר | (פא) הנה מפרש. 4. (א) מעלה גדולה ידועה.
 6. (פ) הכחות לאדם | (ב) הרוחות האדם. 7. (פא), (ב) החאוות. 8.
 (א) שאוה. 9. (א) [בריתו וכו'] חסר. 10. (פא) ועבר לפני המקום.
 12. (פא), (ל), (ב) אותו זכה | (א) קרא. 14. (פא) שראוי. 15. (ב)
 החיים ליאור ביאור הזוהר האספקלריאה. 17. (פא), (ל), (ב)
 צדיקים אותם המוכחרים. 18. (ב) שומרי ברית ממש. 20. (פא), (פכ),
 (ל), (ג), (ס), (ב) אכר הקדש. 21. (א) [אוי וכו'] חסר. 23. (א)
 היפה בעיני | (ב) כולו בענין של נחש. 24. (ס) הקדושה של מילה |
 (מא), (ב) ברית קדש מלמעלה.

11. בראשית: לט
 14-15. ישעיה: ס, כא
 15. איוב: לג, ל
 17. ישעיה: ס, כא
 22. תהלים: נה, כד

[דף כא/ב]

1. חכמים ז"ל כבראשית רבה אדם הראשון מושך בערלתו היה כי על כל פנים אין להרהר אחר יציר [כפיו] של מקום כ"ה שכראו במעלה חשובה מכל נבראי מטה הבאים אחריו ונתן בו כח להכין 5. חכמה מעלות שכליות וזוהר נועם [אלהיו] עליו אין לחוש אותו בענין כזה כפי הנראה אבל סוד החטא שעבר עליו אדם הראשון בסבת הנחש הקדמון ונמשך אחריו אותו הענין שהוא נמשך אחריו נקרא ערלה [ועל] סבת אותו כח השולט על העולם ונקדם על העולם 10. להיותו נמצא על כל הדברים קודם כח אחר של קדושה כל האילנות הנטעים קודם [עד] שלש שנים נקראים אילני ערלה בהיות אותו הכח מקדים ונמשך אותו כח עליהם עד אותו זמן ומשם והלאה נמשך עד אותה [הנטיעה] כח אחד שהוא [כח] חלולים 15. ליי' והוא כח של קדושה ועל סבה זו אדם הראשון היה מושך באותה הסבה הנקראת ערלה וגרם [מיתה] לכל העולם ועזב אורח צדיק הנקרא ברית אחר הערלה ולפי' סוד ברית ממש צדיק נקרא ודי למבין ועל זה הסוד רמזו ז"ל כל ישראל יש להם חלק 20. לעולם הבא להודות שכל המחלל בריתו של הקב"ה אינו בכלל ישראל ועל ענין זה הורונו רז"ל בכמה מקומות לשמור סוד דרכי הברית ואמרו כל המוציא זרע לבטלה אינו נכנס בפלטרין ואינו רואה פני שכינה לעולם ונקרא רע שנ' כי לא אל חפץ רשע

3. (א) פניו | (ב) כפיו. 4. (פא), (ל), (ס) על כל יתר הנבראים | (ב) על כל שאר | (ג) כח חכמות. 5. (א) [אלהיו] חסר. 7. (ל), (ב) הקדמוני. 8. (א) וכל. 10. (ב) קודם הכח אחר. 11. (א) [עד] חסר | (ב) עד שלשה | (ל) הנטיעות קודם עד שלש. 13. (ג) ונמשך עליהם אותו זמן ומשם | (ב) ונמשך הכח ההוא. 14. (א) נטיה | (א) [כח] חסר. 16. (ב) היה נמשך | (א) וגרם אותה. 17. (ב) עקב אורח. 21. (ס), (ב) על סוד ענין זה. 22. (ל), (ב) לשמור דרכי סוד הברית.

11-12. ויקרא: יט, כג

15-16. סנהדרין: לח/ב ; זוהר א': לה/ב

19. סנהדרין: צ/א

22. נדה: יג/א

24. תהלים: ה, ה

[דף כב/א]

1. אחה לא יגורך רע וכמה אזהרות וענינים גדולים הורונו ז"ל באזהרות זאת הכרית והכין קנאת הקב"ה לדורי דורות על זרעו של עמלק להיות לו מלחמה לעולם והוא על ענין אות הכרית ששלח ידו בכריתו של ישראל ועל כן אמרו חכמים ז"ל ששלח ידו בכסא ועל כן נאמ' כי יד על כס יה והכל תלוי בענין סוד אות הכרית בהמשכת הרצון והחפץ ונחזור למה שהיינו בביאור בסוד העולם הבא וכמה הם אשר חשבו מחשבות לפי השגת דעתם שלא יכלו להשיג העיקר 10. ואמרו מפני מה נקרא העולם הבא מפני שהוא מוכן לאדם אחרי צאתו מן העולם הזה וזהו טוב לשכך את האזן אבל העיקר הנכון והאמת הוא בדרך אחר אמ' חז"ל בכמה מקומות ענינים גדולים על סוד העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתייה ולא קנאה ותחרות אלא צדיקים יושבים ועטרותיהן בראשיהן ובהנין מזיו אור השכינה ואם כדברי אותם החושבין שסוד העולם הבא הוא לאדם אחר צאתו מזה העולם [אם כן בא לרשעין ולצדיקים ולבינונים ולכל אדם בא אחר צאת האדם מזה העולם] ומה שכח הוא על אותו עולם אלא חלילה חלילה מהיות האדם השכלי בדעת זו כי סוד העולם 20. הבא הוא סוד עליון גדול ונפלא ואין מי יוכל לחשיב מעלתו כי סוד גדול הוא ורם והעולם הבא תוצאות חיים וכל השפע וזוהר המעלות משם באים תמיד כלי הפסק להאיר נרות המערכה הטהורה והוא אשר נקרא נחל אשר לא יכזבו מימיו ועל כן תמיד בא השפע הזה 25. נכנס וזה יוצא לעולם הבא ולא יכזבו מימיו ועל סוד

2. (פא), (פכ), (ל), (מכ), (ג), (כ) והחכונן. 3. (פא), (פכ), (מא), (ל), (כ) מלחמה בזרעו. 4. (ל), (ג), (כ) על ענין סוד הכרית. 9. (ל), (ג), (כ) להשיג דרך העיקר. 10. (כ) שהוא עולם נד. 11. (פא) כדי לשכך | (ס) לשכך את האזן. 15. (ל) הצדיקים. 18. (א) אם כן וכו' | חסר | (ל) שכח הוא זה על. 19. (כ) מהיותו בדעה הזאת. 20. (כ) גדול ונורא ונפלא. 21. (ל), (ס), (כ) ממנו תוצאות. 22. (פא), (פכ) חיים מצאויים וכל שפעים | (פא), (פכ), (ל), (ס) בלא. 23. (מא), (ל) אלא להאיר. 24. (פכ) תמיד בא בלא הפסק | (ס) בא ולא יפסק והשפע. 25. (כ) ועל סוד זה.

1. תהלים: ה, ה

3-4. תרגום ירושלמי: שמות יז, ח ; במדבר: יא, א ; דברים: כה, יט פסיקתא דרב כהנא: ג, כז/א-כז/ב ; פרקי דרבי אליעזר: מד

זוהר ג': רפ"ב

6. שמות: יז, טז

14. ברכות: יז, א

23. שמות: לט, לז

24. ישעיה: נח, יא

[דף כב/כ]

1. [העולם] הבא אמרו חז"ל כגמר חגיגה עוד יש רקיע למעלה מראשי החיות והוא הרקיע שהוא כעין הקרח הנורא נטוי על ראשיהם מלמעלה שנ' ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא ומזה בא כל טוב וכל עונג וכל החיים הגנוזים ומשם באים החיים אשר אין להם הפסד ולא הפסק וגרעון והחיות שהם חיות הקדש ממנו נשפעים ונזונים מזוהר האספק' היוצאה מחוכו ואותן הנשמות הצרורות באותן [צרור] החיים אינם נהנות אלא מאותו הזוהר היורד מעם העולם הבא ואל אותו נועם אמ' דוד אחת שאלתי מאח יי' אותה אבקש שכתי בכתי יי' כל ימי חיי לחיות כנועם יי' ולבקר כהיכלו ועל זה נאמ' ויהי נועם [יי' אלהינו עלינו וגו'] והכל הוא מסוד העולם הבא וכמה שמות וכנויים יש לו על עוצם מעלתו ותוקף רום סודו והדרתו אשר עין לא ראתה אלהים יעשה למחכה לו וזהו העולם הבא והוא [העולם] אשר
15. קדשנו בכל אותן הקדושות אשר אנו בהם מתקדשים וכסוד קדושתו יפרדו והיו לארבעה ראשים הם סוד החיות העליונות אשר מלמעלה החכם נכונות והעולם הבא צדיק וחסיד בו לא ראה כי הוא [אל גאות] כרמה נתגאה ונעלם בסודו נסתר בחקירתו והודו אבל יש להם [חלק] בין הקרואים מעלות ומחנות קדושים אשר בסודו נמצאים ושם הנשמות רצוא ושוב כמראה הכזק כהדר מעלת הדומה הוא גדול וחזק ושם ירוצו ולא ייעפו ילכו כזוהר העולם הבא ונהנין מזיו השכינה הנהדרת כי הזוהר והאספק' סוגרת ומסוגרת ומה נחמד העץ להבין ותאווה היא [לעינים] ותורת האל כרה

1. (א) [העולם] חסר. 5. (פא), (פב), (מא), (מב), (כ) אין להם הפסק ולא הפסד. 7. (ל), (ג) האספקלריאות היוצאות. 8. (א) [צרור] חסר. 9. (פא) העולם הבא והוא נועם זיו התחלה | (ג) נועם זיו הרבה לה | (ס) נועם זיו התהלה | (ב) נועם זיו התהילה. 11. (א) [יי' וכו'] חסר. 13. (ב) עוצם מעלותיו. 14. (א) [העולם] חסר. 16. (פא), (מא), (מב), (ל), (כ) והיה לארבעה | (פב) ויהיה לארבעה | (ס) וכבוד קדושתו. 17. (פב) ממעלת החרס נתונות | (מא) מלמעלה החרס | (מב) אשר מלמטה נכונות | (ס) אשר למעלה החרס נתונות | (כ) מלמעלה החיות נתונות. 18. (א) אל ניות | (פא) אילנות | (פב) כי אל גאות | (מא) כינונית כרמה | (מב) אלהים כרמה | (ג) אילשהות כרמה | (ס) אלניות כרמה | (ב) כינויות כרמה. 19. (ס) כסודו ונסתרו. 20. (א) חלקי שמות. 22. (פא), (ל) ברוח מעלת הדומה | (ס), (ב) ברוח מעלת הדומה. 23. (ב) יעפו ולכן. 24. (ב) ההיא סוגרת. 25. (א) לעינים.

1. חגיגה: יג/א
3. יחזקאל: א, כב
10. תהלים: כז, ד
11. תהלים: צ, יז
14. ישעיה: סד, ג
21. יחזקאל: א, יד
25. בראשית: ג, ו

[דף כג/א]

1. מאירת עינים וסוד העולם הכא אין בו לא אכילה ולא שתייה גשמיית כי המקום גורם כי ממנו תוצאות חיים נמצאים וכל השפעים יצאים משם והחיות שם רצים ושכים ומתוך מקורו חמיד נשאכים וכלם צריכים אליו והוא אינו צריך אליהם ואין בו לא אכילה ולא שתייה ולא שום דבר.
5. מכל העניינים הנכללים בעולם הזה ולפי מעלתו כל הראוים מצפים אל מכוניו כעיני העבד אל אדוניו ושם הצדיקים יושבים ועטרותיהם כראשיהם עטרת תפארת ונזונין ונהנין מהזיו המעטיר עליהם מסוד טבעת הגדולה היא העולה כחכה וזהו העולם הכא ומה שאמרו יושבי
10. ואין ישיבה למעלה והלא נאמ' ונתתי לך מהלכין בין העומ' האלה אלא על גודל ישוב מעלתם בנועם זיו תהילתם היא הישיבה שלא יעמדו ממנה לעולם זאת נחלת עבדי יי' וצדיקים העומדים במלאכת הקדש המשתדלים במלאכת הבורא בעולם הזה איש איש ממלאכתו אשר המה עושים להיות למחר כולם נכונים יש קונה עולמו בשעה אחת
15. ויש לכמה שנים יש שכיר ונשכר ויש שכיר ונפסד יש שכיר ונשכר העושה מלאכתו כל ימי השבוע ואינו עושה בערב שבת ויש שכיר ונפסד מי שאינו עושה מלאכתו כל ימי השבוע ועושה בערב שבת מי שמשתדל בעבודה
20. כוראו כל ימי חיו ובעת פטירתו שבע ונשבת לקבל שכר הוא שכיר ונשכר מי שהולך בחשכים כל ימי חיו ושוכח לכוראו וכבא אליו יום אידו ועת פקודתו לדבר אתו קשות והוא ערב שבת בין השמשות מכין כלי העבודה ואזי הוא לעבוד נזכר הוא ושכיר שאינו [נשכר]
25. ונפסד במלאכה - - - - -

[הדפים כג/ב - כד/א חוזרים על
אותו התוכן של הדפים כג/ב - כג/א]

[דף כד/א]

25. לו כבר באותה מלאכה וגם אותה הטובה אינה כראוי ולא

2. (פא) משם רצים. 3. (פא) שואכים. 5. (פא) הנכללים כפה|(ל),
(ס), (ב) מאותם הנכללים כפה|(ג) באותם תאוחם הנכללים כפה. 7.
(ל), (ס), (ב) ועטרת תפארת על ראשיהם. 9. (ב) הנקרא עולם הכא.
13. (ל), (ב) המסתכלים במלאכת. 14. (ג) הדיו בעולם הזה. 16. (פא),
(ל), (ס), (ב) בכמה שנים. 20. (ל) שבע ונשכר לקבל|(ב) בשעת
פטירתו. 22. (ס) כשבא אליו יום|(פא), (פב) יום אידו עת פקודתו|
(א - לפי נוסח בדף כד/א) יום אדום. 23. (ב) לדבר אליו קשות.
24. (א) נזכר.

1. תהלים: יט, ט; ברכות: יז/א
2. יחזקאל: א, יד
6. תהלים: קכג, כ
10. זכריה: ג, ז
12. ישעיה: נד, יז

[דף כד/ב]

1. ואמרו ז"ל משל לאדם

- שהיה רעב לאכול והגישו לפניו לאכול וכא עני ועמד לפניו ולא השגיח עליו והגישו לו עוד ולא השגיח על העני וכן בכמה פעמים עד שמלא כריסו מגישים אליו והוא מוצק בכסנו 5. לאחר כך הגישו אליו עוד כלי קרעה לאכל והוא שבע ורפה שנים והגרון והלחיים וכריסו מלא ממרותו השגיח על הקרעה בעין דעתו וירא כי לא יכול לה וירע בעיניו אזי נטל קרעה ונתנה לעני פקח אחד היה שם ואמ' אי עני בדעת מה [תועלת] עכשיו ומה שכח הוא לך כאשר לא יכולת לאכל נחת לו הקרעה שאלמלא יכולת יותר לאכול 10. לא היית נותנה לעני הלא טוב לך שתתן כעת שתאוחר לאכול לנחת לו חלקו כענין זה האדם כזה העולם הוא רעב להרויח ולמלא בטנו ואינו משגיח בעבודת כוראו ובזמן פטירתו הוא משגיח על ממונו אשר עמל 15. וירא כי לא יכול לו והנה הוא מניח לאחרים יגיעו ועמלו ויצר לו במלאת ספקו ולאיש אשר לא עמל בו יתננו חלקו ואזי הוא אומ' תנו כך לעניים תנו כך להקדש הלא טוב הוא [אכל אין]

- לו [שכח] לפני המקום ב"ה שבזמן שהיה כביראותו ורעב לאכל [וללכת כהכלי] העולם זהו שכיר ונפסד כי עונותיו 20. חקוקים על עצמותיו זולתי בחמלת יי' עליו יש קונה עולמו בכמה שנים ומסתדל במלאכת כוראו תמיד ולואי ויש קונה עולמו בשעה אחת זהו בעל התשובה השב אל כוראו ית' כענין שאמ' חז"ל בכמה מקומות במקום שבעלי תשובה עומדים אפי' צדיקים גמורים אינן יכולין לעמוד 25. ותשובתו הרמחה כי שם ביתו ושם יושב כראש הקראוים

3. (ס) עוד ואכל ולא. 4. (פא), (ל), (כ) הם משיגים. 6. (פא) ובטנו וכריסו. 9. (א) תולעת | (ב) ומה שכחך כאשר. 10. (ב) נחתה לעני שעד שלא נתמלא כריסו לא תתן ועכשיו כאשר לא יכולת נחת לו. 13. (פא), (ל), (ג), (כ) כרסו. 15. (פא), (ל), (ס), (ג) הנה יניח. 17. (כ) אז יאמר תנו כך וכך לפלוני עני | (א) [אכל אין] חסר. 18. (א) [שכח] חסר. 19. (א) והולך ישבע כהכלי. 21. (פא) משתדל. 25. (ב) שנ' ותשובתו ברמחה... ושם יושב.

20. עבודה זרה: י/ב ; שם: יז/א

23. ברכות: לד, ב

[דף כה/א]

1. והתשובה היא כסוד העולם הבא והכל ענין אחד והצדיקים יושבים [וגו'] ענין זה ידוע לכל משכיל כי הטוב הגנוז לצדיקים לעתיד לבא עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו ואמ' ז"ל עונג הצדיקים לעתיד לבא אפי' מלאכי השרת אינם משיגים אותו וזהו האמת כי נפשות [הצדיקים] הן יותר שלמות וכלולות מסוד שני עולמות ממה שאין אלא אחד לפי שהן כלולות בתורה ובמצות מה שלא נתן להם וזהו הפך ממה שאומ' בעלי האומד כי על כל פנים אין מלאך שיכול לעמוד ולהשיג מעלת צדיקים באותו העולם ודקדקו על זה רז"ל בפסוק [אז] תתענג על יי' ודי למכין בכן המתחטא על אכיו דעושה לו רצונו וזהו עין לא ראתה ואם תאמר המלאכים שהם במעמד גדולה ויתירה על האדם והם למעלה והאדם בארץ אך מעלתו גדולה עליהם באותו עולם דע כי כבר התעוררנו על היות האדם כלול בסבת הנשמה על שהיא מסוד שני עולמות ובהיותה כלולה משני עבריה מאירה אל עבר פניה ועולה למעלה מסוד העולמות אשר הם אינם כלולים ובהיותה צרורה כסוד המעלה היא משוטטת לחזות בנועם יי' ולבקר בהיכלו והיא מעלה יתירה על מלאכים שאינן משוטטים לחזות ושואלין איה מקום כבודו והנשמה היא חוזה ויודעת לחזות בנועם יי' ולבקר בהיכלו ואם תאמר אם כן שהמעלה היא והעונג ההוא יש לצדיקים באותו העולם מה [תועלת כחזירת] הנשמות לתוך הגופים המתכלים כעפר אשר ממנו נהווה עקר יסודם מטפה סרוחה דבר נמאס ויעזבו אותו העונג והטוב מהאור

-
5. (א) [הצדיקים] חסר. 6. (פא), (ב) שאין להם אחד. 9. (פא) מלאך ושרף| (פכ), (מא), (מב), (ס), (ל) מלאך ושר. 10. (א) [אז] חסר. 11. (פא), (ל) די למשכיל. 12. (ל) שהם כמעלה| (מא), (ג), (ס) שהם מעלה יתירה. 13. (פא) מטה בארץ איך מעלתו| (מא) למטה לארץ. 14. (פא), (פכ), (ל), (ג) תדע לך. 18. (ג), (ב) בתוך המעלה ההיא. 20. (פכ) לחזות בנועם יי'. 23. (א) תולעת תהיה בתורת הנשמות. 24. (ל) המתאבל כעפר| (ס) נהווה כעקר יסודם.

-
4. ישעיה: סד, ג
 5. סנהדרין: לט/א
 10. ישעיה: נח, יד
 18. תהלים: כז, ד
 21. שם

[דף כה/ב]

1. הגבנוז למעלה ההיא והלא די כמה שנתהווי כעמל וכיגיעה בעולם הזה ודיים בו יסורין שכעו וככמה עונשים אשר סבלו ויחזרו למתחלה לאשר היו כראשונה הלא זה ברעון וחסרון הנשמות ונראה ענין שחוק כמו שמשחק עם כריותיו ועוד כי כל זה העונג והטוב והמעלה אשר תאמר שאפי' מלאכי השרת אינם משיגים אותה כי מעלתם גדולה מהם והלא נאמ' על יהושע הכהן הגדול [שהבטיחו בוראו באותו העולם כענין אמרו אם כדרכי חלך ואם את משמרתי תשמור] ונתתי לך מהלכים כין העומדים האלה הרי לך כי מלאכי השרת וההבטחה היא לו להיותו כיניהם להיות לך מהלך כיניהם ואתה אומ' כי
10. הצדיקים למעלה מהם שאפי' הם אינם יכולין להשיג והבאתה לי ראייה מסוד אמרו עין לא ראתה עד כאן שאלת השואל תשובה על זה בסוד הענינים האלה מה טובו דברך ועניניך ומתוקים הם מדבש ונופת צופים כי הם למרחוק צופים ואני הוא השואל והמשיב
15. אומר יש לי להשיב על הענינים האלה תדע לך כי הנשמו' כפי אשר אמרנו מאחר שהם בצרור החיים צרור שאין מעלת מלאכי השרת משיגים לסוד המעלה ההיא כפי אשר התעוררנו בתחלה ומה שאמרת מה היא התועלת בחזירות הנשמות לתוך הגופות שנתכלו בעפר יש לדעת
20. כי הקב"ה הוא עתיד להחיות המתים כאשר נראה בע"ה ואותם הגופות ממש הם הם יקומו ויתנערו מעפרם כמו שנפרש ב"ה ואמנם כי אותם הנשמות ממש תשובנה לקדמותן לאותן הגופות ואשר אמרת היאך תבא הנפש לידי חסרון חלי' חלי' כי יותר שלמות הוא להיותה לפני הכורא נמצא כעליונים ובתחתונים מהשגת שלימות
- 25.

-
1. (ס), (ל) הגבנוז והמעלה ההיא | (ב) שנתהווי כעמל. 2. (ל) וכיון ששכעו ככמה עונשים. 3. (ל), (ב) ככתחלה. 4. (ב) שחוק כמשחק. 7. (א) [שהבטיחו וכו'] חסר. 8. (ס) הרי לך העומדים הם מלאכי השרת. 9. (ל), (ב) להיות לו מהלך כיניהם ולא יותר וזאת היתה הבטחה גדולה. 20. (ל), (ס), (ב) נבאר ב"ה. 21. (ל), (ב) יקומו ככתחילה. 22. (ג) נבאר ב"ה | (ג) ממש תשובתו. 23. (רא), (פא), (ג) היאך תבאנה. 25. (רא), (ל), (ב) בהשגת שלמות.

6. סנהדרין: לט/א

7. זכריה: ג, ז

11. ישעיה: סד, ג

13-14. תהלים: יט, יא

[דף כו/א]

1. העולמות כלם בשוה כחחלה כהיות הנשמות נמצאות בזה העולם במציאות המקטרג בעולם והוא סוד יצר הרע שהיתה הנשמה העליונה עושה עמו מלחמה תמיד ערוכה והצדיק לא שלו ולא שקט ולא נח
5. ויבא רוגז וכל ימי חייו היתה עמו בצער יש להשיב כי באותו זמן יעבור המקטרג מן העולם ויבלענה ממקומו ואז הקב"ה קיים הגופות וינערם מעפרם לאחר שנתכלות זוהמתן ונתעברה מן הגוף ההוא ועכשו הגופות ישארו בלא לכלוך וזוהמא ויהיה
10. הגוף זך יותר ונקי כשם שיצר הרע מתעבר מן העולם כך זוהמתו שהיא זוהמת הגוף תתעבר ממנו וישאר זך ונקי ואזי הנשמה שנתעברה זוהמתה ממנה קודם עלותה אל מקום השבת והיא ברה ונקיה חרד לשכון בזה הגוף ונמצא הגוף מנוער מזוהם והעולם יהיה מנוקה
15. מיצר הרע המקטרג אזי תהיה שלימותה לעבור לשם ב"ה בשלימות [הדעת הנכונה ועל סבתה יהיו העולמות בשקל הקדש והב"ה נמצא מעלה ומטה בשלימות] הדעות הנכונות ואזי תחסיימנה הנבואות [דכתי' ולא ילמדו עוד איש את אחיו] כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם מפני שהנשמה השיגה ברום שכתה הדעת הנכונה ותזכור את בוראה ומקום מושכה בלי עכוב ואין מי שימחה כידה כאשר עתה שאנו מוטבעים בתוך לכלוך זוהמת המקטרג ואז יקראו כלם בשם יי' ולעבדו שכם אחד כחחלה ברא הקב"ה לאדם הראשון והיה יציר

-
1. (פא) העולמים | (ל), (ג) כי כחחלה | (ב) כולו בשוה. 6. (פא), (ל), (ג), (ס), (ב) הב"ה יעביר. 7. (רא), (ל), (ס), (ג) יקיים הגופות. 10. (פכ) יתעבר. 11. (פכ) תיעבר. 12. (רא), (פא), (פכ) (ס), (ב) זך ומנוקה. 13. (פכ), (ל) ברה זכה ונקיה. 15. (פא), (פכ), (ב) בלא יצר הרע. 16. (א) [הדעת וכו'] חסר. 17. (א) [דכתי' ולא וכו'] חסר. 18. (א) ברום שכתה הבית הדעת.

17. ירמיה: לא, לד

22. צפניה: ג, ט

[דף כו/ב]

1. בפיו וכראו זך ונקי בלא לכלוך ובלא שום זוהמא כלל ומפני גובה מעלתו והנשמה שהיתה בו טהורה [היה] משיג זוהר המעלות העליונות והחכמות השכליות ולא היה מעכב שום דבר על ידו עד שראה הנחש מעלתו וירע בעצמו וירא בן זוגו שהוא רוכב הנחש והמקטרג עמו עד שהטיל הנחש זוהמו בו ולכל דורותיו אחריו ונשתאכה אותה הזוהמא בכל בני העולם בסכת המות ואמנם כי בהטיל הנחש זוהמתו בעולם על סכת הרוכב על הנחש 10. והיה איש בליעל מדבר אליו וסודו נקרא איש שעיר ועל כן אומ' על השעיר המשתלח ביום הכפורים ונשא השעיר עליו את כל עונותיו אל ארץ בזירה ודרשו ז"ל את כל עונותם [עונות] הם כי אמנם סוד זוהמת הנחש על פי טומאת הנדה כן דרך אשה מנאפת 15. אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און ואמ' חז"ל אוקיד עלמא בשלהובי דהאי בני עלמה ברמי והכין זה והקב"ה באותו הזמן יעבר אותה הזוהמא מתוך העפר מן העולם והמתים יקומו בלא שום לכלוך ויחזרו לענין אדם הראשון שהיה יציר בפיו של מקום להיותם כלם בלי שום לכלוך 20. כענין ההתחלה כך תהיה סופה ההתחלה היתה בלי שום לכלוך וזוהמא כך תהיה בסופה [להיות ההתחלה והסוף כענין אחד] וכל ההיות תחזורנה לקדמותן כחצר גינת ביתן ואזי יהיה הכל ביחוד שלימה בלי כחד יהיה יי' אחד

1. (פא) בלא שום לכלוך | (ל) בלי שום לכלוך. 2. (א) ונהיה. 4. (פא), (ל), (ס), (ב) מעכב. 5. (ב) מעלתו וידע פניניו. 7. (ב) אחריו וכשחבא בה אותה הזוהמא בעולם שלט מלאך המות. 8. (ל) העולם נקנסה המיתה בכל העולם ואמנם מה שהטיל | (רא), (פא) ובכל מקום בסכת המות ואינם כי בהטיל. 9. (ל) זוהמתו בכל העולם הוא מסכת הרוכב. 13. (א) עון חס. 14. (פא), (פכ), (ל), (ס) על כי 15. (פא) אוריר. 17. (פא), (ל), (ג), (ס), (ב) מעכיר | (פכ) כתוך העפר. 18. (ב) והמתים קומו. 18-19. (פא), (ג) כענין יצירת אדם הראשון שיבא עליו המקטרג. 19. (פכ), (מא), (מב), (ס) לכלוך כלל. 21. [להיות וכו'] חסר. 23. (ס) שלימים בלי כחד.

6. שכת: קמו/א ; יבמות: קג/ב ; עבודה זרה: כב/ב
בראשית רבה: יט ; פרקי דרבי אליעזר: כא
זוהר א': לא/א ; שמ: נד/ב
10. בראשית: כז, יא
12. ויקרא: טז, כב
22. אסתר: א, ה
23. זכריה: יד, ט

[דף כז/א]

1. ושמו אחד השאלה השניה על ענין ששאלה בתחלה בסוד הנשמות שהן כמעלה ומדרגה יתירה אפילו מלאכי השבת אינם משיגים אותה דע כי ענין הצדיק השלם יהושע הכהן הגדול שהבטחה שהבטיחו ית' שנאמ' לו ונתתי לך מהלכים והם מלאכי השרת אם יהושע הכהן הגדול לא היתה לו הבטחה מזו כל שכן שאר בני אדם יש לך לדעת האמת ואני אגלה אונך בסוד הנסתרות אמרו ז"ל בסוד סתרי התורה ענין גדול ועמוק כזה 10. הענין כי יש צדיקים גמורים והם כמעלה השלימות כאותו העולם ואפי' שהם לשם באותה מעלה הקב"ה שם [אותם] מבין וצנה על זה העולם וכשישראל בצער נשמתן של צדיקים הנתונים עמו כמרום הקב"ה עושה להם מחלות תחת כסא הכבוד והצדיקים עומדים 15. ומגינים עליהם לפני המקום כ"ה והקב"ה או' מאן דקרא פתקא הוא יהא שליחה כל מי שקורא האגרת הוא יהא שליח מי שמתחנן על בני העולם הוא יעשה השליחות והקב"ה עושה להם כנפים בין מלאכי השרת ושטין בכל העולם ועושין להם נס לישראל כמאמר יוצרם 20. כענין אליהו שעדין היום מצוי לפעמים על העולם ועושין להם נס לישראל בכמה מקומות וזו ההבטחה לצדיקים השלמים כענין זה יהושע [בן יהוצדק הכהן הגדול שהבטיחו לו הקב"ה בהבטחה כזו וזו היא מעלה גדולה על מעלות] להיותו מושל כיראת אלהים כממשלה כאמרו צדיק מושל כיראת אלהים הצדיק מושל כזה העולם כל שכן כאותו העולם 25. שהוא קרוב למלכותו כענין שאמ' חז"ל הקב"ה

1. (רא), (מא), (מב), (ס) השאלה השניה. 3. (ב) שאפילו מלאכי השרת. 4. (מב), (ס), (ב) תדע לך כי. 6. (ס) מהלכים בין העומדים האלה והיו. 8. (פב), (מב), (ל), (ג), (ס) והנני מבילה אונך. 9. (ב) בסוד התור וסתמה עניין עמוק גדול. 12. (א) אותה להיותה [רא] כאותו העולם. 13. (ב) הנתונים. 20-21. (פא), (ל), (ס), (ב) העולם לעשות נסים לישראל. 22. (א) [בן יהוצדק וכו'] חסר. 23. (ב) הצדיק מושל העולם [פא] כממשלה גדולה.

1. זכריה: יד, ט
5. זכריה: ג, ז
9. מדרש הגדול א': קכב
19. שם
20. מסכת כלה: ג ; זוהר א': יג/א ; זוהר ב': קצז/א
23-24. שמואל ב': כג, ג

[דף כז/כ]

1. מושל כאדם ומי מושל בהקב"ה הצדיק דכתי' צדיק מושל יראה אלהים כביכול שהקב"ה גוזר בזירה והצדיקים מבטלין אותה כל שכן באותה מעלה שהם יושבים ועל זו אמ' חז"ל הצדיקים הקב"ה עושה להם כנפים ושוטין מסוף העולם ועד סופו כלו' נותן להם כדוגמת מלאכי השרת כשהן באין להגן על הדור וזה הוא מהלכים בין [העומדים] מהלכים כאדם ההולך ממקום למקום מהלך שאינו מתקיים במקום אחד ולפי' הם עושין נס כמאמר בוראם ובתפלתם ואחר כך חוזרים למעלה הדומם 10. ואל תתמה על זה כי מלאכי השרת הם יורדים לעשות נס לזה העולם לאחר כך הם עולים למקומם כענין המלאכים שבאו לאברהם ולמנוח ולאחר שסיימו שליחותם חוזרים למקומם ועל כן אין לחוש על ענין זה כי הכל אמת והקב"ה הוא עושה נס על ידי שליחיו על ידי הצדיקים או על ידי המלאכים והכל על דרך הנכון ודי ברמז זה לכל משכיל אשר נחה עליו הרוח ונחזור למה שהיינו בביאור כי נשמתן של צדיקים מעלתן גדולה ורמה בהיותם משמשות לאחר כן בזה העולם שיהיה טהור זך ונקי ולעשות שליחות לעולם הזה שהיה עד 20. היום כחסרון ובתכלית הגרעון וההפסד ועל נשמתן של צדיקים משתלם העולם וישוב לקדמות הראשון [שנשחת כסבת הנחש הקדמוני ועכשיו כשאותו הנחש יסתלק מן העולם וחרפת עמו יסיר הקב"ה ותתקן לשוב לקדמותו כסבת נשמתן של צדיקים ועל 21. סבה זו העולם ישוב לקדמותו וכל] הצדיקים הראשונים אשר מעלתן לפני המקום היא גדולה כגון משה ואהרן אברהם יצחק יעקב ושאר 25. הצדיקים כלם יצטרכו להחזיר העולם לתקונו הראשון

1. (ב) הקב"ה כביכול הצדיק. 3. (ב) מבטלה. 7. (א) העולם. 8. (ב) עושים כם כאמרם. 9. (ג) למעלה במקומם | (ל) מעלה במקומם. 10. (ב) יורדים למטה. 12. (פב), (ג), (ס), (ב) וכענין מלאך שראה מנוח. 13. (ס) וחזרו אל מקומם. 19. (פא), (ג) כרוך זך ונקי | (ל), (ב) ברור זך ונקי. 20. (ל), (ב) כחסרון גדול. 21. (ג), (ב) ויחזור לקדמותו. 22. (א) הראשון וחרפת עמי יסיר מעל הארץ ועל מעלת וכו' 23. 25. (פא), (ל), (ס) לחזור בזה העולם.

1-2. שמואל ב': כג, ג

3. ירושלמי: תעניה ג, י

4. סנהדרין: צב/ב

12. בראשית: יח, א-טו ; שופטים: יג, א-כג

17. סנהדרין: צג/א

22. סוטה: ט/כ ; סנהדרין: כט/א

ספרי דברים: שכג

[דף כח/א]

1. כמו שהיה קודם שיחטא האדם ואזי כל העולמות יהיו בשלימות וייחודו ית' ימשול באחדותם מעלה ומטה בסוד אחד והיה יי' למלך על כל הארץ כיום ההוא יהיה יי' אחד ושמו אחד. החלק החמישי
5. בענין תחיית המתים שעתיד הקב"ה להחיות המתים [ולהשיב אותם חיים בגוף ונשמה כאשר כתחלה] וזה צריך הוא לכל ישראל להאמין באמת בלי שום ספק שעתיד הקב"ה להחיות המתים ולהשיבם בגוף ובנשמה כתחלה ואלה הם שאין להם חלק לעולם הבא המינים והאפיקורסין וכו' והאומר אין תחיית המתים מן התורה כלן יורדין לכאר שחת ונדונין שם לדורי דורות עד שכלין ויהיו אפר תחת כפות רגלי הצדיקים כי ודאי לכל ישראל יש להאמין גדולים וקטנים שאמת הוא שעתיד הקב"ה להחיות המתים להקים ולנערם מעפרם ולהשיב רוחם אל קרבם ככתחלה ודבר זה הוא מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים מן התורה שנ' וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת לטוב לנו כל הימים לחיותנו כיום הזה לחיותנו כיום הזה הרי בכאן הבטחה לתחיית המתים מן התורה ואע"פ שהרכבה פסוקים אחרים יש בתורה מן הנביאים שנ' יחיו מתין נבלתי יקומו הקיצו ורננו שוכני עפר וכו' [ואמרו ז"ל] יחיו מתין אלו המתים [שבארץ ישראל שהם מתים של הב"ה ולא על ידי מלאך המות נבלתי יקומו אלו המתים] שבחוצה לארץ הקצו ורננו שוכני עפר אלו ישיני חברון ועוד ראייה מיחזקל (כך!) דכתי' הנה אני פותח את קברותיכם והעלותי אתכם
- 25.

1. (ב) קדם שחטא. 2. (ב) ית' מושל. 5. (מא) תחיית המתים וכו' כל זה החלק כתבתי אותו בספר יורה דעה ותמצא שם בכור עד ותכנס בהם ויחיו סוד תחיית המתים ר' יהושע בן מנסיא אומר שעתיד. 6. (א) [ולהשיב וכו'] חסר. 17. (ב) כל דברי המצוה. 18. (פב) כהיום הזה. 19. (פב) כהיום הזה. 21. (פב) ישנם כתורה. 22. (א) [ואמרו ז"ל] חסר. 23. (א) [שבארץ וכו'] חסר. 24. (פב) ואמרו ז"ל יחיו מתין אלו. 25. (ב) הנה אנכי.

3. זכריה: יד, ט

8. סנהדרין: צ/א ; ברכות: טו/ב

פסחים: טח/א

17. דברים: ו, כה

18. דברים: ו, כד

21-22. ישעיה: כו, יט ; סנהדרין: צ/ב

25. יחזקאל: לו, יב

[דף כח/כ]

1. מקברותיכם עמי ואומ' ונחתתי [רוחי] ככם וחיותם
מן הכתובים שנ' הוסיף רוחם יגועון ואל עפרם ישוכון
תשלח רוחך יבראון וחדש פני אדמה והרכה פסוקים
אחרים [כגון אלו] בדניאל ורכים משיני אדמת עפר יקיצו
5. והרי לך ראיה מכל המקומות ועוד מן התורה אני
אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא על כן יש
להאמין באמת שהקב"ה עתיד להחיות מתים ולנערם
מעפרם ויקומו באותן הגופות ממש כשנכנסו כך
יקומו להאמין שהם הם אותם שמתו בתחלה והקב"ה יכנה
10. אותם בנין גוף ככתחלה וראיה לזה מתי יחזקאל
ואם תאמור מוטב הוא יחזקאל שהיה מדצא דבר על מה
שיכנה שהרי הכקעה היתה מלאה [עצמות] ומתוך יסוד
היה יכול להקים בנין אבל מי שנתכלה מהיום כמה
שנים בעפר ועצמותיו נמוחו ושכו עפר ולא יש בהם
15. נראה שורש וענף הרי הקב"ה יקים בנין אחר מן העפר
כענין בנין אדם הראשון שנ' וייצר יי' אלהים את האדם
עפר מן האדמה הרי שאינו הוא אשר מת אלא אחר
כרא הקב"ה בדוגמתו של ראשון אשר מת וזהו בנין
אחר חדש שהקים מן העפר אל יעלה על לכך הדבר
20. הזה כי אדם אחר הוא שכנה ית' אלא אותו ממש הוא ואותו
ממש הוא שהקים ונכנה מהיסוד הראשון ואע"פ
שהעצמות נמוחו עצם אחד נשאר באדם שאינו כלה
לעולם ואינו מתרסק והוא עצם התחתון שבשדרה
וקורין לו רז"ל תרוד רקב ואומ' עליו כי
הוא [חזק מאד וכפטיש]
25. יפוצץ סלע כדי להורות שעל דבר [מה שורה דבר] של מעלה

1. (א) רוח. 4. (א) [כגון אלו] חסר (ל), (ב) כגון בדניאל וכן
בכל מקום. 8. (ל), (ב) ממש כפי אשר נכנסו (ס) ממש אשר נכנסו.
9. (ב) יקומו. 10. (ב) ממתי יחזקאל. 12. (א) עצומה. 13. (ל),
(פא), (ב) יוכל (ל), (ב) נתכלה בעפר. 15. (ל), (ב) נראה מהם
שורש. 19. (רא) ואל יעלה. 21. (רא) ויכנה מהיסוד (רא), (ל), (ב)
שיקום ויכנה מהיסוד. 22. (ס) כי עצם אחד (ס), (ל), (ב) מתכלה.
23. (ב) ואינו נרסק. 24. (א) כי הוא כפטיש (ל) שהוא מאד
כפטיש (ס) הוא דפק מאד כפטיש. 25. (א) שעל דבר שורש דבר של
מעלה.

1. יחזקאל: לז, יב ; שם: לז, יד
2. תהלים: קד, כט
3. תהלים: קד, ל
4. דניאל: יב, כ
6. דברים: לב, לט
12. יחזקאל: לז, א
16. בראשית: כ, ז ; שם: כ, יז
24. בראשית: רבה: ל ; שם: כו ; ויקרא: רבה: יח, א
מדרש קהלת: יב, ה ; זוהר א': קלז/א ; שם: סט/א
זוהר ב': כח/כ ; ירושלמי: נזיר ז, נו ; ויקרא: רבה: ד
אבות דרבי נתן: לב, צב

[דף כט/א]

1. ועל כן אין מברכין על שלחן ריקם כמו שנבאר בע"ה ואמרו מעשה היה על אדם שרצה לנסות תקפו והקיש עליו במרזב ונשכרו כל הכלים וכו' לא נעשה רושם כלל ועל זה העצם עתיד הקב"ה לבנות בנין הגוף ולהחזירו לבניינו הראשון 5. והנה הורונו ז"ל ואמ' כי לאחר [שבעים שנה] שנפטר האדם לכית עולמו שדרתו של אדם נעשה נחש והני מילי דלא כרע כמודים עכשיו יש לדעת מהו הענין הזה חדע לך שכבר אמ' חז"ל שאין מברכין על שלחן ריקן ואין דבר של מעלה חל שלא על שום דבר ולא על דבר ריקם וראיה לזה ענין מה שצוה
10. אלישע לעשות לאשתו של עובדיהו ומה אמ' לה אלישע הגידי לי מה יש לך בבית דהא אין דבר של מעלה חל על שלחן ריקם ותאמר אין לשפחתך כל בכית כי אם אסור שמן אמר לה תנוח דעתך שהנחת דעתי הואיל ויש לך על מה שישרה דבר של מעלה להורות 15. שאם אין יסוד מלמטה אין עושה בנין הקב"ה כענין זה בנין האדם אינו זולתי אלא על דבר להיותו שורש בתחלה והקב"ה משאיר באדם זה העצם להיותו הבנין עליו והוא עצם השדרה וכשאין האדם כורע כמודים להורות על אמתת אמונת הוית כוראו מאותו השורש נעשה [בריה אחת מקוללת שהיא]
20. בריאה שאין לה רפואה לעולם ולעולמי עולמים שהנחש עומד הוא תמיד בקללתו וכאשר מאותו העצם נעשית בריה כזאת אינו חוזר הקב"ה ומהפכה לבריה אחרת [ולעולם לא יקום ולא יבנה ולא יהיה אדם עוד עם יושבי חלד] ועל כל פנים מאותו עצם יבנה הגוף בנין הגוף מאותו העצם היאך אמרו ז"ל שעתיד הקב"ה להוריד טל מאור של 25. מעלה ויכנס למטה בתוך העפר ויגיע לאותו העצם

1. (ל), (ס), (ב) כאשר נפרש בע"ה. 2. (ב) על אדם אחד | (פכ) במרזב. 5. (א) [שבעים שנה] חסר | (ל) לאחר שנה שנפטר. 9. (פא), (ס), (ב) זולתי על שום | (ס), (ב) על אשתו של עובדיהו דכתי' ואשה אחת מנשי בני הנביאים זכו'. 14. (ב) שירצה שישרה | (ב) לה להיות. 16. (ב) שורש כבתחלה. 19. (פכ), (ל), (ב) מקולקלת | (א) [בריה וכו'] חסר. 21. (ל) בקלקלתו. 22. (פא) יושבי חלד | (א) [ולעולם וכו'] חסר. 23. (ב) אם כן בניין הגוף. 25. (ס) ויגיע לתוך העצם.

6. גלקוט: חוקת יחשוד
10-11. מלכים ב': ד, ב
12. שם
19. תהלים: מט, ב
24. פרקי דרבי אליעזר: לד
תנא דבי אליהו רבה: ה

[דף כט/כ]

1. ומחרטב ונעשה כעיסה זו בתוך העפר כאשר כעיסה ויתפשט לכאן ולכאן [וימתחו] מתוכו כל האיברים ובידים ועצמות ובשר ואור מלמעלה ומתגלגלים הגופות מתחת העפר בגלגול עד ארץ ישראל ושם יקבלו רוחותם מפני שהיא ארץ קדושה וטהורה שנ' הנני פותח את קברותיכם והעלותי אתכם מקברותכם עמי והכאתי אתכם אל אדמתכם ואחר כן ונתתי רוחי בכם וחייתם להורות שהמתים שכחוזה לארץ אין מקבלין נשמתן זולתי בארץ ישראל בלבד שעכשיו שהנשמה היא בסוד המעלה ההיא לא תרד זולתי במקום קדושה כדי להיות הכל זך ונקי וקדוש המתים שבארץ ישראל לא יתגלגלו ממקומם אלא במקומם תרד רוחם ותכנס בהם ויחיו סוד תחיית המתים ר' יהושע בן מנסיא אומ' שעמיד הקב"ה
15. להחיות בתחלה ישיני חברון שנ' יחיו מתיך אלו ישיני חברון אדם הראשון ואברהם יצחק ויעקב וזוגותיהם עמהם ואחר כך חוזר הקב"ה [ומטהר] ארץ ישראל מנבלות וטומאות הגויים ומנערם מתוכה כאדם המנער טליחו מלכלוכו שנ' לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה ואזי יקים אותם זרע הקדש הנקברים כתוכה שלא קבלו מיתתם על יד המלאך המשחית כי אין שלטונו בארץ החיים ולעולם אין רוח טומאה שורה בארץ ישראל ועל סבה זו כתי' קבור תקברנו כיום ההוא כי קללת אלהים חלוי ולא תטמא אדמתך שהרי אין טומאה שורה בארץ ולא נכנס שם תחת
- 25.

1. (רא), (פא), (פב) העפר כשאור שכעסה | (מב) אשר כעיסה | (ל) כשאור כעיסה | (ב) כשאור כעשה. 2. (רא) ויתפשטו | (א) וימתקו | (ס) וימתחו מתוח. 5. (ס) הנה אנכי פותח | (ב) הנה אני פותח. 9. (ל), (ב) המעלה העליונה. 13. (פב), (מב), (ג) סדר תחיית המתים. 17. (א) ומטר. 18. (ב) טומאות הכותיים. 21. (ל), (ב) על סבת מלאך. 24. (ל) כיום ההוא דלא תטמא את אדמתך | (ב) את אדמתך. 25. (ב), (ס) ולא נכנסת שם.

1. (וכל הדף) עיין: זוהר א': סט/א-סט/ב ; זוהר ב': כח/א-כח/ב
4. בראשית רבה: צו, ז ; תנחומא: ויחי, ג
5. יחזקאל: לז, יב
7. יחזקאל: לז, יד
15. עיין בספר יד יוסף (בראשית: כג, ט) וספר אבקת רוכל: ב, ה ישעיה: כו, יט ערובין: נג/א
16. ילקוט: תהלים, תתפח
17. יחזקאל: לח, ג
19. דברים: כא, כג
23. שם
- 24.

[דף ל/א]

1. רשות אחר ולפיכך [המתים שבארץ ישראל ברשות המקום ולא ברשות אחר נכלתי יקומו אל המתים] שבחוצה לארץ [ישראל] ר' שמעון אמ' לאו הכי אלא יחיו מתיר [אלו] המתים שבארץ ישראל
- שנ' בהם תחייה נכלתי יקומו אל המתים שבחוצה ישראל בהם קימה ולא תחייה לפי שאין מקבלין תחייה אלא בארץ ישראל
5. הקיצו ורננו שוכני עפר אלו ישיני חכרון שהם אינם מתים אלא ישיני עפר כמי ששוכן במקום אחד ולאחר זמן יוצא משם ולפיכך אין בהם לא קימה ולא תחייה אלא הקיצו כמי שהוא ישן ומקיץ משנתו ועל דא קרינן להו ישיני חכרון [ולא מחי חכרון] ולפיכך אמרו הקיצו וארץ רפאים תפיל תפלוט אלו מחי גוים
10. [שבארץ] תפלוט תפלוט הטומאה ממנה תפיל אותם לכאר שחח [שלא יקומו] ולא יעמדו כדין לעולם מפני שטמאו ארצו של הקב"ה כתוב הכא רפאים תפיל וכתו' התם רפאים כל יקומו וכתחלה יחיו מחי ארץ ישראל ויקדימו לכל שאר המתים שבעולם ולפיכך הנקבר בארץ ישראל יקום
15. כתחלה לתחיית המתים וכמה ענינים גדולים הורונו ז"ל על מי שנקבר בארץ ישראל שיקום הוא תחלה לתחיית המתים וכלבד שתצא נפשו לשם בעת שמת יהיה דר בה וחוצ' מכל הענינים הגדולים והרמים [שיזכה] לנפשו ולגופו הדר בארץ והנקבר לשם הרי התועלת
20. הגדולה שיקדים לתחיית המתים לשאר המתים שבחוצה לארץ והורונו זה רז"ל ועדיין הדברים כמחלוקת בין החכמים כמה זמן יהיה בין תחייה לתחייה והדברים הם סתומים בדבריהם וכלם נכונים למכין וישרים למוצאי דעת ואין ראוי להשיב על דבריהם ואחר כך [יקיצו] ישיני חכרון ואם
25. תאמר מפני מה הם [אינם] נקדמים לשאר כל בני עולם כפי אשר

1. (א) ולפיכך במתים שבחוצה לארץ אין הכי לא ר' שמעון וכו'.
2. (א) [אלו] חסר. 6. (ס) שוכני עפר. 8. (ג) ישן ויקיץ| (ב) קרינן להון| (א) [ולא וכו'] חסר. 9. (ב) מחי כותיים. 10. (א) שבחוצה לארץ. 11. (א) [לא יקומו] חסר. 12. (ג) ארץ רפאים. 16. (רא), (פא), (מא), (ל), (ב) מי שזכה להקבר בארץ ישראל כפי אשר התעוררו. 17. (פא) נשמתו. 18. (מא) וחוצ' מכל העליונים| (א) יקים. 25. (א) [אינם] חסר| (ל), (ב) אינה מקדים להקץ אותם שהם כתוך המערה.

עיי' גם בהארות של דף כט/א

- תאור תחיית המתים דומה לאותו הביאור שנמצא במדרש הנעלם:
 זוהר א': קיב/א - קיב/כ ; שם: קטז/א ; שם: קלז/א ; שם:
 קלא/א ; שם: קפא/ב ; שם: קנא/ב
 2. זוהר א': קכט/א (מדרש הנעלם)
 2, 3, 5, 6, 9, 12. ישעיה: כו, יד ; שם: כו, יט
 12. ישעיה: כו, יד
 13. ישעיה: כו, יט
 16. כתובות: קיא/א
 21. מדרש תנאים: נח

[דף ל/ב]

1. הקדימו שנתן בתוך המערה שהרי אדם הראשון
נקבר שם תחלה [ואברהם יצחק ויעקב קודם המתים שבארץ]

אלא כדי שיקיצו ויתעוררו

על שמחה בראות בנייהם בקברם והארץ מלאה מכמה

צדיקים וחסידים הנקברים בארץ ישראל ועל כן ירננו

5. כענין שעשה הק"ה לאדם הראשון שלא הביאו לעולם אלא על

עולם מלא כך הקב"ה יחיה מתים שבארץ ישראל ואמרו

ז"ל בת קול יתפוצץ במערה ויאמר הקיצו ורננו שוכני עפר

לבא על ארץ מלאה ובניהם יראו וישמחו וירננו על רוב שלום

עולם מלא בשמחה ואמ' ר' אלעזר אפי' המתים שבחוצה לארץ

10. יחיו ויקומו תחלה ואחר [כך יקיצו] ישיני חכרון

לראות כל העולם

כלו בשמחה ברוב אונים ואמיץ כח איש לא נעדר והרבה

מפושעי ישראל יקומו באותו זמן שהם פושעי ישראל בגופן

בגון קרקפתא דלא מנח תפילין מעולם ואותן הרשעים

מפריצי עמנו [שבזו] וקלקלו התורה ומתו בלא תשובה ולא הניחו

15. שורש בעולם שיכפר עליהם ואותם המלויים ברכיה

לישראל והרבה כמותם כשיתגלגלו ויצאו לארץ ישראל לקבל

נשמתן הם לא יחיו ולא יעמדו כדין ואמרו שהארץ תנערם

ממנה ואע"פ שמתו בארץ ונקברו בארץ הואיל

ומתו בלא תשובה שאין לך דבר שעומד בפני התשובה

20. והרבה מהם שהרהרו בתשובה ומתו ולא יכלו

לשוב יקבלו עונשם הב"ה מחיה אותם ונותן כהם רוח

והיו לחרפות ולדראון עולם עד שישוכו אל יוצרם בתשובה

שלימה ועליהם אמר הכתו' ורבים מישני אדמת עפר יקיצו

אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם אכל

25. כל ישראל בחזקת בעלי תשובה הם חוץ מן הפריצים

2. (ל) נקבר לשם | (א) והאבות. 3. (ל) כיניהם שעלו מקבריהם |

(ב) בשמחה | (ב) קמו מקברם. 4. (פא) ועל כן ירוננו. 6. (ל),

(ס), (ב) יחיה המתים. 9. (ב) ושמחה בעולם ואמ'. 10. (א) כן

יקיצו | חסר. 11. (ב) ואמרו הרבה. 14. (ב) מכני עמנו | (א)

שבאו. 18. (ל) אותם ממנה. 19. (ל) שעומד במקום התשובה |

(ב) לפני התשובה. 22. (ס) ויהיו לחרפות.

2. פרקי דרבי אליעזר: כ ; זוהר א' : נו/ב

19. ברכות: לד/ב ; ירושלמי: פאה א, א

23-24. דניאל: יב, ב

[דף לא/א]

1. ועזי פנים שכל דור ודור שמקשין עורף אפילו בשעה מיתחתם וכל העולם יקומו ויעמדו לדין חוץ מאנשי דור המבול ודור הפלגה ואנשי סדום דור המדבר יש להם חלק לעולם הבא ויעמדו בדין ויחיו לתחיית המתים וראשיהם עליהם מלמעלה
5. משה ואהרן וכל המתים בקברם וכל הגוים עתידין לקום ולעמוד בדין והשם כרוך הוא ינקם מהם נקמת עולמים על כל הרעות שעשו לישראל ודוקא המתים שבחוצה לארץ אבל אותם שמתו בארץ ישראל אין להם תקומה שנ' רפאים כל יקומו כמו שאמרתי וכל הדברים האלה כתובים וסתומים ומפוזרים כמדורשי רז"ל שידעו העניינים נפזרים אחת הנה ואחת הנה יש מן החכמים העושים מלאכת הקדש התעוררו על העניינים האלו והורו שכל זה יהיה כזה האלף השישי והורונו על העניינים שאמרו שיחא אלפי [שני] הוי עלמא
15. וחד חריב והשביעית הוא שמטה ליי' וכל העולם כלו שבת ליי' ויש בני אדם החושכים כאמרם ז"ל [שאמרו] וחד חריב שכל העולם יחרב ואין איש ואין אדם [ואין דבר] כעולם זולתי הוא ית' כאמרו ונשגב יי' לכדו ביום ההוא [וזוהו האלף השביעי שהוא יום שבת ליי' ועליו נאמר לא יום ולא לילה] יש לדעת כי זה הענין הוא שוד גדול למכין והנביאים לא התנבאו אלא עד ימות המשיח ומשם והלאה לא היה נביא שנבא שום דבר זולתי על אותו היום שהוא שמטה כאמרו והיה יום אחד הוא יודע ליי' לא יום ולא לילה וזהו אלף השביעי שהוא יום שבת ליי' ועליו נאמר לא יום ולא לילה ככל מעשה בראשית נאמ' ככל יום ויום ויום ולילה [דכתיב] ויהי ערב

5. (ב) וכל המתים עתידין. 7. (פא) נקמת עולם. 9. (פא), (ל), (ס), (ב) כמו שאמרונו. 11. (ל), (ס), (ב) שידעו הדברים | (פא), (פב) שידעו הדברים ופזרו אותם. 13. (פא), (ג) שכל זה הוא סוד באלף. 14. (א) [שני] חסר. 16. (ל) ויש כבני אדם | (א) [שאמרו] חסר | (פא) הרוכ. 17. (א) [ואין דבר] חסר. 18. (ל), (ס), (ב) כענין אמרו | (א) [וזוהו וכו'] חסר. 19. (ב) סוד גדול ומפלא. 20. (פא), (ג) נתנבאו | (ב) אלא על ימות המשיח. 22. (ס) ידוע ליי' | (ל) וזהו האלף. 23. (ס) השביעי. 24. (א) [דכתיב] חסר.

2. פרקי דרבי אליעזר: לד ; זכחים: קיב/א - קיב/ב
3. תנחומא: ד, עח ; ברכות: לב/א
9. ישעיה: כו, יד
15. דברים: טו, ב
16. ראש השנה: לא/א ; סנהדרין: צז/א
אבות דרבי נתן: א, קג/ב
18. תהלים: קמח, יג ; זכריה: יד, ז
22. זכריה: יד, ז
23. בראשית: א, ג

[דף לא/ב]

1. ויהי בקר וכשכת לא נאמ' לא ערב ולא בקר ועל זה נאמ' והיה יום אחד יודע ליי' אותו היום שאין בו יום ולא לילה וסוד סתרי החכמה מחייבת בבלוי מעט מן הנסתרות הללו כי אותה המדרגה [הנקראת] שכת היא
 5. תלקוט נפשות התענוגים באותו האלף [השביעי] כי באלף הששי יכלו כל הנשמות שבגוף ויום השביעיית תשלום זו המדרגה ותעלה ללקוט נפשות [התענוגים] אשר לא לקטה בזמן הגלות כי מן השפע שהיה בה קודם זמן הגלות היא מפרנסת היום לכניה שבזמן הגלות אינה לוקטת שפע ואינה מתחברת מלמעלה שכבר נשבע הכ"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שיכנסו ישראל בירושלים של מטה כאמרו בקרבך קדוש ולא אבא בעיר וכשיכלו כל הנשמות בן דוד בא דאז יהיו ימי המשיח אמרו ז"ל בפרק חלק אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות
 15. שבגוף בתחיית המתים תשובן אל חיק כל אחד [ואחד] ותשאר המדרגה ההיא בלי נשמות לתת לנולדים והרמז הוא על זו המדרגה כמה שאמרו ז"ל וחד חריב שנשאר חרוב בלא נפשות כי זאת מדרגת אלף שביעי נקראת וששה קנים יוצאים מצדיה סוד [ששת] אלפים שנה והשביעיית הוא
 20. שכת ליי' ללקוט נפשות התענוגים לתת לעמו ישראל כנגד [זה ששת]
- אלפים שנה למטה וחד חריב הוא האלף השביעיית שישאר העולם בלא תולדות עד שתחפץ המדרגה ההיא כחבור של מעלה ותלקוט נפשות לתת ואזי יהיה עולם חדש להיות תולדות בעולם בלתי ערעור יצר הרע

-
4. (א) הנראת. 5. (א) השביעיית. 6. (ס) כלו כל. 7. (א) ההתענוגים | (פא) את אשר לקטה. 8. (ל) שהיה לה. 9. (ס) לכינה שכל זמן הגלות. 10. (פא) כחבור מעלה | (פב) אינה מתחברת מעלה | (ג) מתחברת בחירוב מעלה. 12. (פא), (מא) של מעלה. 15. (ל), (ס) (תשובנה נשמתן) | (א) [ואחד] חסר. 16. (פא), (מא), (ל), (ס) בלא נשמות. 18. (ס) שכת וששה. 19. (א) [ששת] חסר. 20. (א) [זה ששת] חסר.

-
1. כראשית: א, ג
 2. זכריה: יד, ז
 - 11-12. תענית: ה/א
 13. יבמות: סב/א ; חנוך כ' : כג, יד ; שם: נח, ה
 - וזהר כ' : צו/ב
 14. עבודה זרה: ה/א
 16. ראש השנה: לא/א ; סנהדרין: צז/א
 - אבות דרבי נתן: א, קג/ב
 19. שמות: כה, לב ; שם: לז, יח
 20. דברים: טו, ב

[דף לב/א]

1. שאם תאמר קודם זה יעשה תולדות בעולם אי אפשר מפני שני דברים א' כי כטול יצר הרע יהיה לתחיית המתים שנ' כלע המות לנצח ואומ' והסירותי את לב האבן מבשרכם ב' כי אין נשמות באותו הגוף שכבר כלו קודם בא המשיח ועל כן אין תולדות בעולם על אשר בא אלף [השביעי] ללקוט רוחות ונשמות ואל ישיאך לבך בדברי הכלים אחרים כדעות אחרות לומ' שהעולם יחרב וימותו [כלם] באותו אלף [שביעי] והאדמה תשאה שממה ולאחר האלף [השביעי] יחיה הקב"ה בני אדם כמתחלה עד שקראו לפי דעתם תחיית המתים האחרונה חלילה חלילה להיות המשכילים יודעי חן כדעה הזאת שאפי' לדבריהם כל הטוב העתיד המיעד לישראל בארץ הששי הוא ויבא המשיח קודם חורבן שביעית ויבנה בית המקדש [ויחיו] המתים אם כן לדבריהם מעט קט תהיה השמחה והשלום כרגע הואיל וימותו 15. מיד ומה תועלת בסובלנו הרעות והצרות בגלות הזה וכמה שמדות וכמה מצוקות משונות זו מזו על הכטחת ימי המשיח וכל אותן הנבואות שנבאו הנביאים הואיל ויחרבו וימותו [כמתחלה] מיד והטוב לא ימצא אלא כרגע טוב חשוב אליך ואל דעתך על ענין גלות 20. בכל [שגלו ישראל מארצם לבלל] ע' שנה ולאחר כן כשעלו לא עלו משם אותם המיוחסים [וראשי עם קדש זולתי מעט מזער וכל יתר דלת עם עלו אותם המיוחסים שלא עלו] אמרו הואיל ובית המקדש עתיד ליחרב כמתחלה ולא יהיה קיים טוב לנו להשאר כאן מאי דרוש פשטתי את כתנתי איככה אלכשנה רחצתי את רגלי וכו' וכל שכן הגלות [החל הזה שהוא ארוך] כאשר עינינו רואות וישראל סובלים כמה צרות ומצוקות 25.

-
4. (ס), (ב) שכבר נכלו. 5. (א) שביעית. 7. (א) כל חי. 8. (א) שביעית | (ב) תשאר שממה. 9. (א) שביעית | (ב) ככתחילה. 10. (ל) חס וחלילה. 13. (א) ויחיה. 16. (פא), (פב), (ל), (ג), (ס) וכמה רעות משונות | (ב) שמד ורעות משונות. 17. (ב) אותם החשובות שנבאו. 18. (א) [כמתחלה] חסר. 19. (ב) ועל דעתך. 20. (א) [שגלו וכו'] חסר. 21. (פא) מעט מצער | (ס) מעט מאוד | (א) [וראשי וכו'] חסר. 21-22. (ס) מקדש חריב כמתחלה ולא. 22. (ב) להשאר הנה. 24. (א) הארוך הזה. 25. (פא), (ל), (ס), (ב) סובלים הרעות והצרות הגדולות.
-

3. ישעיה: כה, ח ; יחזקאל: לו, כו

8. ישעיה: ו, יא

21. ישעיה: י, כה

23. שיר השירים: ה, ג

[דף לב/כ]

1. ורעות קשות וגדולות על אותן ההכטחות הידועות והעמידות לנו והואיל והטוב יהיה כרגע הלא טוב להשאר בתוך הגלות אלא חלילה חלילה מן הדעת ההיא כי זו ההכטחה הגדולה המפורסמת ככל התורה וככל העולם 5. להיות שמחה הב"ה עם בניו דכתי' 'שמח יי' במעשיו שמחה גדולה וארוכה וכל אותן ההכטחות שהכטיחנו בתורתו אזי תהיינה לעולם ועד כמו שנכתב בתורה הגלות כך תתארך השמחה והטובה אלף אלפים ורכוא [רכוון] אכל עכשיו בזמן הזה שעדיין לא כלו הנשמות 10. שבגוף [והרוח הזאת אינה מתקיימת בגוף] על סבה יצר הרע מהיום שנגזרה בזירה שנ' לא ידון רוחי באדם [לעולם] כון שיכלו הנשמות קודם בא המשיח אותן הנשמות החוזרות אל מקומם לתחיית המתים תהיה להם קיום כמו שאמרנו והואיל ואותו גוף כלי הנשמות ממנו מאין יבאו רוחות לעשות תולדות 15. לזה העולם שהרי אין שם אדם כי כבר הוא חרוב אז יעלה לרצון ללקוט רוחות חדשות של קיום להתקיים בגוף להוריד משם והלאה לזה העולם ועל זה כתי' ורוח חדשה אתן בקרבכם ואזי תתקיים באותו הרוח נבואת הנביא שאמ' כי הנער בן מאה שנה ימות והחוטא בן מאה 20. שנה יקולל [עוד ישבו זקנים וזקנות בשערי ירושלים וגו'] כל אלו ההכטחות ועוד הרבה תתקיימנה וזהו האמת בלי חשש וספק ובמה שרמזתי לך תבין כל הענין ואין הוא כפי החושבים מחשבות מדעתם עד אשר אומרים בפרוה דעתם כאויר כי לאחר תחיית המתים האחרונה אין שם לא פריה ולא 25. רביה אלא יהיו כמלאכי השרת ומצאו פסוק שאומ' והיה

1. (ג) רעות והצרות הגדולות. 2. (ל) הלא הטוב לישראל. 3. (ב) הדעות | (פא), (ל), (ב) כי זאת. 7. (ב) בעולם. 8. (א) ורכוא רכבן | (ל) רכון. 9. (ס) עכשיו עדיין כרמז שעדיין לא נכלו. 10. (א) [והרוח וכו'] חסר. 11. (א) [לעולם] חסר. 14. (ב) הרוחות. 15. (ס) כזה העולם | (ל) חרוב ואל | (ב) חרוב אלא. 18. (ב) נבואת הנביא. 20. (א) [עוד ישבו וכו'] חסר. 21. (ל) זהו האמת וכמו שרמזתי לך. 52. (ב) אלא יהיה.

5. תהלים: קד, לא
- 9-10. עבודה זרה: ה/א
11. בראשית: ו, ג
- 17-18. יחזקאל: לו, כו
19. ישעיה: סה, כ
20. זכריה: ח, ד

[דף לג/א]

1. הנשאר בציון והנוחר בירושלים קדוש יאמר לו חס וחלילה כי הענין הנכון כזה הפסוק כהיות בני אדם היום בסכנת יצר הרע המפתה לכני אדם לחטא לפני הבורא ית' ומחלכלים כחטאם ומתרחקים 5. מקדושתו של מקום כאשר צוה לזרע הקדש כדכ' והתקדשתם והייתם קדושים עד אשר המה רחוקים מן הקדושה ומתקרבים אל הטומאה לטמא עצמם אבל בזמן ההוא שאין המקטרג נמצא ואין מי שיפתה אותם כלם יהיו קדושים ובתוכם 10. יי' והנשאר בציון והנוחר בירושלים קדוש יאמר לו כי יתקרב אל הקדושה ודכקו כמלכם שנ' ואתם הדבקים ביי' אלהיכם מה הקב"ה קדוש אף הם גם כן כולם קדושים ואזי יהיה יי' אחד ושמו אחד ודי כזה לכל משכיל להוסיף לקח ונכון תחבולות יקנה 15. והואיל והיינו בביאור זה יש לנו לפרש על אומות העולם אשר סבתם מצד הטומאה ומצד אותו רוח הטומאה חלקם ויעבירו הקב"ה מן העולם שנ' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ אם כן לא יהיו מצויין אומות העולם בכל העולם ואם אומות 20. העולם לא יהיו מצויין אי זו ממשלה תהיה ביד מלך המשיח והלא כתי' מלכי תרשיש ואיים מנחה ישיבו [מלכי שבא וסכא אשכר יקריבו] וישתכחו (!) לו כל מלכים כי הגוי והממלכה אשר לא יעבדוך יאבדו והיו מלכים אמניך ושרותיהם מניקותך וכו' אם כן הרי שרוח הטומאה לא יהיה נכער מן העולם 25. ואם נכער אין אומות העולם מצויין וצריך אתה לדעת

1. (ב) יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלים חס וחלילה. 2. (ל), (ג), (ס) בהיות בני העולם. 10. (ג) הנוחר בציון והנשאר בירושלים. 11. (ל), (ב) ויבדקו להם. 12. (ב) אף אתם. 14. (פא) יוסיף לקח. 15. (ל), (ג), (ס) על ענין אומות. 17. (ל), (ס) הטומאה ואם רוח הטומאה יעביר. 20. (פכ), (ל), (ס) מה ממשלה תהיה למלך. 21. (א) [מלכי שבא וכו'] חסר. 25. (פא) מצואין צריך לדעת.

1. ישעיה: ד, ג
6. ויקרא: יא, מד ; שם: כ, ז
10. ישעיה: ד, ג
12. דברים: ד, ד
13. זכריה: יד, ט
18. זכריה: יג, ב
21. תהלים: עב, י
22. תהלים: עב, יא
- 22-23. ישעיה: ס, יב
23. ישעיה: מט, כב

[דף לג/ב]

1. [הענין] על בוריו יש לך לדעת באמת ועל הנכון הדברים הם קיימים כי על כל פנים אומות העולם אין מתבטלין מן הארץ והרי לך בהבטחות שהבטיח הקב"ה למלך המשיח לשלוח לו מנחה כל עמי הארץ והמלכים 5. שנ' ובני נכר אכריכם וכורמיכם ואומות העולם יהיו קיימין באותו הזמן ועל אשר אמרת שאם יהיו קיימין באותו הזמן אין רוח טומאה [מתעבר] מן העולם חדע לך כי רוח הטומאה יעביר אותו הקב"ה מן העולם ויכולע מן העולם 10. והגויים חרוב יחרבו מאותה הסבה ולא יהיו [דבקים באותו] הצד ויש להאמין באמת כי הואיל ויהיו מוכרחים לעבודת מלך המשיח והוא לא יקיים אמונת ע"ז בעולם שאלו הוא לא יכריח ע"ז מן העולם אזי נחשב הוא כאלו מקיימה הואיל והרשות בידו להכריחה כענין 15. שלמה המלך כשלא הכריח ע"ז מנשיו העלה עליו הכתו' כאלו הוא עובד ע"ז שנ' וילך שלמה אחרי מלכס ואומ' ויעש שלמה הרע ואומ' כן על הרע שהיו עושות נשיו וחס ושלום בכך משיח יי' שהוא יעשה [דבר] זה כי היה יודע באמת שאין ממשות בע"ז כלל כל שכן חכם כמוהו אלא על שלא מיחה ביד נשיו העלה עליו הכתו' 20. כאלו הוא עשה מה שהן עושות כל שכן מלך המשיח שכל בני העולם יהיו [כפופים] תחת ידו ותחת רשותו שהוא לא ימחה בידם אלא מאחר שהקב"ה יעביר רוח הטומאה מן העולם יחזרו כל הגוים להכנס בכריח הקדש ואז עבדו הכו' ית' לכדו אותו שיעמדו בדין 25. [המקום] כדאיתה כגמ' ע"ז והנשארים ישמעו וייראו

1. (א) [הענין] חסר. 4. (א) עמי גדולי הארץ | (ל), (ס) וכל המלכים. 7. (פא), (פכ), (מב), (ג) רוח הטומאה | (א) מתעבר | (פכ), (ס) מתעכרת. 9. (פא), (ל) מן הארץ. 10. (א) יהיו דברים באות הצד. 13. (ל) שאם הוא. 15. (פא), (ס) עד שלא הכריח. 18. (א) [דבר] חסר | (ג) דבר זה כי הוא היה יודע. 21. (א) כפופים | (פא), (פכ), (ל), (ס) כל העולם יהיה כפוף. 23. (פא), (ג) כל האומות | (ל), (ס) כל העולם. 24. (פא), (כ), (מא), (מב), (ל), (ג) זולתי אותם. 25. (א) במקום.

5. ישעיה: סא, ה

13. עיין בספר שקל הקדש דף כז

16. מלכים א': יא, ה

17. מלכים א': יא, ו

25. עבודה זרה: ג/ב

[דף לד/א]

1. ולא יוסיפו לעשות עוד כדבר הרע הזה שלא להכנס
בברית הקדש ואזי יעבדו למלך המשיח ויהו תחת
ידו ורשותו כאשר מצינו בבית שני כאשר היו כובשים [עמים]
משאר אומות היו מולים בשר ערלתם והיו עבדים
5. להם כל ימיהם המלכים ושאר אומות
וכל אפסי ארץ יהיו נכנסים
בברית הקדש וישכו בארצם ויהיו עבדים מוכרחים
למלך המשיח ולכל ישראל ולפיכך בדרך זה אומות
העולם לא יתבטלו ורוח הטומאה תבטל על כל פנים
10. והרי לך הענין מפורש ברמז מועט ודי למשכיל.
זה שער הוא חלק יסוד [דת] קיום האמונה
על חלק ציצית ותפלין בסודם
ותכונתם על רמז מועט כלי אריכות והרמז מוכן
למשכיל למצוא חפץ עליון ולא אאריך בדברים
15. אלא ארמוז ברמזים והמשכילים יזהירו כזוהר
הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד. סוד
הציצית ענין הציצית צוה השם ית' לזרע הקדש
כדי להיותנו עבדיו נרשמים בין כל העמים ונתן
לנו סוד מצותיו ועטרנו בהם לטוב לנו כל הימים
20. לזכותנו בסוד העולם הבא וכל המצות שנתן הקב"ה לישראל
כדי להנחילם יש שנ' להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם
אמלא הציצית כבר אמרו ז"ל סוד מצותיו ועשייתו על
כן אין לנו להאריך בזה אבל צוה ה' יתב' יתע'
לזרע הקדש להתלבש בו בד' כנפים והחוטין והתכלת
25. הכל לענין ידוע כי סוד ענין הציצית הוא כדי לזכור

2. (מא), (מב), (ל), (ס) מתחת. 3. (א) [עמים] חסר | (ס) כובשי
עמים. 4. (רא) היו נמולים. 10. (רא) ודי למשכיל יי' | (מא)
למשכיל. חזק הכותב אמיץ הקורא אכים | (פב) למשכיל. בריך
רחמנא בסייך. 11. (רא) החלק השישי ציצית ותפלין בסוד
ותכונתם | (רב) זה שער חלק יסוד דת קיום האמונה על חלק ציצית
ותפלין בסודם ותכונתם וסוד ענין שבת ויום טוב וענין ראש
השנה סוכה לולב מילה כלאים חליצה יבום כשר בחלב ויוקים
בקטילה ותכונתם על רמז | (פא) חלק ציצית ותפלין בסוד | (פב)
זה שער חלק יסוד דת קיום האמונה על חלק ציצית ותפלין |
(מא) = (רב) | (מב) זה שער חלק יסודות קיום האמונה | (ל) זה
שער חלון יסוד דת קיום האמונה על חלק ציצית ותפלין בסודם
ותכונתם וסוד ענין שבת ויום טוב וענין ראש השנה סוכה
לולב מילה כלאים חליצה יבום כשר בחלב ויוקים קטילה ותכונתם
על רמז | (ג) חלק ציצית ותפלין בסודם | (ס) זה שער יש בו חלק
יסודות הדת וקיום האמונה. 13. (ס) בלא אריכות. 20. (ס), (ל)
בסוד עולם הזה. 21. (ב) יש כאמרו.

15-16. דניאל: יב, ג

17. במדבר: טו, לז-מא

21. משלי: ח, כא

- [דף לד/ב]
1. [אותו] במדותיו העליונות ושהוא ית' ויתע' יושב על כסא על מזוזות היכל הקדש והחוטין תלויין בו וסוד התכלת בתוכם. והחוטין הם ל"ב [חוטין על סוד] ידוע כמניין הנתיבות הנשפעות מזוהר החכמה העליונה ושהכסא התנשא ובכסא המתנשא החכמה כלולה מתוכם ונשפעת מסודותם וכי יורשת שפע כלם ירושת עולמים וסוד הכסא הוא רשום בחוץ התכלת הדומה לים וגוון שלו עולה עד למעלה עד [מקומו] כאמרם ז"ל תכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד ושם עומד הגוון על מכונו ועל סוד ענינו ומשם יתפשט הענפים למטה הנאחזים בסככי היער [בסוד] התכלת ועל כן זה המקום נחתם כל"ב נתיבות כאשר הם חקוקים למעלה בסוד מחשבה רצויים וכמאמר הם תלויים ואמנם כי אע"פ בסוד כן התכלת הוא רמז על הכסא המתנשא בסתרי התורה יש דבר אחר עמוק נכון למוצאי דעת כי סוד התכלת הוא כסא לכסא דוד הכלולה והיא [סוד] מדת הדגן המכלה [יורד ועולה] ועל סוד תכלית עומד במשמרתו כאשר היתה באמנה אחרו ועל ענין זה חכמים ז"ל [אמרו] כל הגוונים יפים לחלום חוץ מן התכלת על כי סודו ותכונתו עומד לכלות אויבי השם ית' ויתע' והעוברים על דתו והיא סוד הרצועה הידועה להזהר האדם [מאימת המלך ולראות אותו ולזכור שלא יחטא האדם] [לכוראו] ואם לאו הרי הרצועה מוכנת להכות וזהו סוד אמרו וראיתם אותו וזכרתם [את כל מצות יי' כענין אמרו] זה והיה

1. (א) [אותו] חסר | (פא), (ב) על הכסא. 2. (רא), (פא), (ל), (ב) תלויין בתוכם. 3. (א) ל"ב על ענין. 4. (ב) וכו' הכסא | (פא) וכי הכסא. 5. (ג) והכסא | (ג) כלולה מכולם. 6. (ב) נשפעת מתוכם ומסודותם. 7. (ל) כעניין התכלת. 8. (א) מקומות. 11. (א) היער בחוט התכלת | (פא) האוחזים. 12. (רא), (רב), (פא), (ל), (ב) המקום חותם נתיבות | (ג) חותם כל"ב נתיבות. 18. (א) [סוד] חסר | (א) עולה וירד | (פב) יורדת ועולה. 20. (ל), (ב) עניין רמז זה | (א) [אמרו] חסר. 21. (ל) לחלום. 22. (פא), (ג) בעוברים על תכונתו | (ל), (ב) על תורתו. 23. (א) להזהר האדם להכיר ולהאמין. 24. (א) כבוראו | (רא), (פא), (ל), (ג), (ב) להלקות. 25. (א) וזכרתם כענין זה והיה.

- 1-2. שמואל א': א, ט
- 8-9. סוטה: יז/א ; מנחות: מג/ב ; חולין: פט/א
20. ברכות: נז/ב
25. במדבר: טו, לט

[דף לה/א]

1. כל הנשור וראה אותו וחי מאן דנכית [ליה] חויא מחבלא דחיל בראות האדם אותו היה נזכר מחטאתו אשר חטא והיה ירא ושכ לכוראו כמו שאמ' והכית ואע"פ שאמרו פירושם רבים על ענין ראש הנחש שהיה להראות את הנס ושנוי הטבע והענין הנכון מה שאמרו בהיות האדם רואה וזוכר כענין זה וראיתם אותו וזכרתם ועשייתם ואם לאו [הרי] הרצועה והאדם צריך להתעטף בראשונה קודם הנחת תפלין בסודותיו ועניניו וסוד הקשרים שהם חמשה בסוד ה' מאות שנה של עץ החיים שהם מהלכו ומתקשרים בסוד הנתיבות ומתפשטים בסוד חמשה חומשי תורתנו שהם בענין זה כלל ענין ידוע מסוד נ' שערי בינה עם יתר הקרואים והכל המזכיר נכונות למוצאי דעת הציצית הוא העול הנותן האדם על צוארו בתחלה כדי לישר מעגל רגליו והוא כסא לעלות התפלין עליו כי הציצית היא מצוה והתפלין היא קדושה והקדושה היא חלה על המצוה לעלמים וכה משפטה כל הימים כי התפלין הם סוד רוכב על כסא ועל כן אנו צריכין להכין כסא למול הרוכב והכסא צריך בתחלה להכין אותה ולסעדה בסוד מהללה לבא הרוכב לאחר כן כס בסודו וישב על כסא כבודו להיות העבודה נכונה וישרה בלב שלם ולעבדו ולעולם נכנסין מן מדרגה קטנה לגדולה ומעלין בקדש ולא מורידין ולעולם מושיבין הקדושה על המצוה כי אין ראוי לבא להכנס
25. מושיבין הקדושה על המצוה כי אין ראוי לבא להכנס

1. (ב) מאן חכית | (א) [ליה] חסר. 4. (ג) פרושים אחרים | (פא), (ל), (ב) פרושים אחרים על ענין להראות | (א) ראש הנחש שהיה - מופיע רק בכתב היד (א) וחסר בכל הנוסחים האחרים. 7. (א) [הרי] חסר. 10. (ב) שהם מכללו. 12. (פא), (ל), (ב) שהם בסוד זה כלל. 15. (רא) מעגלות רגליו. 16. (ל) והתפלין הם. 19. (פא), (ב) סוד הרוכב. 24. (ג) קטנה למדרגה גדולה.

1. כמדבר: כא, ח

3. שם: כא, ט

7. שם: טו, לט

22. תהלים: מז, ט

24. משנה שקלים: ו, ג ; ברכות: כח/א

יומא: יב/א - יג/א

[דף לה/ב]

1. לסוד המעלה העליונה שהיא הקדושה בידיים ריקניות
חלילה חלילה כי על כל פנים יש [לנו] לתקן עצמנו בעול
המצות בתחלה ובזה העול נכנס לשערהעליון
ואין ראוי [לאדם] להכנס בסוד שער העליון
בלתי זה העול וסודו

5. פתחו לי שערי צדק [בתחלה] ולאחר כן אבא
כס אודה יה שהוא סוד שער
העליון ואפי' בסוד הקדושה יש להכנס [בתחלה] מן קדושה

קטנה לגדולה כבר ידענו כי תפלין שבראש הם
העיקר הגדול השרויין על המוח ואמרו
חכמים ז"ל וראו כל עמי הארץ כי שם יי' נקרא עליך
10. ויראו ממך ותניא ר' אליעזר הגדול אמ' אלו תפלין
שבראש ולא הכניסו בכלל תפילין של יד כי אינן
במעלה כמו של ראש המשפיע לשל יד כי סוד תפלה
של יד מקבלת היא משל ראש ונאחזים שניהם
בחכה כחכת זכר ונקבה ומפני

15. שתפלה של יד היא קטנה בקדושה משל ראש אנו
נכנסין בה קודם להיותנו מעלין בקדש ולא מורידין
ומקדושה קטנה לגדולה וסימן זה לאותם החושבים
כי סוד המדרגה האחרונה [למדרגות העליונות]

אנו צריכין לתח באחרונה כמו שהיא אחרונה במדרגות
20. חלילה חלילה מדעת נקל כי על כן האחרונה היא
לנו ראשונה להכנס בהיכל המלך הואיל ואנחנו
נכנסין וכשאנו יוצאין נצא מן הגדולה בתחלה כמו
שאנו עושין כשנחלוץ מתפילין לצאת מן המעלה
העליונה שהם של ראש בתחלה ואחר כן של יד
25. באחרונה ולפיכך הציצית שהיא מצוה בראשונה

2. (א) [לנו] חסר. 4. (א) [לאדם] חסר. 5. (א) [בתחלה] חסר.

6. (א) [בתחלה] חסר. 10. (ל) עליך ותניא. 11. (ל) ולא
הזכירנו | (ב) תפילין שביד. 12. (ל) לפי שתפילין של יד הם
בכלל תפילין של ראש כי של ראש משפיע | (ב) במעלה אחת ורמז
לזה של ראש. 14. (רא), (ב) כחכה בסכת זכר | (רב) בסכה כסכת
זכר. 16. (רא), (ג), (ב) נכנסין בה ומקדימין אותה להיותה. 18.
(א) למדרגה עליונה. 19. (פא) למדרגות. 20. (ל) חס וחלילה.

5. תהלים: קיח, יט

9-10. דברים: כח, י

10. ברכות: ו/א

16. ברכות: כח/א

משנה שקלים: ו, ג

[דף לו/א]

1. ולאחר כך נכנס כקדושה שהיא עליונה והיא תפלה של יד להיותה רוכבת על סוד ציצית שהיא מצוה לאחר כן אחרון הכל סוד הרוכב הגדול תפלין של ראש שהם קדושה עליונה על הכל ולעולם מעלין בקדש ולא מורידין. סוד התפלין התפילין הם ד' כתיים והם בסוד מעלה עליונה רמוזים על סוד השם ית' וית' כמו אשר התעוררנו כאמרו וראו כל עמי ארץ [כי שם יי' נקרא עליך ויראו ממך] ואלו תפלין שכראש בסוד ד' כתיים שהם ד' פרשיות פרשה ראשונה קדש 10. לי [כל הכבוד] והיא רמז על סוד הקדושה העליונה סוד מעלה המחשבה העליונה הכוללת כל שאר המעלות הנכונות בקדושתם וזו היא הנקראת קדש וכל הקדושה ממנה יוצאין למיניהם ראש כל המעלות מסכת האויר הזך הסתום 15. והוא פטר כלם וכל הטבעות משתלשלות ונאחזות מתוכה שהיא סוד המעלה העליונה גנוזה סתומה נקדה חתומה ולפי' היא [בכור כל בכני] ישראל הנקראת קדש הרמוזה באות יוד של השם כ"ה פרשת שניה והיה כי יביאך רמז על סוד כינה 20. סוד קדש הקדשים יוכל היא שנת החמשים והפרשה הזאת היא ענין יציאת מצרים הכלולה כיוכל קדש כי יש לנו להאמין באמת שסוד יציאת מצרים מסוד היוכל היתה העומדת על [ששה בניה] בסוד ס' רבוא ובסודה היתה יצאת מצרים ויצאו

1. (ב) נכנסו. 5. (ב) מורידין - טעם הציצית ובאור תרי"ג מצות תלויים וכו'... באור זה על הציצית נמצא רק בנוסח (ב). 7. (ל) בסוד אמרו. 8. (א) [כי שם וכו'] חסר. 10. (א) [לי כל בכור] חסר. 12. (א) בקדושתם וזה וזו היא (ל), (ב) בקדושתן ואז היא. 13. (רא) הקדושות ממנו יוצאות. 14. (רב) מסכת האויר. 17. (א) בסוד כל בני ישראל (ב) נקודה רשומה ולפי כל בכור בני ישראל (פא), (פכ), (ל), (ג) נקודה סתומה. 20. (ב) חמשים שנה. 21. (ל) מצרים מסוד היוכל. 23. (א) על שש כינה. 24. (רא), (פא) ובשורה היתה יציאת מצרים.

5. ברכות: כח/א ; משנה שקלים: ו, ג
8. דברים: כח, י
9. זוהר א': יג/א - יד/א
9-10. שמות: יג, א
19. שמות: יג, יא
24. שמות: יב, לז

[דף לו/ב]

1. כל צבאות יי' מארץ מצרים ולפיכך סוד הפרשה הזאת כוללת ענין יציאת מצרים רמז לסוד המדרגה הידועה [אשר הזכרנו] והיא רמוזה באות הא של שם המיוחד פרשת ג' שמע
5. ואהבת הוא [עניין] על סוד אהבת חסד הכולל יחודו הנאה העליון וחשב אפודתו אשר עליו ממנו הוא כמהלליו והיה אם שמוע תשמעו השמרו לכם זהו סוד מדת הדין הקשה והכל נכלל בסוד אות ואו [כי] והיה אם שמע [היא פרשה רביעית ושתיים אלו] הפרשיות
10. וסוד פסוק היחוד כולל אות ואו של שם המיוחד [עד כאן סוד הארבע פרשיות של תפילין של ראש בסוד שם המיוחד יהו ואם תאמר הואיל והן ד' פרשיות וסוד] שם המיוחד ד' אותיות מפני מה הם של שלש אותיות ולא יותר תדע לך כי דבר זה הוא ידוע למשכילים יודעי חן כי תפילין שכראש הם בסוד העולם הנסתר העליון
15. והויותיו נחתמים בסוד יהו ואות [ואו] כולל יחודו והוא סוד עולם הזכר ואות הא [האחרונה] היא סוד דוגמת העולם הנקבה הכלולה בכל הדברים העליונים והיא נכללת בתוך תפלה של יד הוא כוללת כלו שכתפילין שכראש וכלו בבית אחד יאמר לא תותירו
20. ממנו אפילו אות אחת מכל מה שכתפילין שכראש ולפי' היא כלולה מכל הדברים העליונים למעלה ובכתב [ונחתם] בטבעת המלך הגדול רם ונשא ונרמז כתפלה של יד אות הא וכל החותם בשלמותו שם נכלל הרי לך כי סוד התפילין הם [סוד] שם המיוחד ממש ולפי' קרקפתא דלא

-
3. (א) שזכרנו | (רכ) אשר הוזכרנו. 5. (א) [עניין] חסר. 6. (רב) (ל) והחסד אפודתו. 9. (א) [כי] חסר | שמע הוא באלו פרשיות (רא) שמע הוא יי'. 10. (א) [עד כאן וכו'] חסר. 14. (ל) בסוד עליון עולם הנסתר. 15. (א), (פא), (ל), (ב) והויותיו נסתמים (א) יהו אותו כולל. 16. (א) אחרון. 18. (פא), (ל), (ב) נכללת בסוד תפלה. 19. (ל) של ראש וכלן. 21. (א) [ונחתם] חסר. 23. (ל) שם נשלם נכלל הרי. 24. (א) [סוד] חסר | (ב) התפילין הוא יסוד השם.

-
1. שמות: יב, מא
 4. דברים: ו, ד ; זוהר א': יג/ב
 5. דברים: ו, ה
 6. שמות: כח, ח ; שם: לט, ה
 7. דברים: יא, יג ; שם: יא, טז
 9. דברים: יא, יג
 10. עיין בספר שקל הקדש דף קו
 - 21-22. אסתר: ג, יב

[דף לז/א]

1. מנחה תפילי' מעולם יורד לכאר שחת ונדון שם לדורי דורות והנה נמנה [הוא] ממושעי ישראל בגופן ולפי' אשרי אדם המתקן עצמו לשאת עליו חותם המלך להיותו סוד דוגמא עליונה ונקדש בקדושתו של מקום 5. על ראשו למעלה והרי לך כרמז [דבר] הענין על חוכן הענין האמיתי ושרש בשרשי החכמה כלי שום אריכות [פרוש ויקן] מה ששאלת על ענין ויקח לו יעקב מקל לבני' לח ולווי

- וערמון ויפצל בהם פצלות לבנות מחשוף הלכן אשר על המקלות ומהו הענין שכתב הוא כ"ה הענין 10. הזה תדע לך כי סוד התורה הקדושה אין מי שיכול לספר שכת מעלותיהם וסתריהם ותעלומותיהם וגם אשר תמצא ספורים הרכה בתורה שדומים שאינם לצורך ולא לתועלת ותאמר הלא היום הרכה ספורים ועניינים גדולים יש בעולם ודומים טובים מאותן הספורים אשר 15. בתורה [וכשקראו בני אדם בתורה אותו הספור] והספור והמעשה מהתורה באים ומעידים לא עדות נאמנה שהיא תורת אמת וחי עולם ומה חיי עולם הוא יש בענין זה הפסוק ובספור הפרשה הזאת או בהרכה ספורים אחרים או ולכן הלך לבזוז את צאנו ותגנוב רחל התרפים ויעקב שגנב דעתו של לכן 20. בהיותו [עמו] ברמאות ויעקב שרמה אותו ומה חיי עולם לספר על אותו חסיד השלם שבשלמים מכחר כל האבות [יעקב אבינו ע"ה] שהלך ברמאות אצל אחיו כי בראותו לאחיו ברעב [וכצמא] לא היה חומל עליו לתת לו לחם לאכול עד שלקח ממנו בכורתו ומה חיי עולם יש בקראנו זה כי בראותו שאכיו היה רוצה לברך 25. לאחיו והוא בא בערמה ולקח ממנו ברכתו ומה חיי עולם כהגדר וחרא כי ההתה ותקל גברתה [בעיניה] ותענה שרי ותכרת

1. (רב), (ל), (ג) מנחא | (פא), (ב) מנח תפילין. 2. (א) [הוא] חסר. 3. (רא) המתקן גופו כחותם המלך | (רב), (פכ), (ב) עצמו כחותם המלך. 5. (א) [דבר] חסר | (ב) ענין על יסוד | (ב) על חוכו. 6. (ב) האמת... בלא שום אריכות. בנוסח (ב) כאן מתחיל ענין אחר מהלכת תפילין; החלק הזה לא נמצא בכתבי היד | (ל), (ג) על חוכן האמת. 7. (א) [פרוש ויקן] חסר. 10. (ל) שיוכל. 11. (ל), (ג) מעלתה וסתרה. 14. (ג), (פא), (ב) יש בעולם גדולים ורמים וטובים מאותם. 15. (א) [וכשקראו וכו'] חסר. 17. (ל) או בספור. 18. (ג) אחרים בתורה. 20. (א) [עמו] חסר. 21. (א) [ויעקב אבינו ע"ה] חסר. 22. (א) בצמה. 23. (ל) חס עליו. 25. (פא) ברכותיו. 26. (א) [בעיניה] חסר.

1-2. ראש השנה: יז/א

7-9. בראשית: ל, לז

18. בראשית: לא, יט

22-23. בראשית: כה, כט-לד

24-25. בראשית: כז, א-מ

26. בראשית: טז, ד

[דף לז/כ]

1. ממנה [וכמה הם ספורים ועניינים כתורה] והרכה כאלה כתורה התמימה ואנו מעדין שהם חיי עולם אלו העניינים כולם גדולים ורמים ועמוקים לאין קץ ותכלית ואינם כפי מחשבות בני אדם אלא כלם נכוחים וישרים ובתוכם יי' ואין הפרש בין ותמנע היתה פילגש 5. לאלפיז [כן עשו] ובין אנכי יי' אלהיך בכל צדדי החכמה ואותן הספורים כלם ממש כלם הם סוד שמו של הקב"ה ובמעלת חכמה מחשבתו ובסוד שמו כלל נכללים וכאשר יסיר האדם מסוה העורון מעל פניו אזי ימצא באותו הספור והמעשה הר הבושם וגבעת הלבונה ותפקחנה עיניו העורות ויראו זוהר המאורות וישמחו רעיוניו 10. ויאירו פניו ויאמר מי אתה הר גדול המתנשא אשר נסתרת שם ביום המעשה כפי אשר פירשתי בספר אשר חברתי הנקרא פרדס וקראתי כן שמו [פרדס] על ענין ידוע שחברתי אותו בסוד ד' דרכים בענין שמו ממש ארכעה נכנסו לפרדס פשט למז דרש סוד ענין פרדס ושם כתבתי כל העניינים האלה בסוד הספורים 15. והמעשים הכתו' בתורה להורות כי כל הכתו' בה הוא חיי עולם ותורת אמת ואין דבר ככל התורה שאינו בכלל סוד שמו כדי להרויח לאדם המתעסק באותם הדברים חיי העולם הבא והטוב הגנוז אשר עין לא ראתה [אלהים זולתך יעשה למחכה לו] ונחזור למה שהיינו בכיארורו על ענין החסיד השלם בכל מיני 20. שלמות מובחר מן האבות שהתורה העידה על שלימותו שנ' ויעקב איש תם ומחשבות הרכה בני אדם עושים אותו מועד בענייניו להתרחק ממנו מלא עיניו תם הוא [שממשין] בו ידי הנערים ואינו חושש ולפי' הדברים נראים כמחשבות בני אדם אינו תם זולתי מועד חלילה חלילה 25. לנו מהדעות החיצונות מהדנים דברי תורה כפי מחשבתם והחסיד מובחר מן האבות לא היתה כונתו הטובה והישרה

1. (א) [וכמה וכו'] חסר. 3. (פא), (ל), (ג) ואין הדברים כפי.
5. (פא), (ג) ככל סדרי החכמה | (א) [בן עשו] חסר. 7. (ל) ובסוד שמוח נכללים | (פא) שמו ית' נכללים | (ל) מסוה העיורים. 10. (פא) הר הגדול לפני. 11. (פא), (ל) שם בתוך המעשה. 12. (א) [פרדס] חסר. 17. (ל) נכלל בסוד שמו ית'. 18. (א) [אלהים וכו'] חסר. 20. (פא) עליו שהוא תם. 22. (א) שממשין | (פא) משתמשין. 24. (ל) שאינו תם | (ל) חס וחלילה.

4. בראשית: לו, יב
5. שמוח: כ, ב; שם: כ, ה
9. ישעיה: לה, ה
10. זכריה: ד, ז
13. חגיגה: יד/ב
18. ישעיה: סד, ג
21. בראשית: כה, כז

[דף לח/א]

1. לאותם הדעות שחושבין בני אדם וכוונתו תמיד לעבודת כוראו ב"ה ולא לחמוד מאומה ולקחת מה שאין שלו וחלילה שהוא [עשה] כלום אלא לעבוד הכורא ב"ה ולא היה משתדל להרויח ממון לזה העולם שהוא הכל בעול ובשקר עול אלא
5. שהיה בטחונו שלם בכוראו ית' וית' לקיים קיום האמונה ואם תאמר שהואיל וכך הוא אותו המעשה לא היה חס ושלום אלא המעשה היה ואותו הספור אמת היה והכל היה לצורך עבודת הכורא ית' וית' וקיום האמונה ובאותם המעשים נתגדל יוצרו ונחרומם על כסא יקרו ואע"פ שהעניינים אינני יכול לגלות כאן לך [תדע לך] כי ענין הבכורה שלקח מעשיו זאת היתה נחלת ירושה טובה שהוריש לבניו בסוד הקרבן ממש שהיא עבודת הכורא ב"ה ועשו בא מכח ידוע ודוגמתו היא ממש ויעקב היה ידוע בסוד החכמה ממש והצורך לבשל תבשיל זה ולקחת בדין מאותו רשע הבכורה הראוי
15. בשביל אותה האכילה לעבוד לכוראו ולהוריש לבניו סוד הקרבנות שיתקבלו ברצון והדבר הזה הסיר המסוה מעל העיניים כמועט דברים הכל מצוי בפרשה לפי דרך האמת ואל תחפש בעמל גופך ורעיונך כי לא תוכל למצא חפץ אלהים זולתי אם יגלה עיניך חכם גדול מחוכם
20. ולא אותם החושבים שכבר מצאו [דבר] קבלו ומצאו שום דבר מן החכמה אלא חכם גדול מעמקי הסתרים העליונים אשר לא ידעו ולא הריחו בהם אותם החכמים בעיניהם בדור זה וכן ענין הברכות ואותם [שני] השעירים שהקריב לאכיו תדע לך כי בכאן הוא כל ענין ראש
25. השנה שכל העולם [בו] נדון וענין קול השופר וענין השטן

-
1. (ג) והטוב לאותן. 3. (א) [עשה] חסר. 4. (רב), (פא), (פכ), (ל) שהוא הכל כי בכורא היה בוטח. 9. (רב), (פא), (פכ), (ל), (ג) יוצרו ונתעלה. 10. (א) [תדע לך] חסר. 12. (רב), (ל) מכח דבר אחר | (פא) מכח דבר ידוע. 16. (ל) בהסיר המסוה. 18. (ג) כי אם תוכל. 19. (א) זולתי חפץ אלה' זולתי אם. 20. (א) מצאו כבר קבלו | (פא) שכבר מסרו | (ל) למצאו דבר קבלו. 21. (ל) שום דבר גדול ידוע בעמך. 23. (א) [שני] חסר. 24. (רב) שהקריב יעקב לאכיו. 25. (א) העולם נדון.

23. בראשית: כז, ט

[דף לח/כ]

1. המקטרג ההולך לצוד ציד להביא וענין יום הכפורים ועבודת קרבנותיו ושני השעירים הנקרבים ליי' וענין המנחה לעזאזל כי אמר אכפרה פניו במנחה ההולכת לפניו עד שנהפך הקטיגור סניגור ומליץ בעדנו עד שרוצה לזמן שיש לו לעבודתנו ואמ' אציגה נא עמך והולך כל אותו היום מליץ טוב נגד ישראל עד ששב באותו היום לאותו השעיר [העצם] שהשליכו ישראל לכלב וישב ביום ההוא עשיו לדרכו שעירה וישראל יוצאים לעשות סכות כל אחד ואחד מיום הכפורים עד החג ויעקב נסע סכותה והכל חמצא בפרשה אות באות תיבה כתיבה ואע"פ שרמזתי לך העניינים האלה לא תוכל לעמוד על תוכן הסוד השלם עד שתכנס לתוך הפרדס ויש לך לדעת כי יעקב אבינו השלם התם בכל ענייניו בהיותו רואה כי העולם הזה עומד כדוגמא של מעלה וכל ההיות וכל המעשים כלם נהווים בעולם הזה להיותם דוגמא עליונה למעלה כיון שראה ענין אברהם ויצחק אביו ועניינו ממש ידע כל העיקר והאמת כי הם עיקר ידוע בארץ ודוגמא עליונה כיון שראה לעשו אחיו ואהבת אביו עמו ורשעתו של עשו ידע האמת והעיקר והשתדל בעבודת כוראו ממש באותם [המעשים אשר עשה עמו ויעקב לא לעצמו עשה כי אם לעבודת כוראו ממש באותם]
20. המעשים בטל חלקו באמונה על דרך האמת והצדק ויש לך לדעת כי עיקר החכמה האמיתית קבלו וידעו האבות והיו יודעים הקבלה הנכונה והידועה והכינה האמיתית ויעקב יותר מכולם ולפיכך נשתדל בכל יכלתו בעבודת כוראו כ"ה באותם המעשים וסוד ענייני העולם הזה
25. הכל חלוי כמעשה [אשר עשה] לקיימו בסוד דוגמא עליונה וסוד ענין

-
2. (פא) בעבודת קרבנותיו. 3. (ל) ההולך לעזאזל. 5. (ג) לזמן כמה שיש לו | (ל) לזמן כמה שיש לו. 6. (ל) מלך טוב נגד. 7. (א) [העצם] חסר | (א) וישב עשיו ביום ההוא לדרכו. 9. (ל) עד יום החג. 12. (רב), (פא), (פב), (ל) יעקב החסיד השלם התם. 16. (פא) ידע על העיקר. 19. (רב), (פא) ונשתדל | (א) [המעשים וכו'] חסר. 21. (פא) קבלו האבות והיו יודעים | (ל) קבלוה אבותינו והיו יודעים. 25. (פא), (ל) ועניין | (א) [אשר עשה] חסר.

-
2. ויקרא: טז, ז-ח
 3. בראשית: לב, כא
 5. בראשית: לג, טו
 7. בראשית: לג, טז
 8. נחמיה: ח, טו-יז
 9. בראשית: לג, יז

[דף לט/א]

1. הבאירות אשר חפר אברהם וחפר יצחק והשתדלם בעניינים אלו ומה לנו בתורה אם חפר ביארות או לא חפרו אלא [על כל פנים חפרו והשתדלו בהם] בענין ידוע ולעבוד לכוראם [דוגמא בתוך מעשה אשר המה עושים כך יעקב השתדל בעבודה כוראו] כאותם המעשים וממהרים לעשותם בלא עצלות לאהבה כוראם.
5. ולתקן ענייני העולמות בענין אחד וליטול חלקם באלהי ישראל בענין זה כתב ב"ה ענין יעקב כלכו וסודו ועניינו על דברים ידועים באותם המעשים שהם [היו עושים שאלמלא הכונה היתה כפי הנראה אפילו אדם שאינו שלם בדעתו לא יבחר ולא ישתדל לכתוב אותם המעשים ההם אבל הוא ית' בראותו סוד העבודה הנכונה והדעת השלמה באותם המעשים שהם] לסוד עניינים נסתרים עמוקים כת' אותם ונתנם לנו לאמונה גדולה ולחיי העולם הבא לזכות בהם זכות גדול ונחזור כמה שהיינו בכיארורו על ענין [הפסוק] ויקח לו יעקב [מקל לבנה לח ולוז וערמון] בענין זה הורנו ז"ל והדבר אמת והוא כאשר פירשנו כי המעשה והדמיון שהיו עושים כדי להמשיך אותם העניינים שהם למעלה כנגדם והסוד הוא ענין הציורים והדמיונות שנעשו במשכן וכביית עולמים כי הכונה היתה להמשיך הרצון והחפץ למטה באותה הכונה ובאותו המעשה ויקח לו יעקב בכאן לקח לו לעצמו סוד האמונה וחלקו וגורם להדבק במקום הראוי לו להדבק מקל לבנה לח יסוד מסוד מדת הראש אשר ישתחיה שם לאלהים בסוד הלח והלבן שהוא שמחת בית השואבה בסוד הימין והוא הנקרא גוון לבן והמים גברו בו במעלתו בסוד מדתו כי הוא סוד לבן ולח והמים צלולים גבוהים למלאת הים האחרון אשר בצלו ישען דוד המלך בכל [מקום] אשר הוא הולך והסוד אמ' נאום יי' לאדני שב לימיני ואברהם עודנו עומד ברומו ולא זו מקומו [ולוז] הוא פחד אביו יצחק סוד

1. (רב), (ל) עדיין בכארות. 2. (ל) כי מה לנו היתה צריכה תורה לכתוב [פכ], (ל) חפרו בארות. 3. (א) אלא שהשתדלו בענין [א] [דוגמא וכו'] חסר. 4. (פא) וממהר לעשות [פא] לעבוד הכורא. 5. (ל) ועל ענין זה. 6. (א) [אשר היו וכו'] חסר. 7. (רב), (פא), (ל) נחזור למה. 8. (א) [הפסוק] חסר [א] [מקל וכו'] חסר. 9. (רב), (פא) וגורלו. 10. (א) בכל מרום [רב], (ל) בכל מקומות. 11. (פא) נועם יי' לאדום. 12. (ל) שם ברמז ולא זו מקומו ולוז וכו' [א] זו מקומו ולח הוא וכו'.

1. כראשית 4 כא, כה-לג ; שם: כו, יח
10. כראשית: ל, לז
16. שם
- 17-18. שם
18. שמואל ב': טו, לב
24. תהלים: קי, א ; כראשית: יח, ככ

[דף לט/ב]

1. מדרגת האדום כי היא אדומה בגוון שלה וזהו גוון אדום ונכלל באותו הלכן והלח כהיות המדות כלולות והמדרגות כלולות זו בזו וערמון הוא כלל שניהם האוחז בשני העברים מזה ומזה לחלק גורלות ויעקב 5. הוא לשני [העברים ירצה] כי הוא מכריח מן הקצה אל הקצה והוא סוד המאמר השלישי [במעשה בראשית] על שהוא מכריע בנתיים ברכב אלהים רכותים ונאמר כי טוב כ' פעמים לרצות [להם] לפני השם והוא נקרא ערמון כי גונו לבן ואדום כולל בשני הצדדים ויעקב מוכתר מן האכות [שהשלים] 10. סוד האמת והאמונה כחכה ועל כן הוא סוד המרכבה ואע"פ שכלל סוד האמונה שהם שלשה כאחד ויפצל בהם פצלות לבנות שיהיו כלם בסוד הימין למנה כי הוא המדה [הנכונה] מהר המור ומגבצת הלכונה מחשוף הלכן שיהיה אותה 15. המדה גלויה להנהיג בה את העולם כי בלחה אין העולם מתקיים ועל כן היא נגלית תמיד בהנהגת העולם ומקיים כל הנבראים מעלה ומטה להיות בנין העולם מקוים על מתכונתו כאשר הייתה כאמנה אתו ולפי' יעקב אכינו שהיה מוכתר האכות ושלמות האמונה וסוד דוגמת המרכבה השתדל לכונן 20. הדברים כעולם הזה ליחד העולמות כיחוד שלימה ולהיות חלקו ונחלתו בקיום האמנה האמתית והרי לך הדבר ברמז מועט נכון על מתכונתם וישר למוצאי דעת. סוד ענין שכת ויום טוב תדע לך כי בהכנסך כפרדס נפלאות החכמה 25. תוכל לעמוד על תוכן העניינים ברמזים מועטים דברים

2. (פכ) להיותם כלולות המדות. 4. (פא) לחלק גורלנו. 5. (א) העבדים יצחק לומ' כי הוא. 6. (א) [במעשה בראשית] חסר. 7. (א) ברכת אלהים. 8. (א) [להם] חסר. 9. (א) שהשרים | (ג) שהשלום. 13. (א) [הנכונה] חסר | (ל) הייתה נכונה. 14. (ל) שיהא אותה. 16. (ל) העולם ולקיים כל. 19. (פכ) המרכבה העליונה. 20. (ל) ליחד אמונת העולמים. 21. (פכ), (ל), (ג) חלקו וגורלו בקיום. 22. (רכ), (פא) על מתכונתו. 25. (ב) על תוכו העניינים.

6. בראשית: א, ט-יג

7. תהלים: סח, יח ; בראשית: א, י ; שם: א, יב

12. בראשית: ל, לז

[דף מ/א]

1. גדולים טובים ורמים וכרמז מועט תוכל להכין דבר גדול ואני מעידך כרמז מועט אם תוכל לעמוד על סוד העיקר האמתי בסוד השבת השבת נתן לנו הוא ית' שקול כנגד התורה כולה בענין סוד אמרו בספר עזרה בענין התורה שנ' ועל הר סיני ירדת ואומ' ואת שבת קדשך הודעת [להם] מלמד ששקולה היתה שבת כנגד כל התורה כולה בענין זה לכו וראו הארץ ואת יריחו מלמד ששקולה היתה יריחו כנגד כל ארץ ישראל ועל כן ענין השבת יש מפרשים בהרבה עניינים וכלשון סתום כאריכות דברים ואני כדי להעמידך על תוכן הענין אני מדבר ברווחה בלשון [פתוח] בשערי כח רבים ובקוצר לשון בלא אריכות [כלל] ענין השבת תמצא פעם בלשון זכר ופעם בלשון נקבה בענין סוד כל התורה וכל המצות כי יש נכללות בזכור ומהם הנכללים בשמור וכל [התורה וכל] המצות כלם [נכללים] בזכור ושמור זכור ושמור לנקבה ובענין זה סוד השבת זכור אתו יום השבת לקדשו ושמור את יום השבת זכור ושמור לנקבה ואמנם כי הכל סוד אחד בלי פירוד והנה תוכל לדעת מה שאמ' ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם מחלליה מות יומת על כי הוא סוד הנקודה שהיא יורשה מעם [הנקודה] [המחשכית] שהיא הנקודה העליונה ומשם יתפשטו העניינים בסודתם עד סוף המחשבה שהיא נקודה האחרונה סוד ברית הקדש והיא בין אכלוסיה נעמדת בסוד הנקודה אמצעית שהיא [התחלת] הכנין בתוך העגול כי אין עגול סוכב על מתכונתו זולתי מתוך הנקודה

1. (רב), (כ) דבר מתוך דבר | (פא) ענין גדול. 2. (רב), (פא), (פכ), (ל), (ב) והנני מעוררך. 4. (ל) כנגד כל התורה. 5. (ג) ועל הר סיני נגלה לדבר עמהם וכתו' ואת שבת | (פכ) ועל הר סיני נגלית. 6. (א) [להם] חסר. 7. (ל) בענין שאמרו לנו ראו את הארץ. 9. (ב) מפרשין בה הרבה. 10. (ב) על תוכן הענין. 11. (א) בלשון סתום | (רב), (ל) ובקצור לשון. 12. (א) [כלל] חסר. 14. (א) [התורה וכל] חסר. 15. (א) [נכללים] חסר. 20. (א) מעם הנקבה. 21. (א) המחשבות. 22. (ל) העליונה האחרונה | (פכ) בכחותם ובסודותם עד. 23. (פכ), (ל), (כ) אוכלוסיה עומדת. 24. (א) הכחלה | (פא), (ג) הכנין בסוד. 25. (רב), (פכ), (ל), (כ) זולתי בתוך הנקודה.

4-3. שמות רבה: כה, טז

6-5. נחמיה: ט, יג-יד

7. יהושע: כ, א

17-14. שבת: לג/ב ; תקוני זוהר: לא

19. שמות: לא, יד

[דף מ/ב]

1. האמצעית אשר היא כחלל העבול ומתוכה אותה [יבנה הכל על מתכונתו] והעיקר היא הנקודה העומדת כחלל כך היא סוד הנקודה העומדת כאמצע והיא התחלת הכנין ומשם יתפשטו ענפים למטה בכל צדדיהם והיא הנקודה בקראת ראשית חלתו של עולם הנקראת תרומה ליי' קדש כאמרו ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה [כענין הסוד] ועל סוד זה נאמ' מחלליה [מות יומת] מי שנכנס לחלל נקודת הכנין לעקור שום דבר מכל תקוניה ומכל ענייניה מות יומת ואמנם כי ג' שבתות הם כנגד ג' פעמים [שביעי] שנא' בפסוק 10. ויכל אלהים [כיום השביעי וישבות כיום שביעי] ויברך אלהים את יום השביעי וכבר אמרו חכמים ז"ל הענין ותדע לך כי 12. אלו הג' שבתות [הן שבת] הנקרא

[כאן מופיעה הערה בטקסט שחסר דף אחד
החלק שחסר נמצא בדף המבוטל מא/-]

[דף מא/-]

9. שבת דמעלי שבתא ושבת היום ושבת הגדול והוא סוד הנקרא
10. עולם הבא סוד יום הכפורים וכל אחד ואחד הוא שביעי לסוד המדרגות ונקרא שביעי שבת דמעלי שבתא היא [סוד] הנקודה סוף המשכה אשר אמרנו ובמשלתה תשתכנה הנשמות בתוספת רוח מעם הנהר היוצא מעדן [ויוצאות] ויורדות ופורחות בעולם הזה על ראשי עם הקדש ועל ענין סוד זה יש [לחשוב שיש] חוכה ואזהרה גדולה על סעודת הלילה ההיא לכל הבא מעם 15. זרע קדש אותו שיש לו חלק באלהי ישראל לגיל ולשמות כמתנת עליון באותו הלילה כי על כל פנים יש להאמין אמת שלימה וישרה וידועה שתוספת רוח ונשמה יתירה יורדת לעולם לזרע קדש ואין איש מאנשי האמונה שאין אותה הרוח נוחה עליהם ובאותה הרוח יניח יי' לעם הקדש מעצבו ומרגזו ומן העבודה הקשה אשר עובד בה ובשעה שנתקדש היום בזה הלילה לא נתן ית' ממשלה לשום שר ושליט זולתי יי' לכדו והוא סוד הנקודה אשר אמרנו כסא הממשלה וסוד [המעלה] והכבוד תופף עליה והיא עומדת על [משמרתה] זרע קדש מצבתה וכל העולמות בשלוה בלא שום קטרוג בלי שום דין ואפילו רשעים שכביהנם הם בשלוה בהשקט וכמנוחה

1. (א) [יבנה וכו'] חסר. 3. (ל), (ב) הענפים. 6. (א) [כענין הסוד] חסר. 7. (א) [מות יומת] חסר. 9. (א) שביעית. 10. (א) כיום שביעית ויברך. 12. (א) [הן שבת] חסר. || 10. (ב) סדר יום הכפורים. 11. (א) [סוד] חסר. 12. (א) [ויוצאות] חסר. 14. (א) [לחשוב שיש] חסר. 16. (ב) באותה הלילה. 20. (ל) אין ממשלה. 22. (א) הממשלה. 23. (א) ממשלתה. 24. (ל) ישנם בשלוה והשקט | (ב) ישוב בשלוה ושרט.

5. יחזקאל: מה, א

6. במדבר: טו, כ

7. שמות: לא, יד

10. בראשית: כ, כ-ג

13. ביצה: טז/א ; זוהר א': מח/א - מח/ב ; תקוני זוהר: סא

24. זוהר א': מח/ב ; ישעיה: ו, יג

[דף מא/ - (המשך)]

25. כי סוד המעלה מושלת ואין שטן ואין פגע
רע ולא שר ולא מושל
זולתי הב"ה והמעלה הזו היא פרושה למעלה ולמטה ועל
כן נקראת זו המעלה סוכת שלום ועל דרך האמת והנכון
כי אותם הטועים אשר לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו
והאומר כלילה הזה שומר עמו ישראל

[המשך הטקסט בדף מ/ב]

[דף מ/ב]

13. לעד הנס טועים ומטעים לעם הקדש מן דרך
האמונה ונותנין חסרון וגרעון באמונת ישראל הלא טוב
15. לחזנים המטעים את העם אשר לא יבינו ולא ישכילו
שטוב להם שיחרישון ולא יוצאו מילין [כאשר] אינם יודעים
ואמ' חכמים ז"ל משל לרנעה צאן כל זמן שהצאן
כמדבר בתוך הזאבים מתפלל על שמורתן כי ירא
עליהם כל זמן שהצאן בתוך גדרות הכית אינו ירא
20. ואינו צריך להתפלל על שמירתן כך כל ימי
השבוע נתן רשות לזאבים רוצא לומ' לשרים
ולממונים על אומות העולם השפל וישראל הם צאן
מרעיתו של מקום כ"ה כיניהם צריך להתפלל על
שמירתן שלא יוכלו להזיק להם כיון שנכנסה שבת
25. וקדש היום כולם [מתעברים] מן ממשלתם והקב"ה

26. (ל) פרושה מעלה ומטה | (ב) יי' לבדו והמעלה הזאת היא
פרושה מעלה ומטה. 13. (ב) לעד הם טועים. 14. (ל) הלא טוב
לישראל לחזנים. 16. (א) כאשר | (ב) לא ידעו | (ל) כאשר לא
ידעו. 22. (ב) על כל האומות. 25. (א) כולם מעוברים מן וכו'.

25. זוהר א': מח/א - מח/ב

27. תפילה של ערבית לשבת

29. תפילה של שחרית ומנחה כיום חול

[דף מא/א]

1. נקדש על כסא כבודו ואזי כל העולמות תחת יד שומרון והצאן תחת כנפיו וסוכת השלום חופפת עליהם כנשר על גוזליו ואין צריך להתפלל על שמירתן שאלמלא כך מודה שאין שמירה עלינו וכי אין המעלה שולטת ומורה שהשרים הם על ממשלתם ולא הוא כ"ה ולפיכך הוא אינו ירא כענין מה שאמרו חכמים ז"ל בפסוק אמרו היש יי' בקרבנו אם אין כי על כל פנים סוכת שלום פורשת כנפיה [ישראל] זהו הקדש והם תחת ידיה נשמרים ועל כן יש לומר הפורש סוכת שלום עלינו [וכו']
10. כדי לאמת הסוכה שהיא פרושה עלינו כאמת ונכון כלי שום ספיקה כלל אלא ודאי על כל פנים וזהו קיום האמונה לאמת אותה בעולם וכמו כן כפי העיון הזה יש לנו לדעת כי כל ימי השבוע נדונין [הרשעים] בגהינם בדי רשתתן ומלאכי חבלה מטרדין אותם במקילות אש כפי מה שהודיעונו ז"ל ועל
15. סוד הענין הזה אמ' חכמים ז"ל [כפסוק] ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל וכתו' איש חרבו על יריכו ומפחד בלילות [אמרו מפחדה של גיהנם וזהו מפחד בלילות] ועל זה אנו אומרים והוא רחום בתפלת ערבית מפני שהדין מצוי בעולם והוא דינה של גיהנם כיון שנכנס שבת וקדש היום והוטרדו בעלי הדין
20. ממקומן ואין [שלטון] אלא סוד מעלת המקום בלבד והדין אזי מסתלק מן הרשעים ויש להם מנוחה [ולפיכך] אין אומ' והוא רחום כי כבר בא האדון ונתן מנוחה לכל וכזה תודע מעלתו והדר גאונו בקומו שכל העולמות [והצדיקים] והרשעים הם במנוחה ושקט ושלום ואמרו ז"ל
25. שכל האומר והוא רחום בשבת מודה שהדין לא

5. (פכ), (ל) ולפיכך הוא ירא. 8. (א) ישרים. 9. (א) [וכו'] חסר. 11. (ל) ספיק כלל. 12. (פא) כפי הענין הזה. 13. (א) [הרשעים] חסר. 15. (א) [כפסוק] חסר. 17. (א) [אמרו וכו'] חסר. 19. (ג) ושנכנס. 20. (א) שלומן. 21. (א) [ולפיכך] חסר. 22. (רב), (פא), (ל), (ג) ונותן מנוחה. 23. (פא), (ג) תדע מעלתו [א] [והצדיקים] חסר. 24. (פא) השקט. 25. (פא) מורא שהדין.

- 6-7. שמות: יז, ז ; זוהר א' : עח/א ; שם כ' : רה/א
9. תפילה של ערבית של שבת
14. יבמות: קט/ב
15-16. שיר השירים: ג, ז
16. שם: ג, ח
19-20. סנהדרין: סה/ב ; בראשית רבה: יא, ה
פסיקתא רבתי: כג, קכ/א ; סדר גין עדן: מג

[דף מא/ב]

1. נסתלק והאדון אינו בא ונותן מנוחה לכל העולמות כביכול כאלו כופר שאין סוד אמונה שולטת על העולם שעושה דבר זה ונותן נחת רוח ומרגוע לכל העולמות ולפיכך אסור לו לאדם להיותו גורע מסוד האמונה כלום כי זהו סוד האמונה ממש ואמרו כי כל ימי השבוע יש שלשה ממונים בנהגם מתחת יד דומה א' נקרא משחית ב' נקרא אף ג' חמה וכנגדם אנו אומ' והוא רחום שיש בו ולא ישחית כנגד אותו הנקרא משחית והרבה להשיב אפו כנגד הנקרא ולא יעיד כל חמתו כנגד חמה
10. וכיון שמסתלקין בכניסת השבת אין אנו ראויים להעירם ולזכרם בשום פנים בעולם ממשלות עליונות מסתלקין מן העולם ערב שבת מלפני יי' כי בא כל שכן ממשלות שהן סכות חיצונות ממונים להרע ולא להטיב ולפיכך אומ' 15. כרכו את יי' המכורך בערב שבת נשמות יתרות יורדות ונמשכות מלמעלה על ראשי עם הקודש אשר אמ' ומפני שאדם מתעטר בה בשבת יש לנו לשבח ליוצרנו באותה נשמה ממש כענין שאנו מתחילין מסוד כח אותה הנשמה לשבח ואומ' נשמת כל חי ונשמה היתירה ושורה על כל מי שנקרא חי והם הצדיקים שבישראל מפני שהצדיק נקרא חי הראוי לשרות עליו אותה הנשמה ועל כן אנו מתחילין לשבח ליוצרנו מסוד אותה הנשמה השרויה על מי שהוא חי כענין שאמרו 25. חכמים ז"ל [על סוד אמרו] ובניהו בן יהוידע בן איש חי מפני שהיה

5. (פא), (ל) כי זו היא סוד. 7. (ל) הנקרא. 11. (פא), (ל) כשנכנס שבת. 25. (א) [על סוד אמרו] חסר.

6. זוהר א': כז/ב

7. זוהר א': ח/ב ; שם: קבד/א

8. תפילה של ערבית כיום חול

16. ביצה: טז/א

20. תפילה של שחרית כשבת ויום טוב

25. שמואל ב': כג, כ

[דף מב/א]

1. צדיק נקרא חי כנוח עליו חמיד הרוח ומפני כך אנו אומ' נשמת כל חי שבת היום כהיות שולטת מדת היום ועם כל זה מדת הלילה נכללת במדת היום והכל הוא שבת ומעלת היום היא יתירה על מעלת הלילה בשירותו.
5. ותשכחות ותפלות [היום כמעלות] עליונות אע"פ שהכל אחד כי הלילה והיום הכל יום אחד וענין הלילה אצל היום כענין הכלה הנכנסת לחופה עם בן זוגה וכשהם ביחד הכל הוא סוד אחד וענין אחד ולפיכך היו רבותי ז"ל אומ' כשנכנסת השבת וקדש היום [כואי] כלה כמי שממתן הכלה להכנס לחופה וכיום היתה [שכבת] הטל סביב ראשיהם מעוטרים בעטרת צבי וצפירת תפארת לפני יי' יוצרנו להיות ישראל עם קדוש כענין אמ' כי עם קדוש אתה לג' אלהיך וכך בחר יי' היום הזה הוא מובחר מכל הימים מפני שהכל מתיחד ומשתלשל מסוד הטבעת.
15. הגדולה בשלשלת אחד ולפיכך הם בסוד היום ג' תפלות [מתיחדות] בסוד יחוד האמונה שהוא היחוד והקדושה היחוד יי' אלהינו יי' סוד אחד הקדושה קק יי' שהוא אחד כענין זה אנו עושין ג' תפלות להתיחד הכל ביחוד אחד בסוד אחד ולפיכך בשלישית אנו מתיחדים הכל
20. לומר אתה אחד ושםך אחד ומי כעמך כישראל גוי אחד שלש פעמים אחד כנגד ג' תפלות להתיחדם בסוד אחד ומדת הלילה כשיתקדש היום מתייחדת בהם ומתקדשת בקדושתם כהיות הכל אחד שבת הגדול הוא המעמיד את הכל ומקיים את הכל
25. ומשפיע את הכל והוא השבת שהוא מנוחת עולמים

1. (ב) כך אמרו. 4. (ג) יתירה על מדת הלילה. 5. (א) ותפלות מעלות. 7. (רב), (פא), (פכ), (ל), (ב) עם חתנה. 9. (א) היום בא כלה | (פכ) היום כודאי שממתין. 10. (א) [שכבת] חסר. 12. (ב) עם קודש. 15. (פא), (פכ) כשלשלת אחד. 16. (א) מיוסדות | (פכ) שהיא ייחוד. 20. (ב) כעמך ישראל. 25. (ב) מנוחת לחי עולמים.

10. שמות: טז, יג
 11. ישעיה: כח, ה
 12-13. דברים: יד, ב
 17. ספר משכיות כסף: קיב/ב
 20. שמואל ב': ז, כג

[דף מב/כ]

1. מנוחת הנשמות העליונות [בסוד העולם הבא ואין זה מנוחת הגוף זולתי מנוחת הנשמות העליונות] כפי סוד מעלתו ורמתו לאחר שהנשמות נשללות מן הגופות והנשמות הן זכות וברוח אזי יש להם מנוחה ועונג כאותו השבת כפי מה שאמרנו ויש לי לגלות אליך סוד ענין אחד הואיל ואנו בפירוש זה תדע לך כי החכמים העליונים אשר נחה עליהם הרוח בעלי השמות המפורשים הם העולים על כל מלאכת עבודה הקדש בהיותם מפרשים בסוד דרכי האמונה כפי הקבלה הנכונה אשר בסיני נתנה פירשו סוד האותיות וכתריהן כפי מעלת החכמה הפנימית אשר מועטים הם היום בני העליה אותם היודעים בה בתוך דבריהם אמ' על אותם [הל"כ נתיבות פלאות] החכמה שהן סוד העשר ספירות וכ"כ אותיות שהן כ"כ חפצים עליונים ואמרו כי אות בית היא [אות] פעולת כל הדברים כלן והדבר הוא כן בסוד החכמה והוא כהתחברת [כאות] אלף עושה דבר על מתכונתו מוכן להוליד א"כ אב לכל הנולדים המתהווים לאחר כן כי אות הבית נשפעת משם ויולדת ונעשה ראש ונתחברת עמה אות נון אמצעית [לאותיות] הרי התולדת כ"ן כי אות בית בכלן פעולה ועל סבתם יש בכל [האותיות] סוד גדול בהיותה פעולת אות ב' ככולן ונכנסת בהן ופועלת בעולם הבא ובעולם הזה בכח האותיות היא מוצאת למצא מנוחה בעולם הזה לאדם השוכן בתוכו אותו הראוי ליכנס בהיכל המלך היא נכנסת בין אותיות ופועלת עד שמגיע לסוף ק"ר נכנסת ב' כנתיים להשליל הנשמה 25. מן הגוף ואזי הוא קבר מכנסת הגוף לשם והנשמה

-
1. (פא) הנשמות | (א) [בסוד וכו'] חסר. 5. (ב) חכמים הראשונים.
 - 7-8. (ב) מפרשים על דרכי האמונה. 10. (ב) יודעים אותה. 11. (א) אותם נתיבות החכמה. 13. (א) [אות] חסר. 14. (א) בסוד | (ל), (ב) אלף נעשה. 15. (פא), (ל), (ב) הנולדות. 17. (ב) אות הנון. 18. (א) לאותם הרי | (פא) בתולדותה. 19. (א) האות ל'. 20. (פא), (ל), (ג), (ב) בעולם העליון. 21. (ל), (ג), (ב) מוצאת לפעול מנוחה. 23. (ב) בין האותיות. 24. (רב), (פא), (פכ), (ל), (ג) לתוך קר.
 25. (ב) הגוף שמה.
-

[דף מג/א]

1. עולה אות ב' [פועלת] לבקש לה מנוח ונכנסת בין שתי האותיות הנשארות ש"ת להגיע לאור העליון למנוח הנשמות ובהכנסה שם אזי הוא שבת ואזי עמדה מלדת ומפעול כי מזה השבת 5. והלאה אין פעולה נמצאת והכל בנוז וסחוס וכהגיע שם הנשמה אזי היא מוכנת לחזות בנועם יי' ולכקר בהיכלו ועל זה הסוד הגדול התחיל כתורה לפעול באות ב' במעשה כראשית וכל הפעולות משם יצאו בסוד כח אותיות כענין הל"ב [נתיבות פלאות] החכמה שהתורה 10. היא נכללת בהן ועל כך סיום התורה היא ל' כל"ב [נתיבות החכמה והן]
- סוד התורה ממש כפי מה [שאמרנו] ולפי הדברים האלה תוכל לדעת מהו שם שבת ליום השביעי כפי מה שהתעוררנו והסוד האמת על זה הדרך הוא סוד השבת והוא [סוד] שמו של 15. הקב"ה ממש כמו שרמזנו וענין המועד הוא על זה הדרך בהתחבר המדה [הידועה]
- כשאר המדות והתייחד הכל ביחוד שלימה וכל הענפים יתחברו במקום שרשם' להיות מתיחד הכל ביחוד שלימה על אפניו ועל ענייניו וזהו סוד הכלל האמתי וגם כי 20. הפרושים הם הרבה והנני מפרש לך ענין אחד בסוד ראש השנה כדי שתעמוד על הנכון שיום זה הוא יום הדין לדורות למען תדע מהו ותוכל לעמוד על הווכח האמיתי בע"ה כראש השנה כל באי עולם עובדין לפניו [ב"ה] ככני מרון ואחלק לך בג' שערים 25. השער א' הוא בענין היום ממש ב' בענין הדין השולט

-
1. (א) פועל| (ל) לבקש מנוחה. 7. (ל), (ג) התחיל ב' בתורה. 8. (ב) כעולות זה משם. 9. (א) נתיב פלג. 10. (א) נח' והוא. 11. (א) שאמר| (ב) מה שאמרנו והתעוררנו והסוד. 13. (ל) הסוד האמיתי. 14. (א) [סוד] חסר. 15. (פא) סוד יום טוב הוא על| (ג) רמזנו. תם. סוד יום טוב| (ב) שרמזנו וטעם אח שבתותי תשמרו. 16. (א) המנעה. 19. (ל) כל אפניו וכל ענייניו. 20. (פא), (פכ) הפרטים הרבה. 23. (פא), (ג) כאחד בשרי| (רכ) על חוכן האמת. 24. (רכ), (פא), (פכ), (ל), (ג) והנני מחלק. 25. (פא) השער השני.

6. תהלים: כז, ד

8. זוהר א': ג/א - ג/ב

23. ראש השנה: יח/א

[דף מג/כ]

1. באותו היום ב' בענין השטן המקטרג סוד עזאזל העומד להשטין בראש השנה וכיום הכפורים ואע"פ שכבר רמזתי במקום אחר השער א' יש לך לדעת כי הקב"ה ברא עולמו לבדו והמציאו לפי חסד כפי אשר [אמרנו] ומראש המחשבה העליונה המציא מציאות האור מסוד האויר הזך הטהור הקדמון הנעלם בסודו עד אשר נתעטף באור וכרא העולם ועשה את האדם ישר ביושר האמתי ויכווננהו בצורה העליונה והכניסו בגן עדניו והנחילו חכמה עליונה על כל הנמצאים של מטה ומתוך שהתחכם יותר רצה ליכנס לתוך מרתף יין שמרים ולשחות מענבי [רוש] ראש פתנים ושחה ושכח [רישו] ונפתה כמתק [דבשו] עד אשר לחוץ יצא מבוהל ונחפז ומכבודו בלה נכנס בשלום ויצא בבהלה ומשם נחדקו כל החולדות [בתאוות] היין בלא שכר ומשכימין לרדוף שכר ועל כן נכנס בדין לפני בוראו ית' וית' כיום זה שהוא ראש השנה יום הדין לדורות והקב"ה הוא משגיח ומענין בדין על כל בני העולם בהתעורר המדה והכח הנקרא פחד יצחק והיום עומד בסוד אותו הדין אל דורות כי משם חפר [סוד האוכל] סוד
- החדש השביעי שהוא סוד המדה השביעית הנקראת
20. כסא דין ועניינו ידוע לבעלי החכמה ומה נורא מאמר רבו' ז"ל שאמ' [כסא] ליום חגנו יום שהלכנה מתכסית בו והלא לא ראינו לעולם שנתכסית הלכנה באותו זמן ואמרו אי זה חדש שהלכנה מתכסא בו זהו יום החדש השביעי נא' זה ראש השנה והסוד הוא
25. והדבר האמתי בהיות סוד הערלה חופף על כרית הקדש

5. (א) אמר. 6-5. (פא) מציאותו מסוד. 6. (ב) הקדמון העולה.
8. (ב) בכושר וביושר כאמת. 9. (ל) כל הנמצאים אחריו ומתוך
- (ב) כל הבאים אחריו. 10. (ב) יוצא להכנס. 11. (א) [רוש] חסר
- (א) ושכח ראש ונפתה. 12. (א) כשחן | (רב) כמתקי עד אשר | (ב) ל
- לחוץ הכבוד. 14. (א) באותו. 15. (ב) ועמד בסניגוריא לפני
- בוראו כיום זה. 18. (א) חפר אוכל סוד. 21. (א) כססה. 22. (ב)
- ראינו מעולם. 23. (רב), (ב) מתכסא בו הוי אומר החודש. 25.
- (ב) והדבר אחת הוא בהיות.

3. עיין בדף כו/ב

11. דברים: לב, לכ; משלי: לו, א

21. שבעות: ט/א - י/ב

[דף מד/א]

1. ומכסה אותו אזי הוא יום הדין על כל העולמים כהיות הפתח סגור ותובע הדין הקטיגור על כל בני העולם והעדים מכוונים להעיד על כל מעשה נעלם והמלך בפנים כלומר מתכסה מכל גדודי מרום להשגיח ולהכיש על כל פועל איש ומעשיהו וזהו סוד שהלכנה מתכסית בו והערלה מבחוץ שומר ועומד לסגור הפתח ותובע הדין ואמרו רבות' ז"ל רשות נתן לאותו ממונה בית דין העומד לפניו תמיד לסגור הפתח על בית הדין עד שיכינו לו דין פלני עשה כך ופלני עשה כך הואיל ומנוהו כ"ד ממונה לתבוע תביעת העובר על התורה או עובר על מאמר כ"ד כענין [זה] שאומ' כי יי' אוהב משפט ומנה לזה לתבוע דין מי שעבר מאמר יוצרו ומי שעבר על מצות התורה והוא הולך ומשוטט הארץ והעדים עמו ובא ומלשין [עכד] אל אדוניו ותובע הדין והכל על דרך האמת והדין
15. ואע"פ שהכל באמת וצדק הוא ית' כהיות חסדו וחבתו גדולה בישראל עמו וצאן מרעיתו ויודע כי הקטיגור בא לתבוע דין והוא זמן מושב הדין כאשר מנה אותו אדניו ויפקידהו לתבוע תביעת התורה והמצות כל מי שעבא עליהם מיום שנברא העולם הפקידו אדניו לשמור דרך עץ החיים שלא יבואו בני אדם לפרוץ גדר פן ישוך אותם זה הנחש
20. כענין שאמ' ופורץ גדר ישכנו נחש והוא ית' ויתע' יודע כי אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא חטא והוא מרחם על ישראל כרחם אב על בנים ורוצה להכנס להם לפניו משורת הדין ועל כן צוים לקחת עצה לנפשותם כדי לערכב טענותיו של תובע המקטרג ולא
25. יוכל לתבוע דין צוה לתקוע בשופר והקול נשמע ויוצא מתוך

1. (ל), (כ) על העולם. 4. (ג) כלומר נתכסה. 5. (ב) מתכסה בו.
8. (פא), (ג) עד שיכנו לו דין. 11. (א) [זה] חסר. 12. (פא), (ל), (ג), (כ) על דברי תורה. 13. (רב), (פא), (פכ), (ל), (ג), (כ)
- משוטט בכל הארץ | (א) [עכד] חסר. 19. (ל) ולא יבואו | (כ) עד יום שנברא. 21. (פכ) כי אין צדיק בארץ. 22. (כ) והוא אוהב להכנס. 24. (ל) לעכבם מעונותיו | (כ) כדי לעכב מעונותם שחובע.

11. תהלים: לז, כח
19. בראשית: ג, כד
20. קהלת: י, ח
21. קהלת: ז, כ
22. תהלים: קז, יג

[דף מד/כ]

1. השופר כסוד אש ורוח ומים כאחד מחובר ונעשה ממנו קול אחד כלי פירוד אזי בהתעוררות זה למטה מתעורר קול השופר מלמעלה ודוחה את הערלה ממקומו והפתח נפתח והתפלה נכנסת וקם המלך מכסא הדין ועומד
5. כרחמים ומרחם על בניו כי הוא כ"ה דיין האמת וצדיק והדיין אינו דן כשאין תובע לפניו אע"פ שהוא יודע הכל וכשטענות התובע מעורבכות נדחה מלפניו ושומע אין לו ונשארים ישראל עם אביהם שבשמים בשלום ומרחם עליהם ואם תאמר אם כן הוא והלא הכל כידו למה יצטרך לכל זה יעבור הקטיגור מלפניו ולא ישמע אל דבריו כי אין נכון וראוי לשום מלך לשמוע לדברי קטיגור כל שכן הוא ית' תדע לך כאמת כי הוא ית' וית' סדר ותקן כל הדברים על דרך האמת והיושר והצדק והמשפט למעלה
15. באותו דרך ממש שם תקן כל הדברים למטה וצוה שכל דיין אע"פ שידע האמת והמשפט לא ידין בלתי תובע [דין] ועדים ונתבע והדיין עומד הוא על מושבו והתובע טוען לפני עשה כך לפני עבר על כך והעדים מעדין ואז הדיין ידין האמת על אמתו כדוגמא זו ית' הוא למעלה השית
20. תובע ונתבע ועדים והוא הדיין התובע הנקרא שטן מפני שמעיד על ישראל חטאתם ותובע עליהם דין והעדים הם עיני יי' לראות כל מעשה בני אדם כסתר ובגלוי והם שלוחים יודעים הנקראים עיני יי' על שם שהם משגיחים ורואים כל מעשה בני האדם והדיין הוא יתע' וכל זה נתקן מלפניו ברצונו יתרו' להיות
25. זה התובע דין ואם [תאמר] שלא יכנס לפניו אין

2. (ל) זה מלמטה. 3. (ב) והפסח. 6. (ב) והדיין אינו כן כשהתובע אינו לפניו. 7. (ג) וכשטענות התובע מרובים נדחה (ל) מתעוררים נדחית. 8. (ג), (ל) לו ונשארו ישראל (ב) ונשארי ישראל. 11. (ב) ולא ישמע לו אין נכון לשל מלך. 16. (ל) לא ידון בלתי (ג) האמת והענין לא ידין (ב) לא ידע בלתי (א) [דין] חסר. 19. (פא) לאמתו (ל) הוא ית' שיש תובע. 24. (ב) נתכן מלפניו. 25. (פא) לפניו איך (ב) דין לפניו (א) ואם האמת שלא וכו'.

21. זכריה: ד, י

[דף מה/א]

1. [דרך] מלך רם ונשא כי כבר הוא תקן מושבו ומעמדו כענין זה שאומ' והאלהים עשה שייראו מלפניו והתובע הזה אינו תובע זולתי יושר ואמת ומשפט ודין ישר אכל הקב"ה נכנס להם לישראל כחמלתו עליהם לפניו 5. משורת הדין ונתן להם עצה כדי שיערכבו טענות [התובע] וכערכוב טענותיו לפני המלך אז יהיה נדחה מלפניו ושומע אין לו והקב"ה שומע תפלתן של ישראל ומרחם עליהם ואמנם כי קול שופר למטה שהוא סוד הזכרת מדותיו של הקב"ה תקיעה היא רמז למדת רחמים תרועה היא רמז למדת הדין הקשה דאמ' עלה אליהם בתרועה [יי' בקול שופר] ואמנם כי הוא סוד שצריך להתייחד כאחד לסוד קול שופר המתייחד באחדותו למעלה ויש לנו להתעורר אותו הקול שהוא הרחמים בסוד התעוררות של 15. מטה ואם תאמר היאך יכול האדם בהתעוררות של מטה להתעורר הקול הוא למעלה תדע לך כי הוא ית' וית' המציא מציאות הקול היותו עולה למעלה ולמטה עד אפס מקום וכאשר התעוררות רוצה לעלותו מסוד מציאותו עולה כי [עולה ויורד] כענין 20. רוח האדם המוציא הכל מפיו שהוא מוציא ומכניס וזהו הקיום בהיותו יוצא ושכ ובהיותו שכ נותן התעוררות להיותו יוצא ואין רוח ההכל יוצא עד שיהא שכ כך הוא ית' אין סוד התעוררות המציאות יוצא עד שיהא עולה מלמטה לשוכ למקום תולדתו ואזי התעוררות של מעלה יוצא 25. כמתחלה וכמה ענינים גדולים הם בסוד זה שאין לכתוב

-
1. (א) [דרך] חסר| (פא), (ג), (כ) דרך רם. 5. (פא) נותן להם. 6. (א) טובע| (פא), (ל), (כ) אזי ידחה. 7. (פא), (ל), (כ) תחונתם של ישראל. 11. (א) [יי' בקול שופר] חסר. 12. (פא), (ל), (ג), (כ) סוד בהתייחד הקול כאחד. 13. (ל) לנו לעורר. 14. (כ) שהוא של רחמים. 16. (ל) לעורר הקול ההוא. 17. (פא), (ל), (כ) מציאות היותו מלמעלה. 18. (א) כאשר אמר התעוררות. 19. (א) יורד ועולה| (פא) מצד מציאותו עולה.

2. קהלת: ג, יד

8. זוהר ג': רלא/א - רלא/ב

11. תהלים: כז, ו ; ויקרא רבה: כט

- [דף מה/ב]
1. אותם במקום זה כי כמה שרמזנו די למכין סוד ענין סוכה יש לנו לפהש ברמז הענין הזה על אשר פירשנו כתחלה בסוד הסוכה שהוא סוד ידוע בסוד האמונה ממש וכבר ז"ל רמזו הענין הזה בסוד אמרו כל האזרח בישראל ישבו בסכת סכת חסר ואמרו ז"ל כל מי שהוא [אזרח] בישראל ישב בסוכה וידוע שזה נאמר להורות שכל מי שאינו מזרע ישראל אינו יושב תחתיה כי על כל פנים כל [מי] שהוא מזרע עם הקדש הוא תחת כנפי השכינה בסוד דרכי האמונה להיות צל על ראשו [להציל] מרעתו הסוד שהתעוררנו כתחלה בענין הפורש סוכה שלום עלינו והוא סוד האמונה בסוד השבת והנני מעירך על ענין אמרו נפלה ולא תוסיף קום כתולת ישראל ואמרו חכמים ז"ל כגמרא של ברכות בני מערבא מתרצי להאי קרא [הכי] נפלה ולא
15. תוסיף לנפול [עוד] קום כתולת ישראל ולפי דקדוק הענין צריך יותר כיאור ואמרו בסתרי התורה ובמקומות אחרים נפלה ולא תוסיף קום ודאי משל למטרוניתא שיש לה קטטה עם המלך והיתה הולכת מכיתה עד שתעבור חמתו של מלך כיון שחמת המלך [שכחה] היתה היא מאליה
20. באה לבית המלך וישבה אל מקומה ואל כיתה פעם ושתיים ושלש לימים הלכה בחמתו של מלך והמלך התנחם עליה [ונשבע] שלא תוסיף היא לבא בפעם בפעם אלא הוא בעצמו ילך אליה וישיבנה להיכלו בכבוד מה שלא היה כן בשאר פעמים כענין זה נפלה ולא תוסיף קום
25. היא לא תוסיף קום אבל אני אקימנה שנ' אקים את סוכת

1. (פא) די למכין ללכת בדרכי יושר ואין להאריך. 4. (פא), (ב) שהיא הסוד הידוע. 6. (א) [אזרח] חסר | (ל) מי שהוא אורח בישראל. 7. (ל), (ב) וידוע הוא לדורות שכל מי. 8. (א) [מי] חסר. 10. (א) להציל. 12. (רב), (פא), (פכ), (ל), (ב) מעורר. 14. (רב), (פכ), (ל) במערבא מתרצי ליה להאי | (א) [הכי] חסר. 15. (א) [עוד] חסר. 17. (פא) שהיתה לה. 18. (ל) והיתה אוכלת מכיתה. 19. (א) שככה. 22. (א) נשכא | (ג) לצאת בפעם בפעם. 23. (ל) ישבה להיכלו | (ב) וישיבה.

4. עיין בדף מא/א
5. ויקרא: כג, מב ; סוכה: כז/ב
זוהר ג': קג/א - קג/ב
12-13. עמוס: ה, ב
14. ברכות: ד/ב
25. עמוס: ט, יא

[דף מו/א]

1. דוד הנופלח אותה דכתי' כה נפלה ולא תוסיף קום בתולת ישראל וזו היא סכת דוד וזו היא סגכת שלום של ליל שבת וזו היא בתולת ישראל [וזו היא אמונת ישראל] ועל דרך זה כל האזרח בישראל ישבו בסכת כי היא השולטת והמתייחדת בסוד המדרגה העליונה להיות הכל אחד בסכת כחו' חסר וכתו' כי בסכות הושבתי מלא וזהו סוד יחוד האמונה בסודו [ששה] קנים שהם המקורות העליונות [הנשפעת מהם ומתייחדת] בהם ועל סוד זה ענינים הולכים עם ישראל במדבר וזהו כי בסכות הושבתי את בני ישראל וחוסים [כצל] יחוד האמונה להיותה צל על ראשם ולהציל להם מרעתם ודי לך הרמז בלי אריכות וכבודות כי במקום [אחר] הארכתי בזה ודי לך בענין זה לדעת פשר דבר. [סוד עזאלזל ויום הכפורים] כבר ידעת כי המקטרג החובע דין על כל בני העולם להיות ישראל לוקחין עצה לנפשותם ביום ראש השנה כפי מה [שאמרנו] ומתערכות טענות המקטרג ולא יכול לתבוע באותו התעוררות קול השופר מלמטה להתעורר קול השופר למעלה והמלך קם מכסא הדין ויושב על כסא רחמים והחובע בא בטענותיו מוכן לתבוע ורואה שכבר הוא יתע' ברחמים עם בניו והדין חלף הלך לו ושומע אין לו מתערכו טענותיו והולך לו וזהו סוד ועשיו אחיו בא מצידו צידת החסאים כנפשותם ואמ' קום אבי ויאכל מציד בניו ויצחק אמ' מי איפה הוא הצד הציד המתודים על חטאתם ומרכים בתפלות וקול שופר ואוכל מכל כסרם תבא ואברכהו גם ברוך יהיה כשמוע עשיו וגו' וראה שאין צידו כלום

3. (א) [וזו היא וכו'] חסר. 6. (א) [ששה] חסר. 7. (א) הנשפעות מהסוכה ומתייחדות | (פכ), (ל) הנשפעת מהם ומקבלת מהם ומתייחדת בהם | (ב) מתייחוס בהם. 8. (ל) סוד זה שבעה ענינים. 9. (א) בכל. 10. (רב), (פא), (פכ), (ל), (ג), (ב) והרי לך. 11. (רב), (פא), (פכ) כלא אריכות | (א) [אחר] חסר. 12. (כ) ודי לך העניין הזה לידע | (א) סוד הלולב והאתרוג. הנוסח שמופיע בטקסט נמצא רק בכת הז' (ג). 15. (א) מה שאמר. 25. (רב), (ל) וכבר ידע שצידו אינו | (פכ), (ג), (ב) וכבר צידו אינו כלום.

1. עמוס: ט, יא ; שם: ה, ב
3-4. ויקרא: כג, מב
5-6. ויקרא: כג, מג
6. זוהר ג': קג/ב
9. ויקרא: כג, מג
11. עיין בדף מד/א
15. עיין בדפים מג/ב; כו/ב
18. ויקרא רבה: כט
22. בראשית: כז, לא
23. בראשית: כז, לג
24-25. שם: כז, לג-לד

[דף מו/ב]

1. ביום זה ואינו יכול לתכוע מה כח' וישטם עשיו את יעקב מסלק עצמו עד יום הכפורים להתעורר כחטאתם לפני המקום והקב"ה אומ' הואיל ואני כרחמים עליהם ארחם עליהם אל יבא המקטרג התובע [ריקם] 5. כמה פעמים מלפני אמר השליכו עצם לכלב ויצא מלפני ובעוד שהוא מתעסק בטעוה אותו העצם וגורדו תכניסו אתם ואתעסק אני עמהם וכל זה מפוזר בדברי רבו' ז"ל ובמדרשות הפנימיים ואמנם כי הוא העקר והאמת כי הקב"ה שם וסדר כל הדברים למעלה להנהיג העולם 10. התחתון למטה ושם שומרים ופקידים לסדר הדין למעלה לדון כל פועל איש ומעשהו ושם זה להיות תובע דין לפניו כאשר אמרנו ועל זה אמרו חכמים ז"ל עמדה מזה הדין ותבעה מלפני הקב"ה כי זה הוא התובע והוא משלים מאמרו ית' ותובע דין 15. בזמן שהמלך יושב על כסא דין והקב"ה תאווה לרחם על בניו ועם כל זה אותו התובע כאשר אמ' עושה פקודתו אשר הפקיד אתו מיום שנברא העולם וחדע כי זהו סנטירא דמלכא פקיד להרוג בני אדם הנדונים מאת המלך ואוסרם ומענישם כל אחד ואחד 20. כפי הראוי לו ועל זה נתפקד מעת שנברא וגם אשר אנו קורין אותו רע הכתו' קראו טוב מאד שנ' וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד [דרשו רז"ל והנה טוב זה מלאך החיים מאד זה מלאך מות הוא טוב מאד] וגם אשר הוא תובע אינו דובר שקרים כי בדרך האמת הוא תובע והקב"ה הואיל והפקידו בענין זה אינו רוצה 25. שיצא ריקם מלפניו [כלומר] כי כל בני העונשים וכל בני ההריגה

3. (ב) אני מרחם אתכם. 4. (פכ) ארחם אתכם | (א) כי קים | (ב) ומנחם אתכם ואל יצא התובע. 6. (רכ), (פא), (פכ), (ל), (ב) מתעסק וגורד אותו העצם תכנסו אותם. 7. (רכ), (פכ), (ל), (ב) מכואר בדברי רז"ל | (פא) וכל זה מפחד בדברי. 15. (ב) הקב"ה רוצה לרחם. 17. (פכ) חדע לך | (ב) אשר הופקד. 18. (פכ), (ל), (ב) להרע בני אדם. 19. (פכ), (ב) הנודדים עם המלך | (ב) ואושר ומענה אותם. 20. (פכ) ועל זה הפקיד אותו כ"ה מיום שנברא העולם | (רכ), (ל), (ג) ועל זה הפקיד מיום שהעולם נברא | (ב) ועל זה הופקד מיום שנברא העולם. 22. (א) [דרשו וכו'] חסר. 25. (ל) מלפניך | (א) [כלומר] חסר.

1. כראשית: כז, מא
22. כראשית: א, לא
כראשית רבה: ט

[דף מז/א]

1. בידו נתנו ואני המחבר יודע כי אנשים חכמים
ונבונים יסתלקו בענין מפני חשדות הרבה
הנכנסות בלבם על ענין זה והנני מעיד להם לשאול
ולהסתלק כמה שאני יודע שלא ימצאו זולתי שיחפורר
5. בלבכם מהו התועלת ומהו תקון זה לפני הכורא כ"ה ואז
יוכלו לעמוד על תוכן טעם הקרבן ושעיר של ראש חודש
וענין מעוט הלכנה כפי סוד שאמרו בגמרת חולין
ונחזור למה שהיינו בביאורו כי הקב"ה אינו רוצה
שזה המקטרג יוצא ריקם [מלפניו הואיל] והוא נוטל
10. חלקו הראוי לו מן הדין יש לתת לו עצם לגרוד בו
כמה שיתעסק ודבר זה מצאנו ראיה מפסוקים הרבה וראיה מדברי
רבו' ז"ל אמרו בו אלה שמות רבה בשעה שיהיו ישראל
עובדים את הים ורצה הקב"ה להטיע למצרים כא
המקטרג וחבע דין וחבע אמת אמ' לפניו רבונו של עולם
15. מה נשחטנו אלו מאלו עבדי ע"ז ואלו עובדי ע"ז אלו מגל'
עריות ואלו מגל' עריות אלו שופכי דמים ואלו שופכי דמים
ומנא לן דהכי הוו אמרו במקום אחר ראיה לזה דכתי'
ואודע להם כארץ מצרים ואומר אליהם איש שקוצי עיניהם
השליכו ובגלולי מצרים אל חטמאו וכתי' ולא שמעו ולא
20. הטו אזנם להורות כי רשעים גמורים היו ואע"פ
שאמרנו שהוא מקטרג ודאי מקטרג הוא אבל על דרך
האמת והישר הוא תובע אבל הקב"ה רוצה להכנס להם
לישראל לפניו משורת הדין ואומ' משל לרועה
צאן שהיה על שפת הנהר והיה רוצה
25. להעביר צאנו עד שנשא ציננו וראה הזאב שבא לפזר

9. (א) [מלפניו הואיל] חסר. 10. (פא) יש לתת לו שום עצם |
(ג) את חלקו לגזור בו כמה שיתעסק. 11. (ל) ריאה מן
הפסוקים וראיה. 15-16. (פא), (ג) גלוי עריות. 16. (פא), (ל)
שפיכת דמים. 18. (פא), (ל) עיניו. 23. (פא) ואמרו. 25. (ל)
לעבור צאנו.

7. חולין: נ/ב
12. שמות רבה: כא
23. שם

[דף מז/כ]

1. צאנו והרועה היה פקח ואמ' מה אעשה בעוד שאני מעביר את אלו יבא הזאב ויאכל את אלו מה עשה בחר תיש גדול וחזק אמר אשליכנו עמו ובעוד שהתיש יתעסק עמו [והוא כתיש] אעביר את צאני וכך עשה כך הקב"ה בעוד שרואה המקטרג בא ותובע דין אמת אומר
5. מה אעשה ואגזול מפיו לעמי צאן מרעיחז אמ' אשליך עמו תיש גדול מיד אמ' לו השמח לבך אל עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ הרי התיש כי השטן לעולם לא שאל על איוב אלא הקב"ה נתנו לו בידו כדי שיחפרש
10. [מכניו] ולא יגע בהם מיד כיון שאמ' לו הקב"ה זה הניח ענין ישראל ונתעסק באיוב וכל זה כדי שלא יצא ריקם מלפניו והואיל והקב"ה לוקח מפיו דבר גדול וזהו [שנחרעם] איוב ואמ' שלו הייתי ופרפרני ואחז בערפי ופצפצני ויקימני לו למטרה חרגו' משמרת מטרא כדי
15. לשמור להם לישראל הקימני לו אצלו ואמנם כי רוב החכמים מודים שאיוב מחסידי העולם היה והוא היה כימי פרעה שנ' עליו הירא את דבר יי' [מעבדי פרעה] ועל
- כן נתנו הקב"ה בידו כדי שלא יצא ריקם מתביעתיו וישליך עצם לכלב להתעסק בו ועל כן צוה לשלוח
20. שעיר זה כיום הכפורים ומפני זה העצם הוא כמי שמשליך אותו לכלב ונתהפך לו לאוהבו ומכשכש לו בזנבו כך בזמן שישראל מזומנים כיום הכפורים להכנס בהיכל המלך ובא הכלב כפתח לעכנם באים ישראל בעצת המלך ומשליכים לפניו
25. עצם ואז הוא נתהפך להם אוהב [כמין הכלב עכשיו היה נובח ועכשיו השליכו אליו עצם ונתהפך להם אוהב] וסודו כי אמר אכפרה

1. (פא), (ל), (ב) שאני עובר. 2. (ב) אלו בא הזאב. 3. (א) [והוא כתיש] חסר. 4. (ל) אעבור אני. 6. (ג) מפיו עמי. 10. (א) מפניו. 12. (ב) דבר גזל וזה. 13. (א) שנחר עם איוב. 14. (ל) מטרה. 17. (א) [מעבדי פרעה] חסר. 18. (ב) מתביעתו. 25. (א) [כמין הכלב וכו'] חסר.

3. זוהר א': קעד/כ

13. איוב: טז, יב ; שמוח רבה: כא

17. שמוח: ט, כ

25. בראשית: לב, כא

[דף מח/א]

1. פניו כמנחה כמו שהתעוררנו למעלה ושכ ומתעסק באותו העצם לברוד בו שנ' וישב כיום ההוא עשו לדרכו שעירה שב לאותו שעיר ומתעסק בו וחושב אותו מתנה גדולה ושמח בה וישראל נסע סכחה מתעסקין במלכם בסוד הסוכה ומקנהו עשה סכת וכאותם הימים מקריבין ישראל קרבן על אומות העולם כדי שלא יתערכו כשמחתן של ישראל עם מלכם והאילן כשהוא מתכרך [הענפים הקטנים] אשר אין בהם תועלת מתכרכים והם תחת האילן סביב השרש כלם מתכרכים באילן וזה הסוד אחזו לנו שועלים אע"פ שהם מחבלים כרמים יש להם להתכרך עמנו מפני שאחזו לנו ואומות העולם הם נאחזים בישראל ועל פן ההסתלק מקריבים עליהם כדי [שנהנו] ממנו ואל יקחו חלק בחיים הגנוזים מסוד המעלה העליונה שנוטלים ישראל והם לוקחים [הנאת הקרבן] למטה ונרדים ממנו וישראל לוקחים זוהר שפע החיים הגנוזים מסוד המשכת המעלה העליונה לבדם בלי ערוב אחר ועל כן הם מתמעטים והולכים ויורדים מן הקדש ולא עולים כל אותם הפרים בכל יום מתמעטים ויורדים עד שבעה [סוד לולב ואתרוג] כתיב ולקחתם כיום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל הענין הזה הוא סוד גדול ונכון למוצאי דעת בהתיחד השרש והענפים כלם בסוד יחוד שלימה בגוי אחד בארץ ואם תאמר מפני מה נראה סוד יחוד כבודו של מקום בענין ענפים ופרי ולא בדבר אחר
- 25.

1. (ל), (ב) כאשר התעוררנו. 2. (פא) לאותו העצם. 3. (ב) שעיר ויתעסק. 4. (פא) שמח בו. 7. (ל), (ג) של ישראל במלכם | (ב) יתערכו. 8. (א) [הענפים הקטנים] חסר. 9. (ל), (ב) סביב השרשים. 13. (א) [שנהנו] חסר. 15. (א) הנאת הנקרכים. 17. (ג) בלי עכוב אחד | (ל), (ב) בלי ערוב אחד. 19. (ג) עד שבעה. חס. 20. (א) [סוד לולב ואתרוג] חסר | (ב) פרי עץ הדור. 21. (ב) עץ אבות. 25. (ב) מקום בענפים.

1. כראשית: לב, כא
2. כראשית: לג, טז
4. כראשית: לג, יז
- 10-11. שיר השירים: כ, טו
- 20-21. ויקרא: כג, מ
22. זוהר ב': קפה/א - קפז/א

[דף מח/כ]

1. ואנו לוקחים מינים הללו כדי להתייחד כבודו
בנו בהם תדע לך כי כבר רמזנו בתחלה בסוד
האילן שיש לו לקב"ה מגבלו כי"ב גבולי אלכסון
כפי אשר התעוררנו למעלה [שהן פרי מעשין של מקום
וסודו דכתי' אני כבודש רענן ממני פריך נמצא
ובאותו זמן מושל כממשלתו אותו אילן בהתייחדו
בשאר המקורות והוא כלל כלם] ומבועו אינו פוסק ולא
5. יחדל כי על הכל יתגדל ועל סוד זה האילן אנו לוקחין
סוד האילן הנקרא כך כפות חמרים על שם צדיק חי
העולמים וזהו סוד צדיק כחמר יפרח והחמר אינו
עולה זולתי זכר הנקבה לעשות פרי ועל סוד זה
חי העולם בסוד החיה אשר ראיתי תחת אלהי
10. ישראל אשר סודה על נהר כבר אור שכבר [היה משם]
נשפעת בסוד החי אשר אמרנו וצדיק זה
שהוא סוד האילן כפותים ומדובקים עמו
ג' הדסים ושתי ערכות לא פחות ולא יותר ואמנם
כי לולב שהוא גוף האילן אמרו לו לב כפי שנפרש
15. בע"ה ג' הדסים על סוד דכתי' והוא עומד בין הדסים
וב' ערכות על שם סלו לרכב בערכות ביה שמו ואמנם
כי יש לי לגלות אזניך בזה הענין דע לך כי
בסוד עניינים אלו עם הלולב סוד האילן המושל
בזה החדש כשהלבנה במלואה כהיות יחודו של מקום
20. מתייחד מעלה ומטה בסוד אחד ועל ענין זה אמרו
חכמים ז"ל כימיו של שלמה עמדה הלבנה במלואה
בהתייחד הכבוד מעלה ומטה ובסוד אחד ביחוד אחד
כלי הפסק ואין הלבנה במלואה זולתי בהתייחד
הכל בזה האילן חי העולם והלבנה אינה מתמלאה
25. זולתי ממנו והוא אינו מתייחד בגודל גבהו והדרו

1. (ב) להתייחד בנו כבודו. 3. (ל) נגבל בשנים עשר גבולי. 4.
(א) [שהן וכו'] חסר. 9. (רב), (פא), (ל), (ב) חי העולמים. 10.
(א) חיה האור. 14. (פא) סוד האילן | (ל) סוד גוף אמרו | (ב)
סוד גוף האילן | (ב) כפי אשר נעורר. 17. (פא), (ל), (ג), (ב)
תדע לך כי. 19. (ל), (ג), (ב) במלואה. 24. (פא), (ל), (ג), (ב)
חי העולמים.

2. עיין בדף ד/כ
4. שם ; הושע: יד, ט
6. ויקרא: כג, מ
7. תהלים: צב, יג
15. זכריה: א, ח
16. תהלים: סח, ה

[דף מט/א]

1. זולתי כג' הדסים ושתי ערכות שהם ייחוד הכבוד באחדותו ואמנם כי סוד ג' הדסים שנים הנקראים זרועות עולם והאחד הוא כולל שניהם והלולב מן השלשה הכי נכבד שהם סוד ייחוד אחד והם אור
5. וחשך ושלום סוד ייחוד הכבוד באחדותו שתי ערכות הם הנקראים למודי יי' חסדי דוד הנאמנים אבל השלשה שהם עליונים יש להם ריח שתי ערכות אין [בהם] לא טעם ולא ריח כי הם סוד שני העמודים תומכי התורה האחד יכין והאחר בעז והם
10. סוד שני תומכי הכית והלולב מתיחד בהם ג' הדסים וב' ערכות הם חמשה והם סוד כי עץ החיים מתיחד כמהלכו בהם ועל סוד זה אמרו עץ החיים מהלך חמש מאות שנה והם נ' שערי כינה והכל סוד אחד וענין אחד ועץ זה
15. צריך שיצא מן האגד טפח שיראה בגדלו עמהם אחרוב היא המתיחדת עמהם והיא הנקרא לב והיא עד לב השמים מפני שהיא סוד הל"כ נתיבות קשר של תפלין [שהראה] הקב"ה למשה שנ' וראית
20. את אחורי ועל סוד זה נאמ' וטוב לב משתה תמיד ונחת לעבדך לב שומע והיא כשמאל על כי סבתה שמאל ומתיחדת עם הלולב שכימין להיות הכל סוד אחד ולפי שקבלתה מסוד השמאל היא ירוקת בגוון שלה כזהכ כפי קבלתה מן הצד ההוא ועל
25. סוד זה אמ' חכמים ז"ל אסתר ירוקת היתה וחוט

-
2. (ב) שנים הם הנקראים. 7. (פא) יש להם רוח | (א) [בהם] חסר.
 15. (כ) בגדודו עמהם. 16. (פא) מתיחדת בהם. 18. (פא) על שהיא חותם הל"כ. 19. (א) שקראה. 23. (פא) מסכת השמאל | (ג) ירוקת | (ל) מצד השמאל. 25. (ב) רמזו רז"ל.

-
6. ישעיה: נד, יג
 9. מלכים א: ז, כא
 - 19-20. שמואל: לג, כג
 21. מלכים א': ג, ט
 25. מגילה: יג, א

[דף מט/ב]

1. של חסד משוך עליה והכל סוד אחד והיא מתיחדת בהם להיות סוד [ייחוד] האמונה עלינו לששון ולשמחה לשמוח באלהינו שנ' ושמחתם לפני יי' אלהיכם עד יום שמיני שהוא שמחתם של ישראל כלבד ומקבלים שפע במלכם כלי [ערוך] אחד לאחר שעברו קרבנות החג להיותם דבקים במלכם [ואין לזרים אתם] כאמרו ואתם הדבקים ביי' אלהיכם חיים כלכם היום. סוד בענין המילה כרמז מועט כדי להבין דבר מתוך דבר וכבר רמזתי ענין זה במקום אחר והארכתי שם צעל כן אין להאריך בכאן יש לך לדעת כי האדם בראו הקב"ה בחכמה ועשה אותו כלול מכל הדברים הרוחניים למעלה ומכל הדברים הגופניים למטה והוא סוד דוגמת אלהים בהיותו כדוגמא של מעלה ושל מטה והם בדרך נסתר באדם כלם והם ידועים למוצאי חן ודוגמת הדברים הגופניים למטה הם בדרך נגלה ונראים כתוכו כפי מה שהורו חכמים הרבה בעולם כתכונת טבעי הדברים כלם וכלם הם נגלים בתוך האדם נמצא שהאדם הוא בסוד נגלה ונסתר [נגלה מסוד העולם הזה ונסתר מסוד העולם של מעלה והואיל והאדם הוא כלול מכל העולמות שם דוגמתו להיותו רשום בסוד מעלה אמתית ולפיכך אין נקרא אדם כי אם ישראל כלבד כאמרו אדם אתם ואמרו חכמים ז"ל אתם אדם ואין כל האומות נקראין אדם ואמרו שבח מעלת הנביא יחזקאל שנקרא [כן] אדם יבכל מקום כתוב [ואתה בן אדם] וחושבין בני העולם כי אינו חשיבות זולתי בזיון חלילה חלילה
2. (א) [ייחוד] חסר. 3. (ב) שבעת ימין עד יום שמיני. 5. (א) כלי ערכות | (פא), (ג) בלא עכוב לאחר | (רב), (פכ), (ל), (ב) בלא עירוב. 6. (א) [ואין לזרים אתם] חסר. 8. (בב), (פא), (ל), (ב) כרמז דבר. 9. (כ) במקומות אחרות. 18. (א) [נגלה וכו'] חסר. 20. (פא), (ל) להיותו נרשם. 21. (פא), (פכ), (ל) אין מי שנקרא אדם זולתי | (ג) זולתי ישראל כלבד כענין אומרו ואתן צאני צאן מדעת יאדם אתם. 23. (ל), (ב) קרואיים | (פכ) קרויין. 24. (א) בין אדם | (א) המקומות הוא בן אדם. 25. (ל) חס וחלילה.

1. מגילה: יג/א

3. ויקרא: כג, מ

6. משלי: ה, יז

6-7. דברים: ד, ד

9. עיין בדף ו/א

21-22. יחזקאל: לד, לא

22-23. יבמות: סא/א

24. יחזקאל: כ, ו ; שם: ג, כה וכו'.

[דף נ/א]

1. אלא זו היא מעלתו וחשיבותו אכיו לפני המקום כ"ה שהוא קראו אדם ואמרו למה נקרא שמו בוזי על שהיה מבזה עצמו לפני האל כ"ה ולפני הכריות וזהו חשיבותו ובביתו ומעלתו ודרשו ז"ל אליהו בן כרנאל הכוזבי שאע"פ שיש מן החכמים האומרים שהיה ממשפחת אברהם אבינו שנ' ממשפחת רם אמרו אליהו כהן היה מזרע יחזקאל הנביא היה כתי' הכא בן כרנאל הכוזבי וכת' התם אל יחזקאל בן בוזי הכהן ולמה נאמ' ממשפחת רם מפני שאברהם בזה עצמו לפני האל ית' ולפיכך נקרא אדם ומפני שנקרא בשם הזה היה ממשפחת רם והענין הוא עמוק ונכון למוצאי דעת ומפני כך אין בעולם שנכנס לסוד זה עד שיקבל ברית קדש שיהיה חתום ורשום בכשרו ואזי נכלל בכלל אדם והנני מפרש לך בדרך קצרה כי סוד המילה היא אות רשום בכשר האדם להיותו שלם בשלימותו כענין שנ' לאברהם התהלך לפני והיה תמים אימתי ואתנה בריתי [ביני] וביניך להורות שקודם לכן לא היה שלם כיון שנמול אזי היה שלם ונקרא בשם ונתוספה לו אות בסוד שמו שהיא בסוד הכרית ואמרו שהקב"ה חתם שמו בכשרו אות יוד וחתם בשמו אות הא הרי שם י'ה להורות שם הקב"ה עליו סוד שמו עד שנמול ועוד יש לך לדעת כי יצחק אבינו לא נודע בעולם ולא יצא מחלציו של אברהם עד שהעביר אברהם ממנו הערלה ונמול ולאחר כן יצא מחלציו זרע קדש ואמרו שמעולם לא שמש אברהם בשרה בעוד שערלתו

-
3. (פכ), (כ) וזו היא חשיבותו. 5. (כ) שיש מן החסידים. 9. (פא), (פכ) מפני שבוזי היה מבזה עצמו. 13. (ג) ואזי נכנס בכלל אדם.
 16. (ל) אמתי ואתנה. 17. (א) בני וביניך. 18. (ל) ונתוסף לו בסוד שהיא הכרית. 24. (כ) אברהם אבינו.

-
4. איוב: לב, ו
שכל טוב: פ ; ילקוט: בלק חששו
זוהר ב': קסו/א
 7. איוב: לב, ו
 8. יחזקאל: א, ג
 16. בראשית: יז, א-ב
 19. זוהר א': יג/א
 21. נדרים: לא/ב ; כמדבר רבה: יח

[דף נ/ב]

1. בחוכו ולא קבלה אותה צדקה שום טפה מצד הערלה להיותה טמאה כה כי הערלה היא טמאה יותר מכל השרצים והשקצים שבעולם ועוד כי אכרהם היה יודע עקר התורה וכיון שראה שאינו מוליד בענין אצטגנינותו 5. סלק עצמו שלא להוציא זרע לבטלה והקב"ה הזמין לו לאותה צדקה שלא תתקרב לה בערלה ולא ישמש כה כיון שנמול אזי נתחבר עמה ויצא מהם זרע קדש [וזהו זרע קדש] מצד אות הכרית וכשהזרע יוצא מן הערלה נקרא זרע טמא כי מתוך הטומאה הוא יוצא והנה יש לך לדעת כי הגוים שהם ערלים אין להם נפש זולתי מתוך צד הטומאה מפני שהם נתבעים בערלה ומפני כך רוחם טמא והעם טמאים כשם שהם טמאים בערלתם כך נמשך רוחם [בקרבם] מצד הטומאה הנקראת ערלה והוא המקום שמשם [פורחות] רוחות רעות והטמאות מתפשטות משם 15. ועל כן אין סבת רוחם זולתי מתוך הטומאה והוא רוח טומאה השוכן בחוכם כחוך טומאתם שהיא הערלה ובשעה שמעבירין מהן אותה הזוהמא שהיא הערלה [פורחת] מהם טומאתם ומתקרבים לטהרתם כחוך הצדק האמתי ועל כן נקרא הגר גר צדק כי זו היא מדרגת הכרית והוא סוד הכרית וחי העולם והוא סוד שבת ועל כן אין נמולים זרע קדש עד שתעבור עליהם שבת אחת כאמ' ז"ל משל למלך [שנכנס למדינה והוציא כרוז ואמ' כל אכסנאים שיש בכאן לא יראו פני ריקם עד שיראו פני מטרונא תחלה כך אמר הקב"ה לישראל לא תביאו לפני קרב עד שתעבור עליו את השבת שאין שבעה בלא שבת ואין מילה בלא שבת] ואמנם כי הכל הוא תלוי בכרית כהעביר הערלה ולקיים הכרית שהיא אות כנגד זה ושמרתם את השבת כי אות היא כנגד זה את קשתי 25. נתתי בענן והיתה לאות ברית והכל ענין אחד דאמנם

3. (ל), (ב) בשקוצים והדמשים שבעולם. 4. (ב) אצטגנינותו. 7. (א) [וזהו זרע קדש] חסר | (פכ), (ג) מסוד הכרית | (ל) מצד הכרית. 12. (א) [בקרבם] חסר. 13. (פא), (פכ) מתוך צד. 14. (א) סורחות. 18. (א) פורח. 20. (פכ), (ל), (ב) חי העולמים. 22. (א) [שנכנס למדינה וכו'] חסר | (פא), (ג) מיאוס הערלה אמנם.

9. זוהר א': יג/א ; שם: צה/א - צו/ב

שם: רח/א - רח/ב

19. זוהר ג': יד/א - יד/ב

24. שמות: לא, יג

24-25. בראשית: ט, יג

[דף נא/א]

11. כי סוד הכרית היא העטרת בסוד עטרת תפארת
וכשהאדם נמול ונכנס בסוד כרית הקדש הוא נכנס
בשתי מדרגות שהן חבור אחד העטרת וחי העולם
סוד כל והכל חבור אחד ולפיכך גוזרין ופורעין שהם
5. שני עניינים כיחד כשגוזרין ומעבירין זוהמת הערלה
והרי הוא נכנס בסוד כרית העטרת כשפורעין הרי נכנס
בכרית כל צדיק חי העולם וכלו כרית אחד כי אין זה
כלתי זה ועל סוד זה אמ' חכמים ז"ל בת היתה לו
לאברהם ובכל שמה וגם אשר מפרשים הענין
10. מרחוק [הענין] הנכון זה הוא [בת] זהו כרית העטרת וכשהיא
עולה ומסתלק בשם אינה עולה זולתי בכל שהוא חי העולמים
ושמה חלוי בו וזהו [הסוד] ויתרון ארץ בכל היא כי כל יתרון
וכל טוב שלה בכל יש לה השפעה והשם להקרא בשם
אדון כל העולמים והמעשים ואמנם כי אותה היתרון שהיא
15. מעלת השם בכל עומד להתכונן על מתכונתה וזהו סוד
מעלת אות הכרית וסודו ועניינו כרמז מועט ואמנם
כי הערלה היא הקלפה העומדת מבחוץ [והכרית הוא המוח
העומד בפנים דמיון האגוז הקליפה כחוץ] ופריו מכפנים
כך הוא סוד הענין הנכון להיות האדם נכנס בסוד האמונה
בענין הזה ועל זה הסוד נאמ' יראה כל זכורך
20. את פני האדון שצריך להדבק ולהראות המקום
בשרשו והענף בעקרו ליחד הכל בקשר סוד ייחודו הנאה
בקשר אחד בסוד אחד להיות יי' אחד ושמו אחד
ודי בעניינים האלו שרמזנו בזה לכל משכיל אשר נחה עליו
הרוח. סוד ענין כלאים ושעטנז הואיל והתעוררנו
25. בסוד המילה סוד ערלה יש לנו להתעורר בסוד

1. (ג) סוד הכרית היא מתעטרת בסוד | (ל) העטרת בסוד | (ב) היא
העטרת בסוד והעטרת תפארת. 3. (רב), (פא), (פכ), (ל), (ב) חי
העולמים. 7. (רב), (פא), (פכ), (ל), (ג), (ב) חי העולמים. 9. (פכ)
עם אשר מפרשים. 10. (א) [הענין] חסר | (א) כתו זהו. 12. (א)
[הסוד] חסר. 16. (פכ) מעלת סוד הכרית | (ג) בסודו ועניינו כרמז
מועט. 17. (ב) מבחוץ ועידיו מכפנים | (א) [והכרית וכו'] חסר.
21. (פכ), (ב) להתייחד.

8. כבא כחרא: טז/ב ; בראשית רבה: נט

תנחומא: חיי שרה, ד

12. קהלת: ה, ח

19-20. דברים: טז, טז

24. זוהר ג': פו/א - פו/ב

[דף נא/ב]

1. הכלאים שהזהירנו וצונו ית' כתורתו הקדושה בענין החקה החקוקה בסוד גזירותיו של מלך וכבר אמ' חכמים ז"ל בכל מקום של חק חקה גזרת מלך הוא שאין רשות לאדם להרהר אחר מדותיו ועל כן נאמר
5. בכאן את חקותי תשמורו בהמתק לא תרכיע כלאים שדך לא תזרע כלאים וכבד כלאים שעטנז לא יעלה עליך וזו היא אחת מאותן הדברים שנ' בהם חקה ואמנם כי אע"פ שזו היא חקה והיא גזרת מלך טעם גדול ועמוק יש בענין והוא גנוז בהיכלי מלך ונכוז
10. הוא למשכילים יש לך לדעת כי הכורא ית' וית' ברא העולם לפי חסדו ולא לצרכו ולא דתו ולא לעזרתו ולפיכך לפי חסדו המציא עליונים ותחתונים כי לא באו לעזרה יי' ולזה היה המענה אמרתי עולם חסד יבנה והוא כ"ה סדר ותקן כל הדברים כמעשה
15. בראשית כל דבר ודבר על תכונתו ושיהיה כל מין ומין הולך אחר מינו ושלא יתערבו מין כשאין מינו ועל כן נאמ' בכל מעשה בראשית למינהו למינו למינה שכל מין יהיה הולך אחר מינהו ואפילו בזרעים ובנטיעות ובבהמות ובחיות ובעופות וככל דבר שנברא כששת ימי בראשית נאמ' למינהו שנ' תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע למינהו ועץ עושה פרי אשר זרעו לו למינהו שלא יתערבו המינים מין כשאינו מינו ואומ' ויברא אלהים את חית הארץ למינה [ואת כל הבהמה למינה] ואת כל רמש הרמש על הארץ למינהו [וגו' שיהיה כל דבר וכל מין ומין לאחר מינהו ולא יתערבו המינים מין כשאינו מינו]
20. וכבר ידעת אי זה דינו ממי
25. שמשקר מטבע המלך מכמות שעשאו כך

-
4. (ל), (ב), (א) אין אתם רשאים להרהר. 11. (ל) ברא עולמו.
 14. (ל) סדר כל הדברים ותיקן אותם. 23. (א) [ואת כל הבהמה למינה] חסר. 24. (פכ) האדמה למינהו [א] (א) [וגו' שיהיה כל דבר וכו'] חסר [ל) בטבע המלך. 25. (ב) שעשאהו כך.
-

3. במדבר רבה: יט
- 5-7. ויקרא: יט, יט
13. שופטים: ה, כב
- 13-14. תהלים: פט, ג
- 20-21. בראשית: א, יא
- 23-24. בראשית: א, כה

[דף נב/א]

1. המחליף המינים של מעשה בראשית ועושה כלאים כשום דבר מכחיש ומשקר הבריאה והתודות מששת ימי בראשית ועל כן נאמ' בכאן חקה [תקה] שתקתי לך כמעשה בראשית אל תשקר אותו ואל תחליף אותו והסוד שלא לערב הכחות ואמ' חכמים אין לך כל עשכ [ועשכ] שכארץ שאין עליו מלאך ממונה ברקיע ומכה אותו ואו' לו גדל ולפי' מי שמערב המינים למטה מערב הכחות של מעלה ומעביר מעלת שלימותם מהם ונמנעים מלגמור מאמר יוצרם ותפקידם וזהו סוד כלאים ואע"פ שהוא עורב סודו על מה שאמרנו מן ויכלא העם מהביא לא תכלא רחמיך מניעות הכחות של מעלה [שמונע אותם] מעשות מאמר יוצרם ועל זה הענין נאמ' את תקותי תשמרו והוא הדין ממש כענין שעטנז שנקרא בגד כלאים וראיתי מפרש ענין שעטנז והם בעלי השמות ואומ' שיש שטן אחד ממונה על מי שלובש שעטנז ויוכל להזיק אותו כענין שאמ' חכמים ז"ל בגמרה פסחים שיש שטן הממונה על זוגות מי שאוכל תרי ומי ששותה תרי וממונה להזיק כך יש שטן אחד ממונה על מי שלובש צמר ופשתים כאחד שהוא שוע סוי ונוז [ויכול להזיק] ונקרא זה שטן עז והוא הממונה על צמר ופשתים ביחד והגויים שאינם יודעים לכוין המילה קורין לו שטנאש כי ידוע להם לשכניו כחוכם ורוצים לומ' שטן עז ואו' כך והדבר אינו רחוק מפירושם כפי סודות דרכי החכמה ואמרו ענין גדול על מה רשום בספר תורה שעטנז גץ סימן התגין והדבר
2. (רב), (פא), (פב), (ל), (ג), (ב) משקר מעשה בראשית. 3. (א) [תקה] חסר. 5. (א) [ועשכ] חסר. 7. (ב) גזל ולפיכך. 8. (ב) למעלה... שליחותם. 12. (א) [שמונע אותם] חסר. 19. (א) [ויכלו להזיק] חסר. 20. (ג) זה שטן עזות מצא סודו כתיבה ממש שעטנז הפוך וקרי שטן עז.

5. בראשית רבה: י ; מורה נבוכים: ב, י
11. שמות: לו, ו ; תהלים: מ, יב
13. ויקרא: יט, יט
17. פסחים: קי/א - קי/ב

[דף נב/כ]

1. הוא כך כדי להורות שכל מי שמתעסק בזה ינצל מזה כלום' כל המתעסק בתורה ינצל מזה המקטרג ואם לאו הרי הרצועה כי הוא השטן המקטרג לאדם כאמרם ז"ל [תנא] עולה ומשטין יורד ומטעה נוטל רשות ונוטל נשמה וכל העוסק בתורה אינו ירא ממנו.
 5. נתפרש מן התורה הרי המות שנ' כי היא חייך ואורך ימין כיון שמתפרש מן התורה הרי מזומן מי שיוציא נשמתו ונוטלה ממנו בעל כרחו וזהו השטן וזהו מלאך המות גץ צרור גדול שהוא צרור גדול לאדם כדי להוליכו לבאר שחת ובה משפטו כל הימים ועל כך רשום הוא בתורה התעסק בתורה הרי לך החיים שנ' כי היא חייך [וארך ימין] ודי ואם לאו הרי לך הרצועה ראה והשמר מפניו שלא יעלה וישטין עליך ויטול ממך נשמתך בעל כרחך וזהו פירוש בעלי השמות כפרשם סוד סתרי האותיות ופירושם נאה בעקר החכמה ואין לנו להאריך יותר בזה כי די לנו כמה שרמזנו בענין זה והכל נכון למכין סוד יכום וחליצה הדברים האלה הם נסתרים
 20. בענייני סתרי החכמה ואינם ראויים להכתב כל כך ולגלותם בגלוי וכבר רמזתי בספר טעמי המצות הדברים הצריכים והוא הנקרא ספר הרמון ושם אמרתי ברמז מועט כדי שלא יהיו כמטרה לחץ לאותם שאינם ראויים אבל מפני שראיתי תאותך להיות לך חלק בחיים יש לי לרמז לך ברמזים והיה בדעתי לכתוב זה בלשון סתום יותר
-
4. (א) תנא. 5. (ל), (כ) אינו מתיירא. 6. (רב) והפרוש מן התורה | (ל) והפרוש מן המות דכתי'. 7. (רב), (ג), (ב) מי שמוציא. 12. (א) [וארך ימין] חסר. 15. (רב) כתרי האותיות | (פא), (פב) סוד כתרי האותיות. 18. (רב), (פא), (ב) סוד ענין יכום | (פב), (ג) בענין היכום הדברים. 24. (רב) משום שראיתי תאותך | (ב) להיות לך חפץ בחיים.

6-7. דברים: ל, כ

12. שם.

18. זוהר א': קפו/ב ; שם: קפח/א

[דף נג/א]

1. אבל מחמלתי עליך הוצרכתי לכתוב לך לשון פתוח ברוחה למען תהיה תורת יי' בפיו ואתה שמור לך את הדברים האלה ויהיו לך לכרך ואין לזרים אתך זולתי אם תראה ידא חטא ומאמין כאמת בתורת אלהינו כפי הראוי שיש לחוס עליו ולהועיל לו סוד היכוס צוה הוא ית' וית' בתורתו כשהאדם מת בלא בנים לבא אחיו ולקחת את יבמתו ואע"פ שמימים מועטין נתפשט [מענין הסוד הזה] בארץ עדין הקושיא במקומה עומדת וגם אותם שחושכין שכבר השיגו בזה הצורך כמה עניינים וכמה קושיות יש כמה שחשיבו לפי דעתם אבל אע"פ שאיני יכול לגלות בכאן כל העניינים ארמוז בכאן דברים שיספיקו לך לדעת העקר כי [בע"ה] בספר [פרוש] קהלת שכבר התחלתי אכתוב שם כל העניינים וכל אותן הקושיות על סוד כ"ה דרכים בסוד האלהות על דרך זה כי הדברים נכנסים לעמוקי הסתרים לאין תכלית עד אשר מתפשטים הענפים בעמקי האמונה ובעקר שרשי המרכבה בסוד שמו ית' וית' והכל תלוי מדבר לדבר ומסכה לסכה ונאחזים זה בזה לצורך גדול והנני מפרש לך כפי הצורך בענין זה תדע כי הוא ית' וית' נתן בתוכה האבר הזה הרשום בכשרינו כתותם אמת שהוא סוד המילה כפי מה שרמזנו למעלה ובסוד זה נכנס האדם בסוד האמונה והוא ית' וית' רוצה שלא יהא הפסק למקור זה כי הוא סוד דוגמת הנהר אשר לא יכזבו מימיו ואין הפסק למקורו וכל המפסיק מקור זה מלמטה 25. [וייבש מכונו] כביכול מי שמתיש כוח של מעלה כאין

1. (ל) פותח לרווחא דמילתא | (ב) פתוח לרוחה. 4. (פא) ומאמין בסוד אמונת אלהינו. 7. (א) נתפשט מינן הסוד. 12. (א) העקר כי בגה בספר קהלת. 13. (רב), (פא), (פכ) כ"ה דרכים בסוד. 16. (ב) ובעקרי שרשי המרכבה. 17. (ב) ונאחזים. 18. (פא), (ג), (ב) כפי הצורך. 19. (ל), (ב) נתן בתוכנו. 25. (א) וייבש מכונו | (ג) וייבש מעיינו כביכול.

2. שמות: יג, ט

3. משלי: ה, יז

7-6. דברים: כה, ה

[דף נג/כ]

1. חובש ואזלו מים מני ים ונהר יחרב ויכש הואיל והאדם עומד

למטה בסוד דוגמא עליונית ומי שמקורו מש מעשות פרי או שנשתדל ולא יכול אלא שניהם הם שני הפכים

5. לעולם ומעוות לא יוכל לתקון כגון שלא רצה לקחת אשה ולהשתדל בפריה ורכיה ואותו שחשדל ולקח אשה

ולא יכול זהו מה יתקן בגואלו הקרוב אליו שהוא אחיו ולאחר כך אגלה לך בעניינים האלה אכל אותו שמה בלא

10. התמונה הכוללת כל התמונות ונשמחו נשארם שלא נכללת במקום שאר הנשמות נכללות ונכרת דמותו משם וזהו כענין ונכרתה הנפש ההיא מלפני והואיל והוא כך הוא ית' וית' צוה להיות גואל שיגאלנו משחת והוא אחיו הקרוב אליו שנ' כי ישבו אחים יחדו וגו' [וכתי' לא תהיה אשה המת החוצה לאיש זר] יכמה

15. יבא עליה והעניין הידוע כי אותה הנשמה ממש תכנה ותכונון כקדם בתחלה לכונון מהללה

והאבדה תשוב עליו לתוך עמו וישוב לימי עלומיו ויגאל משחת חייו ואחיו יצילהו מיד המשחיתים להשיבו אל [אחוזת] אבותינו ואותו הזרע שיזרע אחיו יכנה ממנו

20. בנין להשיב אבדתו עליו והזרע הוא לאחיו ולהכנות

בו ועל זה נאמ' ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו ולפיכך כתי' יולד בן לנעמי ולפי הנראה לא נולד

זולתי לבצע ולרות אבל הנכוון לנעמי יולד [ושב] אל חיקה להיותו לה לבן והיא מצאה אבדתו כדת וחקה ועל כן

25. ותקח נעמי את הילד ותשיטהו בחיקה ולפי זה הסוד

1. (ב) חובש ונהר יכש ויחרב. 4. (רכ), (ל) אותו שמש. 7. (פא),
 (ל) תקן בגואלו | (ג) ולא יכול זה מתקן בגואלו | (ב) ולא
 יכול זה מתקן בגואלו. 9. (פא) לתוך. 11. (רכ) הנשמות מובדלות
 נכללות. 14. (א) [וכתי' לא וכו'] חסר. 16. (כ) כמקדם לכונו
 מהללה. 17. (פא) תשוב לבעליו. 18. (ג) מיד משחית. 19. (א)
 אחודת אבותנו. 23. (א) [ושב] חסר.

12. ויקרא: ככ, ג

14. דברים: כה, ה

18-19. ויקרא: כה, מא

21. קהלת: ח, י

22. רות: ד, יד

25. רות: ד, טז

[דף נד/א]

1. נאמ' והיה לך למשיב נפש [למשיב נפש] ודאי ולכלכל את שיכתך כי כלתך אשר אהבתך ילדתו וגו' [שנתנה לך אכדתך ולפיכך היא טובה לך משכעה בנים] ואל תחשוב כלבכך שאע"פ שאמרה התורה ולא יכרת שמו מעם אחיו יקום שמו על שם אחיו שכשביל השם שהיה לו בתחלה נאמ' חס ושלום אלא יש לך לדעת והוא האמת והסוד הוא נכון כי שם הוא דבר ידוע והנשמות יוצאות משם בכח הנהר היוצא מעדן ועל סבתו כל הנשמות הן כסוד שם וזהו ולא יכרת שם המת [מעם אחיו] כי הנשמה נקראת כך בכח הסכה ההיא וזהו הנקרא שמו בישראל ותדע לך 10. כי על כן לא היו קוראים לעולם ואין לקרוא אותו הנולד בשם המת שהיה בראשון כי ענין השם נאמ' כתורה על נשמתו היתה ועל אשר התעוררנו כתחלה בענין הגוים והרשעים שרוחם ונשמתם באה ממקום הטומאה כאשר אמרנו תדע לך כי אפילו אותה המדרגה שפורחות משם נפשות ורוחות הטומאה אף היא נקראת שם והיא המדרגה הנקראת רע ועל דרך זה הרשעים כוני המגדל דור הפלגה כונתם היתה על אותה המדרגה וזהו הסוד שאמרו ונעשה לנו שם כי בראותם עוצם תוקף התאוות החיצונות הכאות כזה העולם שהם כסכת המדרגה ההיא רצו וכווננו לומר הענין לחזק אותה כזה העולם בכח המעשה שהיו עושין וכונים עיר ומגדל לחכמה ידועה 20. כי חכמה גדולה היתה להם [כאותו דור הפלגה] והם היו יודעים כי כל ענייני התאוות הגופניות אשר כזה העולם כלם נמשכות וכאות מכח הסכה ההיא ועל כן היו כונים עיר ומגדל ותקון 25. אותה הסכה [החשובה] ועל זה היו אומ' ונעשה לנו שם

1. (א) [למשיב נפש] חסר. 2. (א) [שנתנה וכו'] חסר. 3. (ל) יכרת שם המת מעם אחיו וגו'. 4. (פכ) על שם המת. 5. (כ) יש לנו לדעת. 8. (א) [מעם אחיו] חסר. 11. (פא), (פכ), (ל), (כ) שהיה בראשונה. 22. (א) [כאותו דור הפלגה] חסר. 25. (פכ) הסכה החשכה | (א) החשוכה.

- 1-2. רות: ד, טו
3. רות: ד, י
8. שם
9. דברים: כה, י
12-13. עיין בדף נ/ב
18. בראשית: יא, ד
25. שם

- [דף גד/כ]
1. לתקן אותה [ולסעדה] כפעלם שהיו פעלין ולחזקה כזה העולם עד שהפיצם הכורא ית' וית' מפני שהיו פועלי און ולפי' זה הסוד להקים שם המת וסוד הכונה והעיון והמחשבה הנכונה כאותו המת יאסף אליו
 5. הביתה וישוב לימי עלומיו וסודו ענין אמרו אם ישוב אליו לבך רוחו ונשמתו אליו יאסוף כי הכונה והרעיון ומחשבת הרוח מושכת הרוח כפי מה שאמרנו וזהו סוד כונת התפלה בענין המחשבה להמשיך רוח עליון כסוד הרוח והמחשבה שלו כי רוח נמשך ברוח ועל כן
 10. סכת האשה ההיא שהניחה המת שהיתה בחיקו כשהוא בחיים צריכה היא על כל פנים [להיות] כונת שניהם כמת ודבר זה כבר נשאל לחכמים ושלחו התשובה פסוק זה פרא למוד מדבר באות שנפשה שאפה רוח ועיינונו בתשובה כי היא נכונה וגדולה עד מאד
 15. לפי הענין אשר רמזנו ונחזור למה שהיינו בכיאורו כחללה אותם שני ההפכים שהם זה הפך [מזה] יש אדם המשתדל בכח כחו וכונתו כדי שתתפשט כח הצורה העליונה היוצאת מסכת הנהר אשר לא יכזבו מימיו וכן הוא ית' מצוי
 20. במציאותו מעלה ומטה בסכת נבראיו אשר ברא לכבודו כדי שהכבוד הנעלה יהיה במקום כח מציאותו שהשגחתו מעלה ומטה וזהו סוד אמרו ולכבודי בראתיו [יצרתיו אף עשיתיו]
- והאדם הזה משתדל בכח כחו ואינו מוליד אן שמולידים ומתים לו בחייו ואע"פ שמתים משתדל

-
1. (א) ולסעד | (ג) לחזק אותו | (ב) לחזק אותם כזה. 5. (פכ), (ג) אם ישים. 6. (פכ), (כ) לכו. 7. (א) כפי מה שאמרנו. 11. (א) [להיות] חסר. 12. (כ) ושלחה התשובה. 14. (פכ) וענינו. 17. (א) זה הפך זה | (פכ) בכל כחו. 21. (ל) הכבוד העולה. 22. (א) [יצרתיו אף עשיתיו] חסר. 23. (פכ) בכל כחו.

-
5. איוב: לג, כה
 6. איוב: לד, יד
 22. ישעיה: מג, ז

[דף נה/א]

1. אם זכה בכחרותו ואם לאו שיזכה בזקנותו כענין שאמ' החכם בבקר זרע את זרעך ולערב אל חנה ידיך כי אינך יודע איזה יכשר הזה או הזה ואם שניהם כאחד טובים ופתרון זה הפסוק בבקר זרע את זרעך כלומר בעוד שאתה בחור ובילדותך זרע את זרעך כלום' השתדל לעשות פריה ורביה וזרע רב תוציא השדה באשה ההגונה לך ולערב אל חנה ידיך אע"פ שאתה זקן אל תתירשל בדבר זה לומר השתדלתי בכחרותי ודי-לי או בכר השתדלתי ואיני יכול עכשיו שאני זקן הואיל ולא זכיתי על כל זה אעפ"כ אל חנה ידיך לא תדע אי זה יכשר ואם שניהם כאחד טובים הזה או זה הבנים שתוליד בכחרותך או הבנים שתוליד בזקנותך והראיה על זה אדם הראשון וכו' כי לא תדע אי זה יכשר הזה או זה לפני האל לסייע לך שתוליד בזמן כחרותיך או בזמן זקנותיך או שני הזמנים כאחד הם טובים בני הנעורים ובני הזקונים ועל כל פנים צריך להחזיק בכריה ואל ירף ידו ומה לנו ראיה יותר מהחסידי השלם ר' יוחנן דהור' 20. ליה בנין ומיתו והיה אומ' דין גמרא דעשיראה ביר ואמרו בזקנותו שכבר נחלש טבעו ורחיחות דמו ולא היה יכול נתירא מעונש אותו העולם [וקם] על רגליו ואמ' מה [אנא] יכול למימר בעלמא דאתי ולא השיבו עד שהאיר לו הקב"ה עיני זקן אחד ואמ' ר' יוחנן 25. עלך דאת סבא ועל ר' חזקיה דאיהו עקר עליכם הכתו'

1. (ב) בכחרותו אולי יזכה בזקנותו. 2. (פא), (ל), (ג), (ב) חכם הרזים ע"ה. 3. (ל) יכשר לפני האלהים. 4. (א) בבקר זרע קדש. 7. (ב) תוציא לך השדה. 8. (ל) אל תשתכל. 10. (רב), (פא), (ל), (ב) ולא יכולתי. 15. (ל) יכשר לפני האלהים לסייע. 18. (ל) בכריה האל ואל. 19. (ב) דהיה. 21. (ב) בזקנותו שנחלש כחו יטבעו. 22. (ב) עולם וקם | (א) העולם והק על רגליו. 23. (א) מה אנה יכול.

- 2-3. קהלת: יא, ו
4-5. שם
7. דברים: כח, לח
7-8. קהלת: יא, ו
11-12. שם

[דף נה/ב]

1. אומ' כי כה אמר יי' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ובחרו כאשר הפצתי ומחזיקים בכריתתי מאי מחזיקים בכריתתי שמשדלים בכל כחם ואינם יכולים ומשדלים בכל כחם בכריתתי ומחזיקים בו להוציאו לאורה ושלל ימיש מעשות פרי ואינם יכולים עליהם נאמ' ונחתם להם בכיתי וכחומותי יד ושם טוב מבנים ובנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת אשר לא יכרת אותו שם מסוד אותה התמונה הכוללת כל התמונות ובענין שני הפסוקים האלה נתחם אותו החסיד על יראתו ואם זה הוא כך כל שכן שאר בני אדם המסרסים עצמם לכונה ידועה טובה שלא תפושט צורתם כסוד מציאות בוראם כ"ה כפי מה שאמ' ואותו שאינו [רוצה] להשתדל כפי מה שאמ' הוא הפך מן האחר אוי לו 15. מי יושיעו לאותו העולם כפי מה שאמ' ואל יהי נקל בעיניך עונש מה שאמרה תורה ערירים ימותו [ותרגום] בלא ולד ימותו כי על כל פנים עונש גדול הוא בכל אותם העונשים הגדולים הנאמרים בתורה כי על כל פנים הוא נכרת ולא יכנס במתיצתו של מקום לעולם זולתי אם לא היה לו בואל שאלה ואם אין לאיש בואל שאם אין לו אח שיבאלנו עוד שאלה אחרת מי שלא היה נשאו לעולם והלא צריכה אשתו של מת וזה עדיין לא היה 25. לו אשה ומת עוד השאלה השלישית יקרה היא

2. (ג), (ב) ומחזיקים בכריתתי. 8. (ג) מסוד אותה התמונה. 10.
 (ב) התחכם. 13. (א) שאינו יכול. 15. (פכ) באותו העולם. 17.
 (א) יהיו ערירים | (א) ותרגמו בלא | (ג), (ב) ותרגמו בלא ולד.
 22. (ל) גזאל כגון שאם | (כ) כי אין לו אח. 24. (ל) צריכין
 אשתו וזה עדיין | (ב) לעולם והרי צריכתי אשתו. 25. (ב)
 השאלה אחרת.

- 1-2. ישעיה: נו, ד
 6-7. ישעיה: נו, ה
 17. ויקרא: כ, ב

[דף נו/א]

1. מכולן החסיד השלם תמים בכל דרכיו ושומר [דרכיו ושומר]
 רגלו מעשות כל רע ונשחזל בכל כחו להוליד
 ולא זכה וזה מקום יורש כאותו העולם כפי הסוד
 שכתו' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וענין כונת
 5. היבום כבר רמזנו על מה היא אשתו של זה צריכה
 יבום או לאו אם תאמר צריכה הלא לשאו הוא
 היבום כי לא ישוב על הארץ כשהיה ושוקט
 וכוסח הוא כאותו העולם ואם תאמר שאינה צריכה
 יבום היאך נעבור על התורה שאמ' ליבם או לחלוץ
 10. כל הדברים האלה צריך אתה לדעתם
 על תוכן האמת והנני משיבך אמרים
 נבוחים וישרים על כל העניינים האלה ולפיכך
 הקדמתי השאלות האלה לשאול ולהשיב עליהם למען
 יוכל אדם ללכת בדרכי הצדק והאמת והיושר ולא ימעדו
 15. אשוריו ימין ושמאל כאומרו אל חט ימין [ושמאל]
 הסר רגלך מרע השאלה
 הראשונה תלויה היא בשאלה שלישית
 והשלישית סחרה ואחננה קדש ליי' ויש לי לפרש
 לך השאלה השלישית לכונן את הראשונה על
 אופן מכונה חדע לך כי החסיד השלם
 20. המשתדל [בכל כחו] בעבודת בוראו
 והיה מחזיק בכריחו ולא זכה ומת הלא ודאי מקומו
 יורש ומקום מוכן לו בין הקרואים כאותו העולם
 ולא ישוב לראות עמל תחת השמש ואשתו צריכה
 ליבם על כל פנים מפני שני דברים א' כי אין אנו
 25. יודעים אם הוא תוכו כברו ואם זכה לירש מקומו

1. (א) [דרכיו ושומר] חסר. 2. (ב) רגליו. 3-2. (ג) נשחזל
 להיות זוכה ולא זכה. 3. (פא), (ב) וזה מקומו יורש אותו העולם.
 6. (פא) אם לא. 11. (ל) אמרים על העניינים האלה (ב) משיבך
 עניינים על עניינים. 14. (ל) בדרכי היושר ולא. 15. (א)
 [ושמאל] חסר. 20. (א) [בכל כחו] חסר. 24. (ב) משתי דרכים.

4. ישעיה: נו, ד
 15-16. תהלים: לז, לא
 16. משלי: ד, כז
 17. ישעיה: כג, יח

[דף נו/כ]

1. ואם לאו ועל כן תיכנס ב' כי מאחר שנת יכמה
אע"פ שאינה לתועלת אותו החסיד
לזה העולם והוא יורש מקומו אין הענין חוזר ריקם
האדם אשר אין לו גואל שהוא סוד השאלה
5. הראשונה יתחקן באותו המעשה
והרי גואלו זהו הענין ועל זה אמ' חכמים ז"ל
אשריהם הצדיקים שאע"פ שלא זכו לכנים בחייהם זכו
במיתתן והקב"ה הוא עושה חסד עם כל יושרו ככל
העניינים הרי הראשונה היא תלויה בשלישית
10. השאלה האחרת מי שלא היה לו אשה ומת
זה כמו כן יש לו גואל הקרוב אליו והם
אביו ואמו או אחיו ואשתו כענין אדם הראשון הוא
ואשתו שהועילו להכל בתועלת גדולה וזהו סוד אמרו
כי שש לי אלהים זרע אחר תחת הכל כי הרבו קין תחת
15. הכל ודאי כי על כל פנים יבא גואלו הקרוב אליו
ממשפחתו וגאל אותו והכל כדי שישכב
ויתחקן בזה העולם על [מה שעוה]
וחסר ואם [זכה] להתחקן ומת אמרו רבו' ז"ל בכאן
דבר גדול בסתרי תורה כי לא יקום
20. פעמים צרה ואין מיתתו בטומאתו על ידי
המטמא אותה ולא יקבל עונש כל כך כבראשונה
וזהו הסוד שאמ' חכם הרזים ושכח אני את
המתים שכבר מתו כי די כמה שאמ' ושכח אני את
המתים ולא יותר ומהו שכבר מתו אלא שכבר מתו
25. דוקא והענין הוא נכון למבינים ואין ראוי להאריך

1. (ב) ועל כן תתיבם אשתו. 10. (רב), (פא), (פכ), (ב) השאלה
השניה מי שלא היה נשוי | (ל) מי שלא היה כשני ומת. 11. (פא)
גואלו. הקרוב. 16. (רב), (פא), (פכ), (ל), (ג) שישוב. 17. (א)
על מה זכה האב | (פא), על מה שעונה וחסר | (ל) על מי ישועה וחסר |
(ג) על מה שעושה וחסר ואם זכה. 18. (א) [זכה] חסר | (ב) ואם
זכה להתקן. 19. (ב) כי לא תקום. 25. (ל), (ב) למכין.

7. יומא: פז/א
14. בראשית: ד, כה
23-24. קהלת: ד, כ

[דף נז/א]

1. בזה יוחר ואמנם כי מכל אלו הדברים הוכל לעמוד על תוכן האמת להודיעך קושט אמרי אמת באמת ובכירור בלי שום ספיקות כלל ואע"פ שאמרו מפרשים בסוד זה ענין צדיק וטוב לו טוב הוא לפי שכוך
5. האוזן אבל ענין צדיק וטוב לו צדיק ורע לו רשע וטוב לו רשע ורע לו הענין הזה הוא עמוק בעמקי הסתרים על דרך אחר ובאותו הדרך יש מקום ידוע על ענין נקודת העומק ששאל משה רבינו לפני המקום כ"ה והנביא
10. כמו כן שאמר מדוע דרך רשעים צלחה והשיבו כי את רגלים רצחה וילאוך [וגו'] באותה הנקודה הנבועה בתוך העומק ההוא אין תשובה בעולם לאדם על זה ולא בלהו ית' וית' לשום אדם עד יבא ויורה צדק וענין החליצה הוא
15. כענין חלץ מהם והסוד הפנימי הוא על כי תועלת גדולה [היא] למת אותו חליצה המנעל ולהכישו בארץ ואותו המעשה הואיל ואינם עושים חסד שניהם עם המת להתיבם ביחד אמ' חכמים ז"ל כל מאן דיהיב שיכבא [מעלי בר מעפרא וסנדלא]
20. נטל כלים מן הכית וכו' כגון שנטל מנעליו כי על כל פנים הוא רע כלומר פוסק ממנו ומסלק חיו ממנו ועכשו הכונה על אותו מנעל לתת לו חלק בחיים ובסתרי עומק נתיבות החכמה יש מי שתיקונן במנעלים והוא קיום הכל
25. ויש שאין לו חלק במנעל כלום בשום

1. (ל), (ב) אלה הדברים. 3. (ל) שום צד ספקות. 4. (ב) לפי שבוך האוזן. 7. (פכ), (ל), (ב) דרך אחרת. 11. (א) [וגו'] חסר.
12. (ב) הטבועה באותו העומק. 16. (א) תולעת [היא] חסר.
17. (פכ) ולהשירו בארץ¹ (ל), (ב) ולהכשירו בארץ. 19. (א) [מעלי בר וכו'] חסר.
20. (א) טב וכו' נטל (רכ), (ב) שכבא טב וכו'. 23. (ב) חלקו בחיים. 25. (ב) חלקו במנעלים.

2. משלי: כב, כא
10. ירמיה: יב, א
11. ירמיה: יב, ה
15. דברים: כה, ט-י
- 19-20. ברכות: נז/ב

[דף נז/כ]

1. צד בעולם והסוד מה יפו פעמיך כנעלים בך
נדיב ודרשו ז"ל בחרו של אברהם אבינו בך היתה
לו אברהם ובכל שמה ויש מי שאין תיקון
במנעל כלום [והוא קיום הכל] ולפי' וזאת לפנים
5. כישראל [על הגאולה ועל התמורה] לקיים כל דבר
שלף איש נעלו ונתן
לרעהו כדי שיהיה אותו נועל המנעל בקיום גדול
ועל הענין הזה המנעל נותנין אותו בארץ
כדי שיצא המה מאותו רשות שאין תקונו
במנעל ויכנס ברשות המתקן בסוד אותו
10. מנעל וכשחדע מה הוא ועל מה המנעל הזה
הוא משונה וכאשר תדע ענין מלכת שבא
שבאה לנסות המלך שלמה כחידות והאחת מהן
שבקשה ממנו לעשות לה מנעל ועל דרך חידה
נסתהו בדבר זה ונאמ' ויגד לה המלך את כל
15. לכה ולא כתי' ויעש אזי חוכל לעמוד על כל
הסתרים בדבר נכון ותדע לך כי סתרי עמקי
התורה הם גדולים ורמים עד מאד לאין חקר
ותכלית ובפרוש ספר קהלת ארמוז יותר
בנסתרים האלה ודי לו כמה שרמזנו עד עתה
20. לכל משכיל אשר נחה עליו הרוח. [סוד] ענין
בשר בחלב הוא נאמר בתורה ג'
פעמים לא חבשל גדי דתרגנו לא תיכול בשר
בחלב ודרשו רבותי' ז"ל אחד לאכילה ואחד
לבשול ואחד להנאה והסוד הזה הוא עמוק
25. בעמקי החכמה הנוראה ואיני רשאי לכחוב

1. (ל) צל בעולם. 4. (א) [והוא קיום הכל] חסר. 5. (א) [על
הגאולה וכו'] חסר. 6. (ל), (ב) אותו הנועל המנעל. 12. (ב)
לנסות למלך. 13. (ג) על דרך חידה גדולה. 15. (פכ) לעמוד
על עומק. 20. (א) [סוד] חסר. 21. (ג) איסור בשר בחלב. 22. (ב)
ותרגום לא תכלון בשר. 23. (פכ), (ל) אחת. 24. (פכ), (ל) אחת.
25. (פכ) בעומק החכמה.

1. שיר השירים: ז, כ
2. מדרש שיר השירים: ז, כ ; בכא בחרא: טז/כ
בראשית רבה: נט
5. רות: ד, ז
14. דברי הימים ב': ט, כ
22. דברים: יד, כא ; שמות: כג, יט ; שם: לד, כו
מכילתא: מסכת דכספא, ה

[דף נח/א]

1. זולתי כרמז והטעם הזה

כי הכור רק שאין

בו מים ונחשים ועקרבנים יש בו אל יתערב בכאר
מים חיים אשר יזלו מימיו לכל צד ולפני שמש שמו
5. ינון ונוזלים מן לבנון והחלב והדבש יוצאים משם
כאשר יי' הוא שם ואל יתערבו שניהם כי הכור

הרק הוא כעוד הכשר ביכלתו הועם ואף יי'
חרה בעם וקץ כל כשר יתרחק מן החלב המתוק
ויש לעם הקדש לעשות [להם] הרחקה יתרחקו על כן הזהירנו
10. בתורה ג' פעמים להיותנו טהרים וכדבר זה נמהרים
ואין להאריך וזהו מה שאמ' רבו' ז"ל רצה יעקב לגלות

הקץ [לכניו] רצה

לגלות הקליפה מעל האגוז ככה שהיה
כידו כדי שלא תזיק זו המדה הנקראת קץ בכניו
ובזרעו ושלל תהיה חופפת על ברית קדש [ונסתלק ממנו]
15. שכינה מפני שלא רצה הקב"ה להסיר שום דבר מתקון
העולם והבן. ויורקים ואנשי

כוזיבא ויוראש

ושרף אשר בעלו למואב וישוכו לחם והדברים
עתיקים יש לך לדעת ענין סוד הפסוק הזה וגם
20. כי חכמי' ז"ל גלו וסתמו ופרשו בענין דרשה

הענין הזה אבל הפסוק הזה לפי פשוטו נראה
שהם שמוח בני אדם אשר נולדו באותו
זמן ובא הכהו' ליחס שמותם אבל יש לחקור ולדעת
על דרך האמת ענין זה הפסוק בסוד החכמה
25. חדע לך כי יורקים ואנשי כוזיבה אע"פ שהם נראים

1. (פא) והטעם הוא. 4. (פא) יזכו מימיו לכל סוד. 7. (פא) הוא
עם. 9. (א) [להם] חסר (ג), (כ) לעשות להם הרחוקה. 10. (פא),
(ל) להיותנו נזהרים. 11. (א) [לכניו] חסר. 13. (פא), (ג)
תשלום זו המדה (פכ), (ל), (כ) תשלום כהם זאת המדה. 14. (א)
ונסתלק הימנו. 15. (פא) שיסור שום דבר. 16. (פא) והבן.
השאלה השלישית ואנשי כוזבא. 21. (פא) בענין הזה.

2-3. כראשית: לו, כד

4. כראשית: כו, יט

7. כמדבר: יא, לג

8. כראשית: ו, יג

10. שמוח: כג, יט ; שם: לד, כו ; דברים: יד, כא

11. כראשית רבה: צח ; תנחומא: ויחי, ח

אגדת כראשית: פא, קנז ; שם: פג, קסג

16-19. דברי הימים א' : ד, כב

[דף נח/כ]

1. שמות בני אדם ענינים מכוסים [הם] מבני אדם ויחוס התולדות שנמשכו מהמשכת תולדות אדם הראשון מאחר שנמשך ונשאב עליו זוהמתו של נחש לפי זה הענין [תמצא] יחוס תולדותיו בתורה וכלם דברים סתומים
5. עתה בן אדם שמע והכין וחכם ושים לכך כי הדבר סופו מוכיח על תחלתו ממה שכתו' והדברים עתיקים ר"ל דברים שכסה אותן עתיק יומין אבל יש לך לדעת כי סכת המשכת נחש הקדמוני הוא כתולדות המיוחסים מאדם
10. הראשון ואמנם כי סכת אותו נחש בהמשך על אדם אותה הזוהמא כל תולדותיו הם המיוחסים על טוב ועל רע כי הטוב והרע שהן שתי סכות נחלקות ונפרדות זו מזו וגם כי סוד האילן אחד הוא ועל סכה זו תמצא כל הענינים על הטוב ועל הרע וכא בדברי הימים ליחס התולדות זו מזו שהוא מסכת הטוב
15. וזה שהוא מסכת הרע כי לפיכך תמצא בענין חכם הרזים בהיותו בחכמתו מוכחר מבני אדם וכא להורות עניני חכמתו שלאחר זקנתו חטא שאינו ראוי לשוטטים אשר אין בהם לא דעה ולא תכונה וידענו כי לעולם לא סר לנו ממנו ולא נאבדה מדעתו זוהר
20. החכמות השכליות ונאמ' עליו ויהי לעת זקנת שלמה [נשיו] הטו את לבבו אחרי אלהים אחרים וכתו' וילך שלמה אחרי עשתורת אלהי צדונים ואחרי מלכום וגו' ותמה גדול הוא על חכם כזה שהוא אהוב לאלוהיו מאד מדברים כאלה אבל אל תתמה על זה ועל כל הדברים הללו כי הם תשלום סכות רוב החכמות
- 25.

-
1. (פא) מבני אדם ויחיה | (א) [הם] חסר. 3. (פא), (ג) נשאר עליו זוהמתו. 4. (א) [תמצא] חסר. 5. (ל), (ב) שמע וחכם ושים לכך.
 8. (ב) המשכת הנחש. 10. (פא) כי המשכת אותו הנחש. 19. (פא), (ג) נאבדה ממנו זהרי חכמתו. 19-20. (ל), (ב) לעולם לא סרה ממנו ולא אבדה ממנו והרי חכמתו השכלית. 21. (א) נשוי הטו את לבבו. 23-24. (ל) לאלהיו שיעשה דברים אלה | (ב) לאלהיו שיטעה בדברים האלה. 25. (פא), (ג) רוב חכמותו | (ל), (ב) כי חס ושלום סכות רוב חכמתו.
-

- 3-4. זוהר א': יט/כ ; שם: לד/כ ; זוהר ג': יט/א
אלפא כיחא דבן סירא ב': כג/א - כג/ב ; שם: לג/א - לג/ב
בראשית רבה: כב.
- 9-10. שם
- 20-21. מלכים א': יא, ד ; עיין גם בספר סקל הקדש דף כז
22. מלכים א': יא, ה

[דף נט/א]

1. והאילן אשר הוא היה קשור בו מורה על זה כי [כהכרח] היה לו אחד מכל הדברים האלה ולא לחטוא בהם ויש לי להקדים לך כמו כן עניני הושע בן בארי נביא גדול כמוהו שנ' לו [יי'] לך קח לך אשת זנונים וילדי זנונים ואומ' 5. וילך ויקח את גמר בת דכלים ופרשו רכו' ז"ל בכאן חס ושלום שלקח אלא כמראה נכואה היה הכל ופי' רז"ל מאי גומר שהכל גומר בה דכלים דכה רעה בת דכה רעה כל העניינים האלה הם מוכרחים לענין ידוע בסוד החכמה הנוראה כי סבת [האילן] אשר אמ' הוא [הוא] אמנם כי לפי' שלמה המלך ברוב חכמתו והתקשרותו באילן 10. ההוא רצה להשלים חכמתו וכשתדע סוד האלף נשים שהיו לו [נכריות] בסוד סבה אחרת תמצא כי כך הוא ענין אותו הרע הנקשר באילן ההוא וסכום המדרגות של אותו אילן אלף נשים נכריות הן בסבת אל אחר ושלמה ברוב חכמתו 15. רצה להבחין סוד וסוד זהרי החכמה ולהשלים סוד ידיעת ענין האילן נמשך אחריהן לדעת [ולהכיר] ולהשלים המדרגה וזהו שאמ' וילך שלמה ולא אמ' ויעבד אלא וילך הלך לתור ולחפש ולבקש ענין השלום החכמה לידע דבר על כדיו שנמשך הרבה אחר ידיעה זו 20. יותר מכדי הצורך והיה לו על זה אשם [מעם] בוראו ית' כי על כל פנים על זה אמ' דבש מצאת אכול דיין פן תשבעו והקאתו כן [היא] חוכה ומצוה היא לדעת ולבקש אותו ענין ולהבחין בין טוב לרע אבל לא להתדבק בו וכענין זה חטאו רבים כהמשכס 25. אחריו ולא ידעו לשמור [דרכם] בא אדם הראשון ונסהו

1. (ל) זה האילן אשר הוא קשור | (א) כי בהכרחו. 4. (א) [יי'] חסר. 5. (ל), (ב) ויש שפרשו כאן שחס ושלום. 7. (פא) שהכל גומרים בה | (פב) גומרין בה. 8. (ל) אלה מוכיחים. 9. (ב) סבת האילן | (א) האופן. 12. (א) [נכריות] חסר. 16. (א) לדעת ולהסיר ולהשלים. 20. (א) אשם מעט בוראו. 22. (א) [היא] חסר. 24. (פא), (ל) להדבק. 25. (א) לשמור דרכיו בא אדם.

4. הושע: א, ב

5. הושע: א, ג

6. פסחים: פז/א - פז/ב ; כמדבר רכה: ב

מורה נבוכים: כב, מו

17. מלכים א': יא, ה

21-22. משלי: כה, טז

[דף נט/כ]

1. ית' וית' כרוב חכמתו ונכנס בענין זה ולא ידע להשמר מהטעות ונתפתה אחרי-ו וגרם לו מות ולכל תולדותיו ובא לאחר כן נח ונכנס ונמשך ולא נשמר וזהו סוד אמרו וישת מן היין
5. וישכר ויתגבל בתוך אהלה אהלה כתי' כי לא ידע להשמר מענין זה בא אברהם אבינו ונכנס בשלום ויצא בשלום וזהו וירד אברהם מצרימה [וכתי'] ויעל אברהם ממצרים וכן כל הצדיקים וכן ארבעה שנכנסו לפרדס מהם מתו ומהם לא
10. נשמרו ואלישע אחר אם תבין סודו כי בהמשכו כדבקות אל אחר וראה כי נפת תטופנה שפתי זרה וחלק משמן חקה וראה ממשלתה ועניינה וסבתה והוא לא נשמר ואשם ונשא עונו כי על כל פנים בהמשכו והדבקו [באל אחר] נשא את שמו ונקרא אחר בסכת
15. הדבקו וכן הנביא במעלתו הושע מאמר היה לו מעם כוראו ית' וית' לחקור ולדעת אחר סבה זו לדעת ענייני עם הקדש שחטאו ונמשכו בסכה אחרת אותה סבה אשר אמרנו וזהו אשר אמרנו ויאמר יי' אל הושע [לך קח] אשת זנונים וגו' סכת אל אחר אשר אמרנו
20. וילדי זנונים הם המדרגות והסכות של אשת זנונים אשה זרה ועליה אמ' שלמה ע"ה לשמרך מאשה זרה מנכריה אמריה החליקה וזהו סוד אמ' וילך ויקח את גמר כת דבליים גומר שהכל בה גומרין והענין כי אין אדם צדיק ורע ורשע שאין הכל גומרין בה
25. [ובסכתה] ההיא נמשכין כל התולדות שבעולם וזהו שאמ'

8. (א) ואו ויעל אברהם. 11. (ל) וראה כי שפת הטופנת שפתי זרה.
 12. (פכ) משמן חכה | (ל) משמן חנה. 14. (א) והדבקו כל אחד נשא.
 16. (פא), (פכ), (ל), (כ) להכנס ולדעת ולחקור אחר סבה זו ולראות ענייני עם. 19. (א) הושע קח לך אשת זנונים. 25. (א) וכחכה ההיא | (רכ), (ל) נמשלים כל התולדות שבעולם.

4-5. בראשית: ט, כא

7. בראשית: יב, י

8. בראשית: יג, א

9. חגיגה: יד/כ

11-12. משלי: ה, ג

19. הושע: א, ב

21-22. משלי: כ, טז ; שם: ז, ה

22-23. הושע: א, ג

[דף ס/א]

1. נעים זמירות ישראל הן בעוון חוללהי ובחטא יחמתני
אמי כי על כל פנים אין תולדות בעולם אלא מצד [סכה]
זוהמא זו ועל זה אמרו חכמים ז"ל שהכל גומרין בה
גמר מלאכת התולדות היא הסכה ממש בת דכלים [כי]
5. היא כאשר פירשו בת דכלים דכה רעה בת דכה רעה, וזהו
ענין אותם תולדות של אדם הראשון כאשר [אמרנו]
בתחלה בהיותו נמשך אחריה ונשתאבה זוהמא
זו כחיה וכדורותיה ובאדם ולכל הבאים אחריה
ובא להורות סבה המשכת הזוהמא הזו באותן
10. המדרגות הבאים על התולדות שיצאו ממנה
וי'וקים זו היא המדרגה הראשונה של סכת האילן מצד
הרע והיא ההמשכה הראשונה להדבק בתולדות ועל
זה נאמ' וי'וקים רצה לומר המעורר והקם להעיר אדם
משנתו הנמשך אחר אותה סכה ולעשות המשכת
15. הרע בקרבו כי כלתי המשכה זו [אין] מי שקם לחטוא בהם
אכל בהיות סכת האילן ממשיך זוהמא הרע אשר
בקרבו והוא נמשך בנכראים ומקים ומעורר אותם
כאיש אשר יעור משנתו והוא להתעוררות התולדות
בסכת אותו הנחש הקדמוני אשר בא על חיה והטיל בה אותה
20. זוהמא ובכל הבאים לדורות עולם ובכאן תמצא [שש]
מדרגות של סכה ההיא מסוד הרע שכאילן כאשר
הן ו' מדרגות מצד הטוב כאילן והראשון הוא י'וקים
כפי אשר [אמרנו] כי לעולם לא תמצא בסכת שמוחם
בתשלום כפי שאר שמות אחרים זולתי בגרעון או

2. (א) [סכה] חסר. 4. (א) [כי] חסר. 6. (ב) ולדות אדם אשר
אמרנו | (א) כאשר אמר. 10. (פא) אשר יצאו ממנו. 13. (ל) ו'
והמקים להעיר. 14. (ג) משנתו אחר אותה הסכה לעשות. 15.
(א) [אין] חסר. 17. (פא), (ל), (ג), (ב) ומעורר אותו. 18. (ב)
יעיר משנתו. 19. (א) הנחש הק אשר בא. 20. (א) [שש] חסר.
23. (א) כפי אשר אמר.

1. תהלים: נא, ז
3. פסחים: פז, כ
5. הושע: א, כ
11. דברי הימים א': ד, כב
13. שם
18. זכריה: ד, א

[דף ס/ב]

11. כתוספת שאותו התוספת הוא גרעון ועל אותה סכה אמרו רבותינו ז"ל כל המוסיף גורע' וכן בדרך כל הנביאים שראו והבינו ודקדקו בסכה ההיא לא נאמר שראו ראיתם כתשלום אלא בדרך גרעון וחוסר כמו שנ' וארא והנה רוח סערה מאחר שהיה לו להכנס בסוד דבר זה נגרעה ממנין הראיה ולא כתו' ואראה אלא וארא וכן כלעם שהיה רואה מצד הסכה ההיא נאמר ויקר אלהים אל כלעם ולא אמ' ויקרא אלא בדרך גרעון וכן ככאן 10. ויוקים בדרך גרעון כפי ראוי לסוד הסכה ההיא ואנשי כוזיבא כי בדאין היו בני בדאין ממקום השקר והכזב וכן בהמשך מהן מאותן המדרגות רוחות הטומאה ומתפשטים בעולם מודיעים כזבים ושקר לבני אדם בדמיון החלומות 15. שהם רואים כלילה ולפי' נקראו אנשי כוזיבא נחכנו על שם מקומם שנקרא כך לפי סוד הכזב והשקר כי לעולם אנשי כוזיבא נחכנו על שם המקום הנקרא כך לפי סוד הכזב והשקר. וי' ואש זהו סוד ענין 20. יאוש הטוב שנמשך מסכת האילן ההוא כי אין שם שתוף ודבקות כלל באותה סכת הטוב אשר שם ואע"פ כי לפי סוד המדה הידועה אשר שם אין כי אם חלוק אחד מעט כפי אשר אמ' נעים זמירות ישראל חי יי' כי [כפשע] כיני ובינך

3. (ל) הנביאים שראינו. 5. (ב) סערה באה מן הצפון מאחר. 6. (פא), (ג) בסוד דבש זה. 11. (א) כוזיבה. 13. (ב) מתפשטות בעולם. 15. (א) כוזיבה. 17. (א) כוזיבה. 17-19. (פא), (ל), (ב) אנשי כוזיבא הם מאותו הסכה הרעה על שקר וכזב. 24. (א) כי פשע כיני | (ג) יי' כי כפשע היה כיני | (ל) יי' צבאות | (ב) כפתע כיני.

2. סנהדרין: כט/א
5. יחזקאל: א, ד
7. שם
8-9. כמדבר: כג, ד
10. דברי הימים א': ד, כב
11. שם
19. שם
20. רמזי הפטרות: שקלים
24. שמואל א': כ, ג

[דף סא/א]

1. המות והדבר על אילן זה אשר נחקש בו להורות סוד השיעור שיש בין הטוב ובין הרע ואמנם כי סוד המשכתו באותו הרע מי שנדבק בה יאוש יש לו מצד הטוב לעולם וזהו ואת יואש עשו שפטים כי משפטי השם הנכבד
5. במי שנמשך אחריה ונתיאש מן הטוב וזהו ויואש אשר נאמ' בכאן שהם סוד המדרגות מאותו הצד. ושרף אשר נאמר בכאן על כל פנים ראוי להקרא כן וכן שמו כי בור זה אשר [אין] בו מים כלל מצד הכאר המלא ברכת יי' כבור זה מים אין בו [אכל נחשים ועקרבים יש בו] כי נחש הקדמוני אשר
10. אמרנו כל המדרגות שלו הם נחש שרף עשה לך שרף והם סוד הנחש וסכתו ועל כן נקרא זה השרף כי הוא סוד מין אחד וענין אחד כי שרף זו היא המדרגה [הרביעית] ממדרגות סכת הנחש אשר אמ' ועל זה הוא ית' אמ' למשה עשה לך שרף כהיותו באותו זמן בין אותם החוטאים בעלי אומנותן של נחש כלשון הרע שנ' וידבר העם באלהים ובמשה ולפיכך הכה אותם בנחש זה ונאמ' לו עשה לך שרף כמה שהוא ית' מוחץ [בו] הוא מרפא. אשר בעלו למואב על כל פנים כך הוא ויש לי להקדים בתחלה כאשר אמר הכתו' ובאחריהו יהיה מנון ר"ל
20. על סכת יצר הרע שנעשה לאחר כך אדון על האדם כי מנעריה גדלהו כאב ולפתח חטאת רוכץ מיום שנולד אדם אותו החטא מזומן הוא אצלו ולהתגדל עמו ולהעשות אצלו אדון ואמנם כי אין תאות סבה זו להדבק זולתי בעם הקדש להטותם מני הדרך
25. וזהו אשר בעלו למואב כלו' אשר בעלו ונעשו

-
3. (פא) מה שנדבק בו | (ב) שנתדק. 8. (א) [אין] חסר. 9. (א) [אכל נחשים וכו'] חסר. 13. (א) הרביעי. 15. (ל), (ב) נחש לדבר כלשון. 17. (א) מוחץ הוא מרפא | (ל) מוחץ בו מרפה. 21. (ב) גדלוהו.

-
4. דברי הימים ב': כד, כד
 5. דברי הימים א': ד, כד
 6. שם
 8. בראשית: לו, כד
 10. במדבר: כא, ה
 17-18. דברי הימים א': ד, כד
 19. משלי: כט, כא
 21. בראשית: ד, ז
 25. דברי הימים א': ד, כד

[דף סא/ב]

1. אדנים למו אב לאותם העובדים לאכ שבשמים
כענין אוי לך מואב ואמרו ז"ל אוי לך מאב
שבשמים [וזהו אכלה ער מואב ואמרו ער מאב שבשמים]
כענין אשר כעלו [למואב] ונעשו אדנים לאותם
שהם מאב שבשמים ואינם דבקים ונמשכים אחר
5. אומה אחרת אלא לאומה זו כי שאר האומות ענינם
וסבתם מהם זולתי ישראל שהם
מאב שבשמים ועל כן הולכים אחריהם ונדבקים
ונמשכים אחריהם להטות אותם מני הדרך.
ויושבי לחם בכאן אמרו ז"ל לעולם לא תמצא לתינוק
10. שמכיר שום דבר בעולם כסבת אותו
המשכת החטא אשר בקרבו עד שיאכל לחם [כי כאכול לחם] אותה
המשכת סבת הרע אינו נטבע בו [כך] בטבע חמר
יצרו ככראשונה ובאכלו הלחם אז תמצא התינוק
שהוא מכיר מה שלא היה מכיר קודם לכן
15. בהיותו נטבע בחוכו אותה הזוהמא והוא כאשר
ימשש העור באפלה אמנם יש לדעת כי כל [אלו]
המדרגות נמצאות באדם מיום הולדו עד זמן
שהוא אוכל לחם להכיר קצת מן העולם והוא
תחלתו להכיר וזו היא המדרגה האחרונה
20. מאותן המדרגות מכאן והלאה כשאדם מכיר
ויודע [משם והלאה] כפי כחו ועניינו סר ממנו הנבע וכל
אלו המדרגות הן פורחות ונמשכות על האדם
רוח אחרת השלטן על כל אלו ממשכת אותו [עד היותו]
בן יג' שנה ומשם והלאה כפי אשר יתנהג
25. האדם בין להדבק בטוב אשר באותו אילן ובין

1. (א) למואב. 3. (א) [וזהו אכלה וכו'] חסר | (א) [למואב] חסר.
4. (א) שהם מואב שבשמים. 9. (א) לא תמצא לתינוק. 11. (א) [כי
כאכול לחם] חסר. 12. (א) [כך] חסר | (ל), (ג) אינו נטבע כי כך
נטבע חומר. 15. (ב) נטבע בחוכו. 16. (ל) ומשם העור | (ב) העיור
כאפלה | (א) כי כל כלו. 17. (פא) המדרגות נמשכים באותם | (פכ),
(ג), (ב), (א) נמשכים באדם. 21. (א) [משם והלאה] חסר. 23. (א)
[עד היותו] חסר.

2. כמדבר: כא, כט

ירמיה: מח, מו

3. כמדבר: כא, כח

9. דברי הימים א': ד, כב

[דף סב/א]

1. להדבק בטוב אשר באותו האילן ובין להדבק ברע אשר בקרבו כל אלו העניינים והסבות עשה הוא יתע' למעלה כפי חפצו ורצונו אבל [הדברים העתיקים הם הדברים העתיקים] שכסה אותו עתיק יומין ואין מי שיודע למה כראם ולא 5. זה צורך הוא הענין אבל כהכנס האדם בסוד החכמה הנוראה יוכל להשיג דברים ועניינים שהם תמהים לנכנס בהם ועל כל פנים יש להאמין באמת שהכל עשה ית' בכוונה וכיושר ולחקון על אופן אמת. המה היוצרים ויושבי נטעים 10. וגדרה עם המלך במלאכתו ישבו שם. המה היוצרים יש לדעת כי סבת כל תולדות האדם בעולם מיום שבא הנחש על חוה והטיל בה זוהמא המה היוצרים בכל התולדות ואין מי שיוצא מידי דפנם לחוץ אין התעוררות שום תולדות 15. זולתי בסבה ההיא ואמנם כי הם סבות להתעוררות המשגל בכל התולדות וכבר אמ' חכמים ז"ל כי כימי עזרא וכית דינו אסרו ומנעו יצר הרע מן העולם וכקשו בכל ארץ ישראל כיצה של חרנגולת ולא מצאו כי כל הבריות מנעו מהם אותו התעוררות 20. התאווה כיון שראו כך אמרו כל מה שפעל הקב"ה למענהו הוצרכו להשיכו למקומו כי צורך העולם הוא בכל תולדות הנבראים בעולם ועליו אמ' [נעים זמירות ישראל] הן בעוון חוללתי וכחטא יחמתני אמי כי על כל פנים העוון והחטא הם היוצרים בכל התולדות 25. והתעוררותם מהם נמצא. ויושבי נטעים

3. (א) [הדברים וכו'] חסר. 7. (פא), (פכ) שהם תמה לנכנס | (ל) שהם תמוהים. 8. (פכ), (ל), (ג), (ב) עשה כחקון ויושר על אופן אמת. 9. (פא) אופן אמת. השאלה הרכיעית. ויושבי נטעים. 14. (ל) דופכם | (ב) מידי דופים. 16-17. (ג) וכבר ידעת כי כימי עזרא. 21. (ב) אל מקומו. 22. (א) [נעים זמירות ישראל] חסר.

9-10. דברי הימים א': ד, כב

שם 11, 13

18. שומא: סט/כ

23. תהלים: נא, ז

25. דברי הימים א': ד, כב

[דף סב/ב]

1. כיון שנוצר האדם ונוצר מסבתם הם יושבים כישוב
עם הבריות ונטעים בתוכם ואין מי שמוציאם חוצה
כך הם נטעים בקרבם ובתוך בטנם וזהו המשל
ש'אם' ויבא הלך לאיש העשיר כחלה קרא לו הלך
5. כאדם שרוצה להלך לדרכו ואינו רוצה להתארח
בבית ולבסוף קרא לו אורח לאחר כך כשנטע
בתוכו קרא איש בעל הבית נטוע בתוך אהלו
וזהו יושבי נטעים. וגדרה אמרו
ז"ל כיון שיצר הרע נטוע
10. בקרבו האדם הוא עבד לו ואינו יכול לצאת
מדרשותו כשום פנים כי הוא אדון אצלו אמנם
כי לבסוף כהיות [מנוול] זה בתוך האדם הולך
ואורב לו בין הגדרות כדוגמת הנחש המצוי בין
הגדרות לעולם כך הוא אורב לו אם יראה לאדם
15. פורץ גדי התורה כשום צד [הם] יוצאים ונוקמין
ממנו ונושכין אותו נשכה נחש כאמ' ופורץ גדר
ישכה נחש ואמנם כי על כן [מצווה] מנוול זה וכל סיעתו
להנקם מן הבריות מזומן נקמת איוב ועל
כן כנה הכתוב להם שם גדרה. עם המלך
20. במלאכתו ישבו שם יש
לדעת סוד הענין הזה והנני מעירך בסבה
זו כי סוד האגוז שהוא סוד המרכבה יש בו
קליפות זו לפנים מזו כדוגמת האגוז אשר
פריו פנימי ועליו חסובכנה קליפותיו וזהו
25. סוד ענין אותם ארבע שנכנסו לפרדס שהגיעו

1. (ל), (ב) כיון שנולד האדם. 5. (ג) להארח. 12. (א) מנעול זה |
(ל) כהיות מטול זה | (ב) כהיות נטוע זה. 13. (ל) הגדרות
כדמות הנחש. 15. (א) [הם] חסר. 17. (א) [מצווה] חסר | (ל) כן
מטול זה | (ב) כן מצוה מטול זה וכל. 19. (פא) כן כנה הכתוב.
20. (ל) ישכון שם. 21. (רב), (פב), (ב) מעוררך.

4. שמואל ב': יב, ד
8. דברי הימים א': ד, כג
16-17. קהלת: י, ח ; עיין גם כן בדף מד/א
19. דברי הימים א': ד, כג
25. חגיגה: יד/ב

[דף סג/א]

1. לסוד האגוז ולא ידעו להם להשמר מענין זה כאשר
אמרנו והתעוררנו כי סוד הקליפות הם החופפים
על האגוז בסודם וענינם והם יושבים עם המוח
ודבקים בהם ככל צדדיו וסודו כי הרשע מכתיר
5. את הצדיק אמנם כי זהו סוד הממונה מתחת
יד המלך רצועה להלקות לחטאים כנפשותם
וצורך העולם ותקונו הוא כי בלתי זה אין בני אדם
יראים לקונם כראוי ואמ' חכמים ז"ל והנה טוב [מאד טוב]
זה מלאך המוות מאד זה מלאך המוות כי הוא
10. צורך העולם ואמרו על משה רבן כל הנביאים
שרצה להעבירו מן העולם אמר לו הקב"ה למשה
חייך צריכין לו הבריות כי צורך העולם הוא
ואמנם כי זהו שיעקב אבינו שרצה לגלות לבניו
את הקץ ונסתלקה שכינה ממנו ואם יעלה על
15. דעתך שיעקב אבינו בקש להודיע לבניו הצרות
האחרונות ולהוציא [דנה וכשורה רעה] בגלות
האחרון ועדיין הראשון לא בא להם ודי לו
להודיע להם הצרה הראשונה מאותו הגלות שהיה
להם לישראל לסכול של מצרים ולשאת את סבלו
20. ועדיין לא בא להם והוא לא רצה לגלות להם
ולבשרם הרעה ההיא כל שכן לבשרם
בבשורת אורך הרע והגלות הזה האחרון חלילה
לו כן כי דיה לצרה בשעתה כשיודיע להם הדבר
הזה אבל חס ושלום כי מה שאמרו חכמים
25. ז"ל בקש לגלות להם את הקץ לא

4. (ג) ודבוקים בהם | (כ) ודבקים בו ככל צדדיו. 7. (כ)
וצריך העולם ותקונו. 8. (א) [מאד טוב] חסר. 13. (רב)
ענין יעקב. 16. (א) ולהוציא דנה בכשורה רעה בגלות.

2. עיין בדף נח/א

8. בראשית רבה: ט ; זוהר א': יד/א

13. בראשית רבה: צח ; תנחומא: ויחי, ח

אגדת בראשית: פא, קנז ; שם: פג, קסג

25. שם

[דף סג/כ]

1. אמרו אלא על סוד חכמה עליונה ועכשיו אני מגלה לך את הרשום בכתב אמת חדע לך כי סוד האגוז אשר אמרו והוא סוד מעשה [המרכבה] הקדושה שהוא סוד האגוז ואמנם כי המוח אשר מכפנים הוא סוד האגוז שאין אגוז זולתי המוח אמנם כהדבק במוח אותם הקליפות נקראו גם כן כהתיחדם אגוז אפילו הקליפות כמו המוח וכהפרד הקליפות מן המוח אכדו שם אגוז ולא נקראו אלא קליפות ולא אגוז וזהו עס המלך במלאכתו וישבו שם כלי פירוד אמנם כי אותו המוח אשר אמ' הוא הנקרא קץ והקלפות כמו כן נקראו בשם קץ המוח הוא הנקרא קץ הימין והקלפות כהדבק במוח נקראו קץ וזהו [קראו] להם כסוד התורה קץ הימים ולא קץ היצין קץ הימים קץ כל בשר קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר כי אין חקירתו זולתי תכלית ושממון וזהו אמ' חכמים ז"ל בשעה שאמ' הקב"ה לדניאל ואחא לך לקץ אמר לפניו רבונו של עולם לאי זה קץ לקץ הימים או לקץ הימין אמ' לו לגורלך לקץ הימין ככאן בשרו על סוד מוח האגוז ענין סוד העולם הבא בסודותיו וכבר ידעת סכת ילידת קין כהיותו נמשך מהמשכת הזוהמה שהטיל הנחש בחוה ויצא ממנו קין כשבא לקרב קרבנו מה כתי' ויהי מקץ ימים ויבא קין כי הקריב קרבנו כסכת אותה הזוהמה אשר יצא משם ולפי' ואל קין ואל מנחתו לא שעה ואמנם כי יעקב אבינו בקש לגלות להם את הקץ בראותו
10. נקראו בשם קץ המוח הוא הנקרא קץ הימין והקלפות כהדבק במוח נקראו קץ וזהו [קראו] להם כסוד התורה קץ הימים ולא קץ היצין קץ הימים קץ כל בשר קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר כי אין חקירתו זולתי תכלית ושממון וזהו אמ' חכמים ז"ל בשעה שאמ' הקב"ה לדניאל ואחא לך לקץ אמר לפניו רבונו של עולם לאי זה קץ לקץ הימים או לקץ הימין אמ' לו לגורלך לקץ הימין ככאן בשרו על סוד מוח האגוז ענין סוד העולם הבא בסודותיו וכבר ידעת סכת ילידת קין כהיותו נמשך מהמשכת הזוהמה שהטיל הנחש בחוה ויצא ממנו קין כשבא לקרב קרבנו מה כתי' ויהי מקץ ימים ויבא קין כי הקריב קרבנו כסכת אותה הזוהמה אשר יצא משם ולפי' ואל קין ואל מנחתו לא שעה ואמנם כי יעקב אבינו בקש לגלות להם את הקץ בראותו
15. שאמ' הקב"ה לדניאל ואחא לך לקץ אמר לפניו רבונו של עולם לאי זה קץ לקץ הימים או לקץ הימין אמ' לו לגורלך לקץ הימין ככאן בשרו על סוד מוח האגוז ענין סוד העולם הבא בסודותיו וכבר ידעת סכת ילידת קין כהיותו נמשך מהמשכת הזוהמה שהטיל הנחש בחוה ויצא ממנו קין כשבא לקרב קרבנו מה כתי' ויהי מקץ ימים ויבא קין כי הקריב קרבנו כסכת אותה הזוהמה אשר יצא משם ולפי' ואל קין ואל מנחתו לא שעה ואמנם כי יעקב אבינו בקש לגלות להם את הקץ בראותו
20. סכת ילידת קין כהיותו נמשך מהמשכת הזוהמה שהטיל הנחש בחוה ויצא ממנו קין כשבא לקרב קרבנו מה כתי' ויהי מקץ ימים ויבא קין כי הקריב קרבנו כסכת אותה הזוהמה אשר יצא משם ולפי' ואל קין ואל מנחתו לא שעה ואמנם כי יעקב אבינו בקש לגלות להם את הקץ בראותו
25. יעקב אבינו בקש לגלות להם את הקץ בראותו

1. (ל), (כ) ועכשו הנני. 3. (א) מעשה החכמה. 12. (א) וזהו קראם להם. 20. (א) סכת ילידת קץ קין | (פא), (פכ) סכת קין.
21. (ג) כשבא להקריב. 22. (ג) ויבא קין מפרי אדמה מנחה ליי' כי הקריב. 23. (רב) אשר יצא ממנה.

- 8-9. דברי הימים א': ד, כב
13. בראשית: ו, יג
- בראשית רבה: כב
16. דניאל: יב, יג
17. מדרש תהלים: קלז, ז
18. דניאל: יב, יג
- 20-21. פרקי דרבי אליעזר: כא
- שכת: קמו/א ; יבמות: קג/כ ; עבודה זרה: כב/כ
- בראשית רבה: יט
- זוהר א': לא/א ; שם: נד/כ
22. בראשית: ד, ג
24. בראשית: ד, ה

[דף סד/א]

1. קלפות האגוז אשר יושבים עם המלך במלאכתו שם ואמ' ואינם זזים מקרבו בקש לשכר [הקליפות] ולגלות המוח אשר מבפנים ולא יחכסה בקרבם ומפני כי הם צורך העולם נסתלקה שכינה ממנו והבן 5. כי על דרך האמת ליושבים לפני יי' נתן אמנם כי זה הסוד ויכרא אלהים את האדם כצלמו וכי תעלה על דעתך האדם האמור ככאן שהוא האברים והבשר והעצם ושהם צלם אלהים חלילה חלילה אלא תדע לך כי על צורת הנשמה אשר מבפנים נאמר 10. כי אין מי שנקרא בשם אדם זולתי הנשמה ממש ובהדבק הקלפות אשר מבחוץ כחוך המוח [שהוא] הנשמה הנקראת אדם כל הקלפות אשר מבחוץ שהם הבשר [והעור] והעצם והגידים כלם נקראים בשם אדם אמנם כי לפי' לא תמצא בתורה שנ' עליהם אלא לבוש 15. שנ' עור ובשר תלכישנ' ובעצמות וגידים תשוככני ואם זהו לבוש עיין מי הוא האדם והכל בסוד דוגמת האגוז אמנם כי זהו נאמ' על זה הלבוש שהוא הבשר וכו' אשר מבחוץ בהפרד מהם סוד הנשמה [הנקראת] אדם נאמ' על בשר אדם ולא ייסך כלו' בשר ולבוש מאדם אשר מבפנים 20. וכן בכל הנבראים נמצא סוד דרך זה אמנם כי בהפרד האדם שהוא המוח סוד הנשמה אשר מבפנים מן הקלפות אזי אכדו הקלפות שם אדם ולא נקרא זולתי בשר אדם ועל הענין אשר אנו בו בהיות הקלפות דבקים עם המוח כלא פירוד ואמ' אשר ישבו 25. שם עם המלך במלאכתו בלי שם פירוד כי הכל לצורך

1. (ב) יושבים הם המלך. 2. (א) לשכר הקל' ולגלות. 3. (רב), (פכ), (ל) שלא מכסה בקרבם. 8. (רב), (פא), (פכ) והעצמות. 11. (א) [שהוא] חסר. 13. (א) [והעור] חסר. 18. (א) הנשמה הנקרא. 20. (רב), (פכ), (ל), (ב) תמצא. 23. (רב), (פא), (ל), (ב) אנחנו בו.

1. דברי הימים א': ד, כב
5. ישעיה: כב, יח
6. בראשית: א, כז
7. עיין בדפים ה/א - ו/ב
15. איוב: י, יא
19. שמות: ל, לב
24-25. דברי הימים א': ד, כב

[דף סד/א]

1. ידועה [והבן] כמלאכתו רוצה לומר כמלאכתו אשר
הוא ית' עושה [בעולם בעסק הנבראים כי כלי

המשכה זו אין נברא בעולם שם באותה המלאכה

אשר הוא ית' עושה] בהם כאשר אמר בסוד הן

בעוון חוללתו וכחטא יחמתני אמי

ואלו שתי הסכות ממיתים לאדם לאחר כן וזהו

5. אמרם ז"ל אין מיתה כלא חטא ואין

יסורין כלא עון והן אותן שתי הסכות עון

וחטא כך שמותם על ענין ידוע והסוד [גדול]

למבין ודי לך ברמזים אלו וליושבים לפני יי'

נתנו ללכת בדרך היושר כפי הראוי

10. והבן.

1. (א) ידועה וחבר כמלאכתו. 2. (א) [בעולם וכו'] חסר.

7. (א) והסוד גרור. 10. (פא) והבן. חזק. | (ל) והבן. תם
ונשלם.

1. דברי הימים א': ד, כב

3. תהלים: נא, ז

5. שבת: נה/א

9. ישעיה: כג, יח

[דף סה/א]

נשלם ספר המשקל
תהלה לדוכב על עב קל

(ס) אורה ה' בכל לכב גם בכל נשמתי
אשר חזק ידי ואמצני לעשות פעולתי
ג' בשבט רכ"ז הייתה זאת השלמתי
אני דניאל יע"ל כל ימי היותי על אדמתי
לכתוב ספר המשקל וזה המאמר ככתאוחי
שבח ותודה ותהלה גדולה לאל ישועתי

(א) ישעיה: יט, א

PART

III

The "Book of the Balance"

A Summary

of the

Content

The Book of the Balance

Introduction. (א/א,1 - כ/כ,25)

The introduction contains the data about the author, the name and division of the book, its date and place of composition and the name of the person to whom this writing is directed or addressed.¹⁾ Moses de Leon explains also the intention of the Book of the Balance, or, as he rather prefers to call it, the Book of the Wise Soul.

The book is meant to be an introduction to the Kabbalah. The key to the understanding of the world of the Sefiroth, is the understanding of one's own soul. "I had to write first about the secrets of the soul, because a man who wants to enter the interior of the palace of the King, should first know his own soul."²⁾ Man's soul is a model for understanding the higher realm of the Sefiroth, because the soul is patterned after them, as the Sefiroth are patterned after the Creator. The propaedeutics to kabbalistic metaphysics is thus the kabbalistic psychology. In this psychology, theory and praxis are narrowly related. "A man who knows the highness of the soul and its essence will henceforth understand and penetrate with his innermost thoughts the secrets of the nature of the Kingdom; he will discipline himself in order to purify and prepare his soul carefully

for judgment; he will support it with truth, justice and righteousness."³⁾

In the introduction is also given a short synopsis of the different subjects that will be dealt with in connection with the soul. The degrees and origin of the soul;⁴⁾ its essence and qualities; its descent from the higher world, where it pre-existed, into an impure and perishable body; its separation from it in the mystery of death; the hereafter, Paradise and Gehenna, and the secrets of "the world to come"; the mystery of the resurrection of the dead, a resurrection of the identical bodies, to be united with their previous soul, and the sense of this reunion of the soul with a material and vile body, which could, in the opinion of the author, be construed as an objection against God's wisdom, as a mockery of God and derision of His creatures.⁵⁾

The book is written "according to the wisdom that was given to Moses on Sinai".⁶⁾ This is the wisdom that wise men have always searched after and pondered, a wisdom that is "precluding and precluded, except for the ancient wise men which had attained the highest degree, and were the receivers of the (kabbalistic) tradition of the Torah from Mount Sinai."⁷⁾ Moses de Leon warns the reader not to confound the true wisdom with the "conjectural knowledge of the philosophers." In other words, he presents his book as authentic kabbalistic doctrine.

This transcendental, superior wisdom, often referred to as "the wisdom", speaks only in mysteries and secrets "measured with the mystery of wisdom's balance."⁸⁾ The pun on the title of the book, the Book of the Balance, here is evident.

The great central secret that Moses de Leon indicates in this introduction, and which can be seen as a key to the understanding of the whole book, is "that all being is derived from the reality of the Tetragrammaton of the Creator" and from the "pattern of the Four Living Beings" and that everything is contained in the hidden meaning of the Torah.⁹⁾ This gives us the clue that also the mystery of the human soul is to be derived from the secret of the Divine Name YHWH, and from the "Four Living Beings", in other words, from the world of the Sefiroth. The deeper sense of the Scriptures will show this intimate relationship between the understanding of the soul and that of the Sefiroth.

The book will consist of five parts, as the author announces in the introduction, which in fact will be six parts, or better, five parts and an appendix.

Part One. (כ/ז,25 - כ/י,19)

The content of the first part deals with the essence and origin of the soul, and its relationship to the body. The discussion starts by taking issue with the philosophers. The philosophic terminology seems to come "close

to the truth", when it is said that the rational soul emanates from the radiating light of the Active Intellect. Also the tripartite division of the soul according to the three Hebrew expressions for soul: nefesh, ruah and neshamah, seem to correspond to similar theories of the Kabbalah. As to the tripartite division of the soul in the philosophic way: the vegetative soul, the sensitive soul, and the rational soul; this distinction is far from the "real truth", the kabbalistic interpretation.

The kabbalistic doctrine of the soul is derived from the "true reality of the Creator". In the mystery of the Divine Name one can find the origin of man's existence and essence. Man combines in himself the three worlds, three layers of existence, beri'ah, yetsirah and 'asiah: creation, formation, and making. The three worlds form one undivided unity. Man is singled out to represent these three layers of existence under the moon sphere, which is the borderline between the spiritual and material world. Therefore man is "destined to worship his Maker and to know his Creator and His glory, as it is said: everyone that is called by my name, for my glory I created him, I formed him, even I made him (Is. 43,7)"¹⁰⁾ This verse reveals the mystery of man. He is called by "the name of the Creator", and he is part of the world of creation, formation, and making. Corresponding to this is the prayer in Shaharit: "forming the light,

creating the darkness, making peace." The prayer contains at the same time the clue to the meaning of these three worlds. Light, Darkness, and Peace are the fourth, fifth and sixth sefirah, together forming one unit, namely Mercy and Power blended together into Peace. They are the three that come "as one voice" out of the supernal "chambers of their instruction", an allusion to the three highest Sefiroth. In between the upper hidden realm of the first three Sefiroth and the lower ones, symbolized in the Throne, the three worlds occupy a pivotal position. They are the Sefiroth "that uphold the Throne."¹¹⁾

In a similar way the human soul is also a replica of this supernal archetype in its tripartite division: nefesh, ruah, and neshamah. Preceding a more explicit exegesis of each of the three divisions of the soul, a compact description follows of the sefirotic world. YHWH is the Holy Name out of which everything is derived under the image of the "River flowing forth from Eden in order to water the Garden (Gen. 2,10)," an allusion to the six middle Sefiroth conveying the hidden life from the Binah (Eden) to the Malkuth (Garden). The River is also the "Brilliant Mirror", and the "Ever Green Cypress", or the "Tree of Life" in which all blessing is contained, whence everything comes forth, the whole existence in all its ramifications, ever since "the days of creation". This gigantic tree has a dimension that reaches the mystical

number of "a 500 years journey", a ten-fold fifty, which stands for the third sefirah, Binah, where the Tree of Life is rooted. The trunk, or the heart of this tree is Israel, the central or fifth sefirah. Changing from the imagery of the tree to the very kabbalistic imagery of the human body, Israel is also called "the Spine" of the sefirotic body, which keeps the body upright and sustains it. All these mysteries are included in the mystical meaning of the lulab. The world lu-lab has "in it (lu)" a "heart (leb)", which has as its numerical equivalent the number thirty-two. Here one discovers the thirty-two "hidden paths of wisdom", i.e. the ten Sefiroth and twenty letters of the Hebrew alphabet. Each path has a guardian who watches over this secret access to the Tree of Life.

The Tree of Life is referred to in the verse: "I am the ever green cypress. From me thy fruit is found (Hos. 14,9)." The crop of the mystical tree are the souls. They are all the "fruit of the Holy-Blessed-Be-He, who places them in Eden. From there they receive their fitting place in accordance with their corresponding degree in the Supernal Building."¹²⁾ This already suggests that the difference between the pre-existing souls, corresponding to the different Sefiroth.

The mystery of the threefold soul is taken up again. Nefesh is the soul whose function it is to uphold the body, to keep it alive, and to guide it in all its

functions. According to Gen. 9, 4-5, the nefesh is connected with the blood of man. It is located in the blood. Ruah is the force that upholds the nefesh. It is the "breath of life". When the ruah withdraws, the nefesh also disappears. This is the secret of death. Neshamah is the true "understanding that is drawn from the Fountain of Life, from the Source of Insight, and wisdom makes its honorable habitation in the body in order to establish all in the service of the Creator, blessed be He."¹³⁾

Man, as a microcosm, is superior to all other creatures. He is created in the image of God (Gen. 9,6). The expression "created in the image of God - ELoHYm" is significant. This particular divine name suggests a composition of two elements: EL and Yah. Like man who is composed of matter and form, body and soul, the divine name has an operating and a receiving element Yah is the active element, EL the receiving. Yah refers also to the three highest Sefiroth: Keter, Hokhman, and Binah represented by the first two letters of the name YHWH, whereas WH represents the six central Sefiroth (W) and the Malkuth (H), which receive everything from the three upper Sefiroth (YH). In the image of the sefirotic man they are the "head of the body", in which all the wisdom is contained. So also in man, wisdom is seated in the head. But as creature he "bows his head in reverence" before God's wisdom and knowledge, i.e. before the head of the

Sefiroth, the root and origin of all being. The second sefirah, Wisdom, is symbolized as the "Supernal Point", the beginning from which all draws forth. The third sefirah is called "Holy of Holies", "Interior Palace", in which all strength is gathered and ready to be brought to daylight by the Creator.

The body of man lives and moves by the power of his form, the soul in the image of the divine name ELoHYM, where YH is "the boatsman of the vessel"¹⁴⁾ of its guiding force. When the soul leaves the body, it is like YH leaving ELoHYM. What we find then is ELeM, silence and dumbness.

After this exposition of what man is, the question is asked: who is man? The body or the soul? The body "coming from a putrid drop, flesh full of worms and grubs",¹⁵⁾ can hardly be called God's image. But Job says: "Thou hast clothed me with skin and flesh, and hast fenced me with bones and sinews (Job 10,11)." This shows that the body is only "man's garment" and that only the inner part carries the name "man", and is God's image.

Though the River and the Tree are the supernal origin of the souls who pre-exist in a very fine form like "spiritual contours", they only come to dwell in the body through the union of male and female. Man's attraction to woman is indicated as the cause of the earthly existence of the souls, who wait in turn to come

into this world and be lodged in the body.¹⁶⁾

The relationship of body and soul might seem a very negative one after the previous description of the body. Moses de Leon emphasizes that body and soul stand in a relationship of mutual need. As the soul is the life for the body, so the soul needs the body as an artist needs his tools. The body is instrumental for the soul "to show deeds", but the body cannot act without the soul, as the tools are useless without the artist.¹⁷⁾ The body of man has all the elements of the material world. As the soul represents the upper realm and is an image of God, so the body represents the world and is an image of the cosmos. In the combination of both, man is the dualistic being katexogen. "Everything is drawn after its kind. The soul wants to ascend to its Creator. The body strives downward after the nature of all corporeal things."¹⁸⁾ However, this indicates at the same time the great mission of the soul "to represent the divine reality" in the nether world, so that upper and lower world will be in perfect harmony. Without the soul the nether world would be chaotic. On the other hand, without its earthly existence the soul would be imperfect. Only in union with the body can the soul attain perfection. It returns to its Creator after death "perfected by the world above and the world below. Only then is it complete, for it was wanting before it descended into this world. In this way

the soul will find its perfection from all sides."¹⁹⁾
 This is the greatness of body-soul relationship.

Part Two. (ב/י,19 - ב/ט,16)

This part deals with the fate of the soul after death. As in the first part, Moses de Leon starts by refuting the philosophers. The argument with the philosophers goes beyond their opposition to the Oral Tradition concerning the fate of the soul after death. "As high as the heavens are from the earth, are my ways from your ways, and my thoughts from your thoughts (Is. 55,9). How can our knowledge and our thinking conceive something that transcends it, namely the thinking of the Creator, blessed be He. His knowledge is perfect compared to ours and compared to the thinking of man. Does not the Torah contain God's thinking and the perfection of His knowledge?"²⁰⁾ Revelation and rational thinking are two different things. God accompanied the giving of the Torah with thunder and lightning in order to inculcate in man the heavenly origin of this truth. Moses needed to receive the Kabbalah on Sinai to be able to understand this transcendental wisdom. Aristotle with all his intelligence could not arrive at the faintest notion of this true wisdom. Moses de Leon accuses here also the "philosophers from among the sons of our Torah" who made Aristotle their authority, and who claimed to have arrived at the same truth "without lightning and thunder, for Aristotle

told them the same things quietly and softly." These philosophers interpret Torah and Oral Tradition according to the "guess work of philosophy", but in the eyes of the people they behave as if they were true believers. They fear to be stigmatized as men lacking in faith and religion. They do not know that even those sayings of the wise of blessed memory and the stories of the Torah that seem of no relevance contain revealed wisdom. Only the truly wise men know how to find this hidden wisdom that escapes the "natural philosophers" and the "followers of the guesser (Aristotle)." ²¹⁾ After this long argument with the philosophic tendencies in Judaism of his time, the author "returns to his subject." ²²⁾

Ten questions come up to be answered: to whom belongs the soul after death?; where does the soul go?; what is the nature of the soul after death?; does it know the former body?; does it remember the former life?; is the soul happy to leave this world?; is there a judgment for the soul?; will there be a punishment?; how can the soul be judged?; what kind of punishment is there for the soul?

These questions are not answered in systematic order. First another exposition on the secrets of the Tree of Life "from which the souls blossom" is given. The Tree of Life extends in the four directions of the world. It measures nine "alkesons" ²³⁾ to the east, nine to the north, nine

to the south and nine to the west. The heart of the tree consists of the holy ones of Israel, the fruit of the Holy-Blessed-Be-He. This is the fruit of which is written "bringing fruit after its kind (Gen. 1,11)." Only the souls of the righteous come from the Tree and are its fruit. Not all souls are of the same origin, as there is a difference between nefesh, ruah, and neshamah. The neshamah alone comes from the tree. The Gentiles and the wicked have no neshamah but only a nefesh. The holy souls have their origin in the source of holiness and truth, the Binah, whence the River draws its life and energy. The source of evil draws from the side of the Evil Urge, which is the place of Impurity and Pollution, and its origin is called Elohim Aherim, Strange Gods.²⁴⁾ It is from this side, the Sitra Ahrah, that the souls of the Gentiles, unbelievers, and those who defile themselves emanate. Their breath of life (ruah), is from the place of Impurity. Therefore a Gentile defiles as long as his ruah is in him, i.e. while he is alive. After his death he cannot defile, because the impure ruah has left him.²⁵⁾

After this digression about the origin of the Gentile soul, Moses de Leon returns to his subject and deals now with the question whether the soul knows its previous state on earth and remembers its body. Basing himself on sayings of the rabbis, largely aggadic material, the author explains that the body after death is not a lifeless

object. The dead are aware of what happens around them. They should be treated with reverence, and they can be asked to intercede. Not only does the soul mourn for the body and remember its body, also the body keeps longing for its soul. The "natural philosophers" had brushed aside these popular beliefs and stated that the soul, being a simple substance, cannot mourn or feel sorry over the body.²⁶⁾ The objection of the philosophers is not refuted, but Moses de Leon refers here to his Sefer ha-Rimon, where he dealt with this question. He scoffs at the opinion of the philosophers concerning the soul in the hereafter and emphasizes the necessity to believe in the Oral Tradition as a sure guide to truth instead of relying upon Aristotle.

How can the soul be judged? The soul has its origin in "the reality of the Creator" and being the image of God it shares in the Divine Reality. How can God stand in judgment over Himself? The soul, being pure, nevertheless gets soiled during its contact with the material world. All stains that the earthly existence have left upon the soul have to be removed. The soul is processed through fire to be cleansed from its impurity. The purifying force of fire is demonstrated by the legendary salamander who is fabled to live in fire. A cloth woven from the wool of the salamander (sic!) can only be washed in fire.

To whom does the soul belong after it leaves the

body? What is its nature? If the soul is pure or purified and if it is "adorned with good deeds" its place will be Eden, where the soul will feast and enjoy the "light of life." This light of life leads to a new digression. The light is most pure and resplendent close to its origin.

It diminishes in "lightness" the farther it is removed from its source. This symbolizes the different levels of existence, one and the same substance repeated in different degrees of intensity. This is the secret of the single and unique pattern that pervades everything, according to which the nether world is a copy of the supernal world. This is the secret of the two Jerusalems, the celestial Jerusalem and the terrestrial, the heavenly Eden and the earthly Eden, the supernal River and its replica, the river of Eden here on earth. Of all that exists in the upper world there can be found a visible model here on earth. The Garden of Eden is a reality here on earth. Again Moses de Leon delves into aggadic sources and tells how the entrance to the terrestrial paradise is to be found close to the cave of Macpelah where the body of Adam rests. After death, a soul that is worthy will be united with Adam in the cave of Macpelah and from there enter paradise on earth. It will enjoy the splendor of this paradise as a gradual preparation for the brilliant light of the heavenly paradise. The soul is shown the models of the "awe inspiring essences" of the supernal world.

It is given the "rabbinical garment"²⁷⁾ and its stage in the paradise on earth is a process of acclimatization for the heavenly Eden.

The ascent of the soul after death seems to be rather a descent into the earth (through the cave of Macpelah). This could be objected to the traditional concept that the soul "ascends" after death. Moses de Leon explains that this objection is not valid. Ascent is only delayed, and there is a small category of the righteous who ascend immediately. They are the "sons of ascent that are few" of which the Talmud speaks.²⁸⁾ Even Moses needed to get accustomed gradually to the splendor of the Brilliant Mirror.

A difference in the fate of the soul after death depends also on the place where it leaves the body. If the place of death is Israel, no "foreign ruler" nor evil spirit can interfere with the immediate ascent of the soul, because the land of Israel is the place where only the Lord rules. If death takes places outside the land of Israel, the soul, being in the domain of foreign powers (the realm of "Aher", "the other one") is hindered in its ascent. It will have to pass "gilgulim" (reincarnations) until it escapes the authority of "the other." Thus it is of no avail to have one's body buried in Israel, for the soul left the body outside the land.

The Garden of Eden is also the "bundle of life" where

the souls of the righteous are united with the Creator. They enjoy the splendor of paradise and are nourished by its light. This is the light and splendor that radiates from the River which flows forth from Eden, conveying the spiritual radiance of the mystery of the World to Come, the Holy of Holies, namely the Binah, the third sefirah. The verse: "Who will ascend the mountain of the Lord and who will stand in the place of His holiness (Ps. 24,3) is explained as in the Midrash of the Psalms (Ps. 11), as referring to the celestial and the terrestrial paradise. To ascend the Mountain of the Lord is to ascend to the heavenly paradise. This mountain is called "Lebanon", "Mountain of Myrrh", "Lamp of the Lord", and is an allusion to the fifth sefirah. It is the mountain that contains the blessing for all the other "high mountains", according to the central position of the fifth sefirah, Beauty, within the six central Sefiroth. The "standing in the place of holiness" refers to the paradise on earth, which is the most exquisite place of this world, located directly under the celestial paradise, whence it receives the blessings "as from the high mountains." In this lower paradise there are many compartments, or palaces: the palace of the Patriarchs which is the highest of all, a palace for the pious of Israel, a palace for those who were martyred for the sanctification of the Name, a palace for the proselytes headed by Onkelos the proselyte,

one for the ten martyred of the kingdom, and one for all those who suffered in this world. These palaces are not the compartments of the heavenly paradise, for they were seen and visited by rabbi Jehoshua ben Levi, who could not have entered the heavenly paradise while still being in the body.

Besides these palaces which are all built from precious stones, a whole inventory is given of the things contained in the earthly paradise. They correspond to the folkloristic descriptions from aggadic sources: the trees, the balsams, the scent of the perfumes, the tree of life and the tree of knowledge of good and evil, the spiritual essences, the awe-inspiring designs, the secrets of the mysteries of the hidden supernal world, the secrets of heavenly paradise.

The reality of the place here on earth is important for Moses de Leon. As in his Shekel ha-Kodesh,²⁹⁾ he relates the story of the ancient wise men of Greece, who knew about its existence. They took council and set out to find the place in order to take from the tree of life in the garden to gain eternal life and to give from the tree also to others. They followed the Euphrates upward until they were at a half mile's distance from the garden of Eden. The flame of the zig-zag sword consumed them and burned them. With them all the true wisdom of the ancient wise men of Greece was lost. Moses de Leon is

convinced that the ancient Greeks knew the wisdom of the Kabbalah as the "wise men of our Torah" who studied and knew the true wisdom. "But then came other learned men and Aristotle with his friends who sought wisdom in guess work. They have neither part nor lot in the wisdom of the Torah."³⁰⁾

Paradise contains the secrets of this world and the mysteries of the supernal world. Both are united in one and the same mystery, the world above and the world below are called with one name: "world of souls."

Part Three. (כ/ט,16 - כ/כ,5)

The Gehenna is the subject of this chapter in the treatise. As paradise had an upper and a lower Eden, so the supernal and terrestrial hell are a perfect parallel. The Gehenna on earth is located in the Valley of Hinnom, ge - Hinnom, hence the name: Gehenna. Its nature is the everburning fire. This hell fire is an emanation from the primordial fire (the element fire) that has its origin in the sefirah Din, which in its turn is emanated from "the light of the Creator." It corresponds to the left side of the Sefiroth. The primordial fire is called Fear of Isaack, according to the verse: "from the fear at night (Cant. 3,8)" which was explained³¹⁾ as the fear for the Gehenna, because, says Moses de Leon, the Gehenna emanates from the sefirah Fear. The Gehenna on earth is an emanation from the supernal Gehenna, derived from the element

fire, which is a "very thin and spiritual fire but stronger than any other kind of fire." One of its qualities is that it can burn the souls who are also of a very fine and spiritual substance. This etherial hell-fire coming from a higher degree in the Sefiroth is thus more immaterial than the souls, which come from the heart of the Tree. The fire comes from the sefirah Din, the "Day of the Lord that is coming, burning like an oven (Mal. 3,19)." The "fiery substance" of the Lord, represented in the Sefiroth, finds its allusion in the verse: "for the Lord thy God is a consuming fire (Deut. 4,24)."

The hell-fire according to the Midrash³²⁾ was created on the second day of creation. The angels created on the same day are of more "extreme nature" than the angels who were created on the other days. They are called "the spirits" according to the verse: "Who makes his angels spirits: his ministers flaming fire (Ps. 104, 4)." These spirits return every day to their place of origin and melt away in the fire but are returned anew, as it is said: "They are new every morning: great is thy faithfulness (Lam. 3,23)." A fire that can consume angels, can also burn the souls of men.

Like Paradise, the Gehenna has many compartments. Each compartment is reserved for a particular class of sinners. After this brief statement, Moses de Leon returns to a lengthy exposition about the nature of the

different kinds of fire. The fire of the altar of sacrifices was lighted from heaven and hence of celestial nature. It did not need to be extinguished or relighted. The smoke of the altar-fire took the shape of a lion or a dog, showing thus whether the sacrifice was acceptable or not.³³⁾ Another celestial fire was the fire that accompanied the Lawgiving on Sinai. It caused fear and terror in all those who witnessed it (cf. Deut. 18,16). This fire is the fire that gives life to the souls of the righteous,³⁴⁾ who cleave to it as the source of life, as it is said: "But ye that did cleave unto the Lord your God are alive every one of you this day (Deut. 4,4)." One more kind of peculiar fire is a fire that did not burn or consume, i.e. the fire of the burning bush. (cf. Ex. 3,2). The tables of the covenant were written in letters of white fire on black fire. There is red fire, black fire, white, and green fire, and all these types of fire have their own qualities. This excursion into the medieval "pyrology" should demonstrate the particular quality of the infernal fire.

Every soul has to pass through the fire of the Gehenna, except the souls of the righteous, who return immediately after death "to their tent of origin" and are nourished by the light of the Brilliant Mirror. For the souls of the wicked is reserved another fate. First Moses de Leon refutes the concept that the souls of the sinners

after death are taken up by the wheel of the sun, driven around the world, above and below, continually pushed and driven around by the burning sun, until their punishment is completed. This idea was based on the verse: "and the souls of thine enemies shall he sling out, as out of the middle of a sling (I Sam. 25,29)." This idea is absolutely wrong in kabbalistic doctrine and distant from the truth "as the East from the West!" The souls of the sinners will be punished in the Gehenna, and there they will be "flung from one torture to another, and driven from place to place inside the Gehenna."³⁵⁾

After purification in the terrestrial hell, the soul is admitted to the earthly Eden and is there prepared for the life in the supernal world, as is already explained in part two. Though the soul is thoroughly cleansed by the terrestrial hell-fire, it needs still a purification by the supernal Gehenna before entering heavenly Eden. This last cleansing is like a ritual immersion, so that the soul might be completely clean before it appears in front of the Lord. In this way the parallel between the two Gehennas and the two Edens is perfect.

Hell has a double function. It cleanses the soul, and it punishes the sinners. Punishment is therefore nothing else but a medicine, as it is said: "whom He will wound, He will heal also (cf. Deut. 32,29)."

Another wrong interpretation of hell is that the souls will be cleansed in the "fiery river", the river Dinur (cf. Dan. 7,10). The river Dinur is nothing else but the "perspiration of the Living Beings" and differs thus from the Gehenna, which emanates from the primordial fire in the sefirah Din. The Gehenna on earth is compared to the supernal Gehenna as the dregs to the good wine that is on top of them. The wine is only "good" because it rests on top of the lees.

Three categories appear on the day of judgment: the righteous, the wicked, and the neutrals. They are written in the three books that will be opened on the day of judgment. The righteous are written in the book of life, the wicked are consigned to death. Life and death are not to be confounded with earthly life and earthly death, but with life of the soul, or its deficiency. Want of life is experienced in Gehenna, because the soul lacks the continual emanation of the blessings and of light from the higher degrees that descend through the River to the "Bundle of Life." The neutrals have an equal balance of virtues and sins and cannot be assigned to either life or death. To them is given the mystery of the "days of Repentance."

The mystery of the ten days of repentance between Rosh haShanah and Yom Kippur of which the rabbis of blessed memory speak³⁶⁾ are a mystical allusion to the ten Sefiroth. When one counts the days, they are actually

seven. Moses de Leon gives now the kabbalistic significance of the numbers in order to show how the mystery of Repentance is related to the Sefiroth. The number seven refers to the six middle Sefiroth plus the sefirah they come from, the Binah, which is called "issue of life" or "world to come." They are likened to the little chicks with the mother hen and they are the seven years alluded to in the verse: "and he built (the temple) in seven years (I Kings 6,38)." Not counting the Binah itself, which is symbolized in the New Year as well as in the Day of Atonement, one finds the mystical number of six: the Six Sides in the sefirotic system, Mercy, Power, Beauty, Victory, Glory and Foundation. Leaving the last one out (the sefirah which concentrates all the essences of the right and the left before conveying it to the Kingdom, the tenth sefirah) we are left with five Sefiroth. Five Sefiroth, each of them considered as containing in essence the neighboring sefirah, lead us back to the mystery of ten, which is concentrated in the five. Thus the neutral has a chance to "enter life" through the ten days of respite given him between New Year and the Day of Atonement. Through the mystery of the days of Repentance he can sanctify his soul and prepare it for the supernal world of the Sefiroth.

The last mystery to be explained in this section is the question how a holy soul can become wicked. A man

who sins draws no longer from the "source of Righteousness", but instead attaches himself to the "Source of Defilement." As soon as man is attached to this supernal source the "holy ruah", his soul, leaves him. According to the saying of the Talmud³⁷⁾ "a man who defiles himself below, will also be defiled from above."

Part Four. (ב/כ,5 - א/ח,4)

The mystery of the "World to Come", the subject of this section, is introduced by the talmudic saying: "all Israel has a share in the world to come"³⁸⁾ which is deduced from the verse: "Thy people also shall be all righteous; they shall inherit the land for ever (Is. 60, 21)." This opinion seems contradicted by the obvious presence of sinners and wicked in every generation. The verse, however, can be read as follows: "Thy people who are all the righteous shall inherit the land forever." But in the kabbalistic interpretation this verse has an even more profound meaning. "Righteous" is the symbolic name for the sefirah Yesod. Only the Righteous (Yesod) inherits the Land of the living! Only the Righteous concentrates the full life of all the higher Sefiroth before conducting it to the Malkuth.

Man is called "righteous" and exemplifies the sefirah Righteous by abstaining from sexual transgressions. The sefirah Righteous symbolizes also the male sexual organ in the Sefiroth that carries the sign of the Covenant.

By a sexual sin a man profanes the sign of the Covenant in his body, the "royal seal of the King", and as such profanes the mystery of the sefirah Yesod. This sefirah is also called "Joseph", because Joseph's righteousness consisted in resisting the temptation of adultery with Potiphar's wife (cf. Gen. 39). The arch-breaker of the Covenant was Adam because according to the tradition Adam deleted the sign of the covenant.³⁹⁾ He returned to the Primeval force of Impurity. The evil force precedes the force of holiness because "Foreskin" rules before "Circumcision" and to obliterate the circumcision is to return to the "source of Impurity" which is called Orlah. Three years the trees are impure and their fruit cannot be eaten while Orlah rules over them. A sexual sin, therefore, which profanes the sign of the Covenant makes man forfeit his righteousness. No longer does he draw life from the Yesod, but he has placed himself under the rule of the supernal force called "Defilement."

A second mystery to be explained in this section is the meaning of the expression "World to Come." It is not simply the world which comes to a man after death, for in such a case sinner and righteous would both inherit the "World to Come". The "World to Come" only comes to the Righteous, because it is the holy mystery contained in the Binah, conveyed by the River to the Yesod. Moses de Leon quotes a talmudic saying: "there is a firmament

that is established over the heads of the Living Beings, a firmament like awe-inspiring ice."⁴⁰⁾ The "firmament" here spoken of is another symbol for the Binah, the mighty dome hovering over the heads of the Sefiroth called the Living Beings, the Firmament from which comes all blessing, delight and inner life that never diminishes or ceases.⁴¹⁾

A description is given of the life of the "World to Come" in which there is no eating, nor drinking, nor any corporeal function. The souls are nourished by the radiance of the Brilliant Mirror, and by the radiance of the Crown (the sefirah Tif'eret) above the heads of the righteous (in the Yesod).

The "World to Come" is also the mystery of Repentance, also a symbol for the Binah. The world to come is granted only to those who did deeds of righteousness or repentance in this life, not to those who delayed it until their respite was over. This is illustrated by the lengthy parable of the rich man who gorged himself while the poor man looked on hungrily, and who gave food to the poor only because he could not eat any more of the dishes that were placed on his table.

Once again the kabbalist takes issue with the philosopher. The philosopher holds that an angel is more perfect than a human soul. The kabbalist places the soul higher "because it has elements of both worlds, the upper and the lower world. It has acquired something from the

lower world through virtuous deeds, and thus unites above and below in one." The soul is not always in the sefirah Yesod. From time to time "it ascends to visit the Lord in his temple." The ascension to a sort of beautiful vision is only granted to the soul, not to the angels "who ask where is the glory of the Lord?"⁴²⁾

If such is the highness of the World to Come, what possible use can there be for the soul in returning to the body which has returned to the dust where it came from? A second question which Moses de Leon asks himself and which he proposes to solve is the problem rising from the verse: "If thou wilt walk in my ways, and if thou wilt keep my charge...then I will give thee places to walk among those that stand by (Zach. 3,7)." How can the righteous be allotted a place among "those that stand by" and by which the angels are meant, if the righteous are placed above the angels? As to the first question, concerning the return of the soul to the body, this will only happen after the Evil Impulse has been removed from the world. Only when the world is cleansed from the rule of Impurity and Holiness is restored, shall the dead rise. It will be a greater glory for the souls to participate in both worlds through their union with the body. The purified body will be a part of a purified world. Only then will all the worlds be restored in the "Shekel ha-Kodesh" and the Lord will rule, above and below, and the true ideas (the

wisdom of the Kabbalah) will be fulfilled.⁴³⁾ This state of man will be a return to the ~~paradi~~siac state of Adam when he was created "pure and undefiled, without stain or pollution; on account of this high degree of purity, the soul (in Adam) was able to attain the splendor of the higher degrees (in the supernal world) and he was in possession of the secret and perfect wisdom; no obstacles existed for him until the snake saw his high state, and it was evil in his eyes..."⁴⁴⁾ Since the fall of Adam through the guile of the snake, Impurity affected the world. Only when the paradisiac state is restored will everything return to its place. This is the recurring idea of apokatastasis in Moses de Leon's writings: when everything is restored to its primeval unity "where the Lord is one and his Name is one (Zach. 14,9)."

Concerning the second problem: the promise to be placed among angels when a higher place comes to the soul by virtue of its nature, this refers to a particular mission of the soul. Like the ministring angels the souls are often used by God as messengers to execute his orders here on earth. They, like the angels, "stand by" to fly to the earth "to perform miracles and grant protection to Israel". This share in the angelic task of mediation does not contradict their essential higher position in the sefirotic world. Also in this respect the righteous participate in the process of restoring the world, of

returning it to the glory of its origin when "the Lord will be King over all the earth; in that day the Lord will be one and His name will be one (Zach. 14,9)."

Part Five. (א/כח,4 - א/לז,10)

A special section is devoted to the resurrection of the dead which is stated as a belief, conditional for obtaining a share in the "World to Come."⁴⁵⁾ Of the Scriptural verses, brought in support for this belief,⁴⁶⁾ the verse which lent itself most to a kabbalistic interpretation of the resurrection was: "Thy dead men shall live, together with my dead body they shall arise. Awake and sing ye that dwell in dust (Is. 26,19)." The dead who are buried in the land of Israel are alluded to as "Thy dead men", for they died in the land of the Lord. "Together with my dead body they shall arise" refers to those who died outside the land. "Awake and sing ye that dwell in dust" are the patriarchs, buried in Hebron.

Exactly the same bodies will arise. From the remnants of the former body God will build a new building as the vision of Ezechiel (37, 1-14) testifies. One might object that in the case of Ezechiel the resurrection took place while the bones of the body were still present. What if nothing is left? Is not the resurrection in that case a new creation, like the creation of Adam from dust in the beginning? Moses de Leon emphasizes strongly the importance of continuity in the process of restoration.

According to the tradition,⁴⁷⁾ one bone at least remains uncorrupted, namely the coccyx of the spine. This bone is indestructible and is the minimal basis for the resurrection of the body. The importance of a "leftover" is seen in the rule that a blessing can come only over something that is present. One cannot say a blessing over an empty table. The prophet Elisha asked for what was left in the house of the woman before he performed the miracle of the multiplication of the oil (cf. 2 Kings 4,2). In like manner one finds that the coccyx of the spine does not disintegrate. Not for everybody will it be the nucleus for the quickening of the body. In the case of the wicked, who are not worthy of the resurrection, the spine will change into a snake after seventy years. The snake, "a creature that is cursed, has no remedy ever." Till eternity it will carry its curse, and never will God change this curse once the spine of a man has become a snake. Never will he rise, nor will his body be quickened.⁴⁸⁾

The wise of blessed memory have described the process of the resurrection in different ways.⁴⁹⁾ The first opinion is that the Lord will send a dew from the light of the supernal world which will penetrate the ground and moisten the bone. Then it will become like dough and spread in all directions. All the members of the body will be formed again: the bones, the flesh and the skin around it. Then the boies will move underneath the earth

to the land of Israel. Only there will they receive their ruah. The holy ruah can only descend in a place that is holy and pure. This is the meaning of the verse: "Behold, O my people, I will open your graves, and cause you to come up out of your graves and bring you into the land of Israel (Ez. 37,12)". This is the first stage of the process. Only then is it said: "and I shall put my spirit in you and ye shall live (ib. 37,14)", which proves that the dead outside Israel receive their souls only in the land. Only the dead in Israel will stay in their place and the spirit will enter them and they will live.⁵⁰⁾

Another description is given under the name of R. Joshua ben Menasya. First the Lord will raise up those that rest in Hebron, corresponding to the part of the verse: "your dead men will live (Is. 26,19)". Those are Adam, Abraham, Isaac and Jacob and their spouses. After that the Lord will clean the land of Israel from the impurity of the Gentiles. He will shake them out of the land "as a man shakes his prayer shawl to clean it from dirt, as it is said: "holding the corners of the land, that the wicked shall be shaken out of it (Job 38,13)." Then the holy seed will rise,⁵¹⁾ i.e. the Israelites that are buried in the land and who did not die under "foreign power". He who dies in Israel dies in the land of the Lord and the angel of death has no power over him. "Together with my dead body they will arise (Is. 26,19)" refers in this

opinion to those who died outside the land. Another version is given by R. Simeon, who applies "My dead men shall live (ib.)" to those who died in Israel, and "together with my dead body they will arise" to the ones who died outside Israel. The reasoning behind this view is that the word for "arise" literally means "will stand up." R. Simeon makes a distinction between "standing up" and the final quickening which only takes place in Israel. "Awake and sing ye that dwell in dust (ib.)" he applies to those who sleep in Hebron. They are "awakened" like those who slumber. The patriarchs are not dead but asleep in their graves. "And the earth shall cast out the dead (ib.)" refers in his explanation to the dead of the Gentiles in Israel. For them there is no "standing up" nor quickening, as it is said: "The dead, they shall not live (Is. 26,14)." In both verses the dead of the Gentiles are referred to by the Hebrew word refa'im. In R. Simeon's view the patriarchs are the last to rise in order that they will enter a world full of joy and the land full of the righteous and pious. Similarly God created Adam as the last creature, so that He could bring him into a perfect world. R. Eleazar holds that even the dead outside the land of Israel will rise prior to the patriarchs, so that not only Israel, but the whole world will be completed at the moment of the resurrection of the patriarchs.

Those of Israel who have no share in the resurrection

are the Israelites who neglected the commandment of the phylacteries; the wicked and lawless among the people who despised and disgraced the Torah and died without repentance and without posterity that could atone for them. Neither will the usurers of Israel and their like rise.

All men will rise for judgment, except the generation of the Flood, the generation of the Tower of Babel, and the population of Sodom. The generation of the wilderness will have its share in the world to come, headed by Moses and Aaron. The Gentiles will stand to be judged, and the Lord will take eternal vengeance upon them for all the evil they have brought upon Israel. Only the Gentiles who died in Israel have no part in the resurrection according to the verse: "the dead (refa'im) will not rise (Is. 26,14)."

The resurrection will take place in the sixth millenium. There will be seven millenia according to the talmudic saying "six thousand years the world will exist, one thousand years it will lay waste."⁵²⁾ The seventh millenium "that is waste" is the "Sabbatical year" of the world. Moses de Leon combines here his historiosophy with the doctrine of the souls. The "Sabbath of history" is a great secret. No prophet has prophesied about it, for all prophecies go only as far as the days of the Messiah. The seventh millenium is "the day known only to the Lord, not day nor night (Zach. 14,7)." This day

which is neither day nor night" is already alluded to in the story of creation. Of every day it is said "and it was evening and it was morning" except of the Sabbath, where neither evening nor morning is mentioned. The mystery of the Sabbath is another secret of the sefirah Binah, in which the "souls of bliss" are contained. The "souls of bliss" are the additional souls that come to dwell in every Israelite on the Sabbath. Now the world is still in the six days of creation, and history is a history of exile. When the exile ends, in the messianic days, all the pre-existent souls of the "Guf"⁵³⁾ will be emptied, and this source will yield no more souls. Only sabbatical souls from the Binah will rule in the seventh millenium. The secret of the six millenia is the mystery of the Six Sides in the Sefiroth. When the Sabbath of history comes, there will be no Evil Side, nor impurity in the world. Begetting and dying will cease.

A false opinion about the seventh millenium is the view that in this period the world will be destroyed and that all men will die, that the earth will be empty and that the resurrection will only come after the seventh millenium. If this were so, says Moses de Leon, the messianic joy will be very short. The Messiah will come at the end of the sixth millenium and restore the temple, the dead will rise in the messianic days. But short will be the joy if in the seventh millenium everything is going to be destroyed again. History becomes meaningless. What

is the sense in the long sufferings of the galuth, the calamities and persecutions of the present times, and what is the consolation in the promise of the Messiah, if the blessing will be so momentary? In the first exile of Babel which lasted only seventy years a minority only returned to Zion. The majority reasoned "what good is it to return to Zion because the temple will be destroyed again." Would such an argument not hold again if the seventh millenium were going to be a period of desolation and destruction?

While many blessings of the messianic times are described, the emphasis is on the great change that will come over the world by the disappearance of the Evil Urge, the Spirit of Defilement. The Gentile nations will disappear with the Spirit of Defilement, which was the source of their origin. The question is asked: what will be the reign of the Messiah if the nations of the world disappear? How can the verse be explained: "The kings of Tarshish and of the isles shall bring presents; the kings of Sheba and Seba shall offer gifts; yea, all the kings shall fall down before him (Ps. 72, 10-11)". And the verse: "The nation and kingdom that will not serve thee shall perish (Is. 60, 12)" and "the kings shall be thy nursing fathers, and their queens thy nursing mothers (Is. 49, 23)?" Do not these verses of Scripture suggest that the Spirit of Defilement will not disappear because

the nations will still exist?⁵⁴⁾

The solution is that the nations will remain but their idolatry will cease. The king Messiah will not tolerate idolatry as king Solomon did, of whom it is said that he committed idolatry because he tolerated it. It is inconceivable that this could happen in the reign of the Messiah. Those who will not serve the Creator will be destroyed. Those who will serve him will enter the Holy Covenant. The messianic reign will resemble in this respect the period of the second temple when the kings conquered nations and circumcised them and they were their servants all their days.

With the solution of the problem of the nations Moses de Leon concludes his theoretical exposition on the messianic days. Resurrection and eschatology are both narrowly related to the doctrine of the souls. With this the book on the kabbalistic psychology ends. What follows is an appendix dealing with a series of commandments that have a particular reference to the soul in the Kabbalah. It is the practical aspect of the psychology and therefore called: "The gate concerning the foundations of religious practice and the basis of the faith."

The Appendix (א/לז,11 - א/הס,1)

The commandments of the Holy-Blessed-Be-He to His people are described as having a double purpose. They should mark the holy seed among the nations, in order that

the people of Israel may be the servants of God in mankind. The second purpose has a profound kabbalistic meaning. The commandments "bestow upon Israel substance", as it is said: "That I may cause those that love me to inherit substance; and I will fill their treasures (Prov. 8,21)." The substance here referred to evidently is the "substance of the sefirotic world."

The mystery of the Fringes and the Phylacteries.

The fringes on the four edges and the blue color of the Tsitsit have a mystical meaning. They represent "the Lord sitting on His throne at the entrance of the temple, and the fringes pendent from Him." The temple alludes to the Sefiroth, of which the entrance is the Malkuth. Through the lowest sefirah, the entrance, one gazes into the temple, where the Lord sits on His throne. The thirty-two fringes pendent from Him are the mystery of the thirty-two hidden pathways of the kabbalistic wisdom: the ten Sefiroth and the twenty-two letters of the Hebrew alphabet. The mystery of the throne is contained in the blue color, of which the rabbis of blessed memory said: "the blue is like the sea, the sea resembles the firmament, and the firmament is like the divine throne."⁵⁵⁾ The highest and most profound meaning of the color blue is thus the divine throne. By the throne here is meant the "Throne of David", or "Mild Judgment", both symbols of the Malkuth. The blue color should remind man of the throne

of judgment from which the Lord's enemies will be punished, like all those who trespass against His commandments. As such the fringes should remind man also of the whip of punishment that awaits the sinner. Being reminded of the whip is salutary. It is like the snake that Moses erected in the desert, so that all that had been bitten by the snake should look up to the snake and be healed (cfr. Num. 21,8). The secret of the "healing snake" is one of the mysteries of the fringes as one can see from the verse: "and it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the Lord, and do them (Num. 15,39)." The five strips to fasten the Tsitsit contain the secret of the "five-hundred years journey", which is the length of the Tree of Life, they also allude to the five books of the Pentateuch. They also remind of the fifty gates of Intelligence, the mystery of the Binah. The fringes are a yoke that a man imposes upon himself as a first commandment "in order to straighten his steps." It is a preparing of the throne, a preparation for the phylacteries which represent "the one who is riding the throne."⁵⁶⁾ Thus one has to fulfill first the commandment of the fringes in order to ascend in the degrees of holiness according to the rule: "one only ascends in works of sanctification and never descends."⁵⁷⁾

The fringes are a commandment, mitsvah, whereas the

phylacteries are a sanctification of the Name, a kedushah. A kedushah always has precedence over a mitsvah. In Kabbalistic sense this means "that a man should not come to the higher degree of kedushah (in the Sefiroth) with empty hands."⁵⁸⁾ In the kedushah itself there is a difference of degree. The phylacteries of the hand rank lower than the phylacteries of the head. Thus one ascends in sanctification by first placing the Tsitsit, then the phylacteries of the hand, and lastly the phylacteries of the forehead. Though the lower degrees depend from the higher and "follow the higher", our order of entering the world of sanctification is from the lower degrees towards the higher.

The phylacteries contain the secret of four portions of Scripture corresponding to the mystery of the Tetragrammaton.⁵⁹⁾ The first portion begins: "Sanctify unto me all firstborn (Ex. 13,1)." The firstborn here alluded to is the firstborn of the Sefiroth, namely the Hokhmah, proceeding as the first from the mystery of Keter, "the hidden and pure ether." Hokhmah in its coming from the womb, Keter, is represented in the first letter of the Divine Name YHWH. The letter yod (Y) represents the highest holiness from which all the degrees of holiness proceed "like the rings of a chain, one connected with the other." The Hokhmah is the first ring and is called "Firstborn in Israel."

The second portion starts: "And it shall be when the Lord shall bring thee into the land (Ex. 13,11)." This is an allusion to the mystery of the Binah, the secret of the "Holy of Holies" also called "Holy Jubilee" because it contains the mystery of the fiftieth year, the mystery of freedom and liberation. The Exodus did occur on a jubilee year and therefore the Binah is also called "Exodus from Egypt". The Binah is like a mother with her six sons, the six middle Sefiroth. Again this refers to the Exodus, because it is said that 600,000 came out of Egypt in the holy jubilee (cf. Ex. 12,37). The second portion corresponds to the second letter of the Divine Name, the letter he (H).

The third portion is the Shema. "Hear, O Israel: The Lord our God is one Lord: And thou shalt love the Lord with all thine heart, and with all thy soul, and with all thy might (Deut. 6, 4-5)." Two Sefiroth are alluded to: "thou shalt love" indicates the sefirah Hesed; "Hear, O Israel" refers to the sefirah Din. These two sefiroth represent the right and the left side and are the beginning of the six middle degrees, indicated by the third letter of the Tetragrammaton, the letter way (W) of which the numerical value in Hebrew is six. YHW together forms a unity in itself and represents the masculine world. The phylacteries of the forehead therefore represent the male, but the highest unity is only found when the male and the female are together. The Malkuth is the

secret of the female world, represented in the phylacteries of the hand and in the last letter he (H) of the Divine Name. The last H receives all that is contained in the first unity YHW, and together they form the secret of the highest unity, the seal of the King: YHWH.

A man who neglects to fulfill the commandment of the phylacteries forfeits his share in the world to come. But "blessed is the one who ornatates himself by wearing the seal of the King, the mystery of the highest exemplar. He will be sanctified by the sanctification of the Holy Name."⁶⁰⁾

The mystical meaning of the Rods of Jacob.

In the series of mystical interpretation of the commandments, this mystery seems to come as a kind of intermezzo. However, the content is intimately related to the following mysteries. The meaning of the Rods of Jacob clarifies the important position of the sefirah Jacob in the supernal world. By understanding the stories of Jacob in Scripture according to the Kabbalah the soul will find the "right service of the Lord" and thus gain access to the World to Come.⁶¹⁾

Before entering upon the exegesis of the verse: "And Jacob took rods of the green poplar, and of the almond tree and the plane tree; and he peeled white stripes in them and made the white appear that was in the rods (Gen. 30,37)", Moses de Leon gives his opinion about the

stories related in the Bible which seem either shocking or meaningless. It would seem that one could "invent now better stories and more useful" than the story of Rachel stealing the idols of Laban (Gen. 31, 19-20); Jacob taking the birthright from Esau (Gen. 25, 29-34), or Jacob deceiving his father Isaac (Gen. 27, 1-40); Sarah and Hagar (Gen. 16,4), which all seem to contradict the belief that the Torah contains truth and life for the world.

All these stories can only be understood through the hidden wisdom, the Kabbalah, which shows that all the words of the Torah contain the hidden life, whether it is written: "and Timna was the concubine of Eliphaz, the son of Esau (Ex. 20, 2) or "I am the Lord your God (Ex. 20, 5)." The underlying principle of the kabbalistic interpretation of Scripture is explained, as the author indicates here, in his book "Pardes".⁶²⁾ The stories are nevertheless historical facts and not pious parables. The stories of Jacob e.g. really happened, but they can only be understood when one sees that Jacob acts as the "Jacob of the Sefiroth". As the central sefirah "who snatches the blessing from Esau (the left side)", he is the perfect mediator. Jacob, blending the right and the left, makes the emanation from the higher Sefiroth a "perfect inheritance to his sons". In this light the attitude of Jacob to Esau becomes different. Human

thinking could never arrive at this understanding of the story. It is a secret of tradition (Kabbalah) handed down to man by a profound and wise man who knows "the depths of the higher mysteries, of which the wise of the present generation have not the faintest idea".⁶³⁾ The two kids that Jacob took to present to his father (cf. Gen. 16, 9) are the mystery of New Year (Binah). The booty that Esau is hunting indicates Satan, who is tricked out of his catch by the mystery of the Day of Atonement. Both mysteries will be dealt with later, but are here anticipated to indicate the vital role of the sefirah Jacob. Jacob was in the perfect position "to grasp the root and the truth", because being in the middle position between Isaac (Din) and Abraham (Hesed) he saw the essence of both. He saw also the "inclination of his father Isaac for Esau and he knew the wickedness of his brother", i.e. he understood the tendency of the left side towards the mystery of evil and he knew that his task was "to correct the inclination of his father in the right direction."⁶⁴⁾ Abraham and Isaac both "dug wells" according to the Bible (cf. Gen. 21, 25-33; ib. 26, 18). The importance of this fact can only be understood if one sees the importance of the sefirah Abraham and the sefirah Isaac both containing wells of emanation. Jacob's function was "to use these resources to the love of the Creator, and to restore the essences of the higher worlds

(Din and Hesed) into a unity, so that it becomes a part of the God of Israel."⁶⁵⁾

After this long exposition about the meaning of the Jacob stories, the author "returns to his subject", namely the peeling of the rods by Jacob. This is another archetypal story that refers to the "drawings in the tent (of the Sefiroth)". The rod of the green poplar alludes to the sefirah Hesed, because poplar in Hebrew is libneh, indicating the essence of Hesed which is represented by the color white, laban. The word "green" poplar, (lah) alludes to the waters, also a symbol of the right side, because lah means literally "moist". The waters of the right side will fill the lower sea indicating the Malkuth. The rod of the almond, (in Hebrew "luz") is the secret of the sefirah Din on account of the extreme character of Din, luz meaning "to deviate". The sefirah Din, whose color is red, is the Fear of Isaac. The rod of the plane tree (ermon) symbolizes the function of Jacob, the gatherer, alluding to the root aram (gather). Jacob gathers the secret of the white and the red, of water and fire. The third rod is the symbol of the two other rods combined, and indicates Jacob in his pivotal position between Hesed and Din. The third rod, Jacob, also contains the mystery of the third day of creation (cf. Gen. 1, 9-13) in which the waters were gathered and the dry land appeared and started yielding life. It is

the day of which it is said in the Bible twice "that it was good".

Jacob is thus the "perfect combination of truth and faith through love, and represents the mystery of the Merkabah." ⁶⁶⁾ Jacob contains the three that are one, namely YHW, the divine name Yahu, and his inheritance are "the white stripes". In all the three rods the "white is revealed", because it was Jacob's function "to peel the white" and give the emanation a general character of Hesed, mercy. Only through the mystery of mercy can the world exist and in the existence of all things in the world one can see "the white stripes of mercy" that Jacob peeled from the three rods.

The mystery of the Rods of Jacob is thus representative of the secret of the Sefiroth, of Israel's faith and not least, of the existence of the world.

The mystery of the Sabbath and the Holiday

Of the Sabbath it is said that it equals the Torah in importance. This can be derived from the two parallel verses: "Thou camest down upon mount Sinai" and the verse that follows "And madest known unto them thy holy sabbath" (Neh. 9, 14). The parallel between the Torah and the Sabbath is also seen in the fact that the word "sabbath" is sometimes used in the masculine and sometimes in the feminine in Hebrew. This corresponds to the commandments of the Torah of which it is either said

"remember" (in Hebrew zakar, meaning also "male") or "keep", (in Hebrew shamar) which is interpreted as a symbol of the female world. This twofold mystery of the Sabbath symbolizes also the unity of male and female just as the commandments whether introduced by "remember" or "keep" form one perfect unity.

The Sabbath contains also a threefold mystery, for it is an allusion to the three "points" in the Sefiroth.⁶⁷⁾ The highest point is the point of origin, the Hokhmah, out of which comes the Binah, the "higher" Sabbath"; the central point is the centre of the Sefiroth, namely Tif'eret, the centre of the "perfect circle" and the "corner stone of the building." The central point refers to the Sabbath Day. The lower point is the end of the process that starts with the supernal point, and stands for the Malkuth. The Malkuth symbolizes the Sabbath-Eve. The three different Sabbaths: the Great Sabbath, the Sabbath Day and the Sabbath Eve, are referred to in the three times that "the seventh day" is mentioned in the institution of the Sabbath day (cf. Gen. 2, 2-3).

The first Sabbath to be considered here is the Sabbath Eve. It is the secret of the "lower point", the Malkuth, because when the Kingdom comes on Sabbath Eve the additional Sabbath-souls or the "souls of delight" take possession of all the members of the holy people. This should be the reason to celebrate the meal on the

Sabbath Eve in delight. On Sabbath Eve the Lord takes possession of His Kingdom on earth. No "foreign ruler or principality" has any power over Israel in the hour that all the worlds are at rest. Even the wicked in the Gehenna are relieved from their pains as there is no accuser nor judgment on this day. The supernal degree of the Malkuth spreads its tent of peace over the world.

Moses de Leon seizes the opportunity to vent his anger over the negligence which apparently rules in the synagogues of his days, where the cantors mislead the people by intoning the prayer "Who keepest His people Israel", a prayer that should be omitted on the Sabbath. They utter words which they do not understand and it would be better if they kept silent. The right prayer at the right moment is of great importance. Chaos in this respect creates chaos in the supernal world of the Sefiroth.

Sabbath Eve is the time of the week that the "sheep enter the sheep fold" and for once the watchman does not need to worry or to fear the wolves. Therefore it is wrong to pray for safety on the Sabbath, because this admits a fear that the "foreign principalities" are still ruling and the Lord has not come to protect His people. One should rather say the prayer "Who spreads the tent of peace over us" on the Sabbath.

All the days of the week the wicked in the Gehenna are punished according to their guilt. The angels of

destruction pester the souls with sticks of fire. To be reminded of this one says during the week in the evening prayer "He who is merciful", a prayer which should not be said on Sabbath Eve, because then the chastisers cede their place. Three executioners operate during the week-days under the direction of Dumah, the angel of death. They are Mashit, Aph and Hamah, or: Wrecker, Rage and Scorchers. All three are alluded to in the prayer "He who is merciful", where it says: "and neither shall he wreck" and "greatly shall he return his rage", "nor will his scorching heat testify". But as all three disappear on Sabbath Eve this prayer should not be said, in order not to stir them up again. Instead one prays: "Bless the Lord who is praised" on Sabbath Eve. With the Sabbath soul one blesses the Lord in the prayer "the spirit of every living". This prayer confesses that a new spirit rests on every "living" on the Sabbath. With "every living" is meant every righteous in Israel. This is seen in the fact that the sefirah Righteous is also called "Living".

The second Sabbath in the threefold mystery of this holy day is the Sabbath Day. The day and the night are one on Sabbath because Sabbath Eve belongs to the Sabbath Day as the bride belongs to the bridegroom under the canopy. The Sabbath Day refers to a higher degree in the Sefiroth. While the Sabbath Eve was the Malkuth, the

Bride, the Sabbath Day is the sefirah Tif'eret, the Lord, or the Groom. The unity of the male and the female in love is thus one of the mysteries of the Sabbath. The Sabbath Day is also simply called "Day" among the Sefiroth, because of all the six "days" that are symbolized in the six central Sefiroth, Tif'eret is the "exquisite day", the central point of the perfect ring. Three particular prayers characterize the mystery of the Sabbath Day which is the mystery of unification by eminence (cf. the function of Jacob in the Sefiroth). The threefold unity is expressed in the prayer "The Lord our God is the Lord" which mentions the Name three times while confessing God's unity. The next prayer that professes the same mystery is the Kedushah:⁶⁰⁾ "Holy, Holy, Holy", and the third prayer is when one says: "Thou art one and Thy name is one, and who is like Thy people Israel, one nation" in which unity is confessed three times. The Sabbath Day is thus the real centre of unity, the central point of the sefirotic world, where YHW appears as a unity Yahu and the male and the female, represented in the last H of the Tetragrammaton, are united and constitute the highest unity YHWH.

The "Great Sabbath" is the third mystery in the threefold Sabbath. The Great Sabbath is the Sabbath of the Sefiroth, of all the supernal worlds. It is a mystery of the Binah, which comes from the supernal point. Whereas

the Malkuth represents the female principle of "reception" and the central Sefiroth display the male element of "activity" the Binah is the supernal rest of the worlds, the Sabbath where activity ceases and also begins.

Moses de Leon enters upon an explanation of the Great Sabbath based upon the "wisdom of the masters of the name". By those are meant the kabbalists who knew the secrets of the letters of the alphabet, a wisdom that "only few know nowadays".

The wisdom of the letters is the wisdom symbolized in the thirty-two ways of wisdom, or its Hebrew equivalent in letters "LeB". This symbolizes all the secrets of revelation as the Torah starts with a Beth and ends with a Lamed, forming the word LeB. The Beth is also a symbol of the sefirah Binah. The Binah stands in between "aB" (father, the Hokhmah) and "Ben" son, referring to the central Sefiroth that come from the supernal Mother, the Binah. Beth combined with the first letter Aleph refers to the mystery of origin, AB; Beth combined with the middle letter of the alphabet Nun refers to the mystery of generation, BeN. The Beth alludes also to the mystery of death in man. When the soul leaves the body the Beth slips in between the two letters Koph and Resh, which form together the word "kar", meaning "cold" and possibly referring to the death of man. But between the K and the R, the B forms the word "keber", indicating the grave where

the body will find its rest. This lugubrious aspect of the function of the Beth is counterbalanced by the mystery of the Beth slipping in between the last two letters of the alphabet, the Shin and the Tav, forming the word "SHaBaTH" and thus indicating the final rest of the soul and of all the worlds. With this secret of the letter Beth and the sefirah Binah the explanation of the mystery of the Sabbath is concluded.

The secret of the Holiday is discussed in connection with the Sabbath, but it concerns only the mystery of the New Year day. New Year day is contained in the mystery of the sefirah Din. Though Hesed is the first sefirah related to the visible creation, drawing its emanation from the resources of the Binah which in turn receives it through the Hokhmah from the "hidden and pure ether" (the Keter), nevertheless man brought another element into the world. Man wanted to "taste from the other side" and "descended into the wine cellar to drink from the wine that rests on the dregs, and he became intoxicated." This is an allusion to the sefirah Din. Man entered this wine cellar in peace (coming from the right side, Hesed) but left it "confused". Since he tasted from the wine, the desires of the left side were awakened in him. Man is drawn to both sides and judgment has to rule in the world. This is the secret of New Year. The mystery of New Year is also the secret of the seventh

month, the month of judgment. The day of judgment is the day "that the moon is covered" (on New Year). This symbolizes the Foreskin covering the Holy Covenant. When the moon is covered, the Foreskin closes the door through which mercy rules in the world. Then the accuser gets a chance to witness against man. God sits on the seat of judgment and the accuser arraigns a court against all the people of the earth, who pass before God's judgment on that day. The tribunal of New Year, however, changes into a tribunal of mercy "because the Lord loves His people". The judgment turns into a confounding of the accuser instead of a condemning of the accused. One might object that there is little use in a tribunal where the judge pays no attention to the accuser. Moses de Leon answers that for the sake of justice a court is often arraigned where the judge knows from the beginning the innocence of the accused, but "because he is a true judge and just",⁶⁹⁾ accuser and witnesses will be heard.

A lengthy discussion follows on the mystery of the shofar. The three sounds of the shofar which melt into one melody indicate the mystery of "fire, wind and water in their unity". The blast of the shofar removes the Foreskin that obscured the light in the supernal world. The door of emanation is opened again and the Lord leaves His seat of Judgment and stands henceforth on the side of Mercy. The sound of the shofar proclames the mysteries

of the Sefiroth. The Teki'ah sound symbolizes the side of Mercy; the Teru'ah sound the side of Judgment. The shofar itself indicates also the mystery of unity (Tif'eret) because it unifies the two sounds into one melody.

An even more profound mystery is contained in the blowing of the shofar. The sound on earth finds a response in the higher worlds. The sound in the lower world "moves and stirs" the supernal world, so that both worlds operate in unity. Moses de Leon uses the remarkable symbol of human breathing. The response of the higher world to the lower is a "going and returning" like the intake and exhalation of breath. As there is no inhalation without a previous exhalation, and vice versa, nothing is moved in the supernal world without an action here below. It is like the vital process of breathing in a living organism. The blowing of the shofar thus indicates the unity of man's life with the world of the Sefiroth through the observing of the commandments.⁷⁰⁾

The mystery of the Booth.

"All that are born Israelites shall dwell in booths (Lev. 23, 42)."⁷¹⁾ The word "booths" in the Hebrew is written in the defective plural. This is an indication that all those who are not of the holy seed of Israel do not dwell under the wings of the Shehinah. The booth is the symbol of "the faith of Israel" and the "Shehinah", which are both other names for the sefirah Malkuth.

The verse "fallen is the virgin of Israel; she shall no more rise (Amos 5,2)", was explained by the rabbis of the West⁷²⁾ as meaning "she is fallen but not any more will she fall; stand up, virgin of Israel." Through the Kabbalah one can understand this verse in its deeper meaning. "She shall no more rise" means: "no more will she rise by herself" but she will be lifted up and raised up by the King, and he will support her. This can be derived from another verse: "in that day will I raise up the tabernacle of David that is fallen (Amos 9,11)." The connection between the two verses can be understood only from the symbolism of the Kabbalah where the "tabernacle of David", "virgin of Israel" and "booth" all refer to the same sefirah Malkuth.

The verse "that I made the children of Israel to dwell in booths when I brought them out of Egypt (Lev. 23, 43)," has the word "booths" in the Hebrew with the way of the plural.. This shows the mystery that the booth receives the fulness of the six (way in its numerical value) Sefiroth. The six here referred to are the central six Sefiroth, the "children coming out of Egypt", indicating the relationship of the central Sefiroth to their point of issue, the Binah, or the "Exodus from Egypt". The six Sefiroth are the mystery of the "fulness of the booth" because they are the six sluices through which the fulness of the Binah comes down, the six

branches of the supernal candlestick that illuminate with the light of the Binah.

The mystery of the Scapegoat and the Day of Atonement.

The secret of the Day of Atonement is the mystery of the role of the accuser in the world.⁷³⁾ The accuser is not given a chance to prosecute Israel because on the day that the tribunal is set up over the world, Israel is occupied with prayers and works of repentance and the purification of their souls, so that "his accusations are confounded". He is also diverted in his work of accusation by the mystery of the Scapegoat, the sacrifice "to appease the accuser" as "one makes a friend of an angry dog by giving him a bone to gnaw upon!" When the shofar blows the King changes the seat of judgment to the throne of mercy, and when the accuser comes "he finds the world ruled by mercy rather than by severity" and his accusations become ineffectual. This mystery is concealed in the story of Esau, the hunter, who comes back to his father to offer him his booty and finds that his father has eaten and is satiated by the food offered by Jacob (cf. Gen. 27, 33-34). Israel by its prayers on the Day of Atonement has received the blessing that Esau, the accuser, wanted to carry away.

The verse: "and God saw all that He had made, and behold, it was good, exceedingly (Gen. 1, 31)." The words "good" and "exceedingly" have been explained as

referring to the angel of life and the angel of death. Many "wise men" have wondered about the mystery of the angel of death, to whom the Lord granted "to punish and to kill" men, according to their wickedness. Moses de Leon offers another explanation of the mystery of punishment which is - as he suggests - more in accordance "with the planning of the Creator". This is the mystery contained in the sacrifices. Through the sacrifices the accuser is appeased and "does not go empty handed".⁷⁴⁾ The subject is illustrated by a parable of a shepherd who has to ferry his sheep over the river, but sees a wolf coming to devour the sheep while he is thus occupied. He chooses a strong he-goat and throws it to the wolf to divert the wolf's attention and to keep him busy, while he ferries his flock over the river. The same mystery is the secret of Job, who was the "sacrifice" given to the accuser to occupy him while the Lord conducted His people Israel out of — Egypt. This is the meaning of the scapegoat, sent into the desert to give the accuser "a bone to chew upon" while the Lord settles His account with His people. The same meaning is indicated by the sacrifices for the nations of the world during the feast of the Tabernacles which provide that Israel will not be disturbed in joy with her King. The sacrifices are the share of the "little offshoots of the tree", of the impure souls that are not of the Tree of Life itself like Israel. While Israel takes

part in the blessing of the hidden splendor of the Sefiroth, the accuser and the nations of the world find their share in the mystery of the sacrifices.

The mystery of the Lulab and the Etrog.

"And ye shall take you on the first day the fruit of goodly trees, branches of palm trees, branches of a foliage tree, and willows of the brook (Lev. 23, 40)."⁷⁵ This verse which introduces the commandment of the lulab alludes to the mystery of the Tree of Life, from which the souls of the righteous originate.

The palm branch refers to the secret of Yesod, the sefirah which is called Righteous and is symbolized by the palm tree because it is said "the righteous shall flourish as a palm tree (Ps. 92, 13)." A palm tree is either a male or a female (not bisexual like most trees) and contains therefore the mystery of the union of the male and the female in love. The lulab contains three myrtle twigs and two willow branches. All this has mystical significance. That there are myrtles around the palm branch alludes to the verse: "and he stood among the myrtles (Zach. 1, 8)." The willows are referred to by the verse: "Extol Him that rides upon the skies (literally "the willows") whose name is Yah (Ps. 68, 5)." The union of the three and the two and the one suggests the mystery of unification. The lulab and the full moon on the Feast of Tabernacles are two symbols of perfection and unity, celebrated on this day.

The three myrtles are the three Sefiroth Light, Darkness and Peace, or Hesed, Din and Tif'eret. The palm branch in the middle suggests the unity of these three. The two willow twigs are the Sefiroth Netsah and Hod, which are called "the supporters of the Building" and "pillars of the Temple, Jachin and Boaz". Unlike the myrtles the willows have neither smell nor taste. This indicates the essentially different function of the "myrtle Sefiroth" and the "willow Sefiroth". The latter only have a passive, supporting function, whereas the former fulfill their emanating function in this combination of five. The palm branch in the middle which sticks out a little suggests the perfect unity of the five. Together they represent the mystery of the Tree of Life, where the number five underlies the different symbols. The Tree of Life is the "five hundred years journey" and is the secret of the "fifty gates to the Binah".

The ethrog is the "heart of the lulab", because it conveys the secret of the thirty-two hidden pathways of wisdom, having as its numerical equivalent in Hebrew characters the word "leb", heart. The heart represents the "hidden side of God" who appeared to Moses where it is said: "thou shalt see my back; but my face shall not be seen (Ex. 33, 23)." This is the heart for which Solomon asked when he prayed: "Give Thy servant therefore an understanding heart (I Kings 3,9)." The ethrog is also

the mystery of the left side because the heart is in the left side of the body and it refers to the left side of the Sefiroth because the sefirah Understanding (Binah) is located at the left. Together with the lulab which represents the right side, the ethrog forms the mystery of unity of right and left. The ethrog, however, hangs onto the lulab by a thread which represents the "thread of sweetness with which Esther captivated the people".⁷⁶⁾

Esther was compared to the ethrog, because her color was reported to be "green yellowish" like the ethrog.⁷⁷⁾ This color symbolizes the left side. As the color of Esther frightened the people, so the ethrog reminds by its color of the "fear-inspiring left", but nevertheless draws the people "by the thread of sweetness", symbolizing its connection with the right side of the Sefiroth.

All the mysteries of the lulab and the ethrog contain the element of joy because the Feast of the Tabernacles is the feast of intimacy of Israel with her Lord, as it is said: "and ye shall rejoice before the Lord your God seven days (Lev. 23, 40)."

The mystery of the Circumcision.

Through the circumcision rite one becomes a member of the Holy Covenant and is worthy to be called "man". The mystery of the meaning "man" is shown in Ezechiel who is constantly addressed "and you, man" (cf. Ez. 2, 6 and passim). Ezechiel's relationship to Abraham, the father

of the Covenant, is shown elaborated through a series of scriptural quotes in a truly midrashic manner of exegesis.⁷⁸⁾ Abraham only became "man" after receiving the sign of the Covenant. The verse: "walk before me and be thou perfect. And I will make my covenant between me and thee (Gen. 17, 1-2)", indicates that Abraham was not "perfect" before entering the Covenant. When Abraham was circumcised the letter he was added to his name which was changed from Abram to Abraham. The letter yod was impressed in his flesh by the circumcision. Yod and He together form the Hebrew word Yah, to show that the Lord bestowed His name upon Abraham when he was circumcised.

Isaac was born only after the Foreskin, the source of Impurity, was removed from Abraham, which indicates the mystery that the sefirah Isaac is "holy seed" from Abraham. The tradition relates also that Abraham never entered into sexual union with Sarah until he was circumcised. This shows that the Malkuth (Sarah) only receives "holy seed" and that thus only the people of Israel are "holy seed" as only Israel belongs to the Malkuth.

The Gentiles who are not circumcised draw from the mystery of the Foreskin. From the Foreskin they receive "souls of impurity" which can only be removed with their foreskin. Through circumcision a Gentile can share the mystery of the Malkuth, and becomes a "proselyte of Justice", because Justice is a name for the Malkuth.

That the Malkuth is also a mystery of the Sabbath is indicated by the fact that a child cannot be circumcised until the eighth day, i.e. after a Sabbath has sanctified him. Only then can he enter the Covenant. This is seen from the verse: "verily my Sabbath ye shall keep; for it is a sign between me and you (Ex. 31, 13)" and "I do set my bow in the cloud, and it shall be a sign of a covenant (Gen. 9, 13)." The Sabbath and the Circumcision here refer to the same mystery, the Malkuth. The bow in the cloud is the mystery of "the diadem of Beauty", an allusion to the sefirah Tif'eret. When a man is circumcised he enters into a relation to two supernal degrees (Malkuth and Tif'eret) by virtue of a third supernal degree, symbolized by the male sexual organ, the Yesod. The Yesod unifies the Lord (Tif'eret) with the Kingdom (Malkuth).

Also through the commandment of circumcision a mystery rite is performed through which man enters into the secret of the sefirotic world containing the mystery of unity by which man confesses that "the Lord is one and His name is one (Zach. 14, 9)."

The mystery of the "mixed kinds" and the "mixed texture".

The commandment to which this mystery⁷⁹⁾ refers is contained in the verse: "Ye shall keep my statutes. Thou shalt not let thy cattle gender with a diverse kind; thou shalt not sow thy field with mingled seed; neither shall a garment mingled of linen and wool come upon thee (Lev.

19, 19)." In the work of creation the Holy-Blessed-Be-He planned all things to be ordered after their kinds. This is the reason why one finds written after every creation the words "according to its kind" (cf. Gen. 1,11 etc). Seeds, herbs, cattle, wild animals, birds and reptiles are all created "after their kinds" in order to indicate that no kind should be mixed with another. The mixing of kinds is like counterfeiting the effigy of the King, a falsifying of the work of creation.

The rabbis of blessed memory have said⁸⁰⁾ that there is not a single herb that does not have a particular angel assigned over it which makes it grow. From this one sees the effect of mixing the kinds. The hybrids here below will cause chaos in the powers of the world above, and the powers of the higher world are prevented in performing their task.

Not only the angelic assistance in the lower world becomes confused, but a satanic influence comes instead of it. The "masters of the names"⁸¹⁾ explained from the word Sha'atnez, (the mixed garment) that a special Satan is appointed over those who wear garments of linen mixed with wool. The Satan is called Satan-Ez, which the Gentiles pronounce as Satanas.

By transgressing the prohibition of the mixed kinds therefore man upsets the higher worlds, destroys the order of creation, and causes the demonic powers to influence the world.

The mystery of the Levirate Marriage and the Halitzah

The author refers to his book Sefer ha-Rimon for a more detailed treatment of the mystery of levirate marriage according to the Kabbalah. By a levirate marriage⁸²⁾ man fulfills a commandment that is intended to express "the never ceasing flow of the supernal River", the secret of fertility in the world of souls. The sexual union between man and wife testifies of the union of the Holy Covenant (the sefirah Yesod) with the Mystery of Faith (the sefirah Malkuth). Refusing to marry the childless wife of a deceased brother is acting contrary to the mystery of this union and effectually prevents the supernal River to create souls. The commandment of the levirate marriage (Deut. 25,5) is another instance of the profound interrelation between the world below and the sefirotic world above. The refusal of a levirate marriage is as grave as the neglect of the commandment to marry, which is expressed in the verse: "Be fruitful and multiply (Gen. 1, 28)." This commandment should be well understood. There is a great difference between not wanting to reproduce and not being able to. The one who dies childless by his own fault will be punished in as far as his soul does not return to its place of origin (in the Sefiroth), but "shall be cut off from my presence (Lev. 22,3)." With "the Lord's presence" is meant the sefirah Tif'eret. Moses de Leon widens the concept of the levirate

marriage by indicating that all those who die childless without their fault, will be redeemed by their kinsmen. The close relationship between the soul and the sefirah Tif'eret is indicated in the fact that both are called by the symbol "name". As it is said: "that the name of the dead be not cut off from among his brethern (Ruth 4,10)" (referring to the soul of the dead) and: "his name shall be called in Israel (Deut. 25,10)" which in kabbalistic sense means: and his soul shall be called in the sefirah Tif'eret.

The sin of the generation of the Tower of Babel was a sin against this mystery of the soul. The building of the tower to reach heaven is a very specific symbolism of what one might call "kabbalistic hybris". The nations which derive their soul from the Evil Side and not from the Sefiroth, had some notion of the mystery of the holy soul. Their saying: "Let us make us a name (Gen. 11, 4)" is explained as the audacity to reach the sefirah Tif'eret by human power, symbolized in the building of the tower "whose top may reach unto heaven (Gen. 11,4)". This "building of a name (soul)"⁸³ is the direct opposite of the holy mystery of the levirate marriage, its direct caricature.

The Halitzah is the ceremony which the Law provides for a refusing of the levirate marriage (cf. Deut. 25,9). It is considered by Moses de Leon as an alternative way to

restore the soul of the man who dies childless to the world of the Sefiroth, be it to a lower degree. Whereas the levirate marriage brought the soul back to the Tif'eret, the Halitzah connects the soul of the deceased with the Malkuth. The verse that is seen to indicate this mystery is: "How beautiful are thy feet with shoes, O prince's daughter! (Cant. 7,2)". The "shoes" and "the prince's daughter" connect the two elements, the mystery of the "taking off the shoe (Halitzah)" and the Malkuth, symbolized as the "prince's daughter", or as the "daughter of Abraham".

Marriage, levirate marriage and Halitzah, three commandments thus not only symbolize mysteries in the Sefiroth, but effectively have the power to draw holy souls from their sefirotic source, and lead them back to their origin.

The commandment of separating the meat and the milk

The three times that the Torah gives the commandment of not cooking the kid in the milk of its mother (cf. Ex. 23,19; ib. 34,26; Deut. 14,21) is the basis for the dietary laws concerning meat and milk. Moses de Leon finds in the prohibition of mixing meat and milk the expression of another mystery of the Sefiroth.⁸⁴⁾ The meat symbolizes the "pit of snakes", the milk represents the "well of living waters", the sefirah Malkuth, which is often called "well (Be'er)". By not observing the

dietary laws concerning meat and milk one therefore confounds the Malkuth with its parallel on the Evil Side, with the pit that contains no living waters but the poisonous snakes. The reason that the meat symbolizes the Evil Side is seen in the verse: "And while the flesh was yet between their teeth, ere it was chewed, the wrath of the Lord was kindled against the people (Num. 11,33)." The meat also symbolizes the degree of the Evil Side that is called Kets, "the End", as it is said: "the end of all flesh is come before me (Gen. 6,13)." This mystery of "the end" or of "extremity" is seen in the foreskin that covers the sign of covenant, the husk that hides (and at the same time protects) the nut, and the body which is the garment of the soul. In the explanation of the last mystery, Moses de Leon will come back to this profound mystery, the mystery of the evil, which is at the same time harmful and necessary. The distinction between the milk and meat, however, should make man careful in making the distinction between the source of holiness, the Sefiroth, and the Sitra Ahrah, the source of defilement.

The Mystery of Evil

With the discussion of the mystery of evil, Moses de Leon concludes his Book of the Balance. The verses upon which the discussion is based are: "And Jokim, and the men of ~~Chze~~ba, and Joash, and Araph, who had dominion in Moab, and Jashubilehem. And the records are ancient.

These were the potters, and those that dwelt among plantations and hedges; there they dwelt occupied in the king's work (I Chron. 4, 22-23)." These two obscure verses will be explained as containing the allusions to the secrets of evil as also the verses about Solomon's apostasy (cf. I Kings 11, 4-5), and the marriage of the prophet Hosea to Gomer, the harlot (cf. Hos. 1, 2-3).

The secret of the origin of the evil is the secret of the Tree of Knowledge. To investigate the aspect of evil as contained in the supernal Tree, is a work of wisdom. In this work of wisdom Solomon engaged in his old age, though he succumbed to the danger connected with this investigation, as one can see from Solomon's apostasy. Though it is a work of wisdom to investigate the evil, one must be on guard not to "cleave to the evil". This was the sin of Adam which drew death upon all mankind. It was also Noah's sin when he was trying out "the strength of the wine". Abraham entered the domain of evil but came out safely, as is indicated by the verse: "and Abraham went down into Egypt (Gen. 12, 10)", which is followed by: "and Abraham went up out of Egypt (Gen. 13, 1)."

The name of Hosea's wife "Gomer", the harlot who begot him children, indicates that the end of all wisdom is knowing the evil. Gomer, meaning "completing", alludes to the fact that the "child-bearing harlot" is a necessary element for the completion of the world. Righteous as

well as sinners are in need of this aspect of reality that is personified in Gomer, without whom no begetting is possible.⁸⁶⁾ This can be seen also from David's words: "Behold, I was brought forth in iniquity, and in sin did my mother conceive me (Ps. 51,7)". Just as the mystery of the fertility of souls is contained in the Six Sides, the six central Sefiroth, is the mystery of fertility in the world below contained in the Six degrees of Defilement, the emanation of the Primordial Snake,⁸⁷⁾ the counterpart of the sefirotic world. Six degrees on each side of the Tree of Knowledge represent the mystery of good and evil.

Jokim (cf. I Chron. 4,22) is the first degree of evil. The fact that the first is called Jokim came from the meaning of the word "Jokim", "he will awaken". The first degree awakens the evil. Even though "Jokim" has an additional letter way in the Hebrew, and "he will awaken" should have been "Yakim", the defect in the word itself indicates the mystery of evil. Moses de Leon adduces other examples of words, written defectively, which connote in similar ways the mystery of evil.

The second degree are "the men of Chozeba (ib.)", where the word "Chozeba" is derived from the word "kazab", meaning "falsehood". The "men of fraud" thus indicate the character of the second degree of the evil, whence falsehood and deceit spread among men.

"And Joash (ib.)" is the degree that contains the

despair of all good. Again a pun on the word "Joash" (alluding to Ye'ush, despair) indicates the mystery of evil as it leads man to despair. Despair expresses the distance and chasm that exists between the good and the evil.

"And Saraph (ib.)" is the fourth degree in the emanation of evil. The word, meaning "Serpent", indicates that the degrees of evil are the brood of the Primordial Snake. Serpents and snakes fill "the pit that cannot contain water (cf. Gen. 37,24)" and which is the counterpart of the "well of living waters" on the side of the Sefiroth. Another secret is contained in the degree "Saraph". It refers to the serpent that Moses was commanded to rise upon a pole in the desert. The serpent on the pole for those who sinned in the desert, healed all those who were bitten by a serpent (cf. Num. 21,8).. Here we see the evil in its aspect of punishment and remedy at the same time.

"Who had dominion in Moab (I Chron. 4,22)". The evil inclination that grows up with man from his early youth should be kept in check. As soon as the evil inclination takes dominion over man, he is no longer under his father in heaven (me-ab), but the evil becomes to him a father (leMo-ab). Me-ab and Mo-ab become in this pun the representants of the good and the evil. Moab becomes the archetype for the kingdoms of the Gentiles, who are under the dominion of evil, while Israel depends from its

father (Me-ab) in heaven.

The sixth and last degree of evil is "Jashubilehem (ib.)". Again we find the secret alluded to in a pun on the word itself. "When he turns to bread" a child will start recognizing the evil in the world. The allusion seems somehow farfetched. The eating of bread is the symbol of the maturing of man. Together with it grows man's awareness of the evil impulse in him, until he becomes fully aware of the evil at this thirteenth year and is hence responsible for his good or evil deeds.

"The records that are ancient (ib.)" refers to the mystery of evil as contained in these six degrees. They are called "ancient" because the "Ancient of Days" has concealed them from the beginning, and the secret of the existence of evil is a mystery of faith.

"These were the potters (I Chron. 4,23)" indicate a quality inherent to these degrees of evil. Yotsrim, potters, or "those who give form", indicates that the forces of evil impel man to produce. Without the evil force the world would be sterile, as Moses de Leon shows by relating the talmudic story that in the days of Ezra the chicken no longer laid eggs, because the land was completely purified from the evil impulse.⁸⁸⁾ From the mystery of evil comes the "stirring" that causes man to produce. Thus the evil is a necessary element for the existence of the world.

"And those that dwelt among the plantations (ib.)" alludes to the fact that evil is implanted in man. It dwells in him and lays in ambush between "the hedges (ib.)" to strike out when man is off his guard.

"There they dwelt occupied in the king's work (ib.)". The evil fulfills a necessary function and therefore does "the king's work"! The mystery of the evil working for "the king" is symbolized in the secret of the nut. A nut is concealed in a hard shell which in itself is worthless, but united with the inner part of the nut it has the function to protect the inner. Outside and inside together form one thing, a nut. Separated, the husk no longer is called "nut" and loses its meaning. Outside and inside are indicated as being a "Kets", extremity. The inside represents the mystery of the Kets-yamin (the right extremity) while the outside is called Kets-yamin (the end of days). The "end of days" is also "the end of all flesh (Gen. 6,13)". Both extremities belong together in this earthly existence. To separate them is not understanding the mystery of the nut. Cain who brought his sacrifice "at the end of days (Gen. 4,3)" wanted to isolate the value of the husk. Jacob who wanted to disclose the mystery of the end to his children tried to isolate the mystery of the "inner extremity" from the mystery of evil. He was punished for the Shehina left him as soon as he wanted to "separate the shell from the

inner". This mystery brings us back to the secret of the union of soul and body. Both come from two opposite extremities but "belong together without any division"⁸⁹⁾ in the work of the king.

The evil is at the origin of man's existence, as it is said: "Behold, I was brought forth in iniquity, and in sin did my mother conceive me (Ps. 51,7)". Iniquity and sin, the forces of evil, are also the cause of man's end on earth, as the rabbis of blessed memory said: there is no death without iniquity, no pain without sin.⁹⁰⁾ Thus the mystery of evil accompanies man throughout life and Moses de Leon concludes his book with the words: "the mystery is great for him who understands. May these allusions be enough to you, for they will prepare to those who dwell before the Lord (cf. Is. 23,18) a way of integrity, as it befits. Be wise!"

Here ends the Book of the Balance.

"Praise to Him who rideth upon a
swift cloud (Is. 19,1)."

NOTES
and
BIBLIOGRAPHY

Notes relating to Part I

1. Carolus Bernheimer, Codices Hebraici Bybliothecae Ambrosianae. Florence 1933, in Pontes Ambrosiani V, J. Galbriti, ed.
Cited as Bernheimer.
2. The information is largely based on Bernheimer, p. 64-65.
3. Bernheimer, p. 152-55.
4. Bernheimer, p. 155 "Steinschneider eam Moseh de Leon tribuit, non sine causa, ut opinor, codex noster vero ad R. Joseph Gikatilla refert."
Concerning the authorship of the Sodoth cf. the paragraph devoted to the problem of authorship in the Introduction.
5. Stephanus Evodius Assemanus & Joseph Simonius Assemanus, Bibliothecae Apostolicae Vaticanae Codicum Catalogus in tres partes distributus. Rome 1926, vols. I-III. Cited as Assemanus.
6. Codex 283 is described by Assemanus in v.I, p. 250-51. Of our manuscript he says: "nemini, quod sciam, cognitus."
7. Giovanni Bernardo de Rossi, MSS Codices Hebraici Bibliothecae I. B. de Rossi. Parma 1803. Further cited as de Rossi.
The compendium is described in v. I, p. 26; codex 1230 in v. III, p. 110-12.
8. de Rossi, v. III, p. 110-12.
9. Moritz Steinschneider, Die Hebraeischen Handschriften der K. Hof- und Staatsbibliothek in Muenchen. Munich 1875.
Henceforth quoted as Steinschneider, Munich.
10. Steinschneider, Munich, p. 5-6.
11. ib. p. 25.
12. ib. p. 26-27.
13. ib. p. 61.
14. ib. p. 150-53.

15. Ad. Neubauer, Catalogue of the Hebrew Manuscripts in the Bodleian Library and in the College Libraries of Oxford. Oxford 1886.
Henceforth as Neubauer.
For codex 1630 cf. col. 568-69; cf. also M. Steinschneider, Catalogus Librorum Hebraeorum in Bibliotheca Bodleiana. Berlin 1931, v. II, col. 1852-55. Henceforth as Steinschneider, Bod.; the same codex is also mentioned in J. C. Wolff's Bibliothecae Hebraeae, v. III, p. 817-818. Further referred to as Wolff.
16. Neubauer, col. 767.
17. From a photostat of the manuscript, lent to me by Dr. Altmann from his private collection.
18. Moritz Steinschneider, Catalogus Codicum Hebraeorum Bibliothecae Academiae Lugduno-Batavae. Leyden 1858. Henceforth as Steinschneider, Leyden. Codex Scaliger 13 is described on p. 357-62. See also Wolff, p. 817.
19. Steinschneider, Leyden, p. 359-60.
20. G. Scholem, Catalogus Codicum Hebraicorum quot conservantur in Bibliotheca Hierosolymitana... pars prima: Cabbala. Jerusalem 1930. Cf. p. 61-62. Quoted further as Scholem, Cat. J.
21. Assemanus, p. 161-63. Microfilm at Brandeis University.
22. Adolph Jellinek, Moses Ben Shem-Tob de Leon und sein Verhältnisz zum Sohar. Leipzig 1851, p. 42. Henceforth as Jellinek.
Steinschneider, Bod., col. 1855 ad 3.
R. Abba ben Salomo Bumsla = from Bunzlau (Bohemia).
23. Jellinek, p. 9 ff.; Steinschneider, Bod., col. 1852 ff.;
Wolff, p. 817.
24. On the question of the Sodoth cf. paragraph on the problem of authorship.
25. A photostat of a copy from the Library in Copenhagen. The book is in quarto and carries the signatures A-Q4, Q4 blank. No pagination.
26. Jellinek, p. 11.
27. ib., p. 42-43.

28. ib., p. 11-12. Cf. the edition of Abkat Rokhel, Warsaw, 1876.
29. f.1r, lines 2-3, and f.2v, line 16.
30. f.1r, lines 22-23, and f.2v, lines 23-24 ("I divided this book according to the parts of the mystery of faith and Torah, in the light of the pure Menorah")
31. cf. Introduction of the editor in the Basel edition of 1608; cf. also de Rossi, p. 112.
32. Steinschneider, Munich, p. 6.
33. Assemanus, v. I, p. 250-251. It is interesting to note that Assemanus describes the same material as part of the Latin translation of the Sefer ha-Mishkal (codex 191) under authorship of Moses de Leon. The material is part six of the Latin codex. He was not aware of the identity of content. Cf. Assemanus, v. I, p. 161-163.
34. G. Scholem, Major Trends in Jewish Mysticism. New York 1941. Cf. p. 194 ff. Henceforth quoted as MT.
35. Steinschneider, Munich, p. 153: "wird irrthumlich Alles dem Jos. Gikatilia beigelegt."; Steinschneider, Leyden, p. 360: "auctore sine dubio eodem Mose de Leon", followed in this by Bernheimer (vide supra, note 4).
36. Steinschneider, Leyden, p. 360: "unde scriba (cf. colophon at the end of the manuscript in Scal. 13) eas quoque ad opus praeced. (i.e. Sefer ha-Mishkal) pertinere putavit ... quocum etiam in aliis Codd. occurrunt, et nonnullae (inter alias multas et quidem sordide) editae sunt." For Steinschneider's controversy with Jellinek who considered the Sodoth a part of the Sefer ha-Mishkal, cf. Steinschneider, Bod., col. 1853.
37. Jellinek gives his reasons for the Sodoth as part of the Sefer ha-Mishkal on p. 10, o.c.
38. Steinschneider, Bod., col. 1853.
39. Jellinek, p. 10: "da die Kenntniz der menschlichen Seele die Vorhalle der hoheren Gnosis und der Mystik des Gesetzes bilde..."
40. Vide supra, and Jellinek, p. 20.

41. The text of the Sefer ha-Mishkal in the MSS (א), (אב), (אכ), (אד), and (אה) is followed immediately by Joseph's Gikatilla's Sod Batsheba; in (אה) by the Sefer ha-Mitsvoth of Gikatilla.
42. G. Scholem, Eine unbekannte mystische Schrift des Mose de Leon, in MGWJ, v. 71 (1927), p. 112 ff.
43. For a comparison of the two ideologies concerning the mystery of evil in Moses de Leon and Joseph Gikatilla, cf. MT, p. 238-39.
44. Cf. Assemanus, p. 162.
45. e.g. Sefer ha-Mishkal, f.26v, line 11 and f.43v, line 3.
46. Cf. Sefer ha-Mishkal, f.2v, lines 17-18.
47. On Moses de Leon's Hebrew writings see MT, p. 192 ff. In a margin note of the copist in the Leyden manuscript the following other works by Moses de Leon are mentioned: Sefer ha-Pardes, Sefer ha-Rimon, Sefer Or Zarua and Sefer Perush Kohleth. The note reads as follows:
- "כי זה המחבר חבר ספר קראו פרדס נפרשו דרכי החורה
דרך פשט רמז דרש סוד. גם חבר ספר הרמון לפרש טעמי
המצות. גם חבר ספר אור זרוע לפרש שהאדם הוא בצלם
סים בסוד דוגמא עליונה כו'. גם חבר פ' קהלת כפי
הנסתר ושם פירוש סוד הנשמה ועניין היכום."
- The book Sefer ha-Pardes is mentioned in the Sefer ha-Mishkal f.37v line 12. The book is also mentioned in Moses de Leon's She'eloth u-teshuvot, published by I. Tishby in Kobez Al Jad, v. V (XV), Jerusalem 1950. Cf. p. 31.
48. Besides the Sefer ha-Mishkal and the Shekel ha-Kodesh, also Moses de Leon's She'eloth u-teshuvot have been published by I. Tishby, cf. supra, note 47. A critical text of Moses de Leon's Maskiot Kesef was the subject of my master's thesis. Copies are in Brandeis University (Dept. of Near Eastern Judaic Studies), and in New York at the National Foundation for Jewish Culture)
49. Concerning the relationship of Moses de Leon's writings to the Zohar cf. Jellinek, o.c., G. Scholem, MT, chapter 5, p. 156 ff. and I. Tishby, Mishnat ha-Zohar, Jerusalem 1957, v. I, p. 28 ff. Cf. also M. Sachs's remark in Die religiöse Poesie der Juden

in Spanien. Berlin, 1901, p. 327: "Aus diesem Durcheinandergahren, aus neufabrizierten und geheimgehaltenen früheren Schriften mystischen Inhaltes ging das Gebrauh der Kabbalah und auch wohl der Sohar hervor. R. Mose de Leon, der nach einem unverdächtigen, später in der Zeit der herrschenden Autorität dieses Buches gewaltsam unterdrückten Zeugnisse geradezu der Verfasser desselben genannt wird, lebte etc." Well aware of a unity in content between Moses de Leon's Hebrew writings and the Zohar, Sachs had hardly any appreciation for their substance!

For the relation between the Sefer ha-Mishkal and the Zohar see also the references to the sources in the critical edition of the text in this thesis.

50. MT, p. 240-43; cf. also R. J. Z. Werblowsky, Philo and the Zohar, in: JJS, v. 10 (1959), p. 25-44; ib. p. 113-135, who emphasizes the basical correspondence in ideas between the Zohar and the Sefer ha-Mishkal in these articles.
51. Werblowsky, o.c., p. 37-41, and p. 113.
52. On the anti-philosophic tendencies and polemics of Moses de Leon, cf. Jellinek, p. 44; Werblowsky, o.c., p. 31.
53. G. Scholem mentions Moses de Leon's anti-Karaite tendencies in his article Eine unbekannte mystische Schrift des Mose de Leon in MGWJ, v. 71 (1927), cf. p. 118.
54. On Moses de Leon's doctrine of man cf. Alexander Altmann, The Delphic Maxim in Medieval Islam and Judaism, in Biblical and other Studies, Philip W. Lowy Institute of Advanced Judaic Studies, Brandeis University. Studies and Texts: v. I. Cambridge 1963, p. 210 ff.
55. On the tripartite soul and the platonic idea of "the highest soul" cf. MT, p. 240-43.
56. The significance of the word "mishkal" and "shekel" is seen from the Zohar, v. I, 33/b. Cf. also Shekel ha-Kodesh (ed. Greenup, London 1911), p. 102 where is spoken about the wise of Greece who knew the secret of "the Balance (mishkal) of Wisdom". On the name Sefer ha-Mishkal and Sefer ha-Nefesh ha-Hakhamah see Steinschneider, Munich, p. 151, and Steinschneider, Bod., col. 1853; Wolff, p. 817; de Rossi, p. 111. Jellinek observes that the double titles is a peculiarity of Moses de Leon, cf. Jellinek, p. 9; 44-46.

Notes relating to Part III

1. Cf. the introduction to this thesis (Part I).
2. Sefer ha-Mishkal, f.1v, lines 16-17.
3. ib., lines 22-25.
4. ib. f.2r, lines 18-20; ענין סודות מעלות הדומה וכו' .
The word "הדומה" appears in most manuscripts. The meaning is rather problematic. The soul is described as a micro-model of the Sefiroth and the Creator. It could mean perhaps "the matter of the mysteries of the degrees of the effigy etc." The word refers in my opinion to this mystery of "likeness". See also f.22v, line 22 and f.27v, line 9.
5. ib., f.2v, lines 13-15.
6. ib., f.1r, line 25.
7. ib., f.2r, lines 20-22.
8. ib., f.1v, lines 14-15.
9. ib., f.2v, lines 20-24.
10. ib., f.3v, lines 18-20.
11. ib., f.4r, lines 1-10.
12. ib., f.4v, lines 15-18.
13. ib., f.5r, lines 7-9.
14. ib., f.5v, line 1.
15. ib., f.6r, line 5.
16. ib., f.6v, lines 1-8.
17. ib., f.6v, lines 14-17.
18. ib., f.7r, lines 6-8.
19. ib., f.7v, lines 10-12.
20. ib., f.8r, lines 10-15.
21. ib., f.8v, lines 21-22. The expression "בעלי הטבע", the natural philosophers, is a frequently used term in this work.

22. "Let us return to our subject" is one of the typical standard expressions in Moses de Leon, who likes to digress from his subject, though he also promises to "be short" or "indicate the mystery in concise allusions"!
23. An "alcheson" is defined by M. Jastrow, A Dictionary of the Targumim, The Talmud Babli and Yerushalmi, and Midrashic Literature, New York 1950, v. I, p. 70, as the diameter of a square having as its basic length $1 \frac{2}{5}$ cubits.
24. Sefer ha-Mishkal, f.10r, lines 9-14.
25. ib., f.10r, lines 15-19. See also the Talmud, Jebamot 61/a and Baba Metsia 114/b. Talmud Babli, cited henceforth as TB.
26. TB, Berakhot 18/b; Sanhedrin 108/a. Cf. also Job 14,22.
27. S.M. (Sefer ha-Mishkal) f.12r, lines 19-20. Compare with the Zohar, v. I 66/a. About the doctrine of the garment of the soul see G. Scholem, Tarbiz, v.24, p. 290-306, and MT, p. 242.
28. TB, Sukkah 45/b; Sanhedrin 97/b; Jebamot 49/b.
29. S.M. f.15r and f.15v. Compare with Shekel ha-Kodesh, edition Greenup, p. 102.
30. S.M. f.15v, lines 5-6.
31. ib., f.16r, line 3; TB, Jebamot 109/b.
32. Midrash Bereshit Rabah 4,7; Pirke de Rabbi Eliezer 3; TB, Pesahim 54/a.
33. TB, Joma 21/b.
34. A reference to the idea that the Torah is the light of the righteous (Or zarua le-tsadik)? Cf. Ps. 97,11.
35. S.M., f.18r, lines 1-8.
36. TB, Rosh Hashanah 18/a.
37. TB, Joma 39/a.
38. ib., Sanhedrin 90/a.
39. ib., 38/b.

40. TB, Hagiga 13/a.
41. S.M. f.22v, line 5.
42. ib., f.25r, lines 8-21. With the temple to where the soul ascends is perhaps meant the Sefirah Binah.
43. ib., f.26r, lines 5-17. See introduction on the title: Sefer ha-Mishkal and Shekel ha-Kodesh.
44. S.M., f.26v, lines 1-5.
45. ib., f.48r, lines 9-10.
46. Deut. 32,39; Ez. 37, 12-14; Dan. 12,2; Ps. 104, 29-30.
47. Louis Ginzberg, The Legends of the Jews, Philadelphia 1955. v.V, p. 81: "The assertion...that the soul is fastened to the spine is probably related to the old view, according to which a part of the spine... is indestructible, and will, in the time of resurrection furnish the material out of which the human body will be quickened." Cf. ib. p. 184 (note 44), and v. I, p. 163.
48. S.M., f.29r, lines 19-22.
49. Pirke de Rabbi Eliezer 34; Tana debe Eliyahu Rabba 5; Bereshit Rabah 96,7; Tanhuma Wayehi 13.
50. S.M., f.29r, line 24 - f.29v, line 12.
51. ib., f.29v, lines 18-20.
52. TB, Sanhedrin 97/a.
53. TB, Avodah Zarah 5/a. cf. Ginzberg, o.c., v. V, p. 75. The expression "guf" refers to the storehouse of the pre-existent souls. See also Werblowsky, Philo and the Zohar, in JJS, v. 10, (1959), p. 114.
54. S.M., f.33r, lines 19-25.
55. TB, Sotah 17/a; Menahot 43/b; Hulin 89/a.
56. An allusion to the Throne - Merkabah symbolism. The one who is seated on the Throne is the same "who rides the Merkabah."
S.M., f.35r, line 19.
57. TB, Berakhot 28/a.

58. S.M., f.35v, line 1.
59. Cf. Zohar I 13b-14/a.
60. S.M. f.37r, lines 1-5.
61. ib., f.39r, lines 13-15.
62. The word PARDES contained an allusion to the four methods of interpretation. P - Peshat - the literal meaning; R - Remez - the allegorical meaning; D - Derush - homalitic, moral meaning; S - Sod - mystical (kabbalistic) meaning.
63. S.M., f.38, lines 20-22.
64. ib., f.38v, lines 13-14.
65. ib., f.39r, lines 4-6.
66. ib., f.39v, lines 9-10. On the Merkabah mysticism cf. MT, chapter 2, p. 40 ff; also G. Scholem, Jewish Gnosticism, Merkabah Mysticism, and Talmudic Tradition. New York 1960, in particular ch. 4 (p. 20ff), and ch. 8 (p. 56ff).
67. Cf. Sefer Maskiot Kesef, p. 13 in my master's thesis for Brandeis University. The three points to which Moses de Leon here alludes (Hokhmah, Tif'eret, Malkuth) perhaps represent also the three vowel points (Holem, Shurek, Hirek) as he explains in the Maskiot Kesef.
68. S.M., f.42r, line 17.
69. ib., f.44r, lines 11-25.
70. ib., f.45r, lines 8-24.
71. ib., f.45v, lines 2 ff.
72. ib., f.45v, line 14. The "sons of the West" referred to, are perhaps the rabbis of Israel (cf. TB, Berakhot 4/b).
73. S.M., f.46r, line 13 ff.
74. ib., f.47b, line 11 ff.
75. ib., f.48r, line 20 ff.
76. TB, Megilah 13/a.

77. ibidem
78. For the mystery of the Circumcision cf. S.M., f.49v, line 7 ff. The relationship between Abraham and Ezechiel is explained ib., f.49v, line 24 - f.50r, line 10.
79. ib., f.51r, line 24 ff
80. Midrash Bereshit Rabah 10.
81. See above under the mystery of the Sabbath.
82. The mystery of the Levirate marriage cf. S.M., f.52v, line 18 ff.
83. ib., f.54r, line 23 ff.
84. The mystery of the Meat and Milk, ib., f.57v, line 20 ff.
85. ib., f.58r, line 16 - f.65r, line 1.
86. ib., f.57v, lines 24-25.
87. ib., f.60r, lines 2-3.
88. TB, Joma 69/b.
89. S.M., f.64r, line 25.
90. TB, Shabbath 55/a.

Bibliography

Works of R. Moses de Leon

Manuscripts - see Introduction.

Sefer ha-Mishkal

וזאת הספר הנפש החכמה הרב הגדול לחכמים עטרת: ... הגאון רבינו משה בר שם טוב מעיר לאיון (כך!) בעיר ואדל הגארה ... נדפס פה בזילאה ע"י קונרט וואלדקיך במצות אבא בן הרר שלמה שליטא הדר לע"ע בק"ק בומסיל: Basel, 1908

Sefer Shekel ha-Kodesh

ספר שקל הקדש

The Shekel-hak-kodesh

of Moses De Leon

edited, for the first time, with marginal references by A. W. Greenup ... London. 1911.

She'eloth u-teshuvot

שו"ת לר' משה די ליאון בעניני קבלה
יוצא לאור על ידי ישעיה חשבי, בקבץ על יד, סדרה חדשה ה' (ט"ו)
ירושלים, חשי"א. עמודים ט-לח.

in: Kobez Al Jad, Minora Manuscripta Hebraica. Tom. V (XV), Jerusalem 1950.

Sefer Maskiot Kesef

ספר משכיות כסף

Text and Translation. A Thesis...in partial fulfillment of ...the Degree M.A. Brandeis University, 1961.

(J. Wijnhoven, pro manuscripto)

Zohar

ספר הזוהר ... ונלוו להם הגהות אשר הנן ...
ראובן במוה"ר משה מרגליות. ירושלים חו"כ, ה"ש.
כרכים א-ג.

The Zohar, translated by H. Sperling and M. Simon.

London 1956. vols. 1-5.

Zohar Hadash

ספר זוהר חדש

Leghorn, 1866.

Sources

תורה נביאים וכתובים.

Biblia Hebraica ... edidit Rud. Kittel.
Stuttgart 1954.

Babylonian Talmud

תלמוד בבלי ומסכתות קטנות ירושלמיות...
הוצאה היכרו פאבלישינג קאמפאני. ניו יורק, הרצ"ו.

The Babylonian Talmud ...

translated into English with notes, glossary and indices.
R. Dr. I. Epstein, ed. London, 1948.

מדרש רבה על חמשה חומשי תורה וחמש מגילות...
מאה מוהר"ד חנוך זונדל ... הוצאה ספרים לוי-אפשטיין.
ירושלים חש"ד. כרכים א-ב.

The Midrash on Psalms.

Translated from the Hebrew and Aramaic by William G. Braude.
New Haven, 1959. Vols. 1-2.

Midrash Rabbah.

Translated into English with notes, glossary and indices.
R. Dr. H. Freedman & Maurice Simon, ed.
London, 1951. Vols. 1-10.

Der Babylonische Talmud neu übertragen durch Lazarus
Goldschmidt. Berlin, 1929. Vols. 1-12.

Der Midrasch Bereschit Rabba zum ersten Male in Deutsche
übertragen von Dr. A. Wünsche. Leipzig, 1880; in:
Bibliotheca Rabbinica, Eine Sammlung alter Midraschim.

idem : Der Midrasch Schemot Rabba. Leipzig, 1882.

idem : Der Midrasch Schir Ha-Schirim. Leipzig, 1880.

idem: Der Midrasch Koheleth. Leipzig, 1880.

Midrash ha-Gadol.

מדרש הגדול ... ספר בראשית.
ed. Schechter, Cambridge, 1902.

מדרש הגדול ... ספר שמוה.
ed. Hoffmann, Berlin, 1913-1921.

Midrash Kohen.

מדרש כהן...

ed. Jellinek : כית המדרש, ב'.

Midrash Pesikta... מדרש פסיקתא רבתי...

ed. Friedmann, Vienna 1880.

Midrash Tadsheמדרש תדשא או ברייתא דר' פנחס בן יאיר
ed., Epstein in: מקדמוניות היהודיםYalkut Reubeni... ספר ילקוט ראובני על התורה...

Amsterdam 1700.

Mekhiltaמכילתא דרבי ישמעאל... מאת יעקב כצנאל
הכהן לויטערבאך... פילאדלפיה, חש"ט.
כרכים א-ג.Mekilta de-Rabbi Ishmael

A critical edition... by Jacob Z. Lauterbach.

Philadelphia, 1949. Vols. 1-3.

ARN 1 and 2.מסכת אבות דרבי נתן בשתי נוסחאות

ed. Schechter, Vienna, 1887.

Alphabet of R. Akiba 1 and 2.... מדרש אלפא ביהא דרבי עקיבאed. Jellinek: בית המדרש ג'.Kallah... מסכת כלה והכרייתא...

ed. Coronel, Vienna, 1869.

PRE... פרקי רבי אליעזר...

Warsaw 1852.

Massekhet Gan Eden מסכת גן עדן, עיין בכרייתא ושמואל הקטן

ed. Frankfort on the Main 1863.

Hemdat ha-Hemdahלקוטים מסכת חמדה החמדה, Wertheimer, ed., Jerusalem, 1902. בבנוי ירושלים ג'Aggadat Bereshit... אגדה כראשית...

Buber ed., Cracow, 1902.

Abkat Rokhelאבקה רוכל... רבי מכיר,

Warsaw 1876.

Sidurסדור הקון שלם...
ניו-יורק, [?]

The Authorized Daily Prayer Book

Revised edition. Hebrew text, English Translation with commentary and notes by Dr. Joseph H. Hertz. New York, 1959.

ספר הכוזרי...
חברו כלשון ערב רבי יהודה הלוי הספרדי וחרגמו לעברית
רבי יהודה אבן-תבון. ורשה, תר"ץ.

Kitab Al Khazari By Judah Hallevi

Translated from the Arabic ... by H. Hirschfeld.
New York, 1927.

ספר מורה נבוכים
להרב רבינו משה בן מימון הספרדי... בהעמקה הרב שמואל אבן-
תיבון... ווילנא, תרע"ד.

The Guide Of The Perplexed

Moses Maimonides.. Translated with Introduction and Notes
by Shlomo Pines... Chicago, 1963.

Joseph ben Abraham Gikatilla

ספר שערי אורה...
ירושלים, תש"ך.

Portae Lucis... Gikatilla...

trans. Paul Ricius.
Augsburg, 1516.

The Catalogues

Assemani, Stephen, and Joseph Assemani, Bibliothecae
apostolicae Vaticanae codicum manuscriptorum catalogus;
partis primae, tomus primus, complectens codices Ebraicos
et Samaritanos. Rome, 1756. Facsimile reprint, Paris,
1926.

Bernheimer, Carolus, Codices Hebraici Bybliothecae Ambro-
sianae. Florence, 1933. (in: Fontes Ambrosiani, J. Gal-
briti, ed., vol. V.)

Rossi, Giovanni Bernardo de, MSS Codices Hebraici Biblioth.
I. B. De Rossi. Parmae, 1803. Vols. 1-3.

Wolf, Johann Christophorus, Bibliotheca Hebraea... ad nos-
tram aetatem deducta... Hamburg & Leipzig, 1715-1733.
Vols. I-IV. (also as: Wolff)

Steinschneider, Moritz, Catalogus Codicum Hebraeorum
Bibliothecae Academiae Lugduno-Bataviae. Leyden, 1858.

idem, Die hebraeischen Handschriften der K. Hof- und
Staatsbibliothek in Muenchen. Munich, 1875.

idem, Catalogus Librorum Hebraeorum in Bodleiana Biblio-
theca, iussu curatorum digessit et notis instruxit.
Berlin, 1852-60.

Neubauer, Ad., Catalogue of the Hebrew Manuscripts in the
Bodleian Library... Oxford, 1886.

Scholem, Gershom, Bibliographia Kabbalistica... Leipzig,
1927.

idem, Catalogus Codicum Cabbalisticorum Hebraicorum
quot conservantur in Bibliotheca Hierosolymitana...
כתבי-יד בקבלה הנמצאים בבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי
בירושלים...
Jerusalem, 1930.

Auxiliary Literature

Eliezer Ben Yehuda, A Complete Dictionary of Ancient and
Modern Hebrew... מלון הלשון העברית הישנה והחדשה...
Jerusalem, 1940. Vols. 1-

אבן-שושן, אברהם, מלון חדש מנקד ומציר...
ירושלים, ה"ש. כרכים א-ה.

Levy, Jacob, Neuhebräisches und chaldäisches Wörterbuch
über die Talmudim und Midraschim. Leipzig, 1876-1889.
Vols. 1-4.

Jastrow, Marcus, A Dictionary of the Targumim, the Talmud
Babli and Yerushalmi, and the Midrashic literature.
New York, 1950. Vols. 1-2.

Mandelkern, Solomon, Veteris Testamenti Concordantiae Hebraicae atque Chaldaicae... post F. Margolinii et M. Gottsteinii editiones ed. quarta...

Jerusalem-Tel Aviv, 1959. ...קונקורדנציה להנ"ך

Vols. 1-2.

Kassovsky, H. קונקורדנציה של הרב חיים יהושע קוסובסקי לתלמוד... ירושלים, כרכים א-

Concordances

קונקורדנציות... למשנה ולתוספתא ירושלים, כרכים א-

Encyclopedia of the Talmud אנציקלופדיה תלמודית כעריכת הרב כר-אילן ז"ל והרב זוין הי"ד ירושלים, כרכים א-

Indexes

היימאן, אהרן, אוצר דברי חכמים ופתגמים חל אביב, חשי"ג.

גרס, משה, אוצר האגדה... מוסד הרב קוק, ירושלים, כרכים א-ג.

בלאד, חיים, היכל לדברי חז"ל ופתגמיהם... ניו-יורק, חש"ה.

ביאליק, חיים נחמן וי"ח רבניצקי, ספר האגדה, מבחר האגדות שבתלמוד ובמדרשים. הוצאת דביר, חל אביב, 1960. כרכים א-ב.

Guttmann, Michael, ... מפתח התלמוד...

Clavis Talmudi sive encyclopaedia, quae in utroque Talmude etc. ... occurrunt. Csongrad, 1906. Vols 1-

ווייס, אייזיק הירש, דור דור ודורשיו. הוצאת ו', וילנה, חרע"א.

Bacher, Wilhelm, Die Agada der Tannaiten. Strassburg, 1903. Vols. 1-2.

idem, Die Agada der Palästinensischen Amoräer. Strassburg, 1892. Vols. 1-3.

Ginzberg, Louis, The Legends of the Jews. Philadelphia, 1954. Vols. 1-7.

Stählin, Otto, Editionstechnik. Ratschläge für die Anlage textkritischer Ausgaben. Leipzig-Berlin, 1914.

Birnbaum, Solomon A., The Hebrew Scripts. London, 1954-1957. Vols. 1-2.

Background and second sources

Jellinek, Adolph, Moses Ben Shem-Tob De Leon und sein Verhältnisz zum Sohar. Eine historisch-kritische Untersuchung über die Entstehung des Sohar. Leipzig, 1851.

Waite, A. E., The Holy Kabbalah. New York, 1929.

Scholem, Gershom, Major Trends in Jewish Mysticism. New York, 1946.

idem, Jewish Gnosticism, Merkabah Mysticism, and Talmudic Tradition. New York, 1960.

חשבי, ישעיה, משנת הזוהר; גופי מאמרי הזוהר... בצירוף
ביאורים, מבואות וחילופי נוסחאות.
Tishby, I., Mishnat
ha-Zohar. Jerusalem, 1957. Vols 1-

Sachs, Michael, Die religiöse Poesie der Juden in Spanien. Berlin, 1901.

Scholem, Gershom, Eine unbekannte mystische Schrift des Mose de Leon. In MGWJ, v. 71 (1927), p. 109-123.

idem, Eine kabbalistische Erklärung der Prophetie als Selbstbegegnung. ibidem, p. 285-290.

idem, לבוש הנשמות ו"חלוקת דרכי".
חריץ, כ"ד (חשי"ג) עמודים 290-306.
Tarbiz, 24 (1953), p. 290-306.

Werblowsky, R. J. Z., Philo and the Zohar. In Journal of Jewish Studies, v. 10 (1959), p. 25-44 ; p.112-135.

Altmann, Alexander, The Delphic Maxim in Medieval Islam and Judaism. In Biblical and Other Studies (Philip W. Lown Institute of Advanced Judaic Studies Brandeis University. Studies and Texts: v. 1), A. Altmann, ed.